

ΕΝΩΣΙΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

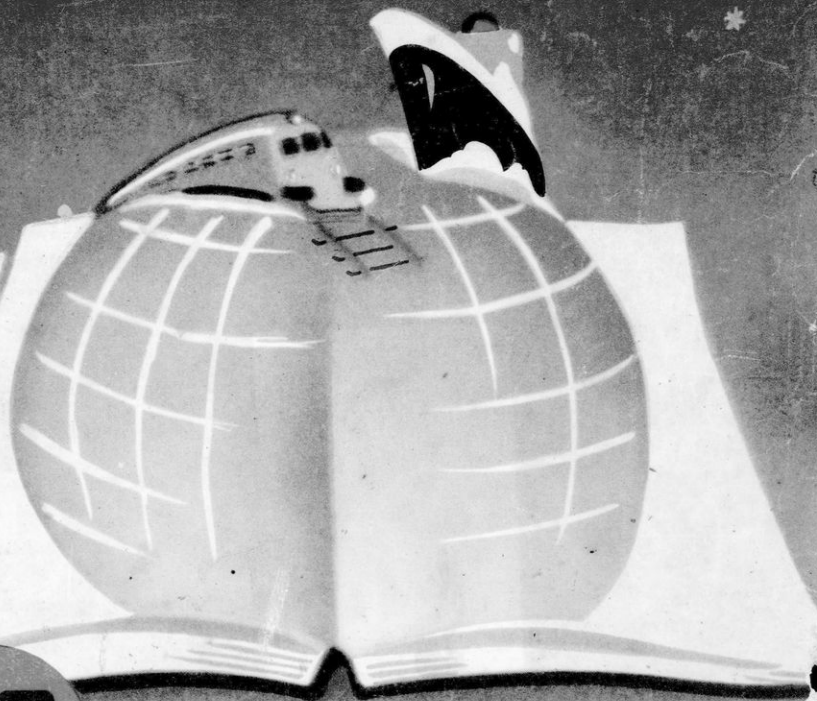
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΕΥΡΩΠΗΣ

Μετά πολυχρώμου διπλού χάρτου ΕΥΡΩΠΗΣ

Γεωφυσικού και πολιτικού

ΤΑΞΙΣ ΣΤ'

40

ΟΔΟΣ ΚΟΡΑΗ 8
ΑΘΗΝΑΙ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΜΑΥΡΙΑ — ΗΛΙΑ Ν. ΤΣΑΚΙΡΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΤΡΙΕΤΙΑΝ

Διά της υπ' αριθ. 71658 24 - 6 - 1955 αποφάσεως Υπουργ. Παιδείας

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ 1959

ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΑΤΛΑΝΤΙΔΟΣ", ΚΟΡΑΗ 8 — ΑΘΗΝΑΙ

1857

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μαυρία Φιλίππου

Αριθ. πρωτ. 80317

Π ρ ό ς

Τούς κ. κ. ΓΕΩΡΓ. Κ. ΜΑΥΡΙΑΝ—ΗΛ. ΤΣΑΚΙΡΗΝ

Κοραῆ 8

Έ ν τ α ὕ θ α

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 71658 24-6-55 πράξεως τοῦ Ὑπουργείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κ.Γ.Δ. Σ.Ε. ἐνεκρίθη διὰ μίαν τριετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους 1955-56 τὸ ὑποβληθὲν εἰς τὸν διενεργηθέντα σχετικὸν διαγωνισμὸν βιβλίον σας «ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ» ὡς βοηθητικὸν τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας εἰς τὰς τῆν ΣΤ' τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν, ὅπως προβῆτε εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τούτου ἀφοῦ συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν Κανονισμὸν Ἐκδόσεως Βοηθητικῶν Βιβλίων.

Ἐντολῆ Ὑπουργοῦ

Ὁ Διευθυντῆς

Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ

Ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῶν κ. κ. Κριτῶν

«... Τὸ ὑπὸ κρίσιν βιβλίον περιέχει τὴν ὑπὸ τοῦ Ε.Α.Π. ὀριζομένην διὰ τὴν ἡν προορίζεται τάξιν ὕλην.

Ὡς πρὸς τὴν διάταξιν τῆς ὕλης ἔχει καλῶς.

Γλώσσα ἀπλή καθαρεύουσα ἄνευ σφαλμάτων. Τὰ Γεωγραφικὰ στοιχεῖα ἐκτίθενται κατὰ φυσικὴν σειρὰν ὥστε εἶναι καταφανῆς ἡ ἀλληλοεξάρτησίς των.

Σαφήνεια καὶ ἀκρίβεια εἰς τὴν διατύπωσιν εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ βιβλίου, τοῦ ὁποίου τὸ ἐπίπεδον εἶναι σύμμετρον πρὸς τὴν ἰκανότητα τῶν μαθητῶν.

Ἡ ἐπεξεργασία τῆς ὕλης τῆς ἀναφερομένης εἰς τὴν Ἑλλάδα γίνεται κατὰ τρόπον, ὥστε ἐκ τῶν ἐξαγομένων συμπερασμάτων νὰ ὑποβοηθοῦνται οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν μελέτην τῆς Εὐρώπης...».

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Η ΓΗ

Ἡ Γῆ, τὴν ὁποίαν κατοικοῦμεν, εἶναι ἓνα μέτριον εἰς μέγεθος οὐράνιον σῶμα, ποῦ δὲν ἔχει ἰδικόν του φῶς καὶ εἶναι ὅμοιον μὲ πολλὰ οὐράνια σώματα (ἄστρα), τὰ ὁποῖα παρατηροῦμεν τὴν νύκτα εἰς τὸν οὐράνιον θόλον (οὐρανόν).

Ἡ Γῆ δὲν στηρίζεται πουθενά καὶ αἰωρεῖται εἰς τὸ χάος, ὅπου, ὅπως εἴπομεν καὶ εἰς τὴν Γεωγραφίαν τῆς Ἐπὶ τάξεως, κινεῖται μὲ μεγάλην ταχύτητα.

1. Τὸ σχῆμα τῆς Γῆς

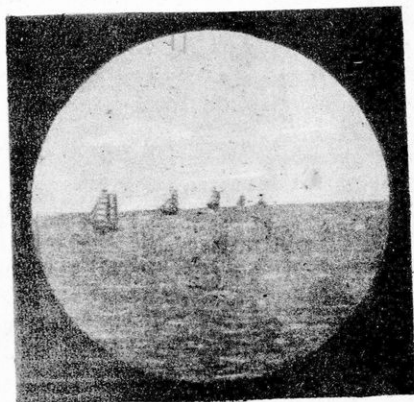
Ἡ Γῆ ἔχει σχῆμα σφαιρικόν. Ὁμοιάζει μὲ μίαν τεραστίαν μπάλλαν ποδοσφαίρου. Καὶ ἡ ἀλήθεια αὕτη ἐδιδάχθη διὰ πρώτην φοράν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἐπέρασαν ὅμως δεκάδες αἰῶνων ὥσπου ἡ ἐπιστήμη νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι πράγματι τὸ σχῆμά της εἶναι σφαιρικόν. Αἱ κυριώτεροι ἀποδείξεις περὶ τούτου εἶναι αἱ ἑξῆς :

α) Ὅταν ἓνα πλοῖον ἀναχωρῇ ἀπὸ κάποιον λιμένα διὰ τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, ὅσον ἀπομακρύνεται ἀπὸ ἡμᾶς, βλέπομεν ὅτι ὀλίγον κατ' ὀλίγον χάνεται τὸ σκάφος του καὶ κατόπιν, βαθμιαίως ἐξαφανίζονται οἱ ἴστοι (τὰ κατάρτια) ἢ τὰ φουγάρα του.

Ὅταν τὸ πλοῖον ἔρχεται ἀπὸ τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν πρὸς ἡμᾶς, πρῶτον βλέπομεν τοὺς ἴστους ἢ τὰ φουγάρα του καὶ κατόπιν, ὅσον πλησιάζει, βλέπομεν τὸ σκάφος του.

Τὰ φαινόμενα αὐτὰ μᾶς ἀποδεικνύουν τὴν κυρτότητα τῆς Γῆς (εἰκ. 1).

β) Οἱ ἄνθρωποι κατ' ὀρθωσαν καὶ ἔκαμαν τὸν γῆρον τῆς Γῆς.

Εἰκ. 1.

Δηλαδή έξεκίνησαν από κάποιον μέρος της Γης και προχωρώντες πάντα έμπρός, πρὸς τὴν ἴδιαν διεύθυνσιν, έφθασαν πάλιν εἰς τὸ μέρος ἀπ' ὅπου έξεκίνησαν.

Ἀπὸ τῆς έποχῆς τοῦ Μαγγελάνου (καθὼς εἶδομεν εἰς τὴν Γεωγραφίαν τῆς Ε' τάξεως) ὁ ὁποῖος έκαμε πρῶτος τὸν γύρον τῆς Γῆς, μέχρι σήμερον τὸν έχουν κάμει χιλιάδας φορές με πλοῖα, ταχύτερον δέ, πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις με τὰ αεροπλάνα, ἐντὸς 40—60 ὥρων.

γ) Εἰς τὸ μέρος ὅπου ζῶμεν, βλέπομεν ἕνα ὠρισμένον μέρος τῆς ξηρᾶς ἢ τῆς θαλάσσης. Ἄν ἀνέλθωμεν ὑψηλότερον ὁ κύκλος τοῦ ὀρίζοντος μεγαλώνει καὶ εἰς τὴν θάλασσαν έχει σχῆμα κυκλικόν, πράγμα πού μας ἀποδεικνύει ὅτι ἡ Γῆ εἶναι σφαιρική.

δ) Εἰς τὰς ἐκλείψεις τῆς Σελήνης—διὰ τὰς ὁποίας θὰ ὀμιλήσωμεν κατωτέρω—ἡ σκιά τῆς Γῆς, πού πίπτει ἐπάνω τῆς έχει σχῆμα κυκλικόν. Σκιὰν ὅμως κυκλικὴν μόνον σῶμα σφαιρικόν ἠμπορεῖ νὰ ρίψη. Ἐπομένως ἡ Γῆ εἶναι σφαιρική.

ε) Ἄν ἡ Γῆ ἦτο ἐπίπεδος, εἰς ὁποιοδήποτε μέρος τῆς καὶ ἂν εὐρισκόμεθα θὰ ἐβλέπομεν τὰ ἴδια ἄστρα. Αὐτὸ ὅμως δὲν συμβαίνει, διότι, ἄλλα βλέπομεν εἰς τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον, ἄλλα εἰς τὸ Νότιον, ἄλλα εἰς τὸ Ἀνατολικόν καὶ ἄλλα εἰς τὸ Δυτικόν. Αὐτὸ εἶναι μία ἀκόμη ἀπόδειξις ὅτι ἡ Γῆ εἶναι σφαιρική.

Καὶ στ) Ἄφοῦ οἱ ἀδελφοὶ τῆς Γῆς, δηλ. τὰ οὐράνια σώματα, ὁ ἥλιος, ἡ Σελήνη κ.τ.λ. έχουν σχῆμα σφαιρικόν, καὶ ἡ Γῆ μας πρέπει νὰ έχη σχῆμα ὅμοιον.

2. Τὸ μέγεθος τῆς Γῆς

Οἱ ἀρχατοὶ Ἕλληνες, πού πρῶτοι διεκῆρυξαν τὴν σφαιρικότητα (στρογγυλότητα) τῆς Γῆς, προσεπάθησαν νὰ μετρήσουν καὶ τὸ μέγεθος αὐτῆς (Ἐρατοσθένης 250 π. Χ.).

Καὶ πραγματικῶς κατέληξαν εἰς μετρήσεις. αἱ ὁποῖαι πλησιάζουν τὰς σημερινάς, ἂν καὶ δὲν εἶχον, οὔτε τὰ μέσα, οὔτε τὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα διαθέτει ἡ σημερινὴ ἐπιστήμη.

Τὸν 19ον αἰῶνα κατῶρθωσαν, ἐπὶ τέλους, οἱ ἐπιστήμονες με διαφορὰς μετρήσεις καὶ γεωμετρικοὺς ὑπολογισμοὺς, νὰ καθορίσουν σχεδὸν ἀκριβῶς τὸ μέγεθος τῆς Γῆς.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι, διὰ νὰ εὐρωμεν τὸν ὄγκον μιᾶς σφαίρας, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὴν ἀκτίνα ἢ τὸν μέγιστον κύκλον τῆς σφαίρας, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἠμποροῦμεν νὰ ὑπολογίσωμεν τὸ μέγεθος τῆς ἀκτίνας.

Πρῶτος ὁ Ἕλληνας Ἐρατοσθένης (250 π. Χ.) έμέτρησε καὶ εὗρεν ὅτι τὸ μήκος τοῦ *Μεσημβρινοῦ τῆς Γῆς* εἶναι 39.375.000 μ. Τὸ εξαγόμενον τοῦτο πλησιάζει σημαντικῶς πρὸς τὰ 40.000.000 μ. πού εἶναι τὸ μήκος τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς Γῆς κατὰ τοὺς σημερινοὺς ἐπιστήμονας.

Ἡ Γῆ έχει *ἀκτίνα* εἰς τὸν Ἰσημερινὸν 6.378.000 μ. καὶ εἰς τοὺς δύο

πόλους 6.357.000 μ. Ἡ διαφορά αὐτῆ μᾶς δεικνύει, ὅτι ἡ Γῆ δὲν εἶναι τελεία σφαῖρα, ἀλλὰ εἶναι ἐξωγκωμένη εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ πεπιεσμένη ὀλίγον εἰς τοὺς δύο πόλους.

Τὸ μήκος τῆς περιφερείας τοῦ **μεσημβρινοῦ** τῆς Γῆς, (δηλ. ἡ περίμετρος) εἶναι 40.000.000 μ. ἢ 40.000 χιλμ. τοῦ **Ἰσημερινοῦ** ὀλίγον μεγαλύτερον (40.076.000 μ. ἢ 40.076 χιλμ.) διὰ τὸν λόγον, ποῦ εἶπομεν ἀνωτέρω.

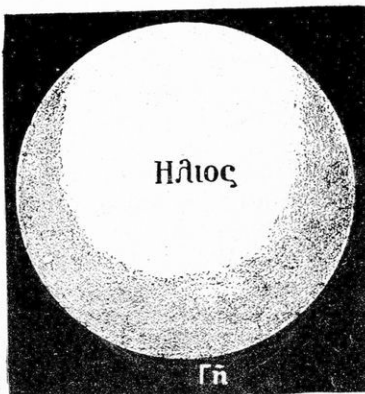
Διὰ τὸν ἴδιον λόγον καὶ ἡ μικρότερα διάμετρος—ἄξων τῆς Γῆς—εἶναι 12.714.000 μ. ἐνῶ ἡ μεγαλύτερα διάμετρος (τοῦ Ἰσημερινοῦ) εἶναι 12.756.000 μ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς εἶναι 510.000.000 τετρ. χιλμ. καὶ ὁ ὄγκος τῆς ἕνα τρισεκατομμύριον κυβικά χιλιόμετρα.

Ἄν παραβάλωμεν τὴν Γῆν μὲ ἄλλα οὐράνια σώματα, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἄλλα εἶναι μεγαλύτερα καὶ ἄλλα μικρότερα αὐτῆς.

Ἄν παραβάλωμεν τὴν Γῆν μὲ ἄλλα οὐράνια σώματα, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἄλλα εἶναι μεγαλύτερα καὶ ἄλλα μικρότερα αὐτῆς.

Ἄν παραβάλωμεν τὴν Γῆν μὲ ἄλλα οὐράνια σώματα, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἄλλα εἶναι μεγαλύτερα καὶ ἄλλα μικρότερα αὐτῆς.

Ἄν παραβάλωμεν τὴν Γῆν μὲ ἄλλα οὐράνια σώματα, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἄλλα εἶναι μεγαλύτερα καὶ ἄλλα μικρότερα αὐτῆς.

Εἰκ. 2.

Ἄν παραβάλωμεν τὴν Γῆν μὲ ἄλλα οὐράνια σώματα, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἄλλα εἶναι μεγαλύτερα καὶ ἄλλα μικρότερα αὐτῆς.

Ἄν παραβάλωμεν τὴν Γῆν μὲ ἄλλα οὐράνια σώματα, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἄλλα εἶναι μεγαλύτερα καὶ ἄλλα μικρότερα αὐτῆς.

Ἄν παραβάλωμεν τὴν Γῆν μὲ ἄλλα οὐράνια σώματα, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἄλλα εἶναι μεγαλύτερα καὶ ἄλλα μικρότερα αὐτῆς.

3. Ὁ Στερεὸς φλοιὸς τῆς Γῆς

Λιθόσφαιρα — Ὑδροσφαιρα — Πυρόσφαιρα

Ἡ Γῆ, ὅπως εἶπομεν ἀνωτέρω, ὁμοιάζει μὲ τεραστίαν σφαῖραν, ἡ ὅποια εἶναι ἐξωγκωμένη εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ πεπιεσμένη εἰς τοὺς δύο πόλους.

Ἡ Γῆ δὲν ἦτο πάντοτε εἰς τὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὅποιαν εἶναι σήμερον. Οἱ ἐπιστήμονες, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς Γῆς, κατέληξαν εἰς τὰ ἐξῆς συμπεράσματα:

Πρὶν ἀπὸ ἑκατομμύρια ἔτη, ἡ Γῆ εὕρισκετο εἰς **ρυστήν, διάπυρον** καὶ **ἀερώδη** κατάστασιν. Ἡ Γῆ ἀκτινοβολοῦσεν ὅπως ὁ Ἡλιος. Ζωὴ καμμία δὲν ὑπῆρχε ἐπ' αὐτῆς.

Ἀργότερον, μὲ τὸ πέρασμα χιλιάδων καὶ ἑκατομμυρίων ἐτῶν, ἤρχισε ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ φύχεται καὶ ὀλόκληρος ἡ ἐπιφάνειά τῆς ἐκαλύφθη ὑπὸ στερεοῦ φλοιοῦ, τὴν ὅποιαν ὀνομάζομεν **λιθόσφαιραν**. Ἐπαυσε νὰ ἀκτινοβολῇ καὶ μετεβλήθη εἰς σῶμα σκοτεινόν. Τὸ ὀξυγόνον καὶ ὕδρογόνον, ποῦ εὕρισκοντο εἰς ἀερώδη κατάστασιν, ἠνῶθησαν καὶ ἐσχημάτισαν τὰ ὕδατα.

Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, τὰ ὕδατα αὐτά, ἐκάλυπτον **ὀλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς** καὶ ἀπετέλουν τὸν **ἀρχέγονον ὠκεανόν**.

Ἐπιφάνεια σφαιρίδιου

Όμοιως, με τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων, ὁ *στερεὸς φλοιὸς τῆς Γῆς* ἐψύχεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἐσχημάτιζε στολιδώσεις (ζαρωματιές).

Ἀκόμη ἐξ αἰτίας τῶν ἠφαιστειῶν καὶ ἄλλων γεωλογικῶν δυνάμεων, ἠναγκάζετο νὰ πτυχωθῆ ἢ νὰ διαρραγῆ εἰς πολλὰς θέσεις. Μετὰ τὰ ρήγματα ποῦ ἐπαθάν μεγάλαι περιοχαὶ τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς, ἐχωρίσθησαν εἰς τεμάχια. Ἄλλα ἀπὸ τὰ τεμάχια αὐτὰ ἀνυψώθησαν καὶ ἄλλα κατεβύθησαν.

Τοιοιτρόπως μετὰ τὰ φαινόμενα αὐτὰ τῆς στολιδώσεως (πτυχώσεως) καὶ μετὰ τὰ φαινόμενα τῆς διαρρήξεως καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀνυψώσεως καὶ ἐγκατακρημνίσεως τεμαχίων τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς, ἐσχημάτισθησαν αἱ μεγάλαι προεσοχαί, αἱ ὁποῖαι ἐπρόβαλον ὡς ξηρὰ ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὠκεανοῦ καὶ αἱ μεγάλαι λεκάναι μεταξὺ τῶν προεσοχῶν.

Εἰς τὰς μεγάλας καὶ βαθεῖας αὐτὰς λεκάνας (ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰι φθάνουν ἄνω τῶν 10.000 μ. εἰς βάθος) συνεκεντρώθησαν τὰ ὕδατα τοῦ πρώτου ὠκεανοῦ καὶ ἐσχημάτισαν τοὺς σημερινοὺς ὠκεανούς καὶ θαλάσσας, ποῦ ὀνομάζομεν *ὕδρῶσφαιραν*, ἐνῶ αἱ προεσοχαὶ καὶ τὰ ὑψηλότερα μέρη ἀπετέλεσαν τὰς ξηράς, τὰς λεγομένας *ἠπειροὺς τῆς Γῆς*.

Ὡστε ὁ *στερεὸς φλοιὸς τῆς Γῆς* δὲν εἶναι μόνον ἡ ξηρά, ἀλλὰ καὶ ὁ *βυθὸς τῶν θαλασσῶν*. Οἱ ἐπιστήμονες παραδέχονται ὅτι ἡ λιθόσφαιρα ἔχει πᾶχος 70 περίπου χιλιομέτρων.

Κάτω ὅμως ἀπὸ τὸν στερεὸν φλοιὸν τὴν λιθόσφαιραν τῆς Γῆς, εἰς ποίαν κατάστασιν εἶναι τὸ ἐσωτερικόν της ; Οἱ ἐπιστήμονες παραδέχονται ὅτι ὅλα τὰ ὑλικά, λόγῳ τῆς μεγάλης θερμοκρασίας εὐρίσκονται εἰς *ρευστὴν* ἴσως καὶ *ἀερώδη* κατάστασιν.

Τὸ ἐσωτερικόν αὐτὸ τῆς Γῆς — διὰ τὸ ὅποιον ὁ μεγαλύτερος σοφὸς τῆς ἐποχῆς μας, ὁ *Ἀϊνστάϊν*, εἶπε προσφάτως «ὅτι εὐρισκόμεθα ἀληθῶς εἰς σκανδαλώδη ἄγνοιαν» — λέγεται *πυρόσφαιρα*.

Ἡ θερμοκρασία τῆς *λιθοσφαίρας* εἰς τὴν ἐπιφανείαν της κυμαίνεται ἀπὸ 0° — 50° βαθμούς, ἄνω καὶ κάτω τοῦ μηδενός, ἀναλόγως μετὰ τὴν γεωγραφικὴν θέσιν ἐκάστου τόπου τῆς Γῆς.

Ἡ θερμοκρασία τῆς *πυροσφαίρας* κυμαίνεται ἀπὸ τὰς ὑποθέσεις τῶν ἐπιστημόνων ἀπὸ + 4000° — + 6000° ἢ καὶ 8000° Κελσίου εἰς τὸν πυρῆνα τῆς Γῆς.

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι αἱ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας τῆς ἐπιφανείας σταματοῦν εἰς μικρὸν βάθος τοῦ ἐδάφους 20 — 30 μ. εἰς ὅλα τὰ γεωγραφικὰ μήκη καὶ πλάτη. Εἰς τὸ βάθος αὐτὸ ἡ θερμοκρασία παραμένει σταθερὰ καθ' ὅλον τὸ ἔτος.

Κάτω, ὅμως τοῦ βάθους αὐτοῦ καὶ ὅσον προχωροῦμεν βαθύτερα ἡ θερμοκρασία αὐξάνεται σταθερῶς. Κατὰ γενικὸν κανόνα ἀνά 35 μέτρα βάθους ἡ θερμοκρασία αὐξάνεται κατὰ ἓνα βαθμόν.

4. Πετρώματα

Το έδαφος εις την επιφάνειαν της Γης αποτελείται από χώμα, άμμον και πέτρας. Κάτω όμως από αυτά εύρiσκειται ό σκληρός βράχος, που τον συναντώμεν παντού, όταν σκάψωμεν εις μεγαλύτερον βάθος. Τον σκληρόν αυτόν βράχον τον βλέπομεν καλύτερον εις τὰ όρη.

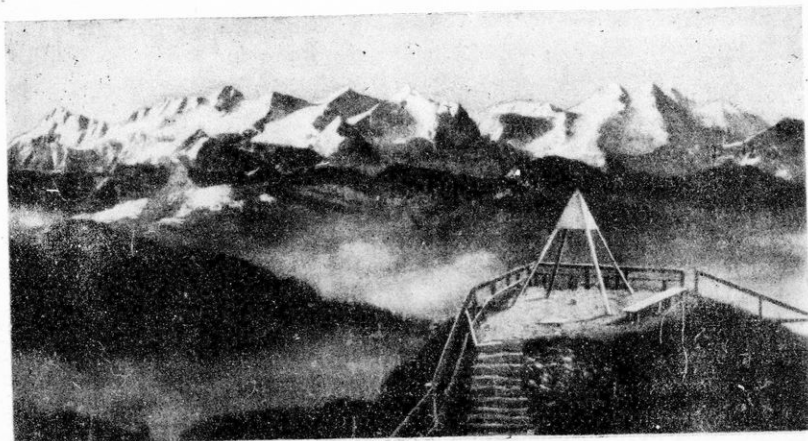
Εις πολλά μέρη της Γης, μαζί με τὸ χώμα, εύρiσκονται και άλλα ύλικά, όπως ή κιμωλία, ό σίδηρος, ό χαλκός, ό άργυρος, ό χρυσός και άλλα μεταλλεύματα. Όλα αυτά τὰ ύλικά λέγονται με ένα όνομα **πετρώματα**.

Πετρώματα πυριγενή και ύδατογενή

α) **Πυριγενή πετρώματα.** Όπως ανέφεραμεν ανωτέρω, ό πρώτος στερεός φλοιός της Γης άπετελέσθη έκ της στερεοποίησης της ρευστής και διαπύρου μάζης της επιφανείας της Γης.

Τα άρχικά αυτά πετρώματα και όσα έξεχύθησαν άργότερον από τὸ έσωτερικόν της Γης (**ήφαιστεια**), όνομάζονται **πυριγενή** πετρώματα. Ένα τοιοϋτον, πολύ έξηπλωμένον επί της επιφανείας της Γης πέτρωμα, είναι ό **γρανίτης**.

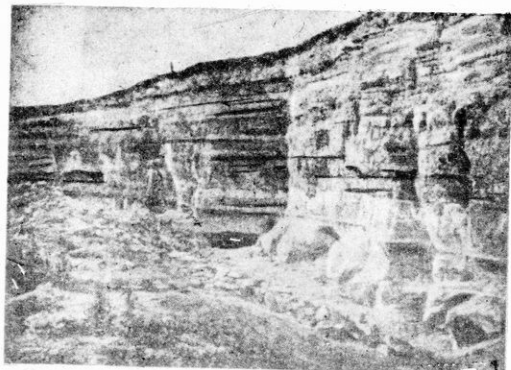
Διά των πτυχώσεων των πετρωμάτων αυτών έξηματίσθησαν αι πεϋωται όροσειραι πρό έκατομμυρίων έτων (εικ. 3).

Εικ. 3.

β) **Ύδατογενή πετρώματα.** Ἐπ' αὐτῶν τῶν πετρωμάτων ἤρχισεν ἡ γνωστὴ ἐνέργεια τῶν ὑδάτων. Τὰ ὕδατα τῶν θαλασσῶν ἐξημιζοντο, ἐσχημάτιζον νέφη καὶ τὰ νέφη ἐδημιούργουν βροχάς, ποῦ ἐπιπτον ἐπάνω εἰς τὰς ξηράς.

Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν αὐτῶν ἐσχημάτιζον ρυάκια, χειμάρρους, ποταμούς, οἱ ὅποιοι κατέτριβον καὶ κατέτρωνον τὰ ὑλικά τῶν ξηρῶν, τὰ παρέσυρον καὶ τὰ μετέφερον εἰς τὰς θαλάσσας.

Εἰκ. 4.

Ἐκεῖ τὰ ὑλικά αὐτά, ἄμμος, λιθάρια, βότσαλα, κροκάλαι, ἱλύς κ.ἄ. κατεκάθιζον εἰς τοὺς πυθμένους τῶν θαλασσῶν καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγίνοντο συμπαγέστερα. Τοιοῦτοτρόπως ἐσχηματίσθησαν ἐντὸς τῶν ὑδάτων τὰ λεγόμενα **ὕδατογενῆ ἢ στρωσιγενῆ πετρώματα**, (διότι

εἶναι διατεταγμένα κατὰ στρώματα), τὰ ὅποια ἐπεκάθησαν ἐπὶ τοῦ πρώτου στερεοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς.

Τὰ πετρώματα αὐτὰ διὰ νέων στολιδώσεων καὶ ἀνουψώσεων ἀπετέλεσαν νέας ξηράς (εἰκ. 4).

5. Μεταβολαὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς δὲν μένει πάντοτε ἡ αὐτή, ἀλλὰ διαρκῶς μεταβάλλεται μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου.

Τὰ αἷτια ποῦ προκαλοῦν τὰς ἀλλοιώσεις τῆς ἐπιφανείας τῆς ξηρᾶς εἶναι πολλὰ καὶ διάφορα.

α) Μεταβολαὶ ἐκ τῆς μηχανικῆς ἐνεργείας τῶν ὑδάτων.

Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν, τῶν ποταμῶν καὶ τῶν χειμάρρων παρασύρουν ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα μέρη πρὸς τὰ χαμηλότερα, τὸ χῶμα, τοὺς λίθους καὶ τὰ ὑλικά.

Ὅλα αὐτὰ τὰ ὑλικά τὸ ὕδωρ μὲ τὴν διαβρωτικὴν του δύναμιν τὰ κάμνει συντρίμματα καὶ τὰ μεταφέρει εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν. Ἐκεῖ συσσωρεύονται στρώματα - στρώματα καὶ σχηματίζουν νέας ξηράς, τὰς λεγομένας **προσχώσεις** (δέλτα τῶν ποταμῶν).

Τὸ ὕδωρ διανοίγει χαράδρας (ὡς τὸ **Γιγὰν Κάννον** εἰς τὴν Ἀμερι-

κήν) ή σχηματίζει μεγάλας πεδιάδας ώς ή *Κάτω Αίγυπτος* από τόν ποταμόν Νεΐλον κτλ.

Τά ύδατα μέ τήν πάροδον τών αιώων εΐναι ικανά νά έξαφανίσουν λόφους και θρη από χώμα αλλά και από βράχους ακόμη. Τόσον μεγάλη εΐναι ή διαβρωτική των ένέργεια.

Αποσάθρωσις πετρωμάτων

Μεταβολάς εις τήν έπιφάνειαν τής Γής κάμνουν τά ύδατα και όταν παγώνουν. Γνωρίζομεν ότι, όταν παγώνη τò ύδωρ, μεγαλώνει ó όγκος του. Τοιουτοτρόπως, όταν τά ύδατα παγώνουν εις τάς όπας και τά κοιλώματα τών βράχων και τών διαφόρων πετρωμάτων, τά θρυμματίζουν εις μικρά τεμάχια και τά μεταβάλλουν εις άμμον. Τήν ένέργειαν αύτήν τών ύδάτων τήν όνομάζομεν *άποσάθρωσιν* (είκ. 5).

Είκ. 5.

Ακόμη οί παγετώνες τών Βορείων χωρών και τών ύψηλών όρέων, όταν τò θέρος τήκωνται και κατέρχωνται πρός τάς πεδιάδας, έχουν τόσην δύναμιν, που παρασύρουν και συντρίβουν ό,τιδήποτε συναντήσουν εις τόν δρόμον των.

β) Μεταβολαι έκ τής χημικής συστάσεως τών ύδάτων.

Τά ύδατα τών βροχών, τά όποια εισχωροδν βαθειά μέσα εις τήν Γήν, όταν μάλιστα θερμανθοδν, διαλύουν τά διάφορα πετρώματα, τά όποια εΐναι από άλας, γυψον, άσβεστόλιθον και τοιουτοτρόπως σχηματίζουν εις τò έσωτερικόν τής Γής μεγάλα σπήλαια.

Όταν τὰ σπήλαια αὐτὰ εἶναι ἄρκετὰ μεγάλα, πολλές φορές τὰ ἐπάνω πετρώματα καθιζάνουν ἀπὸ τὸ βάρος καὶ ἓνα μέρος των πίπτει εἰς τὸν κάτωθεν αὐτῶν κενὸν χώρον. Ἐκ τῆς καθιζήσεως αὐτῆς (γκρέμια) πολλάκις προκαλεῖται σεισμός.

Εἰς πολλά σπήλαια, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς αἱ διαλυμένοι ἀπὸ τὸ ὕδωρ ὕλαι, σχηματίζουν περιέργα καὶ ὠραῖα σχήματα, ποῦ ὀνομάζονται *σινταλακτίται*.

γ) Μεταβολαὶ ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνέμου.

Μεταβολὰς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς προκαλοῦν καὶ οἱ ἄνεμοι. Εἰς τὰ παράλια ἀμμώδη μέρη, ὅταν ξηραίνεται ἡ ἄμμος, πολλάκις μεταφέρεται ὑπὸ σφοδρῶν ἀνέμων πρὸς τὸ ἐσωτερικόν. Ἡ κυριωτέρα ἐνέργεια τοῦ ἀνέμου εἶναι ὁ σχηματισμὸς λόφων ἐξ ἄμμου, ποῦ ὀνομάζονται *θίνες*.

Αἱ θίνες μετακινοῦνται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τῆς παραλίας πρὸς τὸ ἐσωτερικόν καὶ δύνανται νὰ καλύψουν μεγάλας καλλιεργημένας ἐκτάσεις.

Τὸ φαινόμενον τῶν θινῶν εἶναι περισσότερον φανερόν εἰς τὰς μεγάλας ἐκτάσεις τῶν ἐρήμων, καθὼς συμβαίνει εἰς τὴν Σαχάραν τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ὁ ἰσχυρὸς ἄνεμος Σιμούν, μεταφέρει μεγάλας ποσότητας ἄμμου καὶ εἰς ὀλίγον χρονικὸν διάστημα μεταβάλλει τὴν τοπογραφίαν τοῦ τόπου.

δ) Μεταβολαὶ ἐκ τῆς ἐνεργείας φυτῶν καὶ ζώων.

Μεταβολαὶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς ἐπιφέρονται, τόσον ἐκ τῶν φυτῶν ὅσον καὶ τῶν ζώων.

Ὅπου ὑπάρχουν μεγάλα φυτεῖα ἢ μεγάλα δάση διευκολύνεται ἡ διείσδυσις τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἐνεργεῖ διαλυτικῶς ἐπὶ τῶν πετρωμάτων εἰς τὰ βάθη τῆς Γῆς. Ἐπίσης λείψανα φυτῶν εἶναι οἱ ὄρυκτοὶ ἄνθρακες, τοὺς ὁποῖους εὐρίσκομεν εἰς τὰ βάθη τῆς Γῆς.

Ἀπὸ τὰ ζῶα, ἄλλα ἀνοίγουν ὑπογείους στοάς, ὅπως οἱ κάστορες, οἱ ἀσπάλακες, οἱ κόνικλοι κτλ. Ἄλλα διατρυποῦν τὰ πετρώματα τῶν ἀκτῶν, ὅπως διάφορα μαλάκια καὶ ὑποβοηθοῦν τὴν ἀποσάθρωσιν τῶν πετρωμάτων ὑπὸ τῶν κυμάτων ἢ σχηματίζουν εἰς τὸν πυθμένα τῶν θαλάσσιων πετρώματα παχύτατα, ὅπως τὰ φύκη καὶ ἄλλα.

Τὰς μεγαλυτέρας ὁμως μεταβολὰς προξενοῦν τὰ *κοράλλια* καὶ ἄλλα συγγενῆ ζῶα, τὰ ὁποῖα δημιουργοῦν ξηρὰς μεγάλης ἐκτάσεως. Ὁ ἀσβεστολιθικὸς σκελετὸς των σχηματίζει βράχους, οἱ ὁποῖοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον φθάνουν μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ σχηματίζουν νήσους, ποῦ ὀνομάζονται *ἀντόλαι*. Τοιαῦται νῆσοι εἶναι πολλαὶ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν.

Ἀκόμη τὰ κοράλλια σχηματίζουν συνεχῶς βραχώδεις ὑφάλους,

8πως ή κοραλλιογενής ύφαλος τοῦ *μεγάλου φραγμοῦ*, ποῦ εὐρίσκεται 100 χιλμ. ἀνατολικῶς τῆς Αὐστραλίας καί ἔχει μήκος 2.000 χιλιομέτρων.

6. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς

Ἐκτὸς τῶν *ἐξωγενῶν* παραγόντων (ὕδατων, ἀνέμου, φυτῶν καὶ ζῴων) ὑπάρχουν καὶ *ἐνδογενεῖς* παράγοντες οἱ ὁποῖοι γίνονται αἰτία μεταβολῆς τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς. Τὰ ὕδατα τείνουν νὰ ἐξαφανίσουν τὰ ὄρη καὶ νὰ ἰσοπεδώσουν τὴν Γῆν, ἐνῶ ὁ ἐνδογενὴς παράγων (ἡ ἠφαιστειότης) τείνει νὰ δημιουργήσῃ νέα ὑψώματα καὶ ὄρη.

Καὶ ἄς ἐξηγηθῶμεν: Εἰπομεν ἀνωτέρω ὅτι ἡ Γῆ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν *λιθόσφαιραν* καὶ *πυρόσφαιραν*. Καὶ λιθόσφαιραν ὠνομάσαμεν τὸν στερεὸν φλοιὸν τῆς Γῆς, ποῦ ἔχει πάχος περίπου 70 χιλιομέτρων· πυρόσφαιραν δὲ ὠνομάσαμεν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς, διὰ τὸ ὅποιον πιστεύομεν ὅτι εὐρίσκεται εἰς ρευστὴν, διάπυρον ἢ καὶ ἀερῶδη κατάστασιν.

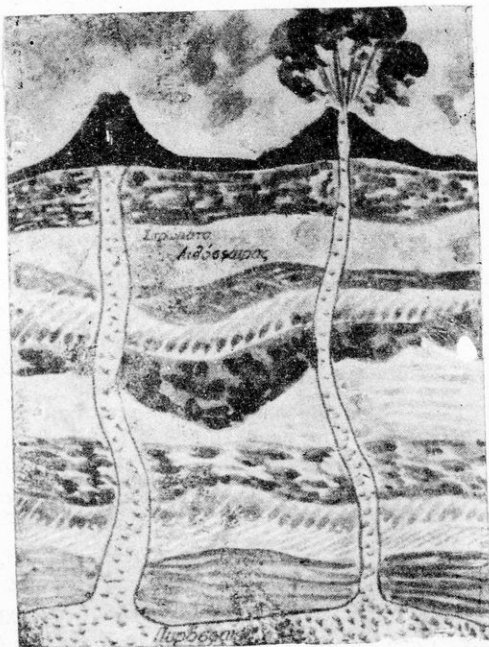
Οἱ ἄνθρωποι μόνον μέχρι 2000 μ. ἐπροχώρησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς (ἀνθρακωρυχεῖα Σιλεσίας, Γερμανία). Ἐπομένως οἱ ἐπιστήμονες ἐξ ἄλλων παρατηρήσεων ἔφθασαν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι μᾶλλον τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς ρευστὴν καὶ διάπυρον καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς εἰς ἀερῶδη κατάστασιν.

Μερικὰ ἐκ τῶν αἰτίων αὐτῶν εἶναι καὶ τὰ ἑξῆς: Τὰ *ἠφαιστεια*, αἱ *θερμαὶ πηγαὶ* καὶ οἱ *σεισμοί*.

α) Τὰ *ἠφαιστεια*. Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Γῆς, ὑπάρχουν λόφοι καὶ ὄρη, μὲ σχῆμα κώνου, εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ὁποίων ὑπάρχει μεγάλη ὀπή (τρῦπα) (εἰκ. 6). Ἡ ὀπή αὐτὴ συγκοινωνεῖ μὲ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς. Τοὺς λόφους καὶ τὰ ὄρη αὐτὰ τὰ ὀνομάζομεν *ἠφαιστεια*. Τὴν ὀπήν τῆς κορυφῆς τὴν ὀνομάζομεν *κρατῆρα* καὶ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς *σῆραγγα* ἢ *ἀγωγόν*.

Πολλὰ τῶν ἠφαιστειῶν τούτων εἶναι ἐνεργὰ ἀκόμη καὶ πολλὰ εἶναι ἐσβεσμένα.

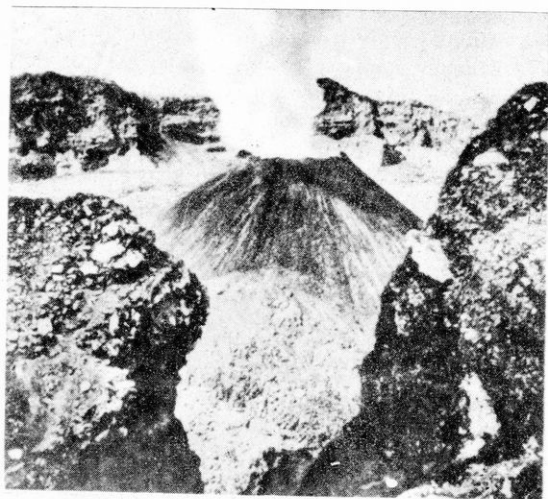
Σχηματισμοὶ τῶν ἠφαι-

Εἰκ. 6.

στείων. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς ὅπου ὄλαι αἱ ὕλαι εὐρίσκονται εἰς ρευστὴν, διάπυρον καὶ ἀερώδη κατάστασιν, τὰ ἀέρια, ὅπως γνωρίζομεν ἀπὸ τὸν ἀτμὸν, πέζουν τὰ τοιχώματα τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς Γῆς καὶ τείνουν νὰ ἐξέλθουν.

Πολλάκις καὶ ὅπου εὐρουν τὴν μικροτέραν ἀντίστασιν, διατρυποῦν τὰ διάφορα πετρώματα καὶ τότε τὰ ἀέρια παρασύρουν μαζὺ των καὶ ἄλλα διάτρυρα ὕλικά, τὰ ὁποῖα ἐκτινάσσουν μὲ ἰσχυροὺς κρότους εἰς μεγάλο ὕψος ἐπάνω ἀπὸ τὴν Γῆν.

Εἰκ. 7.

Τὰ ὕλικά αὐτά, ποὺ ἐκχύνονται ἀπὸ τὸν κρατῆρα, ὡσάν πύριτος ποταμὸς, λέγονται **λάβα.** Ἡ λάβα αὐτὴ κατόπιν ψύχεται καὶ σχηματίζει τὴν κωνικὴν μορφήν τῶν ἠφαιστείων (εἰκ. 7).

Ἐνεργὰ ἠφαιστεία ὑπάρχουν σήμερον καὶ εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ σχηματίζουν λόφους καὶ ὄρη ἢ νέας νήσους.

Ἐὰν τὰ ἠφαιστεία εὐρίσκονται πλησίον

κατωκημένων μερῶν, δύνανται νὰ ἐπιφέρουν μεγάλας καταστροφάς, ὅπως ἡ ἔκρηξις τοῦ Βεζουβίου (Ἰταλία) τὸ 79 π. Χ. κατεπλάκωσε τρεῖς πόλεις : τὴν Πομπητῶν, τὴν Σταβίαν καὶ τὸ Ἡράκλειον.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐνεργὸν ἠφαιστειον ὑπάρχει εἰς τὴν νῆσον **Θήραν.**

β) **Θερμαὶ πηγαὶ καὶ θερμοπίδακες.** Τὰ ὕδατα τῶν θερμῶν πηγῶν ἔχουν ποικίλην προέλευσιν. Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν, τὰ ὁποῖα ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὰ πετρώματα τῆς Γῆς, ὅταν φθάσουν εἰς μεγάλο βάθος, θερμαίνονται καὶ ἀνέρχονται πάλιν, ὅταν συναντήσουν κατάλληλον δίοδον ἢ πρόέρχονται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς Γῆς.

Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις, λόγῳ τῆς ὑψηλῆς θερμοκρασίας των, διαλύουν καὶ συμπαράσφουρουν πολλὰ ἐκ τῶν συστατικῶν τῶν πετρωμάτων, ὡς ἅλατα, θεῖον, σίδηρον κτλ. καὶ σχηματίζουν νέα πετρώματα.

Αἱ θερμαὶ πηγαὶ, λόγῳ τῶν περιεχομένων καὶ διαλυμένων ἀλάτων χρησιμεύουν διὰ θεραπευτικῶς σκοποῦς καὶ ὀνομάζονται **ἱαματικαὶ πηγαὶ.**

Ἰαματικαὶ πηγαὶ ὑπάρχουν πολλαὶ εἰς τὴν Πατρίδα μας : **Πηγαὶ**

Λουτρακίου, Ύπατης, Μεθάνων, Αιδηψού, Καμμένων Βούρλων, Πλατυστόμου, Ίκαρίας κ. ἄ. Ὑπάρχουν τοιαῦται καὶ εἰς ὄλον τὸν κόσμον.

Ὅταν τὸ ὕδωρ τῶν θερμῶν πηγῶν ἐκτινάσσεται εἰς ὕψος, μάλιστα δὲ κατὰ κανονικὰ διαστήματα, ἔχομεν τοὺς λεγομένους *θερμοπίδακας Γκέυζερς* (εἰκ. 8).

Εἰκ. 8.

Θερμοπίδαξ (Γκέυζερς)

γ) Σεισμοί. Εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς συντελοῦν καὶ οἱ σεισμοί. *Σεισμὸν* ὀνομάζομεν μίαν ἰσχυρὰν καὶ ἀπότομον κίνησιν ἐνὸς τμήματος τῆς Γῆς. Αἱ αἰτίαι, ποὺ προκαλοῦν τὸν σεισμὸν εἶναι τρεῖς :

1. Σεισμοὶ ἠφαιστειογενεῖς. Ὅταν γίνονται ἐκρήξεις ἠφαιστειῶν ἔχομεν καὶ σεισμούς, τοὺς ὁποίους προκαλοῦν τὰ ἀέρια, ποὺ εὐρίσκονται κάτω ἀπὸ τὸν στερεὸν φλοιὸν τῆς Γῆς καὶ προσπαθοῦν νὰ ἀνοίξουν δίοδον διὰ νὰ ἐξέλθουν. Οἱ σεισμοὶ αὐτοὶ λέγονται *ἠφαιστειογενεῖς*. Εἶναι ἰσχυροί, ἀλλὰ δὲν σείουν τὴν Γῆν εἰς μεγάλας ἀποστάσεις.

2. **Σεισμοί έγκατακρημνίσεως.** Είπομεν εις τὰ προηγούμενα, ότι τὰ ύδατα τής βροχής, τὰ όποια εισχωρούν βαθειά έντός τής Γής, όταν μάλιστα θερμανθοϋν, διαλύουν διάφορα πετρώματα και σχηματίζουν εις τό έσωτερικόν τής Γής μεγάλα σπήλαια.

Εις τὰ σπήλαια αυτά πίπτουν πολλές φορές οι όγκοι πετρωμάτων, που εφρίσκονται άνωθεν και τοιουτοτρόπως προκαλείται σεισμός.

Έπειδή κρημνίζονται όγκοι πετρωμάτων, οι σεισμοί αυτοί λέγονται **σεισμοί έγκατακρημνίσεως** και όφείλονται εις τήν διαβρωτικήν ένέργειαν των ύδάτων. Οι σεισμοί αυτοί δέν είναι ισχυροί ούτε καταστρεπτικοί.

3. **Σεισμοί τεκτονικοί.** Ός έγνωρίσαμεν άνωτέρω, τό έσωτερικόν τής Γής (ή πυρόσφαιρα) όλίγον κατ' όλίγον ψύχεται και έπομένως συστέλλεται. Μέ τήν συστολήν, όμως, των πετρωμάτων του έσωτερικού τής Γής σχηματίζονται ρήγματα και στολιδώσεις (πτυχώσεις). Τήν στιγμήν αυτήν, που άνοίγονται τὰ ρήγματα προκαλοϋνται σεισμοί.

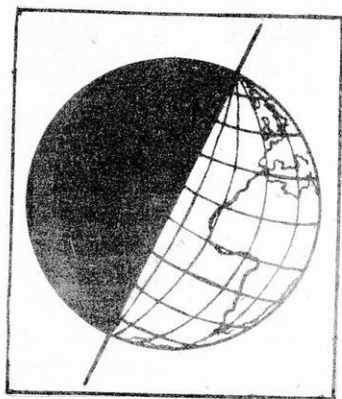
Οι σεισμοί αυτοί λέγονται **τεκτονικοί** και όφείλονται εις τήν συνεχή ψύξιν και στολιδώσιν (πτυχώσιν) τής πυροσφαιρας τής Γής, δηλ. εις τας διαταράξεις των στρωμάτων του έσωτερικού φλοιού τής Γής, αι όποια λαμβάνουν χώραν άσφαλώς εις μεγάλα βάθη.

Οι τεκτονικοί σεισμοί είναι ισχυροί και τό έδαφος σειεται εις μεγάλας άποστάσεις. Αί δονήσεις, που προέρχονται από τοιούτους σεισμούς είναι κυματοειδείς και καταστρεπτικώταται (Σεισμοί Ζακύνθου — Κεφαλληνίας, 11 - 8 - 52).

7. Κινήσεις τής Γής

α) Περιτροφική κίνησης τής Γής (περι τόν άξονά της)

Η Γή κινείται περίε του άξονός της, όπως μία σβούρα, με διεύθυνσιν εκ δυσμών προς άνατολάς. Η κίνησης αυτή περι τόν άξονά της γίνεται εις χρονικόν διάστημα 24 ώρων και λέγεται **περιστροφική κίνησης τής Γής** (εικ. 9).

Εικ. 9.

Αποτελεσμα τής περιστροφικής κινήσεως τής Γής είναι ή ήμέρα και ή νύκτα. Λόγω δέ τής σφαιρικότητος τής Γής, αι άκτίνες του 'Ηλίου φωτίζουν μόνον τό ένα ήμισφαίριόν της, ένω τό άλλο είναι εις τό σκότος.

Η κίνησης όμως τής Γής δέν σταματά ποτέ και συμβαίνει μετ' όλίγον, οι τόποι που είχαν ήμέραν να έχουν νύκτα και πάλιν ήμέραν. Αυτό συνεχίζεται άδιάκόπως.

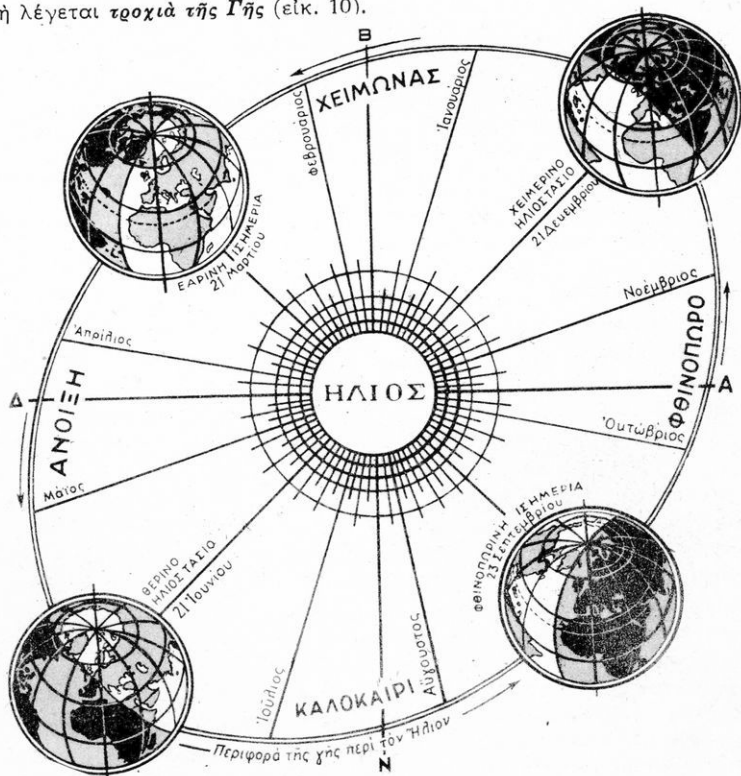
Ἄκόμη, ἐπειδὴ ἡ Γῆ κατὰ τὴν περιστροφικὴν κίνησίν τῆς παρουσιάζει εἰς τὸν ἥλιον τὰ διάφορα μέρη τῆς διαδοχικῶς, ἔχομεν τὴν διαφορὰν τῶν ὥρων, εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Γῆς.

Τοιοιούτῳ, ὅταν αἱ Ἀθῆναι, ποῦ παρουσιάζονται πρωτύτερα εἰς τὸν ἥλιον ἔχουν 12ὴν μεσημβρινήν, τὸ Παρίσι, ποῦ εὑρίσκεται δυτικώτερον κατὰ 30 περίπου μοίρας, ἔχει 10ὴν π. μ., δηλ. δύο ὥρας διαφορὰν.

β) Κίνησις μεταθέσεως τῆς Γῆς περὶ τὸν ἥλιον

Ἡ Γῆ ἐκτὸς τῆς κινήσεως, τὴν ὁποίαν κάμνει περὶ τὸν ἄξονά τῆς, κάμνει καὶ μίαν ἄλλην περὶ τὸν ἥλιον. Τὴν κίνησιν αὐτὴν τῆς Γῆς περὶ τὸν ἥλιον τὴν ὀνομάζομεν *κίνησιν μεταθέσεως*.

Εἰς τὴν κίνησιν αὐτὴν ἡ Γῆ δὲν διαγράφει κύκλον, ἀλλὰ μίαν ἑλλειψοειδῆ γραμμὴν, ὁμοίαν περίπου μὲ τὸ σχῆμα τοῦ αὐγοῦ. Ἡ γραμμὴ αὕτη λέγεται *τροχιὰ τῆς Γῆς* (εἰκ. 10).

Εἰκ. 10.

Διὰ τὰ κάμη δὲ ἡ Γῆ μίαν στροφήν περί τὸν ἥλιον χρειάζεται χρονικὸν διάστημα 365 ἡμερῶν, 5 ὥρων, 48 πρώτων λεπτῶν καὶ 47 δευτερολέπτων.

Ἀνισότης ἡμέρας καὶ νυκτός. Ἀποτέλεσμα τῆς κινήσεως (περιφορᾶς) τῆς Γῆς περί τὸν ἥλιον καὶ τῆς κλίσεως τοῦ ἄξονός της πρὸς τὸ ἐπίπεδον τῆς τροχιάς της εἶναι ἡ μεταβολὴ τῆς διάρκειας τῆς ἡμέρας καὶ αἱ τέσσαρες ἐποχαὶ τοῦ ἔτους.

Εἰς τὴν περιστροφικὴν κίνησιν τῆς Γῆς ὁ ἄξων της δὲν εἶναι κάθετος, ἀλλὰ κεκλιμένος πρὸς τὸ Βόρειον μέρος. Ἄν ὁ ἄξων της ἦτο κατακόρυφος, ὅλοι οἱ τόποι τῆς Γῆς θὰ εἶχον δώδεκα ὥρας ἡμέραν καὶ δώδεκα νύκτα.

Ἐπειδὴ, ὁμως, ἡ Γῆ περιστρέφεται μὲ τὸν ἄξονά της κεκλιμένον, εἰς τὴν κίνησιν της περί τὸν ἥλιον, ὅλα τὰ μέρη τῆς Γῆς δὲν διαγράφουν τὸ ἴδιον τόξον ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ἀλλά, τὰ ἴδια μέρη, ἄλλοτε διαγράφουν μεγαλύτερον τόξον καὶ ἔχουν ἡμέραν μεγαλύτεραν τῶν δώδεκα ὥρων καὶ ἄλλοτε διαγράφουν μικρότερον τόξον καὶ ἔχουν ἡμέραν μικρότεραν τῶν δώδεκα ὥρων.

Ἐκτός τῶν περιοχῶν περίεξ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ποῦ ἔχουν πάντοτε ἴσην ἡμέραν καὶ νύκτα, ὅλαι αἱ ἄλλαι τοῦ Βορείου καὶ Νοτίου ἡμισφαιρίου ἔχουν 6 μῆνας μεγαλύτεραν ἡμέραν καὶ μικρότεραν νύκτα καὶ 6 μῆνας τὸ ἀντίθετον.

Βεβαίως, ὅταν τὸ Β. ἡμισφαίριον ἔχει μεγαλύτεραν ἡμέραν τὸ Νότιον ἔχει μικρότεραν, ὁ Βόρειος Πόλος 6 μῆνας συνεχῶς ἡμέραν καὶ ὁ Νότιος Πόλος 6 μῆνας συνεχῶς νύκτα.

Καὶ ἀντιθέτως, ὅταν τὸ Νότιον ἡμισφαίριον ἔχη μεγαλύτεραν ἡμέραν τὸ Βόρειον ἔχει μικρότεραν, ὁ Νότιος Πόλος 6 μῆνας συνεχῶς ἡμέραν καὶ ὁ Βόρειος 6 μῆνας συνεχῶς νύκτα.

Αἱ τέσσαρες ἐποχαὶ τοῦ ἔτους. Δεύτερον ἀποτέλεσμα τῆς κινήσεως (περιφορᾶς) τῆς Γῆς περί τὸν ἥλιον καὶ τῆς κλίσεως τοῦ ἄξονός της πρὸς τὸ ἐπίπεδον τῆς τροχιάς της εἶναι *αἱ τέσσαρες ἐποχαὶ τοῦ ἔτους*.

Ὅταν ἡ Γῆ εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε τὸ Βόρειον ἡμισφαίριόν της νὰ εἶναι ἀπέναντι τοῦ Ἁλίου, αἱ ἀκτίνες του πίπτουν εἰς αὐτὸ καθέτως, ἐνῶ εἰς τὸ Νότιον πίπτουν πλαγίως. Τότε τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον φωτίζεται περισσότερο, αἱ ἡμέραι εἶναι μεγαλύτεραι τῶν νυκτῶν, ἡ θερμοκρασία μεγαλύτερα καὶ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ *θέρους*.

Ἐνῶ, ἀντιθέτως, εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον ποῦ φωτίζεται ὀλιγώτερον αἱ ἡμέραι εἶναι μικρότεραι τῶν νυκτῶν, ἡ θερμοκρασία εἶναι γύρω εἰς τὸ μηδὲν καὶ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ *χειμῶνος*.

Ὅταν ὁμως τὸ Νότιον ἡμισφαίριον εὐρίσκεται ἀπέναντι τοῦ Ἁλίου, αἱ ἡμέραι εἶναι μεγαλύτεραι τῶν νυκτῶν, ἡ θερμοκρασία μεγαλύτερα καὶ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ *θέρους*. Ἐνῶ εἰς τὸ Βόρειον συμβαίνει τὸ ἀντίθετον καὶ τὰ μέρη ἔχουν *χειμῶνα*.

Αἱ τέσσαρες ἐποχαὶ τοῦ ἔτους εἰς τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον εἶναι : α) ἡ **Ἄνοιξις** (22 Μαρτίου — 21 Ἰουνίου), β) τὸ **Θέρος** (22 Ἰουνίου — 21 Σεπτεμβρίου), γ) τὸ **Φθινόπωρον** (22 Σεπτεμβρίου — 21 Δεκεμβρίου) καὶ δ) ὁ **Χεῖμων** (22 Δεκεμβρίου — 21 Μαρτίου). Ἀντιθέτως εἶναι αἱ ἐποχαὶ εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον.

Ἰσημερίαν (ἴσην ἡμέραν καὶ νύκτα) καὶ εἰς τὰ δύο ἡμισφαίρια ἔχομεν μόνον τὴν 22 Μαρτίου καὶ 22 Σεπτεμβρίου. Εἰς τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον τὴν μεγαλύτεραν διάρκειαν τῆς ἡμέρας τὴν ἔχομεν εἰς τὰς 22 Ἰουνίου καὶ τῆς νυκτὸς τὴν 22 Δεκεμβρίου.

Εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον ἀντιθέτως τὴν μεγαλύτεραν διάρκειαν τῆς ἡμέρας τὴν ἔχουν τὴν 22 Δεκεμβρίου καὶ τῆς νυκτὸς τὴν 22 Ἰουνίου.

8. Τὸ ἡμερολόγιον

Ὅταν λέγωμεν ἡμερολόγιον, ἐννοοῦμεν τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον μετροῦμεν τὸν χρόνον πρὸς περναῖ. Ὁ χρόνος μετρεῖται εἰς *ἡμέρας*, *μῆνας* καὶ *ἔτη*. Ὅταν λέγωμεν ἡμέραν ἐννοοῦμεν *ἡμερονύκτιον*.

Εἴπομεν ὅτι ἡ Γῆ κάμνει μίαν περιστροφικὴν κίνησιν εἰς 24 ὥρας. Τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα λέγεται *ἡλιακὴ ἡμέρα*.

Ἡ ἡλιακὴ ἡμέρα διαιρεῖται εἰς 24 ὥρας, ἐκάστη ὥρα εἰς 60 *πρῶτα λεπτά* (60') καὶ ἕκαστον πρῶτον λεπτὸν εἰς 60 *δεύτερα* (60'').

Τὸ χρονικὸν διάστημα, πρὸς χρειάζεται ἡ Γῆ διὰ νὰ κάμῃ μίαν κίνησιν μεταθέσεως περὶ τὸν ἥλιον, λέγεται *ἔτος*.

Ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι λαοί, Χαλδαῖοι, Αἰγύπτιοι, Ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον ἡμερολόγια, τὰ ὁποῖα ἐστηρίζοντο εἰς τοὺς *σεληνιακοὺς μῆνας*.

Ἐξ ὄλων τῶν ἀρχαίων λαῶν περισσότερον ἡσχολήθησαν μὲ τὸ ἡμερολόγιον οἱ Ῥωμαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἐλογάριαζον τὸ ἔτος μὲ 12 μῆνας. Ἐκ τῶν 12 μηνῶν οἱ τέσσαρες εἶχον 31 ἡμέρας, οἱ ἑπτὰ 29 ἡμέρας καὶ ὁ Φεβρουάριος 28. Ἐπομένως τὸ ἔτος εἶχε 355 ἡμέρας.

Ἐπειδὴ ὅμως, τὸ χρονικὸν διάστημα πρὸς χρειάζεται ἡ Γῆ, διὰ νὰ κάμῃ μίαν κίνησιν μεταθέσεως, περὶ τὸν ἥλιον, εἶναι 365 ἡμέραι, 5 ὥραι, 48' (πρῶτα λεπτά) καὶ 47'' (δεύτερα λεπτά), τὸ σεληνιακὸν ἔτος καθυστερεῖ τοῦ ἡλιακοῦ κατὰ 11 περίπου ἡμέρας.

Ἄν καὶ προσέθετον ἀνά διετίαν ἓνα ἀκόμη μῆνα ἀπὸ 22 ἡμέρας, τὸ λάθος ἐξηκολούθει καὶ ἐφθασεν ἐποχῇ, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Σεπτέμβριος ἦτο χειμῶν !!

α) Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης **Ἰούλιος Καίσαρ** τὸ 45 π. Χ. ἀπεφάσισε νὰ διορθώσῃ τὸ ἡμερολόγιον καὶ ἐκάλεσεν, ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὸν καλύτερον ἀστρονόμον τῆς ἐποχῆς, τὸν Ἕλληνα **Σωσιγένην**. Αὐτὸς ἐκανόνισε τὸ ἔτος εἰς 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας.

Ἐπειδὴ, ὅμως, τὸ ἔτος δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἔχη καὶ ὥρας, ὥρισε τὰ τρία ἔτη τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται *κοινά*, νὰ ἔχουν 365 ἡμέρας, τὸ δὲ τέταρτον 366 (6 ὥραι × 4 ἔτη = 24 ὥραι = 1 ἡμέρα).

“Όταν τὸ ἔτος ἔχη 366 ἡμέρας, ὁ Φεβρουάριος ἔχει 29 ἡμέρας καὶ τὸ ἔτος λέγεται *δίσεκτον*. Εἶναι δὲ δίσεκτα ἔτη ὅσα διαιροῦνται ἀκριβῶς διὰ τοῦ 4. Π. χ. τὸ 1952, 1956 κ.τ.λ.

β) *Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον*. “Όταν εἰς τὴν Ρώμην ἦτο Πάπας ὁ Γρηγόριος ὁ ΙΓ΄, τὸ 1582, ἐκάλεσε τοὺς ἀστρονόμους νὰ κανονίσουν πάλιν τὸ ἡμερολόγιον, διότι τὸ *Ἰουλιανὸν* εἶχε κάποιον λάθος.

Παρετήρησεν, ὅτι τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ἐλογάριαζε τὸ ἔτος μὲ 365 ἡμέρας καὶ 6 ὥρας, ἐνῶ τὸ ἔτος εἶναι πραγματικῶς 365 ἡμέραι, 5 ὥραι, 48΄ καὶ 47΄. Ἐπομένως τὸ Ἰουλιανὸν ἔτος ἦτο μεγαλύτερον τοῦ πραγματικοῦ κατὰ 11 πρῶτα λεπτά περίπου καὶ ὡς ἐκ τούτου, ἕκαστον ἔτος καθυστερεῖ κατὰ 11 πρῶτα λεπτά.

Μὲ τὴν πάροδον τῶν αἰώνων, ἡ μικρὰ αὐτὴ καθυστέρησις ἐγίνε μεγάλη καὶ ἔφθασε τὸ 1582 νὰ εἶναι 10 ἡμέραι.

Διὰ νὰ διορθῶσῃ τὸ σφάλμα ὁ Πάπας Γρηγόριος ὁ ΙΓ΄ ἐδέχθη, κατ’ εἰσήγησιν τῶν ἀστρονόμων, ἡ ἐπομένη τῆς 4ης Ὀκτωβρίου 1582 νὰ ὀνομασθῇ ὄχι 5η, ἀλλὰ 15η Ὀκτωβρίου.

Διὰ νὰ μὴ ἐπαναληφθῇ τὸ λάθος, διότι εἰς διάστημα 400 ἐτῶν εἰς τὸ μέλλον (400×11) ὑπερβαίνει τὰς 3 ἡμέρας, ἀπεφασίσθη ἀπὸ τὰ ἔτη τὰ δηλοῦντα αἰώνας, μόνον ἐκεῖνα, ποὺ ὁ ἀριθμὸς των διαιρεῖται διὰ τοῦ 400 νὰ εἶναι δίσεκτα, ὅλα δὲ τὰ ἄλλα κοινά. Τοιοῦτοτρόπως θὰ χρειασθοῦν 400 περίπου ἔτη διὰ νὰ συμβῇ καθυστέρησις μιᾶς ἡμέρας. Ἐπομένως τὸ λάθος ἐγίνε πολὺ μικρόν.

Τὸ νέον ἡμερολόγιον ὀνομάσθη *Γρηγοριανὸν* καὶ ἰσχύει σχεδὸν εἰς δλόκληρον τὸν κόσμον.

Τὸ *Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον* εἶναι τὸ ἐπιστημονικώτερον καὶ τὸ ἀκριβέστερον. Ἡμεῖς τὸ παρεδέχθημεν τὸ 1923 καὶ τὸ ὀνομάζομεν *νέον*, εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὸ παλαιὸν τὸ ὁποῖον παραδέχονται δυστυχῶς ἀκόμη σήμερον ἐλάχιστοι παλαισημερολογίται.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς : 1) Ποῖον εἶναι τὸ σχῆμα καὶ τί γνωρίζετε διὰ τὸ μέγεθος τῆς Γῆς; 2) Ποῖα εἶναι αἱ ἀποδείξεις διὰ τὴν σφαιρικότητα τῆς Γῆς; 3) Τί λέγεται λιθόσφαιρα, ὑδρόσφαιρα καὶ πυρόσφαιρα; 4) Ποῖα εἶναι αἱ αἰτίαι μεταβολῆς τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς; 5) Ποῖα πετρώματα λέγονται ὕδατογενῆ καὶ ποῖα πυριγενῆ; 6) Τί γνωρίζετε διὰ τοὺς σεισμούς; 7) Γνωρίζετε τοὺς καταστρεπτικώτερους σεισμούς τῆς Ἑλλάδος; 8) Ποῖα εἶναι τὰ πλέον σεισμοπαθῆ μέρη τῆς Ἑλλάδος; 9) Ποῖα εἶναι αἱ σπουδαιότεραι ἱαματικαὶ πηγαὶ τῆς Ἑλλάδος; 10) Ποῖα κίνησις τῆς Γῆς καθορίζει τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ποῖα τὸ ἔτος; 11) Ἐλαβον μίαν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸ Σίδνεϋ τῆς Αὐστραλίας καὶ μοῦ γράφει ὅτι: «Εἶναι Δ)βριος πλέον καὶ ἐτοιμαζόμεθα διὰ παρθερισμόν». Μήπως κάμνει λάθος;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ

1. Οί σπουδαιότεροι άστειισμοί

Τὸ **Σύμπαν**. Ἡ Γῆ μας εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἑκατομμύρια ἄστρα (οὐράνια σώματα), τὰ ὁποῖα βλέπομεν τὰς νύκτας εἰς τὴν οὐράνιον σφαῖραν (οὐρανόν)

Ἐν ὅλα αὐτὰ τὰ οὐράνια σώματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλα εἶναι πολὺ μεγαλύτερα τῆς Γῆς καὶ ἄλλα μικρότερα, καὶ τὰ ὁποῖα κινουῦνται μὲ μεγάλην ταχύτητα εἰς τὸ ἄπειρον, ἀποτελοῦν τὸ **Σύμπαν**.

Ἄστειισμοί. Πολλὰ ἄστρα (οὐράνια σώματα), τὰ ὁποῖα βλέπομεν εἰς τὸν οὐρανὸν πάντα μαζὺ καὶ ἀλλάσσουν συνεχῶς θέσιν ἐπίσης δλα μαζὺ, τὰ ὀνομάζομεν **ἀστειισμούς**.

Τοιοῦτοι ἀστειισμοί εἶναι ὁ **Γαλαξίας**, ἡ **Μεγάλη Ἄρκτος**, ἡ **Μικρὰ Ἄρκτος**, ἡ **Πούλια**, ὁ **Περσεὺς** κ.τ.λ.

Ὁ Γαλαξίας. Τὸ θέρος, κυρίως, κατὰ τὰς νύκτας διακρίνεται ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ θόλου φωτεινὴ καὶ ἀκανόνιστος ζώνη, ἡ ὁποία διασκελίζει τὸν ὀρίζοντα ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον.

Ἡ ζώνη αὕτη ὀνομάζεται **Γαλαξίας κύκλος** ἢ ἀπλῶς **Γαλαξίας**, καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑκατομμύρια ἀπλανῶν ἀστέρων, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι εἶναι μικρότεροι καὶ ἄλλοι μεγαλύτεροι ἀπὸ τὸν Ἡλίον.

Ἐν ὁλόκληρον τὸ σύμπλεγμα τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων τοῦ Γαλαξίου κινεῖται εἰς τὸ ἄπειρον μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα.

Ἡ Μεγάλη Ἄρκτος. Ὁ ἀστειισμὸς τῆς Μεγάλης Ἄρκτου ἀποτελεῖται ἀπὸ 7 ἀστέρων, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τέσσαρες σχηματίζουν τετράπλευρον, δηλ. τὸ σῶμα τῆς Ἄρκτου, καὶ οἱ τρεῖς τεθλασμένην γραμμὴν, δηλ. τὴν οὐρὰν αὐτῆς. Αὕτη κινεῖται περὶ τὸν **Πολικὸν ἀστέρα**.

Ἡ Μικρὰ Ἄρκτος. Ἡ Μικρὰ Ἄρκτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 7 ἀστέρων μὲ τὴν αὕτην διάταξιν τῆς Μεγάλης Ἄρκτου καὶ οἱ ὁποῖοι κινουῦνται περὶ τὸν ζωρότερον, ὁ ὁποῖος παραμένει ἀκίνητος καὶ ὀνομάζεται **Πολικὸς ἀστήρ**. (Εἰκ. 11).

Ἐνομάζεται **Πολικὸς**, διότι εὐρίσκεται πλησίον τοῦ Βο-

Εἰκ. 11.

ρείου Πόλου του Ούρανου Είναι δὲ ὁ τελευταῖος ἀστήρ τῆς οὐράς τῆς Μικρᾶς Ἄρκτου.

2. Ἀπλανεῖς καὶ πλανῆται

Ἀπλανεῖς ὀνομάζομεν τοὺς ἀστέρας, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἰδικόν των φῶς, εἶναι δηλ. ἥλιοι, καὶ διατηροῦν τὴν ἴδιαν θέσιν εἰς τὴν οὐράνιον σφαίραν

Οἱ ἐπιστήμονες παραδέχονται ὅτι καὶ αὐτοὶ κινουῦνται, ἀλλὰ, ἐπειδὴ τὸ φῶς των, διὰ τὴν φθᾶσιν εἰς τὴν Γῆν χρειάζεται ἑκατοντάδας ἐτῶν φῶτος, μᾶς φαίνονται ὅτι μένουσιν ἀκίνητοι.

Οἱ ἀπλανεῖς ἀποτελοῦν τὸ πλεῖστον τῶν ἀστρῶν καὶ ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι καὶ ὁ Ἥλιος.

Πλανῆται ὀνομάζομεν τοὺς ἐλαχίστους τὸν ἀριθμὸν ἀστέρας, οἱ ὅποιοι μεταβάλλουσιν συνεχῶς τὴν θέσιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς οὐρανίου σφαίρας.

Αὐτοὶ δὲν ἔχουσιν ἰδικόν των φῶς, ἀλλὰ φωτίζονται ἀπὸ κάποιον ἥλιον. Μεταξὺ τῶν πλανητῶν αὐτῶν κατατάσσεται καὶ ἡ Γῆ μας.

Ὅλοι οἱ πλανῆται κάμνουσιν δύο κινήσεις : Μίαν περὶ τὸν ἄξονά των καὶ μίαν περὶ τὸν ἥλιον τοῦ πλανητικοῦ των συστήματος. Ἥλιοι ὑπάρχουσιν πολλοὶ καὶ ἐπομένως καὶ πολλὰ πλανητικὰ συστήματα.

Περὶ τὸν ἰδικόν μας Ἥλιον περιστρέφονται οἱ ἑξῆς πλανῆται : Ὁ *Ἑρμῆς*, ὁ *Ἄρης*, ἢ *Ἀφροδίτη*, ἢ *Γῆ*, ὁ *Ποσειδών*, ὁ *Οὐρανός*, ὁ *Κρόνος* καὶ ὁ *Ζεὺς*. (Εἰκ. 12).

3. Δορυφόροι

Πολλοὶ πλανῆται συνοδεύονται ἀπὸ ἄλλους μικροτέρους ἀστέρας, τοὺς ὁποίους ὀνομάζομεν *δορυφόρους*.

Ἡ *Σελήνη* περιφέρεται περὶ τὴν Γῆν καὶ τὴν ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὴν τροχίαν της περὶ τὸν Ἥλιον.

Ἐπομένως ἡ Γῆ ἔχει δορυφόρον τὴν *Σελήνην*.

Ὁ *Ἄρης* ἔχει δύο δορυφόρους, ὁ *Ζεὺς* ἑννέα κ.τ.λ.

Εἰκ. 12

4. Κομηται καὶ διάττοντες

Πολλάκις ἐμφανίζονται εἰς τὸν οὐρανὸν φωτεινὰ σώματα μὲ πολὺ περίεργον μορφήν. Τὰ μετεωρικὰ αὐτὰ φωτεινὰ νέφη ἀποτελοῦνται ἐκ κόκκων ἄμμου ἢ κονιορτοῦ καὶ πλανῶνται εἰς τὸ διάστημα κινούμενα ὅπως καὶ οἱ πλανῆται περὶ τὸν Ἥλιον.

Τὰ μετέωρα αὐτά, τὰ ὅποια λόγῳ διαφόρων αἰτίων σχηματίζουν κόμην καὶ οὐράν, λέγονται *κομηται*, ἐμφανίζονται κατὰ περιόδους καὶ πάλιν ἐξαφανίζονται (εἰκ. 13).

Ἐπίσης κατὰ τὴν νύκτα πολλάκις, ἐμφανίζονται αἰφνιδίως εἰς τὸν οὐρανὸν φωτεινὰ σώματα, τὰ ὅποια, ἀφοῦ διαγράψουν μίαν *φωτεινὴν γραμμὴν*, ἐξαφανίζονται ἀμέσως.

Τὰ σώματα αὐτά, τὰ ὅποια παρουσιάζουν τὸ ἀνωτέρω φαινόμενον, λέγονται *διάττοντες ἀστέρες*.

Οἱ διάττοντες ἀστέρες προέρχονται ἐκ διαλυθέντων κομητῶν, καὶ ἀποτελοῦνται ἐκ μικρῶν σωματιδίων διαστάσεων κόκκων ἄμμου.

Τὰ μετεωρικὰ αὐτὰ νεφελώματα εἰσχωροῦντα ἐντὸς τῆς γῆνης ἀτμοσφαιρας μετὰ μεγάλης ταχύτητος, τρίβονται ἰσχυρῶς μετὰ τοῦ ἀέρος, ὑπερθερμαίνονται, ἀναφλέγονται, λυώνουν, ἐξαεροῦνται καὶ μεταβαλλόμενα εἰς τέφραν, ἐξαφανίζονται.

Ἐάν τὰ τεμάχια εἶναι μεγάλα, τότε φθάνουν εἰς τὴν Γῆν προκαλοῦντα μεγάλον θόρυβον καὶ ὀνομάζονται *μετεωρίζαι* ἢ *βολίδες*.

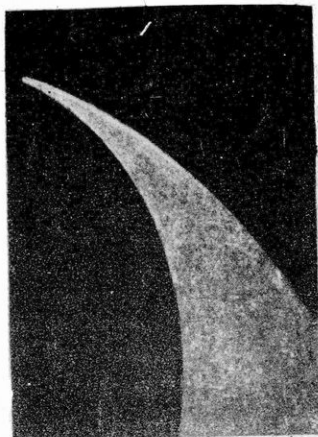
Ἐπίσης μερικὰ τοιαῦτα τεμάχια, ποῦ ἔπεσαν κατὰ καιροὺς εἰς τὴν Γῆν, τὰ ὅποια ζυγίζουσι μερικὰς χιλιάδας ὀκάδων.

Ὅταν ἡ Γῆ διέρχεται διὰ τῆς τροχίως ὀρισμένων κομητῶν, παρατηρεῖται ζωηρὰ πτώσις *βροχῆς διατόντων*.

5. Ὁ Ἥλιος

Ὁ *Ἥλιος* ἀποτελεῖ τὸ κεντρικὸν σῶμα τοῦ ἡλιακοῦ ἢ ἄλλως τοῦ λεγομένου *πλανητικοῦ συστήματος*. Εἶναι ἕνας ἐκ τῶν παλαιῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, οἱ ὅποιοι ἀποτελοῦν τὸ ἀστρικὸν σύστημα τοῦ Γαλαξίου. Πέρι αὐτοῦ περιστρέφονται — καθὼς εἶπομεν — οἱ πλανῆται : *Ἐρμῆς*, *Ἀφροδίτη*, *Γῆ*, *Ἄρης*, *Ζεὺς*, *Κρόνος*, *Οὐρανός* καὶ *Ποσειδῶν*.

Καὶ ὁ Ἥλιος, ἂν καὶ φαίνεται ὅτι δὲν κινεῖται, ὅμως καὶ αὐτὸς κινεῖται περὶ τὸν ἄξονά του καὶ εἰς τὸ ἄπειρον.

Εἰκ. 13.

“Όπως δλοι οί άπλανείς, τοιουτοτρόπως και ό “Ήλιος άποτελει άε-
ρώδη μάζαν, ή όποία εύρίσκεται εις διάπυρον κατάστασιν. “Η θερμοκρα-
σία επί της όρατης επιφανείας του, κατά τούς έπιστήμονας είναι + 6000°
Κελσίου και εις τό έσωτερικόν του άσφαλώς θα φθάνη εις έκατομμύρια
βαθμών.

“Απέχει από την Γην 150.000.000 χιλμ. και είναι εις όγκον 1.300.000
μεγαλύτερα αύτης.

Τό φώς του δια νά φθάση εις την Γην χρειάζεται 8 πρώτα λεπτά
και 20 δευτερόλεπτα. Και γνωρίζομεν ότι ή ταχύτης του φωτός είναι
300.000.000 μέτρα τό δευτερόλεπτον!!

Αύτός φωτίζει και θερμαίνει τούς πλανήτας και την Γην μας. “Ανευ
της θερμότητος του “Ήλιου, ζωή επί της Γης δέν θα ύπήρχε.

6. Σ ε λ ή ν η

“Η *Σελήνη* είναι τό φωτεινότερον, μετά τον “Ήλιον, έκ των ούρα-
νίων σωμάτων και άνέκαθεν οί άνθρωποι έξεδήλωσαν ζωηρόν ενδιαφέρον
δι’ αύτήν. “Έχει σχήμα σφαιρικόν και είναι κατ’ όγκον 50 φορές μικρο-
τέρα της Γης. Φώς δέν έχει ιδικόν της, αλλά φωτίζεται από τον “Ήλιον.

Οί έπιστήμονες βεβαιώνουν, ότι ή Σελήνη στερείται άτμοσφαιράς
και ύδατος και έπομένως ζωή έπ’ αύτης δέν ύπάρχει. Αί σκιαί, που πα-
ρουσιάζονται επί της Σελήνης είναι μάλλον ύψηλά όρη και κρατήρες
ήφαιστειών.

7. Α ί φ ό σ ε ι ς τ η ς Σ ε λ ή ν η ς

“Η *Σελήνη* έκτός της ήμερησίας κινήσεως έξ άνατολών προς δυσμάς,
έχει και άλλην ιδίαν κίνησιν έκ δυσμών προς άνατολάς, ως έκ της όποίας
διαγράφει πλήρη κύκλον επί της ούρανίας σφαιράς έντός ένός μηνός,
δηλ. 29 1/2 ήμερών.

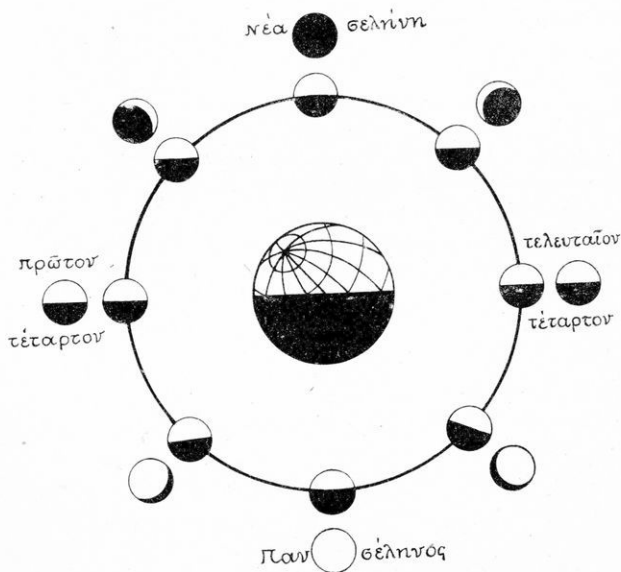
Συνεπεία της κινήσεως αύτης, ήγωνιώδης άπόστασις της Σελήνης
και του “Ήλιου, όπως την βλέπομεν από την Γην, μεταβάλλεται από
0° — 360°.

“Αποτέλεσμα της μεταβολής τηςγωνιώδους άποστάσεως είναι αι 4
φάσεις της Σελήνης. “Ήτοι, όταν ήγωνιώδης άπόστασις “Ήλιου και Σε-
λήνης είναι 0° (δηλ. ή Σελήνη εύρίσκεται μεταξύ “Ήλιου και Γης) ή
Σελήνη είναι άόρατος και έχομεν *Νέαν Σελήνην*. Εύρίσκεται δέ αύτη
προς Δυσμάς.

“Όταν είναι 90°, δηλ. 7 ήμερών, έχομεν τό *πρώτον τέταρτον*. Εύρί-
σκεται δέ αύτη, καθ’ ήν ώραν δύει ό “Ήλιος εις τό κέντρον του ούρανοϋ,
άνωθεν ήμών.

“Όταν γίνη 180° και έπομένως ή Γῆ θά εύρίσκειται μεταξὺ Ἡλίου και Σελήνης έχομεν **πανσέληνον**. Εύρίσκειται δέ αὐτή πρὸς Ἀνατολάς, καθ’ ήν ώραν δύει ὁ Ἡλιος. Ἐάν δέ ἀνατείλῃ πρὸ τῆς δύσεως τοῦ Ἡλίου δέν έχει γίνει ἀκόμη πανσέληνος.

Καί όταν φθάση τὰς 270° δηλ. μετὰ 22 περίπου ήμέρας, έχομεν τὸ **τελευταῖον τέταρτον**. Τέλος μετὰ 29 1/2 ήμέρας έχομεν πάλιν νέαν Σελήνην και αὐτή θά έχῃ διαγράψει ένα πλήρη κύκλον περίε τῆς Γῆς (εἰκ. 14).

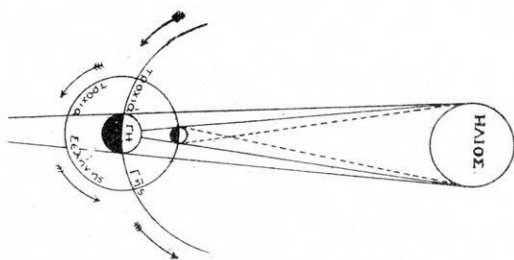
Εἰκ. 14.

Ἡ Σελήνη περιστρέφεται περί τὸν ἀξονά της ἐντὸς τόσοῦ χρόνου, ὅσον χρειάζεται διὰ νά συμπληρώσῃ μίαν περιφοράν περί τήν Γῆν.

Ἐνεκα τῆς ἰσότητος αὐτῆς ή Σελήνη στρέφει διαρκῶς τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον πρὸς τήν Γῆν. Διὰ τοῦτο, ὡσάκις παρατηρήσωμεν τήν Σελήνην, θά διακρίνωμεν εἰς τήν αὐτὴν θέσιν τὰς ἰδίας τοπογραφικὰς λεπτομερείας.

8. Ἐκλείψεις τοῦ Ἡλίου

Πολλὰς φορές, καθὼς περιστρέφεται ἡ Γῆ περί τὸν Ἡλίον συμβαίνει νὰ εὐρεθῇ ἡ Σελήνη μεταξύ Ἡλίου καὶ Γῆς καὶ εἰς εὐθεῖαν γραμμῆν. Τότε, ἡ σκιά τῆς Σελήνης πίπτει ἐπὶ τῆς Γῆς καὶ ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα ὁ Ἡλιος σκοτεινιάζει, ἐνῶ εἶναι ἡμέρα.

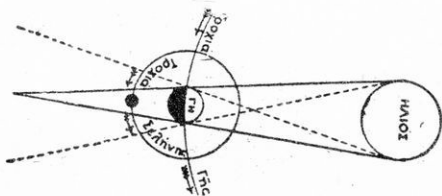

Εἰκ. 15.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο λέγεται *ἔκλειψις τοῦ Ἡλίου*. Ἡ ἔκλειψις δύναται νὰ εἶναι μερικὴ ἢ ὀλική (εἰκ. 15).

9. Ἐκλείψεις τῆς Σελήνης

Ἄλλοτε πάλιν, ὅταν ἡ Γῆ εὐρεθῇ μεταξύ Ἡλίου καὶ Σελήνης καὶ εἰς εὐθεῖαν γραμμῆν, ἡ σκιά τῆς Γῆς πίπτει ἐπὶ τῆς Σελήνης καὶ τὴν σκιάζει ἐπ' ἀρκετὴν ὥραν. Τὸ φαινόμενον αὐτὸ λέγεται *ἔκλειψις τῆς Σελήνης* (εἰκ. 16).

Εἰκ. 16.

Ὅπως καὶ εἰς τὸν Ἡλίον, ἡ ἔκλειψις τῆς Σελήνης δύναται νὰ εἶναι μερικὴ ἢ ὀλική.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η ΕΥΡΩΠΗ

**Ἔκτασις : 11.000.0000 τετρ. χιλμ.
Πληθυσμός : 570.000.000 κάτοικοι**

Γενικὴ ἐπισκόπησις

Εἰσαγωγή. Ἡ *Εὐρώπη* εἶναι ἡ ἡπειρος εἰς τὴν ὁποίαν εὕρισκεται καὶ ἡ πατρίς μας, ἡ *Ἑλλάς*. Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ τετάρτη εἰς ἕκτασιν καὶ δευτέρα εἰς πληθυσμὸν (μετὰ τὴν Ἀσίαν) ἡπειρος τῆς Ὑδρογείου. Ὅμως εἶναι ἡ *πρώτη εἰς τὸν κόσμον ἀπὸ ἀπόψεως πολιτισμοῦ*.

Ἐδημιούργησε σειρὰς πολιτισμῶν (Ἀρχαῖον Ἑλληνικόν, Ρωμαϊκόν, Βυζαντινόν καὶ τὴν σύνθεσιν ὄλων αὐτῶν, τὸν Χριστιανικὸν πολιτισμὸν), καὶ εἶναι ἡ μητέρα τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ ὄλων τῶν ἄλλων ἡπείρων τῆς Γῆς.

Βεβαίως, ὁ κυρίως δημιουργὸς καὶ θεματοφύλαξ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν μας, ὑπῆρξε καὶ εἶναι ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε τὸν πυρῆνα, γύρω ἀπὸ τὸν ὅποιον διεπλάσθη καὶ ἐμεγάλωσεν ἡ ἔννοια τῆς Εὐρώπης.

Διὰ τοῦτο, τόσον ὡς Ἕλληνας, ὅσον καὶ ὡς Εὐρωπαῖοι πρέπει τὴν Εὐρώπην νὰ τὴν γνωρίσωμεν καλύτερον καὶ λεπτομερέστερον ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους.

Φυσικὴ περιγραφή

Θέσις — Ὅρια — Ἔκτασις. Ἡ Εὐρώπη εὕρισκεται ὁλόκληρος εἰς τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον καὶ σχεδὸν (ἐκτὸς τοῦ βορειοτάτου τμήματος τῆς Σκανδιναυκῆς χερσονήσου καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσσίας) εἰς τὴν Βόρειον εὐκρατον ζώνην τῆς Γῆς.

Δὲν ἀποτελεῖ ξεχωριστὸν τμήμα ξηρᾶς, ἀλλὰ εἶναι προέκτασις τῆς μεγάλης Ἀσιατικῆς ἡπείρου. Τὰ ὄρια τῆς περικλείουν ἓνα σχετικῶς ὁμοιογενῆ πληθυσμὸν, τοῦ ἀνήκει εἰς τὴν λευκὴν φυλὴν. Ὁ πληθυσμὸς τῆς δὲ αὐτὸς ἐδημιούργησεν ἓνα ἀκόμη περισσότερον ὁμοιογενῆ πολιτισμὸν, ὁ ὁποῖος ὑπερέχει τοῦ πολιτισμοῦ τῶν ἄλλων ἡπείρων τῆς Γῆς.

Εὐρώπην, λοιπόν, ὀνομάζομεν τὸ χῶρον τῆς Γῆς, ὁ ὁποῖος φθάνει πρὸς Α. μέχρι τῶν Οὐραλίων Ὁρέων καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. περιβρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης.

Διαμόρφωσις τῶν ἀκτῶν. Θάλασσαί καὶ κόλποι : Ἡ Εὐρώπη δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς χερσονήσος τῆς Ἀσιατικῆς ἡπείρου. Ἐκ τῆς μεγάλης δὲ αὐτῆς Εὐρωπαϊκῆς χερσονήσου προεξέχουν πρὸς ὄλας τὰς διευθύνσεις μεγάλαι καὶ μικραὶ χερσονήσοι, ποῦ σχηματίζουν μεταξὺ τῶν καὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ κυρίου σώματος τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου, πλῆθος κόλπων, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἔχουν τὴν ἑκτασὴν θαλασσῶν.

Τοιοιουτρόπως, εἰς τὸν Βορρᾶν, μεταξὺ χερσονήσου Κόλα καὶ τῆς κυρίως Ρωσσίας, σχηματίζεται ἡ **Δευκὴ** θάλασσα.

Μεταξὺ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου, Δανίας, Γερμανίας, Πολωνίας, Ρωσσίας καὶ Φιλλανδίας σχηματίζεται ἡ **Βαλτικὴ** θάλασσα, μὲ βαθεῖς κόλπους τὸν **Βοθνικὸν** καὶ **Φιννικὸν** κόλπον.

Μεταξὺ τῶν νοτιοδυτικῶν ἀκτῶν τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καὶ τῶν Βρεττανικῶν νήσων σχηματίζεται ἡ **Βόρειος θάλασσα**. Ἡ Βόρειος θάλασσα ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς Βαλτικῆς διὰ τῶν θαλασσίων στενῶν **Σναγεράκη** καὶ **Κατεγάκη**, καὶ πρὸς Ν. σχηματίζει τὸ Στενὸν τῆς **Μάγχης**.

Κατὰ μῆκος τῶν Νορβηγικῶν ἀκτῶν, ἡ Βόρειος θάλασσα σχηματίζει πλῆθος κόλπων, ποῦ ὀνομάζονται **Φιόρδ**.

Τὰ Φιόρδ εἶναι περίεργοι κολπῶσεις, ποῦ ἐψαχωροῦν βαθέως ἐντὸς τῆς ξηρᾶς, κυρίως εἰς βραχῶδη μέρη. Ὀφείλονται εἰς τὴν μεγάλην διαβρωτικὴν ἐνέργειαν τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, ἡ ὁποία ὀλίγον κατ' ὀλίγον διέβρωσε καὶ παρέσυρε εἰς τὸν βυθὸν τῆς τὰ χῶματα τῶν κοιλάδων, ποῦ ὑπῆρχον ἄλλοτε εἰς τὰ μέρη αὐτά. Εἰς τὰ φιόρδ οἱ βράχοι εἶναι ἀπότομοι καὶ ὑψώνονται εἰς ὕψος 500 — 1500 μέτρων.

Μεταξὺ τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῶν βορειοδυτικῶν ἀκτῶν τῆς Ἰσπανίας ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς σχηματίζει τὸν μέγαν **Βισαϊκὸν κόλπον** καὶ εἰς τὰς Νοτιοδυτικὰς ἀκτὰς τῆς Ἰσπανίας τὸν κόλπον τοῦ **Κάδιξ**.

Νοτίως τῆς Εὐρώπης ἐκτείνεται ἡ **Μεσόγειος θάλασσα**, ἡ ὁποία ἐνώνεται μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ διὰ τοῦ Στενοῦ τοῦ **Γιβραλτᾶρ** καὶ ὑποδιαιρεῖται εἰς τρία τμήματα : τὴν **Δυτικὴν**, **Κεντρικὴν** καὶ **Ἀνατολικὴν** Μεσόγειον.

Ἡ **Δυτικὴ Μεσόγειος** ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ στενοῦ τοῦ Γιβραλτᾶρ καὶ τῶν νήσων Σαρδηνίας καὶ Κορσικῆς. Τὸ τμήμα αὐτὸ τῆς Μεσογείου σχηματίζει ἐπὶ τῶν Ἰσπανικῶν ἀκτῶν τὸν κόλπον τῆς **Βαλενθίας** (λιμένες Βαλενθίας καὶ Βαρκελώνης), ἐπὶ τῶν Γαλλικῶν ἀκτῶν τὸν κόλπον τοῦ **Λέοντος** (λιμένες Μασσαλίας καὶ Τουλῶνος) καὶ ἐπὶ τῶν Ἰταλικῶν ἀκτῶν τὸν κόλπον καὶ λιμένα τῆς **Γενούης**.

Ἡ **Κεντρικὴ Μεσόγειος** ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν νήσων Κορσικῆς καὶ Σαρδηνίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου καὶ σχηματίζει τὰ πελάγη **Τυρρηνικόν**, **Ἀδριατικόν** καὶ **Ἰόνιον** πέλαγος, ὡς καὶ τὸ στενὸν τῆς **Μεσσηνίας**, μεταξὺ Ἰταλικῆς χερσονήσου καὶ νήσου Σικελίας.

Ἀκόμη σχηματίζει τὸν μέγαν κόλπον τοῦ **Τάραντος** εἰς τὴν Νότιον Ἰταλίαν, τὸ στενὸν τοῦ **Οτράντο**, μεταξὺ Ἰταλίας, Ἀλβανίας καὶ

τούς βαθεῖς κόλπους ἐπὶ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος *Πατραϊκὸν* καὶ *Κορινθιακόν*.

Ἡ Ἐνατολικὴ Μεσόγειος, ἡ πατρίς τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ καὶ κατ' ἐπέκτασιν Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἐκτείνεται μεταξύ τῶν ἀνατολικῶν καὶ βορειοανατολικῶν ἀκτῶν τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Συρίας καὶ Παλαιστίνης.

Αὐτὴ ὑποδιαιρεῖται εἰς πολλὰ πελάγη : *Αἰγαῖον*, *Μιγαῶν*, *Κρητικόν* καὶ *Ἰκάριον* πέλαγος.

Ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ Πελάγη καὶ τὸ πλῆθος τῶν κόλπων τοῦ σχηματίζουν, συνδέονται μὲ κάποιον σπουδαῖον ἱστορικὸν γεγονός, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ σταθμὸν εἰς τὴν Ἱστορίαν, ὄχι μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἀναφέρονται μερικοὺς ἐξ αὐτῶν : *Ἀργολικός*, *Σαρωνικός*, *Σαλαμῖνος*, *Εὐβοϊκός*, *Πατραϊκός*, *Κορινθιακός*, *Παγασητικός*, *Θερμαϊκός* κ. ἄ.

Ἡ *Μαύρη Θάλασσα* (Εὐξείνους Πόντος) ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογείου διὰ τοῦ στενοῦ τῶν *Δαρδανελλίων*, τῆς *Προποντίδος*, τοῦ πορθμοῦ τοῦ *Βοσπόρου* καὶ σχηματίζει τὴν ἀβαθῆ καὶ κλειστὴν θάλασσαν, τὴν *Ἀζοφικὴν*.

Πορθμοί. Οἱ σπουδαιότεροι πορθμοὶ εἶναι : *Σκαγεράκη - Κατεγάκη* (Βόρειος - Βαλτικὴ θάλασσα), *Καλαί* (Στενὸν Μάγρης), *Γιβραλτάρ*, *Μεσοσήνης* (Ἰταλία - Σικελία), *Εὐρίπου* (Ἑλλάς), *Δαρδανελλίων* καὶ *Βοσπόρου* (Τουρκία).

Χερσόνησοι. Αἱ πολλαὶ καὶ βαθεῖαι θαλάσσαι κολπώσεις σχηματίζουν πολλὰς χερσονήσους ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἶναι : Ἡ *Σκανδιναυκὴ*, ἡ *Γιουτλάνδη* (Δανία), ἡ *Ἰβηρικὴ* (Πορτογαλλία - Ἰσπανία), ἡ *Ἰταλικὴ*, ἡ *Ἑλληνικὴ* (Βαλκανικὴ) καὶ ἡ τῆς *Κριμαίας* (Ρωσία).

Νῆσοι. Αἱ σπουδαιότεραι νῆσοι τῆς Εὐρώπης, ἐκ τῶν πολλῶν ποῦ εὐρίσκονται εἰς ὅλας τὰς θαλάσσας τῆς, εἶναι : αἱ *Βρετανικαὶ* Νῆσοι (Μεγάλῃ Βρετανία, Ἴρλανδία) καὶ ἡ βορείως αὐτῶν εὐρισκομένη *Ἰσλανδία*, ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Αἱ *Βαλεαρίδες*, ἀνατολικῶς τῶν Ἰσπανικῶν ἀκτῶν, ἡ *Κορσικὴ*, ἡ *Σαρδηνία*, ἡ *Σικελία*, ἡ *Κρήτη* καὶ ἡ *Κύπρος* ἐπὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.)

Μορφολογία τῆς Ἑρᾶς. (Ὄρη - Πεδιάδες) : Ἐάν ρίψωμεν ἓνα βλέμμα εἰς τὸν γεωφυσικὸν χάρτην τῆς Εὐρώπης θὰ παρατηρήσωμεν μίαν μεγάλην ἀντίθεσιν. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα ἐκτείνεται ἡ μεγαλύτερα Εὐρωπαϊκὴ πεδιάς (Ρωσσίας), ἐνῶ τὸ κεντρικόν, δυτικὸν καὶ νότιον τμήμα καλύπτεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρεων, ὄροπεδίων, μικρῶν πεδιάδων καὶ κοιλάδων.

Τὰ ὄρη τῆς Εὐρώπης, ἀποτελοῦν σχεδὸν μεγάλας ὄροσειράς, μὲ διεύθυνσιν ἐκ Δυσμῶν πρὸς τὰ Νοτιοανατολικά.

Αἱ κυριώτεραι ὄροσειραὶ τῆς Εὐρώπης εἶναι : Αἱ *Ἄλπεις*, ποῦ ἐκτείνονται

Εικ. 17. Έπικίνδυνος άνάβασις εις τας "Άλπεις.

όροσειραι τής Ίβηρικής χερσονήσου, "Όρη *Κανταβρυγίας*, "Όρη *Καστίλλης*, *Σιέρα Νεβάδα* και *Σιέρα Μορένα*.

Άνατολικώς τών "Άλπεων εκτείνεται ή μεγάλη όροσειρά τών *Καρπαθίων*, συνέχισαν τής οποίας αποτελούν αι *Τρανσυλβανικαι "Άλπεις*.

Πρός άνατολάς τών Καρπαθίων εκτείνεται ή μεγάλη Ρωσική πεδιάς, ή όποια άπολήγει εις τήν όροσειράν τών *Ουραλίων* όρέων και τήν όγκώδη και ύψηλήν όροσειράν τοϋ *Κανκάσου*. Αι δύο αύται όροσειραι αποτελούν και τό φυσικόν όριον μεταξύ Εϋρώπης και Άσίας.

Τήν Σκανδιναυικήν χερσονήσον διασχίζουν αι *Σκανδιναυικαι "Άλπεις*, αι όποιαί προς Δ. πίπτουν άποτόμως και σχηματίζουν άπειρα *φιόρδ*, ένϋ προς Α. κατέρχονται όμαλώτερα προς τήν *Σουηδικήν* πεδιάδα και τόν *Βοθνικόν* κόλπον.

Ή διαμόρφωσις αύτή τών όρέων τής Εϋρώπης σχηματίζει προς Β. τήν μεγάλην *Εϋρωπαϊκήν πεδιάδα*, ή όποια άρχίζει άπό τά Πυρηναία

νονται εις τήν κεντρικήν Εϋρώπην εις μήκος 1200 περίπου χιλιομέτρων και με ύψηλοτέραν κορυφήν τόν *Δευκόν όρος* (4810 μ.), τόν ύψηλότερον τής Εϋρώπης. (Εικ. 18).

Διακλάδωσιν τών "Άλπεων άποτελούν προς Ν. τά *Άπέννινα* όρη εις τήν Ίταλικήν χερσόνησον, προς Α. δέ αι *Δειναρικαι "Άλπεις* εις τήν Γιουγκοσλαβίαν, συνέχισαν τών όποίων άποτελεί ή όροσειρά τοϋ *Αΐμου* και ή θρυλική όροσειρά τής *Πίνδου*.

Πρός Δ. τών Κεντρικών "Άλπεων εκτείνονται τά *Κεντρικα Γαλλικα όρη* και συνέχισαν ή όροσειρά τών *Πυρηναίων* (μεταξύ Ίσπανίας και Γαλλίας).

Διακλαδώσεις τών Πυρηναίων προς Δ. και νοτιόδυτικά εΐναι αι

καί συνεχῶς εὐруνομένη, καταλήγει εἰς τὸν Καύκασον καὶ τὰ Οὐράλια ὄρη.

Εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης, μεταξύ τῶν Ἄλπεων, τῶν Καρπαθίων ὄρέων καὶ τῶν Τρανσυλβανικῶν ὄρέων σχηματίζεται ἡ *Ὀγγρικὴ πεδιάς*, καὶ ἀνατολικῶς τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἄλπεων καὶ τοῦ Αἴμου ἡ *Ρουμανικὴ πεδιάς*. Συνέχεια αὐτῆς πρὸς Ν. δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ πεδιάς τῆς *Ἀνατολικῆς Θράκης*.

Τέλος, νοτίως τῶν Κεντρικῶν Ἄλπεων ἐκτείνεται ἡ πεδιάς τῆς *Λομβαρδίας* (Ἰταλίας).

Ποταμοί. Μολοντί μικρὰ ἤπειρος ἡ Εὐρώπη, ἔχει πλῆθος ποταμῶν. Πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοὶ τὴν διαρρέουν πρὸς ὄλας τὰς κατευθύνσεις καὶ ἐκβάλλουν εἰς ὄλας τὰς θαλάσσας τῆς, Βαλτικῆν, Βόρειον θάλασσαν, Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὸν Εὐξείνιον Πόντον (Μαύρην θάλασσαν).

Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης ἀπὸ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς εἶναι οἱ ἀκόλουθοι :

Ἄ *Ὀυράλης* : Πηγάζει ἀπὸ τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Ἡ διαδρομὴ του ἀποτελεῖ τὸ φυσικὸν ὄριον μεταξύ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας.

Ἄ *Βόλγας*, ὁ μεγαλύτερος τῆς Εὐρώπης καὶ ὁ 15ος ὡς πρὸς τὸ μῆκος ποταμὸς τῆς Γῆς. Πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τῶν λιμνῶν τῆς Βορειοδυτικῆς Ρωσσίας καὶ ἐκβάλλει καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Ἄ *Ντόν*, ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει εἰς τὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν.

Ἄ *Δνείπερος*, ὁ τρίτος μετὰ τὸν Βόλγαν καὶ τὸν Δούναβιν ποταμὸς τῆς Εὐρώπης. Πηγάζει ἀπὸ τὴν κεντρικὴν Ρωσικὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν.

Ἄ *Δνεϊστερος*, πηγάζει ἀπὸ τὰ Καρπάθια καὶ ἐκχύνεται καὶ αὐτὸς εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Ἄ *Δούναβις*, ὁ δεύτερος ὡς πρὸς τὸ μῆκος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης. Πηγάζει ἐκ τῶν κεντρικῶν Ἄλπεων καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Εἰς τὴν αὐτὴν περιοχὴν πρὸς τὸν Β. Παγωμένον ὠκεανὸν ἐκβάλλουν ὁ *Πετχόρας* καὶ ὁ *Νιβίνας*.

Δυτικώτερον ὁ *Ντύνας*, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῶν Βορείων Ρωσικῶν λιμνῶν καὶ οἱ *Μέμελ*, *Βισιούλας* καὶ *Ὀντεγ*, οἱ ὁποῖοι πηγάζουν ἐκ τῶν Καρπαθίων ὄρέων καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν ἐκβάλλουν ὁ *Ἐλβας*, ὁ *Ρήνος* καὶ ὁ *Μόζας* καὶ εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης ὁ *Σημουάνας*.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλουν ὁ *Αἴγηρ*, ὁ *Γαρούνας*, ὁ *Τάγος*, ὁ *Γκουαντιάνα* καὶ ὁ *Γκουανταλκιβίρ*.

Καὶ τέλος εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἐκβάλλουν ὁ *Ἐβρος* (Ἰσπανίας), ὁ *Ροδανός*, ὁ *Πάδος* καὶ ὁ *Ἐβρος* (Ἑλλάς).

Οἱ περισσότεροι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης εἶναι πλωτοὶ καὶ πολλοὶ ἐκ

τούτων αποτελοῦν σπουδαίας συγκοινωνιακὰς ἀρτηρίας, ὡς ὁ Βόλγας, ὁ Δούναβις καὶ ὁ Ρήνος.

Ἄκόμη πολλοὶ ἐπικοινωνοῦν μεταξύ τῶν διὰ διωρύγων καὶ ἄλλων τεχνικῶν ἔργων καὶ τοιουτοτρόπως διευκολύνουν πολὺ τὸ ἐμπόριον καὶ ἐν γένει τὰς μεταφορὰς μεταξύ τῶν διαφόρων μερῶν τῆς Εὐρώπης.

Λίμναι. Ἡ Εὐρώπη ἔχει τὰς περισσοτέρας λίμνας ἐν συγκρίσει μὲ τὰς ἄλλας ἡπείρους. Αἱ περισσότεραι καὶ μεγαλύτεραι εὐρίσκονται εἰς τὸ Βόρειον τμήμα καὶ κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Ρωσσίαν καὶ τὴν Σκανδιναυϊκὴν χερσόνησον. Ἐπίσης ἀξιόλογοι εἶναι καὶ αἱ λίμναι τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, κυρίως τῆς Ἑλβετίας.

Κατὰ σειρὰν μεγέθους εἶναι: ἡ *Λαντόγκα* καὶ ἡ *Ἵονέγκα* (Ρωσσία), ἡ *Βένεε* (Σουηδία), ἡ *Πεϊπούς* (Ρωσσία), ἡ *Σαϊμὰ* (Φιλλανδία), πολλὰ ἄλλα τῆς Φιλλανδίας καὶ Ρωσσίας καὶ τέλος τῆς *Γενεύης* (Λέμαν) Ἑλβετίας καὶ ἄλλα μικρότερα ὡς καὶ ἡ *Σκόδρα*, *Ἀχρὶς* καὶ *Πρέσπα* (Ἑλληνικὴ χερσόνησος).

Κλίμα. Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης εἶναι εὐκρατον, μᾶλλον θερμὸν εἰς τὸ νότιον τμήμα περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, καθιστάμενον ψυχρότερον, ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Βορρῶν.

Βροχαὶ πίπτουν ἀρκετὰ εἰς τὸ Βόρειον καὶ Βορειοδυτικὸν τμήμα, κατὰ μῆκος τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ σχεδὸν καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς.

Ὀλιγώτεραι πίπτουν εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην καὶ ὀλιγοστεύουν ὅσον προχωροῦμεν ἀνατολικώτερον. Αἱ ὀλιγώτεραι βροχαὶ πίπτουν εἰς τὰς περιοχὰς περὶ τὴν Κασπίαν Θάλασσαν.

Εἰς τὸ Νότιον τμήμα περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν βροχαὶ πολλὰί πίπτουν τὸν χειμῶνα καὶ σχεδὸν καθόλου τὸ θέρος.

Γενικῶς αἱ περισσότεραι βροχαὶ πίπτουν εἰς τὰς περιοχὰς πλησίον τῶν ἀκτῶν καὶ ὀλιγοστεύουν ὅσον ἀπομακρυνόμεθα αὐτῶν.

Εἰδικώτερον, λόγῳ ἰδιαιτέρων συνθηκῶν καὶ τῆς ἐπιδράσεως ἐξωευρωπαϊκῶν κλιματολογικῶν παραγόντων διακρίνονται σαφῶς τρεῖς, κυρίως, παραλλαγὰι κλίματος εἰς τὴν Εὐρώπην:

1) Τὸ *Μεσογειακὸν κλίμα*, μὲ ὑψηλὰς θερινὰς θερμοκρασίας καὶ ἥπιον καὶ γλυκὸν χειμῶνα. Μέση θερμοκρασία τὸ θέρος + 30° K. καὶ + 5° K. σχεδὸν τὸν χειμῶνα. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, ποῦ εἶναι ἡ θερμότερα τῆς Εὐρώπης, περιλαμβάνονται ἡ Ἑλλάς (ἀπὸ τῶν νοτίων ἀκτῶν τῆς Κρήτης μέχρι καὶ τῆς Θεσσαλίας), ἡ Νοτιὰ ἄκρη τῆς Ἰταλίας μετὰ τῆς Σικελίας, Σαρδηνίας, ἀκτῶν κόλπου Γενούης καὶ Λέοντος (Γαλλίας), καὶ τὸ ἥμισυ (νότιον) τμήμα τῆς Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλλίας. Βροχαὶ πολλὰί τὸν χειμῶνα, ἐλάχιστα ἢ καθόλου τὸ θέρος.

2) Τὸ *ὠκεάνειον κλίμα* τῶν περιοχῶν τῆς Δυτικῆς, Βορειοδυτικῆς καὶ ἐν μέρει τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ποῦ ἐπηρεάζονται ὑπὸ τοῦ θαλασσίου ρεύματος τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ (Γκόλφ - Στρήμ).

Τό ρεῦμα τοῦτο ἐξασφαλίζει εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς σχετικῶς ἥπιον χειμῶνα, καί σχετικῶς δροσερὸν θέρος, μὲ ἀφθόνους βροχὰς πάντοτε. Ἄκομη συντελεῖ εἰς τὸ νὰ μὴ παγώνουν αἱ ἀκταὶ τῆς Εὐρώπης (πρὸς τὸν Ἄτλαντικὸν ὠκεανὸν) μέχρι καὶ πέραν τοῦ Πολικοῦ κύκλου.

Καὶ 3) τὸ **ἡπειρωτικὸν κλίμα**, τῶν Βορειοανατολικῶν περιοχῶν τῆς Εὐρώπης, ἀνατολικῶς τῶν Ἄλπεων, μέχρι τῶν Οὐραλίων ὀρέων. Μέση θερμοκρασία -20° Κ. τὸν Ἰανουάριον, $+12^{\circ}$ Κ. τὸν Ἰούλιον μὲ πολὺ ὀλίγας βροχὰς, κυρίως κατὰ τὸν χειμῶνα.

Ἐκτὸς τῶν γενικῶν αὐτῶν συνθηκῶν ἐπηρεάζεται κατὰ περιοχὰς τὸ κλίμα καὶ ὑπὸ τοπικῶν παραγόντων, ὡς τὸ ὑψόμετρον κ.τ.λ. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἄλπεων καὶ τῶν ἄλλων ὑψηλῶν ὀρέων τῆς Εὐρώπης ἡ μέση θερμοκρασία τὸν χειμῶνα εἶναι -20° Κ. καὶ αἱ βροχαὶ καὶ χιόνες ἀφθονώτεραι.

Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης εἶναι λίαν εὐνοϊκὸν διὰ τὸν ἄνθρωπον, τὰ ζῶα καὶ τὴν βλάστησιν καὶ ὑπῆρξεν ἕνας ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων παραγόντων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, καθὼς καὶ τὴν πυκνοκατοίκησιν τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου.

Φυτὰ καὶ Ζῶα. Ἀπὸ ἀπόψεως **φυτῶν** εἰς τὴν Εὐρώπην συναντῶμεν τὰ ἴδια σχεδὸν φυτὰ, τὰ ὁποῖα συναντῶμεν καὶ εἰς τὰς ἀντιστοίχους ζῶνας τῆς Ἀσίας καὶ ἰδίως τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

Ἀναλόγως τῶν ζωνῶν κλίματος τῆς Εὐρώπης συναντῶμεν καὶ τ' ἀντίστοιχα φυτὰ. Εἰς τὴν Βόρειον Εὐρώπην (Βόρειαι περιοχαὶ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καὶ Ρωσσία) φύονται μόνον **βρύα, λειχήναι, ποώδη φυτὰ** καὶ **ελάχιστα δενδρύλλια**.

Νοτιώτερον ἀκολουθεῖ ἡ δασικὴ ζώνη, που περιλαμβάνει τὸ Νότιον τμήμα τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου, Φιλλανδίας, Ρωσσίας καὶ ἡ ὁποία ἐκτείνεται μέχρι τῶν Πυρηναίων ὀρέων, τῶν Ἄλπεων, τοῦ Αἴμου καὶ τῶν Καρπαθίων.

Εἰς τὴν ζώνην αὐτὴν, ἀναλόγως τοῦ ὑψομέτρου, συναντῶνται διάφορα εἶδη **ἐλάτης** καὶ **πεύκης**, ἡ **δρυῖς**, ἡ **καστανέα**, ἡ **ὄξυά**, ἡ **λεύκη**, ἡ **φιλύρα** κ.ἄ.

Τρίτη σημαντικὴ ζώνη εἶναι ἡ Μεσογειακὴ, εἰς τὴν ὁποίαν συναντῶνται τὰ **ἀειθαλῆ φυτὰ**, ἡ **ἐλαία**, ἡ **δάφνη**, τὰ **εσπεριδοειδῆ** καθὼς καὶ ἡ **ἄμπελος** καὶ τὰ **ὄπωροφόρα δένδρα**.

Ἡ ὠκεάνειος ζώνη, ποὺ περιλαμβάνει τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Εὐρώπης (Γαλλία, Βέλγιον, Ὀλλανδία, Δανία, καὶ Βρεττανικαὶ Νῆσοι) διακρίνεται διὰ τὴν χαμηλὴν βλάστησιν.

Ἐκτὸς τῶν δένδρων καὶ τῶν φυτῶν ποὺ ὑπῆρξαν αὐτοφυεῖς εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ τὴν κάλυψιν διαφόρων ἀναγκῶν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς οἰκονομίας τῆς, ἐνεκλιματίσθησαν εἰς αὐτὴν φυτὰ προερχόμενα ἀπὸ ἄλλας ἡπείρους, ὡς τὰ **γεώμηλα**, ὁ **κάννος**, ὁ **βάμβαξ**, ἡ **δρυζα** κ. ἄ.

Τὰ ζῶα τῆς Εὐρώπης παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν καὶ ὁμοιάζουν μὲ τὰ ζῶα κυρίως τῆς Ἀσίας, ἐκτός, βεβαίως, τῶν μεγάλων ἀγρίων ζῶων, τὰ ὁποῖα ἐξωλοθρεύθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην, λόγω τῆς πυκνοκατοικήσεως.

Τὰ περισσότερα ζῶα εἶναι τὰ κτηνοτροφικά, τὰ ὁποῖα ἀπαντῶνται εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουν τὰ βοοειδή, τὰ πρόβατα, οἱ χοῖροι, οἱ ἵπποι καὶ δευτερεύουσιν αἱ αἰγες, οἱ ὄνοι καὶ οἱ ἡμίονοι.

Εἰς τὰς Βορείους περιοχάς συναντῶνται οἱ τάρανδοι, αἱ λευκαὶ ἄρκτοι καὶ ἄλλα μικρὰ θηλαστικά, πού θηρεύονται διὰ τὸ πολύτιμον τρίχωμά των (γοῦνες).

Εἰς τὴν Κεντρικὴν, ἀλλὰ καὶ γενικῶς εἰς ὀλόκληρον τὴν ὑπόλοιπον Εὐρώπην συναντῶνται αἱ ἔλαφοι, ἀλώπεκες, λύκοι, ἄρκτοι, θῶες (σακάλια), λαγφοὶ κ. ἄ.

Πολὺ μεγάλη εἶναι ἡ ποικιλία τῶν πτηνῶν, ἐνδημικῶν καὶ ἀποδημητικῶν, ὡς καὶ τῶν ὄδικῶν καὶ ἐν γένει τῶν μικροσώμων πτηνῶν. Δὲν ἀπαντῶνται, βεβαίως «παραδείσια πτηνά», καθὼς εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους τῆς Γῆς.

Ἡ ποικιλία τῶν ἐρπετῶν, ἐν συγκρίσει μὲ τὰς ἄλλας ἡπείρους, εἶναι περιωρισμένη.

Ἐκ τῶν ἰχθύων τῶν θαλασσῶν ὑπάρχει μεγάλη ποικιλία, καθὼς καὶ ἐκ τῶν ἰχθύων τῶν γλυκέων ὕδατων, λιμνῶν καὶ ποταμῶν.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

Γεωργία - Κτηνοτροφία. Τόσον ἡ γεωργία, ὅσον καὶ ἡ κτηνοτροφία, εἶναι εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη εἰς Εὐρώπην καὶ τὰ γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα καλύπτουν ἓνα μέγα ποσοστὸν τῶν ἀναγκῶν τῆς.

Λόγω, ὁμῶς, τῆς μεγάλης βιομηχανικῆς ἀναπτύξεώς τῆς καὶ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρουσίασε σημαντικὴν πτώσιν.

Ἄν συγκρίνωμεν τὴν Εὐρώπην μὲ τὰς ἄλλας ἡπείρους, μὲ βάσιν τὸν πληθυσμὸν τῆς, ἡ Εὐρώπη ἔρχεται ἀπὸ γεωργικῆς καὶ κτηνοτροφικῆς παραγωγῆς εἰς δευτερεύουσιν μοῖραν.

Ἐκ τῶν γεωργικῶν προϊόντων σημαντικὴ εἶναι ἡ παραγωγή τοῦ σίτου, ἡ ὁποία φθάνει τὸ 1/2 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Καὶ ὁμῶς δὲν καλύπτει αὐτὴ ὅλας τὰς ἀνάγκας τῆς Εὐρώπης, διότι οἱ Ἑσῶπαῖοι καταναλίσκουν κατὰ μέσον ὄρον τὸν περισσότερον σίτον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους κατοίκους τῆς ὕδρωγείου.

Ἐπίσης σημαντικώτατη εἶναι ἡ παραγωγή τῆς σιτάλευς καὶ ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ κυριώτερα καὶ ἀποκλειστικὴ ζώνη παραγωγῆς καὶ καταναλώσεως.

Ἐπίσης παράγει τὸ 1/2 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς τῆς κριθῆς.

τά 45 τής παγκοσμίου παραγωγής τών *γεωμήλων*, τό 15 τής παραγωγής τοῦ *ἀραβοσίτου*, τό 110 τής παγκοσμίου παραγωγής *καπνοῦ* καί τό 12 τής παγκοσμίου παραγωγής *ὄσπριων*.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει ὡς προνομιοῦχα φυτά, τήν *ἐλαίαν*, τήν *ἄμπελον*, τόν *καπνόν* καί πολλὰ εἶδη ὀπωρῶν (φρούτων).

Στερεῖται ὅμως πολλῶν ἄλλων ὠφελίμων γεωργικῶν προϊόντων, καί ἀγνωστα ἢ ἐλάχιστα καλλιεργούμενα φυτά εἰς τήν Εὐρώπην εἶναι : ὁ *καφές*, τὸ *κακάο*, τὸ *τέϊον*, τὸ *ἐλαστικόν* (καουτσούκ), τὸ *σακχαροκάλαμον*, ἡ *σόγια*, οἱ *ἐλαιόσποροι* καί ἀκόμη ἡ *δρυζα* καί ὁ *βάμβαξ*, διότι ἡ εὐρωπαϊκὴ παραγωγή τῶν δύο αὐτῶν φυτῶν εἶναι μηδαμινὴ ἔναντι τῆς παγκοσμίου. (Εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου θά εὕρητε τοὺς σχετικούς πίνακας γεωργικῆς παραγωγῆς τῆς Εὐρώπης ἐν συγκρίσει μὲ τήν παγκόσμιον).

Ἡ παραγωγή τῆς Εὐρώπης εἰς κρέατα, δέρματα καί γαλακτοκομικὰ εἶδη, μολονότι σημαντικὴ, δὲν καλύπτει τὰς ἀνάγκας τῆς, καί εἰσάγει μεγάλας ποσότητας ἐκ τῶν ἄλλων ἡπείρων.

Δασικὰ προϊόντα. Τὰ μεγάλα δάση τῆς Βορείου καί Κεντρικῆς Εὐρώπης καθιστοῦν αὐτάρκη τήν Εὐρώπην εἰς ξυλείαν. Αἱ κυριώτεραι χῶραι ποῦ παράγουν μεγάλας ποσότητας ξυλείας εἶναι ἡ *Σουηδία*, ἡ *Φιλανδία*, ἡ *Ρωσσία* καί ἡ *Ρουμανία*. Ἐκτός ὅμως αὐτῶν, αἱ περισσότεραι χῶραι τῆς Εὐρώπης ἔχουν σημαντικὴν παραγωγήν.

Θαλάσσιος πλοῦτος. Ὅλαι αἱ θαλάσσιαι ἐκτάσεις καί κυρίως τὰ Βόρεια τμήματα τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ (Βόρειος Θάλασσα) τρέφουν πλῆθος ψαριῶν, ποῦ ἀλιεύονται εἰς μεγάλας ποσότητας, ὠρισμένας ἐποχάς. Τὰ ψάρια αὐτὰ εἶναι : *ρέγγες*, *σαρδέλλες*, *βακαλοῖ*, *τόννοι* κ.τ.λ. τὰ ὅποια βιομηχανοποιοῦνται καί ἀποτελοῦν μέγαν οἰκονομικόν παράγοντα.

Ὄρυκτός πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς Εὐρώπης εἶναι πλούσιον εἰς *ὄρυκτά*. Τὰ μεγαλύτερα κοιτάσματα εἶναι εἰς *γαιάνθρακα*, *σίδηρον*, *πετρέλαιον*, *μόλυβδον*, *βωξίτην* (80% τῆς παγκ. παραγωγῆς) *ψευδάργυρον*, *ὕδραργυρον* (90% τῆς παγκ. παραγωγῆς), *θεῖον*, *ὄρυκτὸν ἄλας* κ. ἄ.

Τὰ *εὐγενῆ μέταλλα* (χρυσός, πλατίνα καί ἄργυρος), εὐρίσκονται εἰς ἐλάχιστας ποσότητας.

Βιομηχανία καί ἐμπόριον. Ἡ βιομηχανία εἶναι καθαρὸν δημιούργημα τῆς Εὐρωπαϊκῆς τεχνικῆς καί διὰ τοῦτο ἐσημείωσε τὴν μεγαλυτέραν πρόδον. Ἐπὶ μίαν σχεδὸν ἑκατονταετίαν ἐκρατοῦσε τὴν πρώτην θέσιν, καί διέθετε τὰ 70% τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς τοῦ κόσμου.

Εἰς τὰ ἐργοστάσια τῆς κατασκευάζονται μηχαναὶ παντὸς εἶδους, σιδηρόδρομοι, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα, ἀτμόπλοια, ἐργαλεῖα, φάρμακα, ὀφάσματα, ὑαλικά, γεωργικὰ ἐργαλεῖα, χημικὰ προϊόντα, πολεμικὰ μηχαναὶ, χάρτης καί ἄλλα βιομηχανικὰ προϊόντα.

Τὴν μεγαλυτέραν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν ἔχει ἡ *Βορειοδυτικὴ Εὐ-*

ρώπη και κυρίως τὰ κράτη: *Ἀγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ρωσσία, Ἰταλία*, και *Τσεχοσλοβακία*.

Ἡ τεραστία βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Εὐρώπης καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς διὰ τὴν κατάκτησιν τῶν παγκοσμίων ἀγορῶν καταναλώσεως τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων των, ἐδημιούργησε τὸ μέγα-λον ἐμπόριον μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν ἄλλων ἡπείρων. Ἡ Εὐρώπη ἐξάγει, κυρίως, βιομηχανικὰ προϊόντα καὶ εἰσάγει τροφίμα καὶ πρώτας ὕλας.

Ἀπὸ 50ετίας καὶ χάρις εἰς τοὺς δύο Παγκοσμίους Πολέμους ἐξελιχθῆ ἡ Ἀμερικὴ — εἰδικώτερον αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι — εἰς τὴν ἡπειρον τῆς μεγάλης βιομηχανίας.

Σήμερον ὑπερτερεῖ ἡ βιομηχανία τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ γηραιὰ Εὐρώπη παρ' ὅλας τὰς καταστροφὰς τοῦ πολέμου ἀγωνίζεται θαρραλέως, διὰ νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν βιομηχανικὴν θέσιν τῆς εἰς τὸν κόσμον.

Συγκοινωνία. Ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις καὶ αἱ ἐμπορικαὶ ἀνάγκαι ἔφεραν καὶ μεγάλην συγκοινωνιακὴν ἀνάπτυξιν.

Εἰς τοῦτο ἐβοήθησαν ἀκόμη: α) Τὸ μέγα μῆκος τῶν θαλασσιῶν ἀκτῶν μὲ τοὺς θαυμασίους λιμένας καὶ ὄρμους διὰ τὴν ἀτμοπλοικὴν συγκοινωνίαν.

β) Τὸ γεγονός, ὅτι οἱ περισσότεροι ποταμοὶ εἶναι πλωτοὶ καὶ διὰ τεχνικῶν ἔργων πολλοὶ ἐπικοινωνοῦν μεταξὺ των, ὠδήγησεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ποταμοπλοικῆς των συγκοινωνίας.

Καὶ γ) τὸ σιδηροδρομικὸν καὶ ὄδικόν δίκτυον εἶναι παντοῦ σχεδὸν πυκνότατον καὶ τὰ τελευταῖα ἔτη καὶ τὸ ἀεροπορικὸν καὶ μάλιστα μὲ ὅλας τὰς ἡπείρους.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἔ ξ ἔ τ α σ ι ς

Ἔκτασις καὶ πληθυσμὸς. Ἡ Εὐρώπη μετὰ τῶν νήσων τῆς ἔχει συνολικὴν ἔκτασιν περίπου 11.000.000 τετρ. χιλμ. καὶ πληθυσμὸν περίπου 570.000.000 κατοίκων.

Ἀπὸ ἀπόψεως ἀριθμοῦ κατοίκων ὑστερεῖ μόνον τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ ὡς πρὸς τὴν πυκνότητα κατοικήσεώς τῆς ἔρχεται εἰς τὴν πρώτην θέσιν.

Ἀξία ἰδιαίτερας προσοχῆς εἶναι ἡ ταχύτης μὲ τὴν ὁποίαν αὐξάνει ὁ πληθυσμὸς τῆς Εὐρώπης. Τὸ 1800 ὁ πληθυσμὸς τῆς ἦτο 200 ἑκατομμύρια. Τὸ 1900 ἦτο 400 ἑκατομμύρια. Τὸ 1930 ἦτο 500 ἑκατομμύρια καὶ σήμερον ὑπολογίζεται εἰς 570 ἑκατομμύρια.

Εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτὴν πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ 50 περίπου ἑκατομμύρια τῶν κατοίκων τῆς, ποὺ ἀνεχώρησαν ὡς μετανάσται εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἡπείρους ἀπὸ τὸ 1800 μέχρι σήμερον. (Περὶ τῆς ἀναλογίας τῶν κατοίκων κατὰ τετρ. χιλμ. βλέπε τοὺς σχετικoὺς πίνακας εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου).

Φυλαί. Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης ἀνήκουν ὄλοι σχεδόν εἰς τὴν ἰδίαν φυλὴν, ποῦ λέγεται *Ἰνδοευρωπαϊκὴ φυλή.*

Γενικῶς πιστεύεται ὅτι οἱ κατοικοῦντες σήμερον τὴν Εὐρώπην λαοί, ἤλθον πρὸ χιλιάδων ἐτῶν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν καὶ κυρίως ἀπὸ τὰς Ἰνδίας.

Ἡ Ἰνδοευρωπαϊκὴ φυλὴ εἶναι καθαρῶς λευκὴ φυλὴ καὶ ὑποδιαίρειται εἰς τρεῖς κυρίως φυλάς, τὰς ὁποίας περισσότερον διεμόρφωσε τὸ *κλίμα* καὶ τὸ *γεωγραφικὸν περιβάλλον :*

1) Ἡ *Ἑλληνολατινικὴ φυλὴ :* Εἰς αὐτὴν ὑπάγονται οἱ *Ἕλληνες*, οἱ *Ἰταλοί*, οἱ *Νότιοι Γάλλοι*, οἱ *Ἰσπανοί* καὶ οἱ *Πορτογάλοι.* Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς αὐτῆς εἶναι : μέτριον ἀνάστημα, καστανόμαυρη κόμη καὶ ὀφθαλμοί, εὐθυμὴ καὶ θερμὴ ἰδιοσυγκρασία.

2) Ἡ *Τευτονικὴ ἢ Γερμανικὴ φυλὴ :* Εἰς αὐτὴν ἀνήκουν οἱ *Γερμανοί*, οἱ *Ἐλβετοί*, οἱ *Ἄγγλοι*, οἱ *Βόρειοι Γάλλοι*, οἱ *Βέλγοι*, οἱ *Ὀλλανδοί*, οἱ *Σουηδοί* καὶ οἱ *Νορβηγοί :* Χαρακτηριστικὰ : ὑψηλὸν ἀνάστημα, ξανθὴ κόμη, γαλανοὶ ὀφθαλμοί, ὑπομονετικὴ καὶ ψυχρὴ ἰδιοσυγκρασία.

3) Ἡ *Σλαυικὴ φυλὴ.* Εἰς αὐτὴν ἀνήκουν οἱ *Ρῶσοι*, οἱ *Πολωνοί*, οἱ *Τσεχοσλοβάκοι*, οἱ *Βούλγαροι* καὶ οἱ *Γιουγκοσλάβοι.* Χαρακτηριστικὰ : μέτριον ἀνάστημα, μεγάλη κεφαλὴ, ἐξωγκωμέναι παρεαί, ὑπομονετικὴ καὶ σκληρὰ ἰδιοσυγκρασία.

Ἐντελῶς διαφοροτικὰς φυλάς ἀποτελοῦν οἱ *Φιλλανδοί*, οἱ *Ὀύγγροι* καὶ οἱ *Βάσκοι* τῆς Ἰσπανίας. Οἱ *Τοῦρκοι* ἀνήκουν εἰς τὴν *Μογγολικὴν* φυλὴν καὶ διατηροῦν πολλὰ ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς.

Θρησκεία. Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης εἶναι *Χριστιανοί* καὶ διαίρουνται : α) Εἰς *Ὀρθοδόξους* (Ἕλληνες, Βούλγαροι, Σέρβοι, Ρουμάνοι καὶ Ρῶσσοι). β) Εἰς *Καθολικοὺς* (Ἰταλοί, Ἰσπανοί, Πορτογάλοι, τὸ ἥμισυ τῶν Γάλλων καὶ πολλοὶ Γερμανοί, Αὐστριακοί, Πολωνοί, Τσεχοσλοβάκοι κ. ἄ.). γ) Εἰς *Διαμαρτυρομένους* (Ἀγγλοσάξωνες, Νορβηγοί, Σουηδοί, Φιλλανδοὶ καὶ ἄλλοι).

Γλῶσσαι. Εἰς τὴν Εὐρώπην ὁμιλοῦνται πολλαὶ γλῶσσαι. Αἱ κυριώτεραι γλῶσσαι ἐκ τῶν ὁποίων ἐξειλίχθησαν καὶ διεμορφώθησαν καὶ αἱ ἄλλαι εἶναι τέσσαρες :

α) Ἡ *Ἑλληνικὴ*, ἢ ὁποία ὁμιλεῖται μόνον ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ ἔχει τὴν μεγαλυτέραν ἱστορίαν καὶ εἰς αὐτὴν ἐγράφησαν τὰ ἀθάνατα ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, φιλοσόφων, ἱστορικῶν καὶ ποιητῶν καὶ *ὀλόκληρος ἡ θεόπνευστος Καινὴ Διαθήκη.*

β) Ἡ *Λατινικὴ*, ἢ ὁποία δὲν ὁμιλεῖται σήμερον καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ἐδημιουργήθησαν ἡ Ἰταλικὴ, ἡ Ἰσπανικὴ, ἡ Πορτογαλικὴ, καὶ ἐν μέρει ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Ρουμανικὴ.

γ) Ἡ *Γερμανικὴ*, ἐκ τῆς ὁποίας προέκυψαν ἡ Ἀγγλικὴ, ἡ Ὀλλανδικὴ, ἡ Δανικὴ, ἡ Νορβηγικὴ καὶ ἡ Σουηδικὴ.

Καὶ δ) ἡ *Σλαυικὴ*, ἐκ τῆς ὁποίας ἐδημιουργήθησαν ἡ Ρωσσικὴ, ἡ Πολωνικὴ, ἡ Τσεχικὴ, ἡ Βουλγαρικὴ καὶ ἡ Σερβικὴ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γλωσσῶν αἱ ἐπικρατέστεραι εἶναι : Ἡ *Γαλλικὴ* (γλῶσσα λογοτεχνίας καὶ διπλωματίας), ἡ *Ἀγγλικὴ* (γλῶσσα ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας) καὶ ἡ *Γερμανικὴ* καὶ *Ρωσικὴ*, ποῦ ὀμιλοῦνται ὑπὸ πολλῶν ἑκατομμυρίων.

Πολιτεύματα. Τὰ πολιτεύματα τῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης εἶναι Συνταγματικά Βασιλεῖαι καὶ Δημοκρατίαι.

Ἡ Εὐρώπη καὶ ὁ ἄλλος κόσμος

Ἡ Εὐρώπη εἰς τὰ πολὺ παλαιὰ χρόνια ἐπῆρε τὸν πρῶτον πολιτισμόν τῆς ἀπὸ τὴν Ἀσίαν (Μέσην Ἀνατολήν) καὶ τὴν Αἴγυπτον.

Ὅμως, ἐνῶ ὁ πολιτισμὸς εἰς τὰς χώρας ἐκείνας ἢ ἐσταμάτησεν ἢ κατεστράφη, εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα (Αἰγαῖος, Κρητικὸς ἢ Μινωϊκὸς, Μυκηναϊκὸς καὶ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς) συνεχῶς ἐξείλισσето.

Μὲ τὴν ὑποδοῦλωσίν τῆς εἰς τοὺς Ρωμαίους ἢ Ἑλλάς κατέκτησεν αὐτοὺς διὰ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς.

Ἀργότερον ὁ *Ἑλληνοχριστιανικὸς πολιτισμὸς* ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Δύσιν, μετὰ τὴν πτώσιν τῆς *Βασιλευσῆς* διὰ τὴν ἀντίση διὰ τρίτην φοράν.

Πραγματικῶς οἱ σοφοὶ Ἕλληνες τοῦ Βυζαντίου προητοίμασαν τὴν φερομένην ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ἀναγέννησιν* τῆς Δύσεως καὶ τὴν δημιουργίαν τοῦ σημερινοῦ *Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ*.

Τοιοιουτρόπως βλέπομεν ὅτι ἡ ἱστορία τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἡ ὅποια ὑπῆρξεν ὁ δημιουργὸς καὶ ὁ θεματοφύλαξ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας.

Ἀπόδειξις ὅτι ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς εἶναι ἀπόρροια τοῦ Ἑλληνικοῦ, εἶναι καὶ τὸ γεγονός ὅτι αἱ λέξεις, ποῦ ἀποδίδουν ὄλας τὰς ὑψηλὰς καὶ εὐγενεῖς ἰδέας εἰς τὴν τέχνην γενικῶς, τὴν ἐπιστημονικὴν γνῶσιν καὶ τὴν ὑψηλοτέραν διανόησιν, εἶναι καθαρῶς λέξεις Ἑλληνικαί.

Ἡ Εὐρώπη ἐπὶ τρεῖς χιλιετηρίδας περίπου (μὲ κέντρον καὶ φάρον τὴν Ἑλλάδα) ἐκράτει τὰ ἡνία τῆς Ἀνθρωπότητος καὶ τὴν διηύθυνε *πολιτικῶς, κοινωνικῶς, οικονομικῶς, στρατιωτικῶς* καὶ *πνευματικῶς*.

Σήμερον μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον, τὸ γόητρόν τῆς καὶ ἡ δύναμις τῆς ἐμειώθησαν. Δύο νέαι δυνάμεις ἡγοῦνται πλέον τῆς ἀνθρωπότητος, ἡ *Ἀμερικὴ* (Ἡνωμένα Πολιτεῖαι) καὶ ἡ *Σοβιετικὴ Ρωσσία*, μὲ φανεράν ὑπεροχὴν τῆς Ἀμερικῆς. Ὡσάν Εὐρωπαῖοι ποῦ εἴμεθα, πιστεύομεν εἰς τὴν ἀναγέννησιν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ γηραιά Εὐρώπη, ἡ ὅποια μέχρι χθὲς ἀκόμη, ἦτο ἡ περισσότερο προηγμένη ἡπειρος, εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὴν οικονομικὴν δύναμιν, τὴν πολιτικὴν πείραν καὶ ἔχει ἀκόμη τὴν πνευματικὴν ὑπεροχὴν καὶ τὸν βαθύτερον Χριστιανικὸν πολιτισμόν, ὅ *ἀντίληψη δυνάμιν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἱστορίας τῆς καὶ θὰ ἀναγεννηθῆ*.

Φυσική διαίρεσις τῆς Εὐρώπης

Ἡ Εὐρώπη γεωγραφικῶς διαιρεῖται εἰς πέντε περιοχάς :

α) Εἰς τὴν **Νότιον Εὐρώπην**, ἢ ὅποια περιλαμβάνει τὰ κράτη, ποὺ περιβρέχονται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ συγκεκριμένως τὰ κράτη τῶν χερσονήσων **Ἑλληνικῆς** (Βαλκανικῆς), **Ἰταλικῆς** καὶ **Ἰβηρικῆς**.

β) Τὴν **Δυτικὴν Εὐρώπην**, (Γαλλίαν, Βέλγιον, Ὁλλανδίαν, Λουξεμβούργον, Μεγάλην Βρεττανίαν καὶ Ἴρλανδίαν).

γ) Τὴν **Κεντρικὴν Εὐρώπην**, (Ἑλβετίαν, Αὐστρίαν, Οὐγγαρίαν, Τσεχοσλοβακίαν καὶ Γερμανίαν).

δ) Τὴν **Ἀνατολικὴν Εὐρώπην**, (Πολωνίαν, Ρωσσίαν, Βαλτικά Κράτη καὶ Φιλλανδίαν).

Καὶ ε) Τὴν **Βόρειον Εὐρώπην** (Νορβηγίαν, Σουηδίαν καὶ Δανίαν).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Α' ΕΛΛΗΝΙΚΗ ἢ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἑλληνική ἢ Βαλκανική Χερσονήσος λέγεται ἡ γεωγραφικὴ περιοχὴ, ποὺ περιλαμβάνεται μετὰ τοῦ **Ἀδριατικοῦ, Ἰονίου, Κρητικοῦ** καὶ **Αἰγαίου** πελάγους, τοῦ **Εὐξείνου Πόντου** (Μαύρης θαλάσσης) καὶ διαχωρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς ὑπολοίπου Εὐρώπης διὰ τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως.

Τὴν ὀνομάζομεν **Ἑλληνικήν**, διότι τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον μὲ τὴν ἱστορίαν του καὶ τὸν πολιτισμὸν του δεσπόζει αὐτοῦ τοῦ χώρου, εἶναι ἡ **Ἑλλάς**.

Λέγεται ὁμοίως καὶ **Βαλκανική** ἀπὸ τὸ ὄρος **Μπαλκάν** (Αἶμος), τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται εἰς τὸ μέσον τῆς Χερσονήσου καὶ ἀποτελεῖ τὴν σπονδυλικὴν τῆς στήλην.

Τὰ κράτη τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου εἶναι : 1) ἡ **Ἑλλάς**, 2) ἡ **Ἀλβανία**, 3) ἡ **Γιουγκοσλαβία** (Σερβία), 4) ἡ **Βουλγαρία**, 5) ἡ **Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία** (Ἀνατολικὴ Θράκη) καὶ ἡ **Ρουμανία**.

1. Ε Λ Λ Α Σ

[**Ἔκτασις 132.560 τετρ. χιλμ. — Πληθυσμὸς 7.603.500 κάτ.**]

[Ἀπογραφή τῆς 7ης Ἀπριλίου 1951]

Θέσις. Ἡ Ἑλλάς ἀνήκει εἰς τὸ βόρειον τμῆμα τοῦ Ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου τῆς ὑδρογείου καὶ καταλαμβάνει τὸ νοτιώτατον τμῆμα τῆς Ἑλληνικῆς (Βαλκανικῆς) χερσονήσου τῆς Εὐρώπης.

Ὅρια. Πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴν Ἀλβανίαν, Γιουγκοσλαβίαν καὶ Βουλγαρίαν, πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸ Λιβυκὸν Πέλαγος (Μεσόγειος θάλασσα), πρὸς Α. συνορεύει μετὰ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην (Τουρκίαν) καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸ Ἰόνιον πέλαγος.

Μεθόριος. Τὰ ὄρια τῆς Ἑλλάδος εἶναι πολὺ ἐκτεταμένα καὶ τὰ μὲν θαλάσσια εἶναι ἐξαιρετικῶς εὐνοϊκά, ἐνῶ τῆς ξηρᾶς δὲν παρουσιάζουν πλεονεκτήματα, οὔτε ἀπὸ οικονομικῆς οὔτε ἀπὸ πολιτικῆς πλευρᾶς.

Ἡ μεθόριος, ποὺ χωρίζει τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὰς γειτονικὰς χώρας, ἔχει μῆκος 1180 χιλμ. Ἐκ τούτων 250 χιλμ. εἶναι ἡ **Ἑλληνο-ἀλβανικὴ** μεθόριος, 240 χιλμ. ἡ **Ἑλληνο-γιουγκοσλαβικὴ**, 485 χιλμ. ἡ **Ἑλληνο-βουλγαρικὴ** καὶ 205 χιλμ. ἡ **Ἑλληνο-τουρκικὴ** μεθόριος.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἡπειρωτικὸν ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶναι πανταχοῦ σχεδὸν ὄρεινόν καὶ διακόπτεται ἀπὸ περιωρισμένης ἐκτάσεως πεδιάδας καὶ μικρὰς, ἀλλὰ γραφικὰς κοιλάδας. Ἐπίσης καὶ αἱ νῆσοι εἶναι ὄρειναι, προπάντων δὲ αἱ Κυκλάδες καὶ ἡ Κρήτη.

Τὰ ὄρη τῆς ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδος διακρίνονται εἰς δύο ὄρεογρα-

φικά συγκροτήματα, πού διαχωρίζονται σαφώς διὰ τῆς πεδιάδος τοῦ Ἄξιου, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Ἐκ τῶν δύο ὄρεινῶν συγκροτημάτων, τὸ *δυτικόν*, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ σπουδαιότερον, εἶναι συνέχεια τῶν *Ἰλλυρικῶν Ἀλπεων*, καὶ ἀνήκει εἰς τὸ Ἀλπικὸν σύστημα. Ἐχει ὡς κύριον σκελετὸν τὴν ὄροσειρὰν τῆς *Πίνδου* καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν Ἀλβανικῶν συνόρων (ὄρος Γράμμος) μέχρι τῶν ἀκτῶν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου.

Ἡ ὄροσειρὰ αὐτὴ τῆς Πίνδου ἀποτελεῖ τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς χώρας καὶ διαχωρίζει τὴν Ἑλλάδα εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν.

Ἀνατολικῶς τῆς Πίνδου καὶ παραλλήλως πρὸς αὐτὴν ἄρχεται ἀπὸ τῶν Γιουγκοσλαβικῶν συνόρων μία μικροτέρα ὄροσειρὰ τὴν ὁποίαν σχηματίζουν τὰ ὄρη *Βόρας, Βέρμιον, Φλάμπουρον, Ὀλυμπος* (τὸ ὑψηλότερον τῆς Ἑλλάδος, 2918 μ.), ἡ *Ὄσσα* καὶ τὸ *Πήλιον*.

Τὸ δεύτερον ὄρεινὸν συγκρότημα πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἄξιου ἄρχεται ἀπὸ τὸ ὄρος *Κερκίνη* τῶν Γιουγκοσλαβικο-βουλγαρικῶν συνόρων καὶ ἐκτείνεται πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου. Τὰ ὄρη αὐτὰ εἶναι προεκτάσεις τῶν νοτίων ὄροσειρῶν τῆς Βουλγαρίας *Ὀρβήλου* καὶ *Ροδόπης* καὶ ἀποτελοῦν τὸ πρὸς Β. ὄρεινὸν προστατευτικὸν τεῖχος τῆς χώρας.

Τέλος ἡ Πελοπόννησος διασχίζεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρέων, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὴν βόρειον πλευρὰν καὶ τὸ κέντρον (τὴν Ἀρκαδίαν) καὶ καταλήγουν πρὸς Ν. διὰ τῶν μακρῶν διδύμων ὄρέων *Πάρνωνος* καὶ *Ταυγέτου* εἰς τὰ ἀκρωτήρια τοῦ *Μαλέα* καὶ τοῦ *Ταινάρου*.

Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους εἶναι, ὅτι πρὸς Δ. τὰ ὄρη καταπίπτουν ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ δὲν σχηματίζουν μεγάλας πεδιάδας, ἐνῶ πρὸς Α. σχηματίζουν ὄλας τὰς ἐκτεταμένας πεδιάδας καὶ κοιλάδας.)

Ἄ **Ὀρη.** Τὰ κυριώτερα ὄρη τῆς Ἑλλάδος κατὰ περιοχὰς εἶναι τὰ ἐξῆς:

Μακεδονία - Θράκη : Γράμμος, Βέρνον, Βόρας (Καίμακτασλάν), Βέρμιον, Πιέρια (Φλάμπουρον), Πάικον, Κερκίνη (Μπέλες), Ἄθως (Ἄγιον Ὄρος), Παγκαῖον, Φαλακρόν, Ὀρβηλος καὶ Ροδόπη.

Ἡπειρος : Σμόλικας (Βορεῖα Πίνδος), Μιτσικέλι, Τόμαρος, Τζουμέρκα.

Θεσσαλία : Ὀλυμπος (2918 μ.) τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ πλέον γνωστὸν ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς χώρας, ἡ Ὄσσα (Κίσαβος), τὸ Πήλιον, Ἀντιχάσια καὶ διάφορα κορυφαῖ τῆς Νοτίου Πίνδου.

Στερεὰ Ἑλλὰς καὶ νῆσος Εὐβοία : Ὀρθρυς, Ἄγραφα, Τυμφρηστός, Ὀξυῖα, Πανατωλικόν, Ἀκαρνανικά, Βαρδούσια, Γκιώνα, Οἶτη, Παρνασσός, Καλλιδρομον, Ἐλικῶν, Κιθαιρών, Πάρνης καὶ εἰς τὴν *Εὐβοίαν*, ἡ Ὀχη, ἡ Δίρφυς καὶ τὸ Κανδήλιον.

Πελοπόννησος : Κυλλήνη, Ἀροάνια (Χελμός), Παναχαϊκόν, Ἐρύμανθος, Μαίναλον, Ἀρτεμῆσιον, Πάρνων καὶ Ταύγετος.

Νῆσος Κρήτη : Λευκὰ ὄρη, Ἰδη (Ψηλορείτης) καὶ Δίκτυς.

Πεδιάδες. Αί πλέον σημαντικώτεροι πεδινάι ἐκτάσεις τῆς Ἑλλάδος εἶναι : ἡ **Θεσσαλική**, ἡ πεδιάς τοῦ **Ἄξειοῦ** (Θεσσαλονίκης), τῶν **Σερρῶν - Δράμας**, ἡ **Θρακική** (Ξάνθη - Κομοτινή), ἡ βορειοανατολική τοῦ **Ἐβρου**, τῆς **Ἡλείας** καί ἡ **Μεσσηνιακή**.

Κατὰ διαμερίσματα αἱ πεδιάδες καὶ κοιλάδες εἶναι αἱ ἀκόλουθοι :
Πελοπόννησος : Ἡ πεδιάς τῆς Κορίνθου, Ἀργολίδος, Λακωνίας, Μεσσηνίας, Ἡλείας, Πατρῶν, Αἰγίου καὶ τὸ ὄροπέδιον τῆς Τριπόλεως.

Στερεὰ Ἑλλάς - Θεσσαλία : Ἡ πεδιάς Ἀθηνῶν, Μεσογείων, Ἐλευσίνος (Θριάσιον πεδίον), Μεγάρων, Βοιωτίας (Κωπαΐδος), Σπερχειοῦ (Λαμίας), Ἀμφίσσης, Μεσολογγίου, Ἀγρινίου καὶ ἡ μεγάλη Θεσσαλικὴ πεδιάς ἡ ὁποία διαχωρίζεται εἰς ἀνατολικὴν καὶ δυτικὴν.

Ἡπειρος : Ἡ πεδιάς Ἄρτης - Πρεβέζης καὶ τὸ ὄροπέδιον τῶν Ἰωαννίνων

Μακεδονία : Ἡ πεδιάς τοῦ Ἄξειοῦ (Θεσσαλονίκης), τὸ ὄροπέδιον τῆς Φλωρίνης, ἡ πεδιάς τῶν Σερρῶν καὶ τῆς Δράμας.

Θράκη : Ἡ πεδιάς Ξάνθης, Κομοτινῆς καὶ Ἐβρου.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω πεδιάδων καὶ κοιλάδων ὑπάρχουν καὶ αἱ κοιλάδες τῶν νήσων Εὐβοίας, Κρήτης, Ρόδου, Χίου, Λέσβου, Ζακύνθου, Κεφαλληνίας καὶ Κερκύρας.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ λόγῳ τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τῆς χώρας καὶ τῆς διαρθρώσεως τῶν ὄροσειρῶν εἶναι μικροί, δὲν εἶναι πλωτοὶ καὶ εἶναι μόνον χρήσιμοι διὰ τὴν παραγωγὴν ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ἐκ τῶν ὑδατοπτώσεων.

Μόνον ἡ Βόρειος Ἑλλάς διαρρέεται ὑπὸ τεσσάρων μεγάλων ποταμῶν οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἀπὸ τὰς γειτονικὰς χώρας. Οἱ ποταμοὶ αὗτοι εἶναι :

Ὁ **Ἐβρος**, ποῦ ἔχει τὸν μεγαλύτερον ὄγκον ὑδάτων, πηγάζει ἀπὸ τὸν ὄρεινόν ὄγκον τῆς Βουλγαρικῆς Ροδόπης, διασχίζει τὴν Βουλγαρικὴν κοιλάδα Αἴμου - Ροδόπης καὶ ἀφοῦ διαγράψῃ τὰ Ἑλληνοτουρκικὰ σύνορα ἐπὶ 203 χιλμ. ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακικὸν Πέλαγος διὰ δέλτα 12 χιλιομέτρων.

Ὁ **Νέστος**, κατέρχεται ἐκ Βουλγαρίας εἰς τὸ μέσον Ὀρβήλου καὶ Ροδόπης, εἰσέρχεται εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος ἐπὶ 143 χιλμ. καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος.

Ὁ **Στρυμῶν**, πηγάζων καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν βουλγαρικῶν ὄρεων, εἰσέρχεται εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος διὰ τῶν στενῶν τοῦ Ροζπελ καὶ κατόπιν 104 χιλμ. διαδρομῆς ἐκβάλλει εἰς τὸν Στρυμωνικὸν κόλπον.

Ὁ **Ἄξιός** ἢ **Βαρδάρης** (82 χιλμ. μόνον ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἔδαφους) πηγάζει ἐκ τῶν Σερβικῶν ὄρεων, διαρρέει τὴν ὁμώνυμον πεδιάδα, τὴν ὁποίαν συνεχῶς πλουτίζει διὰ νέων προσχώσεων καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον.

Ἄλλοι ἀξιόλογοι ποταμοὶ εἶναι : Ὁ **Ἀλιάκμων**, τῆς Δ. Μακεδονίας, ποῦ πηγάζει ἐκ τῆς βορείου Πίνδου καὶ κατόπιν διαδρομῆς 315 χιλμ. (τῆς

μεγαλυτέρας ἐκ τῶν κυρίως ποταμῶν τῆς ἐνδοχώρας), ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον. Ὁ **Ἄφος**, τοῦ πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐκβάλλει εἰς τὴν Ἀδριατικὴν. Ἐπίσης ὁ **Ἄραχθος** τῆς Ἠπείρου καὶ τέλος ὁ **Πηνειὸς** τῆς Θεσσαλίας, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου, διαρρέει ἀπὸ Δ. πρὸς Α. τὴν μεγάλην Θεσσαλικὴν πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

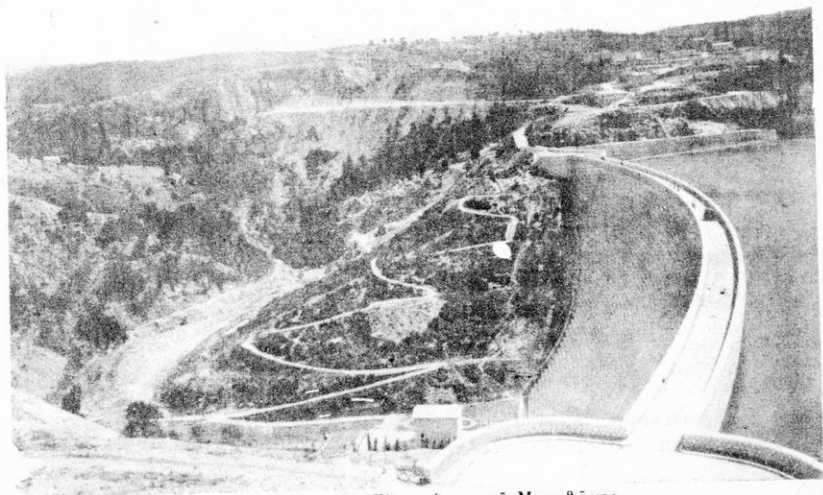
Εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα ὁ **Ἀχελῷος** ἢ Ἀσπροπόταμος, πηγάζει ἐκ τῆς Πίνδου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον Πέλαγος. Ὁ **Σπερχειὸς**, τοῦ πηγάζει ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ, διαρρέει τὴν ὁμώνυμον κοιλάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον. Ἀκόμη ὁ **Εὐνός**, τῆς Αἰτωλοακαρνανίας, ὁ **Κηφισὸς Φωκιῶς** (Βοιωτίας) καὶ ὁ **Ἀσωπὸς** (Ἀττικῆς).

Εἰς τὴν Πελοπόννησον, ὁ **Ἀλφειὸς** καὶ **Πηνειὸς** τοῦ πηγάζουν ἐκ τῶν Ἀρκαδικῶν ὀρέων καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὸ Ἴόνιον Πέλαγος. Καὶ τέλος ὁ **Εὐρώτας**, τοῦ πηγάζει ἀπὸ τὸν Πάρωνα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

Λίμναι. Γενικῶς αἱ λίμναι τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι μεγάλαι εἰς ἑκτασιν, καὶ μερικαὶ δι' ἀποξηραντικῶν ἔργων ἀπέδωσαν γονιμώτατα ἐδάφη, ὅπως ἡ **Κωπαῖς**, ἡ λίμνη τῶν **Γιαννισῶν** κ. ἄ.

Αἱ σπουδαιότεραι τῶν λιμνῶν εἶναι: Εἰς τὴν **Μακεδονίαν**: Βόλβη, Βεγορτίς (Ὀστρόβου), Λαγκαδᾶ, Κερκινίτις (Ἄχινοῦ), Πρέσπα Μεγάλη, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος, εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, Πρέσπα Μικρῆ, ἡ Δοϊράνη καὶ ἡ τῆς Καστοριάς.

Εἰς τὴν **Ἠπειρον**: ἡ Παμβώτις (Ἰωαννίνων). Εἰς τὴν **Θεσσαλίαν**: ἡ Βοιβηῖς (Κάρλα). Εἰς τὴν **Στερεὰν Ἑλλάδα**: ἡ Ξυνιάς, ἡ Τριχωνίς, ἡ Ὑλίκη καὶ τοῦ Μαραθῶνος (εἰκ. 18). Εἰς τὴν **Πελοπόννησον**: ἡ Στυμφαλία.

Εἰκ. 18. Τὸ φράγμα τοῦ Μαραθῶνος.

Ίαματικά πηγαί. Εἰς τὴν χώραν ἀπαντῶνται πολλαὶ ἱαματικαὶ θερμαὶ πηγαί, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἶναι : Αἰδηψοῦ, Ὑπάτης, Πλατυστόμου, Καμμένων Βούρλων, Σμοκόβου (Θεσσαλίας), Λαγκαδᾶ, Ἐλευθερῶν (Μακεδονίας), Λουτρακίου, Κυλλήνης, Καϊάφα, Μεθάνων, Ἰκαρίας καὶ ἡ θερμότερα ὄλων (87 βαθμῶν) τοῦ Πολυχνίτου (Μυτιλήνης).

Θάλασσα. Γενικῶς τὰ περιβάλλοντα τὴν Ἑλλάδα θαλάσσια ὕδατα ἀνήκουν εἰς τὴν **Μεσόγειον θάλασσαν**. Ὅμως ἡ Μεσόγειος μεταξύ τῶν ἀνατολικῶν ἀκτῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καλεῖται **Αἰγαῖον Πέλαγος**, μεταξύ τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Νοτίου Ἰταλίας καλεῖται **Ἴόνιον πέλαγος** καὶ μεταξύ τῶν νοτίων ἀκτῶν τῆς Κρήτης καὶ τῆς Λιβύης καλεῖται **Διβυκὸν πέλαγος**.

Τμήματα τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἀποτελοῦν μικρότερα πελάγη : τὸ **Θρακικόν**, τὸ **Ἰκάριον**, τὸ **Μυριφῶν** καὶ τὸ **Κρητικόν** πέλαγος.

Τὸ μέγιστον βάθος τῶν Ἑλληνικῶν θαλασσῶν εὐρίσκεται παρὰ τὰς νοτιοανατολικὰς ἀκτὰς τῆς Μεσσηνίας καὶ εἶναι 4.406 μέτρα.

Παλίρροια. Εἰς τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας παρατηροῦνται αἱ ἔξης σπουδαιόταται παλίρροια : 1) Τοῦ **πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου**, ποῦ ἐναλλάσσεται κανονικῶς ἀνά 6 1/2 ὥρας. 2) Τῆς **διώρυγος τῆς Κορίνθου**, ποῦ ἐναλλάσσεται ἀνά 6 ὥρας. 3) Τοῦ **πορθμοῦ τῆς Δευκάδος**, ποῦ ἐναλλάσσεται ἀναλόγως τοῦ πνέοντος ἀνέμου. Καὶ 4) Τῆς **Πρεβέζης**, ποῦ ἐναλλάσσεται ἀνά 6 ὥρας.

Μορφολογία τῶν ἀκτῶν. Ἡ Ἑλλὰς βρέχεται ἀνατολικῶς, δυτικῶς καὶ νοτίως ὑπὸ θαλάσσης καὶ παρουσιάζει πολυσχιδῆ καὶ πολὺπλοκον διαμελισμὸν τῆς ἀκτογραμμῆς τῆς χώρας, ποῦ ὀφείλεται εἰς πολλὰς καὶ ποικίλας διαταράξεις, τὰς ὁποίας ὑπέστη τὸ ἔδαφος κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν γεωλογικῶν αἰώνων. Ἐνεκα τοῦ διαμελισμοῦ τούτου σχηματίζονται πλῆθος κόλπων, ἀκρωτηρίων καὶ χερσονήσων.

Κόλποι. Οἱ σπουδαιότεροι κόλποι εἶναι : Τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, Πόρτο - Λάγο, Καβάλας (λιμὴν Καβάλας), Στρυμονικός, Σιγγιτικός, Κασσάνδρας, Θερμαϊκός (λιμὴν Θεσσαλονίκης), Παγασιτικός (λιμὴν Βόλου), Μαλιακός (λιμὴν Στυλίδος), Εὐβοϊκός, Σαρωνικός (λιμὴν Πειραιῶς), Ἀργολικός (λιμὴν Ναυπλίου), Λακωνικός, Μεσσηνιακός (λιμὴν Καλαμῶν), Κυπρισιακός, Πατραϊκός (λιμὴν Πατρῶν), Κορινθιακός (λιμὴν Κορίνθου καὶ Ἰτέας ἐπὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος) καί, τέλος, Ἀμβρακικός (λιμὴν Πρεβέζης).

Ἀκρωτήρια. Τὰ σπουδαιότερα τούτων εἶναι : Νυμφαῖον (Ἄγιον Ὅρος), Δρέπανον, Καναστραῖον, Ποσειδῖον, Αἰάντιον (Τρίκερι), Ἀρτεμῆσιον, Κύναιον, Καφηρεὺς, Σούνιον, Σκύλαιον, Μαλέας, Ταίναρον, Ἀκρίτας, Κατάκωλον, Πάπας, Ρίον, Ἀντίρριον καὶ Ἄκτιον.

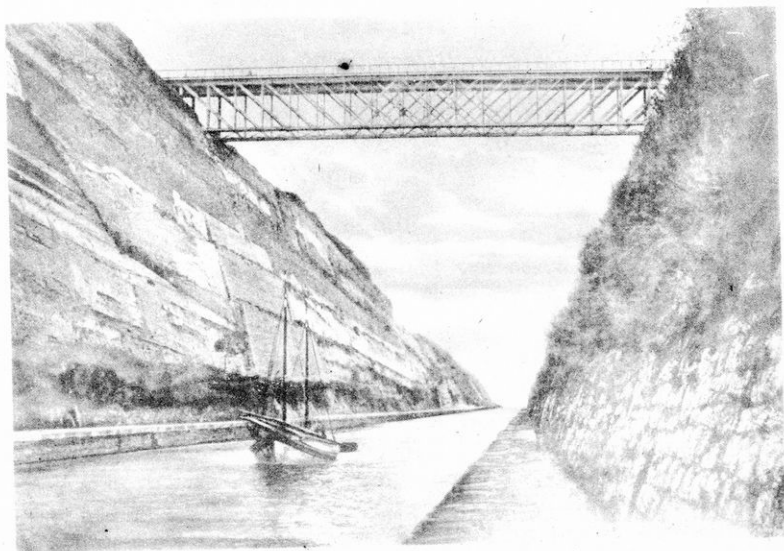
Χερσόνησοι. Ἡ μεγαλύτερα χερσόνησος τῆς χώρας εἶναι ἡ **Πελοπόννησος**, καὶ ἀκολουθεῖ ἡ **Χαλκιδική**, ἡ ὁποία προβάλλει εἰς τὴν θάλασ-

σαν ως τεραστία τρίαινα και σχηματίζει τρεις μικροτέρας χερσονήσους : 1) Τὴν χερσονήσον τοῦ *Ἄθω*, 2) τὴν χερσονήσον τῆς *Σιδωνίας*, 3) και τὴν χερσονήσον τῆς *Κασσάνδρας*.

Μικρότερα εἶναι αἱ χερσονήσοι τῆς *Μαγνησίας*, τῆς *Δαυρωτικῆς* (Ἀττικῆς), τῆς *Ἀργολικῆς*, τῆς *Ἐπιδαύρου Διμηρᾶς*, τῆς *Δακωνικῆς* και τῆς *Μεσσηνιακῆς*.

Πορθμοί. 1) Ὁ πορθμὸς τοῦ *Εὐρίπου*, ὁ ὁποῖος σχηματίζεται μεταξὺ τῆς Εὐβοίας και τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, πλάτους 40 μ., 2) τῆς *Δευκάδος* πλάτους 17 μ., 3) τῆς *Πρεβέζης* πλάτους 500 μ., και 4) *Ρίου* και *Ἀντιρρίου* πλάτους 1850 μ.

Ἴσθμοί. Τῆς Κορίνθου, ὁ ὁποῖος μετὰ τὸ ἀνοιγμα τῆς διώρυγος ἔπαυσε νὰ εἶναι ἰσθμὸς, και ἔγινε διώρυξ. (Εἰκ. 19).

Εἰκ. 19. Ἡ διώρυξ τῆς Κορίνθου.

Ἡ διώρυξ τῆς Κορίνθου ἔχει μῆκος 6.300 μ., πλάτος 24,5 μ. και βᾶθος 8 μέτρα.]

Νῆσοι. Πέριξ τοῦ ἠπειρωτικοῦ κορμοῦ τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ἐγκατεσπαρμένη ἡ *νησιωτικὴ* Ἑλλάς, ποῦ ἀποτελεῖται ἐκ πολυαρίθμων νήσων και νησίδων, συνολικῆς ἐκτάσεως 20.000 τετρ. χιλμ.

Αι νήσοι αὐταὶ ἀποτελοῦν τὰ ἀκόλουθα συμπλέγματα :

- 1) Ἡ **Κρήτη**, ἡ μεγαλύτερα τῶν ἐλληνικῶν νήσων εἰς τὴν Μεσόγειον.
- 2) Ἡ **Εὐβοία**, ἡ δευτέρα εἰς μέγεθος πλησίον τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.
- 3) Ἡ **Δωδεκάνησος**, εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν Αἰγαῖον κατὰ μῆκος τῶν Μικρασιατικῶν ἀκτῶν. Ἡ μεγαλύτερα τῶν νήσων τῆς εἶναι ἡ **Ρόδος** καὶ ἀκολουθοῦν κατὰ σειρὰν ἐκτάσεως, ἡ Κῶς, ἡ Κάρπαθος, ἡ Κάλυμνος, ἡ Ἀστυπάλαια, ἡ Κάσσος, ἡ Τήλος, ἡ Σύμη, ἡ Λέρος, ἡ Νίσυρος, ἡ Πάτμος, ἡ Χάλκη, οἱ Λειψοί, τὸ Καστελλόριζον (Μεγίστη) καὶ ἄλλαι ἀκατοίκητοι νησίδες.

4) Αἱ **Κυκλάδες**. Τὸ σύμπλεγμα τῶν νήσων τούτων εἶναι τὸ πολυαριθμότερον καὶ ἐκτείνεται καθ' ὅλον τὸ πλάτος τοῦ Νοτίου Αἰγαίου. Κατὰ σειρὰν ἐκτάσεως εἶναι : Νάξος, Ἄνδρος, Πάρος, Τήνος, Μῆλος, Κέα, Ἀμοργός, Ἴος, Κύθνος, Σῶρος, Μύκονος, Σίφνος, Θήρα, Σέριφος, Σίκινος, Κίμωλος, Ἀντίπαρος, Φολέγανδρος, Ἀνάφη, Δῆλος καὶ 17 ἀκόμη ἀκατοίκητοι.

5) Αἱ **νήσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους** : Αὐταὶ ἐκτείνονται πλησίον τῶν Μικρασιατικῶν ἀκτῶν, καὶ κατὰ σειρὰν ἐκτάσεως εἶναι : Λέσβος, Χίος, Σάμος, Ἰκαρία, Φοῦρνοι καὶ Ψαρά.

6) **Νῆσοι Θρακικοῦ Πελάγους** : Λήμνος, Θάσος καὶ Σαμοθράκη.

7) **Βόρειοι Σποράδες**, ποὺ ἐκτείνονται εἰς τὸ Αἰγαῖον, παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς νήσου Εὐβοίας : Σκύρος, Σκόπελος, Ἀλόνησος, Σκίαθος καὶ 10 ἄλλαι ἀκατοίκητοι.

8) **Νῆσοι Σαρωνικοῦ καὶ Ἀργολικοῦ Κόλπου** : Αἴγινα, Σαλαμίς, Ὑδρα, Πόρος καὶ Σπέτσαι.

9) **Ἴόνιοι νῆσοι ἢ Ἐπτάνησος** : Κεφαλληνία, Κέρκυρα, Ζάκυνθος, Λευκάς, Ἰθάκη, Μεγανῆσι, Παξοὶ καὶ Κύθηρα, ποὺ κείνται εἰς τὰς νοτίους ἀκτὰς τῆς Πελοποννήσου καὶ συγκαταριθμοῦνται εἰς τὴν Ἐπτάνησον.

Λιμένες ἡπειρωτικῆς καὶ νησιωτικῆς Ἑλλάδος. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς χώρας εἶναι : 1) Τοῦ **Πειραιῶς**, ὁ πρῶτος τῆς χώρας, καὶ ἕνας τῶν μεγαλυτέρων τῆς Μεσογείου καὶ διὰ τοῦ ὁποίου διενεργεῖται τὸ μέγιστον τῆς εἰσαγωγῆς. 2) Τῆς **Θεσσαλονικῆς**, ὁ δεύτερος τῆς χώρας εἰς κίνησιν καὶ πρῶτος εἰς τὰς ἐξαγωγὰς. 3) Τῶν **Πατρῶν**, κυρίως ἐξαγωγικὸς σταφίδος. 4) Τῶν **Καλαμῶν**, ἐξαγωγικὸς ἐλαίου, σύκων καὶ σταφίδος. 5) Τοῦ **Βόλου**, ὁ μόνος τῆς Θεσσαλίας. 6) Τῆς **Σύρου**, ἄλλοτε ὁ πρῶτος τῆς χώρας. 7) Τῆς **Καβάλας**, ἐξαγωγικὸς, κυρίως καπνῶν. 8) Τοῦ **Ἡρακλείου** (Κρήτης), ἐξαγωγικὸς ἐλαίου, νωπῶν σταφυλῶν, σαπῶνων, καὶ ἐσπεριδοειδῶν. 9) Τῆς **Κερκύρας**. 10) Τῆς **Μυτιλήνης** καὶ 11) Τῆς **Ἀλεξανδρουπόλεως**.

Μικρότεροι εἰς κίνησιν εἶναι οἱ λιμένες : Χανίων, Χαλκίδος, Ναυπλίου, Γυθείου, Ἀργοστολίου, Ζακύνθου, Πρεβέζης, Λευκάδος, Αἰγίου καὶ Κατακόλου.

Κλίμα. Ἡ Ἑλλάς εὐρίσκεται εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον, μεταξύ τοῦ 35° καὶ 43° παραλλήλου καὶ ἔχει, γενικῶς, κλίμα *εὐκρατον*.

Ἐπειδὴ βρέχεται κατὰ τὰ 34 ὑπὸ θαλάσσης, εἰς τὰ παράλια (νότια, δυτικά καὶ τὰς νήσους) ἔχει κλίμα *θαλάσσιον*, ἐνῶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν, (κυρίως Μακεδονίαν καὶ Θράκην) κλίμα *ἡπειρωτικόν*, ἐκ τῶν πνεόντων ψυχρῶν ἀνέμων τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Ἡ μέση θερμοκρασία τῆς χώρας κυμαίνεται μεταξύ +16° καὶ +20° βαθμῶν Κελσίου. Κατὰ τὸν χειμῶνα εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχὰς πίπτουν χιόνες, ἐνῶ εἰς τὰς πεδιάδας τὸ ψῦχος εἶναι μέτριον, μετὰ συχνῶν βροχῶν. Κατὰ τὸ θέρος ἡ θερμοκρασία εἶναι ὑψηλὴ +20° — +28° βαθμ. Κ. εἰς τὰ ὄρεινά καὶ +35° — +40° βαθμ. Κ. εἰς τὰ πεδινά, μετὰ ξηρασίας.

Βροχαὶ πολλαὶ πίπτουν τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα, ὀλιγώτεροι τὴν ἄνοιξιν καὶ σχεδὸν καθόλου τὸ θέρος.

Τὰς περισσοτέρας βροχὰς δέχεται ἡ Νοτιοδυτικὴ Ἑλλάς καὶ κυρίως ἡ Κέρκυρα, ἡ Ἠπειρος καὶ ἡ Κεντρικὴ Πελοπόννησος καὶ τὰς ὀλιγώτερας ἡ Βορειοανατολικὴ καὶ κυρίως ἡ Ἀτικοβοιωτία καὶ ἡ Εὐβοία.

Οἱ ἄνεμοι, ποὺ πνέουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶναι περιορισμένης ἐντάσεως καθὼς καὶ αἱ θύελλαι καὶ καταιγίδες. Κατὰ τὸν χειμῶνα ἐπικρατοῦν οἱ βόρειοι καὶ βορειοανατολικοὶ καὶ τὸ θέρος οἱ νότιοι καὶ νοτιοανατολικοὶ, ὡς καὶ οἱ βόρειοι (μελέμια) κατὰ τὴν ἡμέραν, οἱ ὁποῖοι μετριάζουν τὴν θερμοκρασίαν.

Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, τὸ καλύτερον τῆς Μεσογείου.

Φυτὰ. Ἡ Ἑλλάς ἀνήκει εἰς τὴν Μεσογειακὴν ζώνην καὶ παρουσιάζει πλουσιωτάτην ποικίλιαν δένδρων καὶ φυτῶν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκτός τῶν πολλῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν καὶ Ἀσιατικῶν εἰδῶν, φύονται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς αὐτὴν 600 εἶδη φυτῶν.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ βλάστησις ποικίλλει ἀναλόγως τοῦ ὑψομέτρου καὶ διακρίνεται εἰς τρεῖς ζώνας :

1) Τὴν *ἀλπειον ζώνην* (ἀπὸ 1800 μ. καὶ ἄνω), εἰς τὴν ὁποίαν ἀπαντῶνται μόνον ποώδη καὶ φρυγανοειδῆ φυτὰ.

2) Εἰς τὴν *υποάλπειον ζώνην* ἢ *ὄρεινὴν* (ἀπὸ 800 μ. μέχρι 1800 μ.), εἰς τὴν ὁποίαν φύονται κυρίως τὰ δένδρα τῶν δασῶν μας. Εἰς τὰ ὑψηλότερα φύεται ἡ ἐλάτη, ἡ ὄρεινὴ πεύκη, ἡ ὄξυά καὶ εἰς τὰ χαμηλότερα, ἡ δρῦς, ἡ καστανιά, ἡ πεύκη, ὁ πρίνος, ὁ κέδρος κ. ἄ.

Καὶ 3) εἰς τὴν *πεδινὴν ζώνην* (ἀπὸ τῆς παραλίας μέχρι τῶν 800 μ.), εἰς τὴν ὁποίαν φύονται ἡ κουκουναριά, ἡ πεδινὴ πεύκη, ἡ δάφνη, ἡ μύρτις (μυρτιά), ὁ σχίνος, καὶ τὰ καλλιεργούμενα ὀπωροφόρα δένδρα: ἐλαία, ροδῆ, ἀπιδέα, κερασεά, μηλέα, συκῆ, ἄμπελος καὶ εἰς τὰς θερμότερας περιοχὰς τὰ ἐσπεριδοειδῆ.

Ζῶα. Καὶ τὰ ζῶα τῆς Ἑλλάδος εἶναι συγγενῆ μετὰ τὰ ἄλλα ζῶα

των χωρών της Μεσογείου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰδῶν τῶν ζώων, τὰ ὁποῖα ἀπαντῶνται σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι περίπου 55.

Τὰ σπουδαιότερα ἐκ τῶν *σαρκοφάγων* εἶναι : ἡ ἄρκτος (εἰς τὰ δάση τῆς Δ. Μακεδονίας καὶ τῆς Ἠπείρου), ὁ λύκος, τὸ τσακάλι (θώς), ἡ ἀλώπηξ, ὁ ἀσβὸς καὶ ἡ ἰκτίς (νυφίτσα).

Ἐκ τῶν *τροπικῶν* : ὁ σκίουρος, ὁ κάστωρ, ὁ λαγός, ὁ κόνικλος.

Ἐκ τῶν *μηρυκαστικῶν* : ἡ ἔλαφος, ἡ δορκάς, ἡ ἀγρία αἶξ, τὸ πρόβατον, ὁ βοῦς καὶ ὁ βούβαλος.

Ἐκ τῶν *παχυδέρων* : ὁ χοῖρος καὶ ὁ ἀγριόχοιρος (κάπρος).

Καὶ τέλος ἐκ τῶν *μονόπλων* : ὁ ἵππος, ὁ ὄνος καὶ ὁ ἥμιονος.

Ἐκ τῶν πτηνῶν ὑπάρχουν 340 εἶδη ἀπὸ τοῦ ἀετοῦ μέχρι τοῦ πλήθους τῶν ὀδικῶν πτηνῶν.

Ἐπίσης ἔντομα εἰς μεγάλην ποικίλιαν καὶ εἰς τὰς θαλάσσας καὶ εἰς τὰς λίμνας πλήθος εἰδῶν ἰχθύων.

Ἠφαίστεια — Σεισμοί. Τὸ μόνον ἐνεργὸν ἠφαίστειον εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶναι τὸ τῆς νήσου **Θήρας**. Γενικῶς ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς *εὐσειστος χώρα*. Αἱ κυριώτεραι σεισμικαὶ περιοχαὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι : ἡ περὶ τὸν Κορινθιακὸν καὶ Πατραϊκὸν κόλπον περιοχὴ, ἡ Ζάκυνθος, ἡ Κεφαλληνία, ἡ Ἰθάκη, ἡ Λευκάς, ἡ Μεσσηνία, ἡ Βόρειος Κρήτη, ἡ Λοκρίς, ἡ Θεσσαλία, ἡ Μυτιλήνη, ἡ Χίος καὶ ἡ Θήρα.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

« Τῇ Ἑλλάδι πενίη αἰετοτε σύντροφός ἐστι ».

(ΗΡΟΔΟΤΟΣ)

Ἡ Ἑλλάς ἦτο πάντοτε πτωχὴ χώρα καὶ τοῦτο ὀφείλεται :

1) Εἰς τὴν στενότητι τῶν καλλιεργησίμων γαιῶν τῆς.

2) Τὴν ἀνεπαρκῆ ἐκμετάλλευσιν τῶν οἰκονομικῶν δυνατοτήτων τῆς χώρας (ἔλλειψις εὐθηνῆς κινητηρίου δυνάμεως καὶ κεφαλαίων).

Καὶ 3) εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν.

Τὸ τελευταῖον ἴσως εἶναι καὶ τὸ κυριώτερον, διότι ἡ χώρα (σταυροδρόμι μεταξὺ Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ Εὐρώπης) συνεχῶς ἀποτελεῖ πεδῖον διεθνῶν ἀνταγωνισμῶν, ποὺ ὀδηγοῦν εἰς πολέμους, καταστρέφουν τὴν χώραν καὶ καθυστεροῦν τὰ παραγωγικὰ ἔργα.

Γενικῶς, καθὼς ἀναφέρουν καὶ ἐκθέσεις διεθνῶν οἰκονομικῶν ὀργανισμῶν, ἡ Ἑλληνικὴ γῆ δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς.

Ἡ δραστηριότης ὅμως καὶ τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα τοῦ Ἑλλήνος συνετέλεσαν, ὥστε κατὰ τὰ προπολεμικὰ ἔτη νὰ σημειωθῇ πρόοδος εἰς ὄλους τοὺς τομεῖς, ἡ ὁποῖα δυστυχῶς ἀνεκόπη τὰ τελευταῖα ἔτη ἐκ τῶν πολέμων καὶ τῶν τραγικῶν περιπετειῶν τῆς χώρας.

Μεταπολεμικῶς καὶ χάρις εἰς τὴν βοήθειαν τῆς ΟΥΝΡΑ, τῆς Μεγάλης Βρετανίας καὶ κυρίως τῶν Ἡν. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, διὰ τοῦ

σχεδίου Μάρσαλ (ή όποία συνεχίζεται ακόμη) ή χώρα, άνασυνεκροτήθη και τό συνολικόν έθνικόν εισόδημα πλησιάζει τό προπολεμικόν.

Γεωργία. Έκ τής επιφανείας τής χώρας τά 60 % τά καταλαμβάδουν τά γυμνά όρη, αί λίμναι και οι ποταμοί. Τά 15 % τά δάση και μόδον τά 25 % άπομένουν διά τά όπωροφόρα δένδρα και τάς άλλας καλλιεργείας.

Άπό τήν γεωργίαν άποζοδν 1 έκατομμύριον άγροτικάι οικογένειαι δηλ. περίπου τά 60 % τοϋ όλου πληθυσμοϋ.

Η Έλλάς έπομένως είναι χώρα γεωργική κυρίως, και έπικρατεϊ εις αύτήν ή μικρά καλλιέργεια. Διά τών μεγάλων άποξηραντικών και άντιπλημμυρικών έργων (τά όποία συνεχίζονται και σήμερα) και διά τής χρησιμοποίησεως χημικών λιπασμάτων έβελτιώθη μεγάλως ή γεωργική παραγωγή και έγένοντο νέαι καλλιέργεια φυτών, ώς ή όρυζα, με μεγάλην άπόδοσιν.

Ός πρός τήν άπόδοσιν τών σιτηρών και κηπουρικών ή Έλλάς ύστερεϊ τών άλλων Βαλκανικών Κρατών και μόνον εις τόν βάμβακα ύπερτερεϊ όλων.

Δημητριακά. Έκ τών δημητριακών τήν πρώτην θέσιν κατέχει ό **σίτος** με μέσην παραγωγήν 1 έκατομ. τόν. τό έτος. Κατά τό 1953 έσημειώθη ή μεγαλυτέρα παραγωγή σίτου (1,5 έκατομ. τόννοι).

Η συνολική παραγωγή δημητριακών κατά τό 1952 άνήλθεν εις 1.950.000 τόννους εκ τών όποίων ό **σίτος** 1.200.000 τόννους, ό **άραβόσιτος** 300.000 τόννους, ή **κριθή** 240.000 τόννους, ή **βρώμη** 120.000 τόννους, ή **σίκαλις** 60.000 τόννους, και ό **σμιγός** 30.000 τόννους.

Γενικώς τά δημητριακά καλύπτουν τά 6)8 τών άναγκών τής χώρας και τά ύπόλοιπα εισάγονται εκ τοϋ έξωτερικοϋ.

Έκτός τών δημητριακών τά σπουδαιότερα ελληνικά προϊόντα, τά όποία έπαρκοδν και δι' έξαγωγήν είναι : ό καπνός, ό οίνος, ή Κορινθιακή σταφίς, τό έλαιον και αί έλαϊται, ό βάμβαξ, ή όρυζα και τά έσπεριδοειδη.

Ο καπνός. Τό προϊόν τοϋτο είναι εκ τών σημαντικώτερων τής χώρας και εκ τής έξαγωγής του εισπράττονται κατ' έτος 800 έκατομμύρια δραχμών εις ξένον συνάλλαγμα, εκτός τών 700 περίπου έκατομμυρίων δραχμών που εισπράττει τό Κράτος εκ τών φόρων καπνοϋ και σιγαρέτων τοϋ έσωτερικοϋ.

Η παραγωγή τοϋ 1952 άνήλθε εις 31 έκατομ. όκάδας. Έκ τής έτησίης παραγωγής τό 1,6 καταναλίσκεται εις τήν χώραν και τό ύπόλοιπον διατίθεται πρός έξαγωγήν.

Τά Έλληνικά καπνά είναι τά καλύτερα τοϋ κόσμου, και άνταγωνίζονται τά έπίσης καλά καπνά τής Τουρκίας, Βουλγαρίας, Κούβας και Άμερικης.

Τά περισσότερα καπνά παράγονται εις τήν Μακεδονίαν και Θράκην και ακολουθοδν ή Θεσσαλία, ή Ήπειρος, ή Φθιωτιδοφωκίς, ή Αίτωλοακαρνανία και ή Άττικοβοιωτία.

Ο οίνος. Ἡ ἀμπελος καλλιεργεῖται πανταχοῦ τῆς χώρας ἐκτὸς τῶν περιοχῶν Δράμας, Καβάλλας καὶ Πέλλης. Ἡ ἔτησία παραγωγή εἶναι περίπου 450.000 τόννοι, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγεται τὸ 1/4, κυρίως οἶνοι Σάμου καὶ Κρήτης. Ἡ Ἑλλάς ἀτέχει τὴν 9ην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν οἴνου.

Κορινθιακὴ σταφίς. Ἡ παραγωγή σταφίδος τὰ τελευταῖα ἔτη ἠμειώθη σημαντικῶς. Ἐνῶ τὸ 1939 ἡ παραγωγή ἔφθασε τοὺς 190.000 τόννους, κατὰ τὸ 1950, μόλις ἐπλησίασε τοὺς 75.000 τόννους διότι δὲν γίνεται μεγάλη ἐξαγωγή καὶ τὸ προϊόν διέρχεται μεγάλην κρίσιν. Σταφίς παράγεται εἰς τὴν Πελοπόννησον, Ζάκυνθον, Κεφαλληνίαν καὶ Κρήτην.

Ἐλαιον - ἐλαῖαι. Ἡ Ἑλλάς κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν ἐλαίου καὶ ἐλαιῶν, μετὰ τὴν Ἰσπανίαν καὶ Ἰταλίαν. Ἡ μέση ἔτησία παραγωγή ἐλαίου ἀνέρχεται εἰς 75.000 τόννους καὶ τῶν βρωσίμων ἐλαιῶν εἰς 50.000 τόννους, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ πλεῖστον ἐξάγονται. Οἱ μεγαλύτεροι ἐλαιῶνες εὐρίσκονται εἰς Κέρκυραν, Μεσσηνίαν, Ἀμφισσαν, Βόλον, Κρήτην, Λέσβον, Ἀργολίδα καὶ Μεγαρίδα.

Διάφορα ἄλλα προϊόντα. Μετὰ τὰ κύρια ἀνωτέρω προϊόντα ἔρχεται ὁ βάμβαξ (παραγωγή 1952, 80.000 τόννοι), ἡ ὄρυζα (75.000 τόννοι), τὰ γεώμηλα (280.000 τόννοι), τὰ ὄσπρια (55.000 τόννοι), τὰ ἐσπεριδοειδῆ (500 ἑκατομμύρια τεμάχια), οἱ ξηροὶ καρποὶ (καστανα, ἀμύγδαλα, καρύδια 130.000 τόννοι).

Ἐπίσης σημαντικὴ εἶναι ἡ καλλιέργεια τῆς σηροτροφίας (κουκούλια) εἰς τὴν χώραν. πρὸς παραγωγὴν φυσικῆς μετάξης καὶ γίνεται κυρίως εἰς τὴν Μακεδονίαν, Θράκην, Πελοπόννησον, Κρήτην, Κύμην (Εὐβοίας) καὶ ἄλλοι.

Συγκριτικὸς πίναξ παραγωγῆς γεωργικῶν προϊόντων

<i>Προϊόντα</i>	<i>1939 εἰς τόννους</i>	<i>1952 εἰς τόννους</i>
Δημητριακὰ	1.670.000	1.950.000
Ξηρὰ ὄσπρια	47.000	55.000
Γεώμηλα	160.000	280.000
Κηπουρικὰ	470.000	670.000
Καπνὸς	48.000	42.000
Βάμβαξ	45.000	34.000
Ὄρυζα	—	75.000
Οἶνος	460.000	450.000
Σταφίς	190.000	75.000

Κτηνοτροφία. Γενικῶς ἡ κτηνοτροφία τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι ση-

μαντική, διότι δέν υπάρχουν κατάλληλοι βοσκότοποι και τὰ ζῶα δέν τρέφονται μὲ ἐπιμέλειαν και σύστημα.

Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1950 ὑπῆρχον πρόβατα 6 ἑκατομ., αἴγες 3,3 ἑκατομ., βοοειδῆ 800 χιλ., βουβαλοειδῆ 73 χιλ., ἵπποι 287 χιλ., ἡμίονοι 170 χιλ., ὄνοι 470 χιλ., πουλερικά 7,5 ἑκατομ., χοῖροι 507 χιλ., κόνι κλοὶ 135 χιλ. και κυψέλαι 508 χιλιάδες.

Δυστυχῶς τὰ κτηνοτροφικά προϊόντα δέν ἐπαρκοῦν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας και διὰ τοῦτο εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, κρέατα, δέρματα, λίπη, τυριά, και συμπεπικνωμένα γάλακτα.

Δασοκομία. Ἡ Ἑλλάς, ἀπὸ ἀπόψεως ἐκτάσεως δασῶν ἔρχεται τελευταία εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐκτὸς τῆς Πορτογαλίας. Τὰ δάση καταλαμβάνουν τὰ 15 % τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας, και ἀποτελοῦνται ἀπὸ δρυῶν, πεύκην, ὄξυας και ἔλατα. Τὰ καλύτερα και ἀξιολογώτερα δάση εὐρίσκονται εἰς τὴν βόρειον Ἑλλάδα.

Γενικῶς τὰ προϊόντα τῶν δασῶν δέν καλύπτουν τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας και γίνεται εἰσαγωγὴ ξυλείας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Μόνον τὰ παράγωγα τῆς ρητίνης (κολοφώνιον και νέφτι), ὡς και δεψικά ὕλαι ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἡ δασοκομία ἀπασχολεῖ περίπου 30 χιλιάδας ἐργάτας.

Ἄλιεῖα. Ἄν και τὰ παράλια μας ἔχουν τεραστίαν ἔκτασιν και τὰ προϊόντα τῶν θαλασσῶν μας εἶναι ἐκλεκτὰ και ποικίλα, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀλιείας μας δέν εἶναι ἱκανοποιητική.

Ἡ ἀλιεῖα γίνεται εἰς τὰ παράλια, τὰς λιμνοθάλασσας και τὰ ἰχθυοτροφεῖα, τὰ ὁποῖα ἀνέρχονται εἰς 200 περίπου.

Αἱ περιοχαὶ ποὺ ἔχουν τὸν μεγαλύτερον πλοῦτον ἰχθύων εἶναι: ὁ Εὐβοϊκὸς κόλπος, ὁ Σαρωνικὸς, ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου, και αἱ λίμναι Αἰτωλίας και Ἀκαρνανίας, Κάρλας, Βόλβης, Καστοριάς, Ἰωαννίνων, Ἀγουλινίτσης κ.ἄ.

Ἡ ἀλιεῖα ἀπασχολεῖ 25.000 ἄτομα, 8.000 μικρὰ σκάφη και τὰ ἀλιεύομενα φθάνουν κατ' ἔτος τοὺς 38.000 τόννους.

Οἱ Ἕλληνες ἀλιεῖς (ψαράδες) ἐκτὸς τῶν ψαριῶν ἀλιεύουν εἰς τὰς ἑλληνικὰς θάλασσας και σπόγγους. Οἱ δὲ Δωδεκανήσιοι και Ὑδραῖοι φθάνουν μέχρι τῶν παραλιῶν τῆς Ἀφρικῆς. Ἐτησίαι παραγωγή 80 τόννων, ἡ ὁποῖα σχεδὸν ἐξάγεται εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ὄρυκτά. Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἑλλάδος περικλείει σημαντικὸν ὄρυκτὸν πλοῦτον. Κυριώτερα εἶναι: ὁ σίδηρος, ὁ μόλυβδος, τὸ χρῶμιον, ὁ λιγνίτης, ὁ σιδηροπυρίτης, ὁ ψευδάργυρος, ἡ Νάξια σμύρις, ὁ λευκόλιθος κ.ἄ.

Τὰ σπουδαιότερα μεταλλεῖα εἶναι: τοῦ **Λαυρίου** (σίδηρος, μόλυβδος, χαλκός), τῆς **Λαρύνης** - Βοιωτίας (νικέλιον), νήσου **Σερίφου** (σίδηρος), **Φαρσάλων** και **Δομοκοῦ** (χρῶμιον). Ἐπίσης μεγάλαι ποσότητες **λιγνίτου** ὑπάρχουν εἰς Ἀλιβέριον, Ὁρωπὸν, Πτολεμαῖδα, Σέρρας και ἄλλοθ.

Τὰ σπουδαιότερα ὄρυκτά ποὺ ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὰς

μελέτας αμερικανών έμπειρογνομόνων, είναι πέντε : 1) 'Ο **Χρωμίτης** (χρώμιον) εις τὰς περιοχὰς Φαρσάλων, Δομοκοῦ, Κοζάνης καὶ Χαλκιδικῆς. 2) 'Ο **Δευκόλιθος** εις Εὐβοίαν, Χαλκιδικὴν καὶ Λέσβον. 3) 'Η **Βαρυτίνη** εις Μῆλον. (Χρησιμοποιεῖται εις τὰς βιομηχανίας χρωμάτων, ἐλαστικῶν καὶ χαρτοποιίας). 4) 'Ο **Σιδηροπυρίτης** εις Χαλκιδικὴν καὶ Ἐρμιόνην καὶ 5) 'Ο **Βωξίτης** (άλουμινιον, χρώμιον) εις πολλὰς περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ κυρίως τοῦ Παρνασσοῦ, Ἐλικῶνος, Ἐλευσίνος καὶ Μεγάρων.

Ἡ παραγωγή τῶν μεταλλείων, ἐν σχέσει μὲ τὴν προπολεμικὴν εὐρίσκεται ἀκόμη εις χαμηλὰ ἐπίπεδα καὶ τὸ σύνολον σχεδόν τῆς παραγωγῆς μεταλλευμάτων ἐξάγεται ὡς ἀκατέργαστον προϊόν, λόγῳ ἐλλείψεως ἐγχωρίου μεταλλουργίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα λατομοῦνται ἐκλεκτὰ λευκὰ μάρμαρα εις τὰ ὄρη Πεντέλης καὶ νῆσον Πάρον καὶ ποικιλόχρωμα εις διαφόρους περιοχὰς τῆς χώρας.

Ἡ Ἑλλάς μετὰ τῆς Ἰταλίας εἶναι αἱ μόναι χῶραι τῆς Εὐρώπης ποῦ ἔχουν ἐκλεκτὰς ποιότητας μαρμάρων. Εἰς τὴν Ἑλλάδα λειτουργοῦν 45 μεταλλεῖα, 16 λιγνιτωρυχεῖα καὶ 10 λατομεῖα μαρμάρου.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται ἀπὸ τοῦ 1910 εις τὴν Ἑλλάδα, καὶ σήμερον ἔφθασεν εις ἰκανοποιητικὴν θέσιν.

Κατὰ στατιστικὴν τοῦ 1952 εις τὴν Ἑλλάδα λειτουργοῦν σήμερον 4.000 βιομηχανικὰ ἐπιχειρήσεις καὶ οἱ ἀπασχολούμενοι εις αὐτὴν ἔργαται ὑπερβαίνουσι τὰς 200.000. Ἡ δὲ βιομηχανικὴ παραγωγή τοῦ 1952 ὑπερέβη τὰ προπολεμικὰ ἐπίπεδα κατὰ 128 % τῆς παραγωγῆς τοῦ 1939.

Αἱ κυριώτεροι κλάδοι τῆς βιομηχανίας εἶναι :

1) Ἡ **Κλωστοῦφαντουργία**, μὲ 500 ἐργοστάσια εις Ἀθήνας, Θεσσαλονίκην, Βόλον, Νάουσαν, Βέροιαν, Καλάμας καὶ ἄλλοι.

2) **Εἰδῶν διατροφῆς** (ἄλευρα, οἶνοπνευματώδη, ἔλαιον, πάγος, ζυθος, κονσέρβες, σακχαρώδη κ.τ.λ.).

3) Αἱ **χημικαί**, (σάπωνες, λιπάσματα, φάρμακα, ὀρώματα, βερνίκια, κ.τ.λ.), εις Ἀθήνας, Πειραιᾶ, Θεσσαλονίκην καὶ ἄλλοι.

4) **Μηχανολογικαί** καὶ **ἐπεξεργασίας ἐν γένει μετάλλων**, μὲ κέντρα τὰς Ἀθήνας, Πειραιᾶ, Θεσσαλονίκην, Βόλον καὶ ἄλλοι.

5) **Κατεργασίας δέρματος**, μὲ 150 μεγάλα καὶ 200 μικρότερα ἐργοστάσια εις Ἀθήνας, Πειραιᾶ, Κρήτην, Σάμον, Χίον, Θεσσαλονίκην, Βόλον, Μυτιλήνην.

6) **Παραγωγῆς καὶ κατεργασίας χαρτου**, μὲ 7 μεγάλα καὶ 9 μικρότερα ἐργοστάσια εις Ἀθήνας, Πειραιᾶ, Αἴγιον, Πάτρας καὶ Θεσσαλονίκην.

7) **Καπνοβιομηχανίας**, μὲ 10 μεγάλα ἐργοστάσια εις Ἀθήνας, Πειραιᾶ, Θεσσαλονίκην, Ξάνθην, Καβάλαν, Καλάμας καὶ Βόλον.

8) **Οικοδομικαί**, (τοιμέντα κ.τ.λ.), εις Πειραιᾶ, Ἀθήνας, Ἐλευσίνα, Βόλον.

9) **Κατεργασίας ξύλου**, μὲ ἐργοστάσια διαθέτοντα μηχανικὰς ἐγκαταστάσεις εις τὰς μεγάλας πόλεις.

Ἐπίσης ἀρκετὰς ἄλλας βιομηχανικὰς ἐγκαταστάσεις μεταλλουργικὰς, ἀγγειοπλαστικὰς, κ.τ.λ.

Καί τέλος μεγάλας ἐγκαταστάσεις παραγωγῆς ἠλεκτρικῆς δυνάμεως, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται κάθε περαιτέρω βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς χώρας.

Τὸ μεγαλύτερον ἐργοστάσιον παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ ἦτο μέχρι τελευταίως τῆς Ἡλεκτρικῆς Ἑταιρείας Ἀθηνῶν—Πειραιῶς. Σήμερον ἐτέθη εἰς λειτουργίαν καὶ τὸ θερμοηλεκτρικὸν ἐργοστάσιον Ἀλιβεργίου μὲ παραγωγὴν 80.000 ὠριαίων κιλοβάτ.

Ἀκόμη ἐτοιμάζονται τὰ διὰ τῶν ὕδατοπτώσεων κινούμενα ἐργοστάσια παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ τοῦ Λάδωνος (Πελοπόννησος), Λούρου (Ἡπείρος), Ἄγρα (Μακεδονίας) κ. ἄ., διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἐπιτευχθῆ ὁ ἐξ-ἠλεκτρισμὸς τῆς χώρας καὶ ἡ μεγαλύτερα βιομηχανικὴ τῆς ἀνάπτυξις. Διότι μόνον διὰ τῆς εὐθηρῆς ἠλεκτρικῆς δυνάμεως εἶναι δυνατόν ν' ἀνυψωθῆ τὸ βιωτικὸν καὶ πολιτιστικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ τῆς χώρας μας.

Ἐμπόριον. Πάντοτε ἡ Ἑλλάς δὲν εἶχε ἰσοζύγιον ἐξωτερικοῦ καὶ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου καὶ αἱ εἰσαγωγαί τῆς ἦσαν ἀνώτεραι τῶν ἐξαγωγῶν. Τὸ ἔλλειμμα τοῦτο ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον καὶ καλύπτεται ἐκ τῆς Ἀμερικανικῆς βοήθειας. Καταβάλλονται ὁμως ἐπιτυχεῖς προσπάθειαι ὑπὸ τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἐντὸς ὀλίγου δυνηθῆ ἡ χώρα νὰ ἐπιτύχῃ ἰσοζύγιον εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν.

Ἡ *ἐξαγωγή* συνίσταται κυρίως εἰς γεωργικὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα κατὰ σειράν εἶναι : ὁ *καπνός*, ἡ *σταφίς*, ὁ *οἶνος*, τὸ *ἐλαιον*, αἱ *ἐλαταί*, τὰ *σῦκα*, τὰ *ρητινώδη*, διάφορα *ἀκατέργαστα μεταλλεύματα*, *νήματα*, *τάπητες*, *σάπωνες*, *ἐσπεριδοειδῆ* κ. ἄ.

Αἱ *χῶραι* εἰς τὰς ὁποίας ἐξάγονται τὰ προϊόντα μας εἶναι ἡ Γερμανία, ἡ Ἀμερικὴ, ἡ Ἀγγλία, ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλλία, ἡ Γιουγκοσλαβία, τὸ Βέλγιον, ἡ Ὁλλανδία, ἡ Αἴγυπτος κ. ἄ.

Ἡ *εἰσαγωγή* περιλαμβάνει : *σίτον*, *ὕφασματα*, *νήματα*, *μέταλλα*, *σάκχαριν*, *γαϊάνθρακας*, *πετρέλαιοειδῆ*, *αὐτοκίνητα*, *ἐργαλεῖα*, *μηχανάς*, *φάρμακα* καὶ *ἄλλα βιομηχανικὰ εἶδη*.

Αἱ εἰσαγωγαί μας γίνονται ἐκ τῆς Ἀμερικῆς, Ἀγγλίας, Ἰταλίας, Γερμανίας, Γαλλίας, Αὐστρίας, Ὁλλανδίας, Γιουγκοσλαβίας, Τουρκίας καὶ μερικῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν, κατόπιν συμβάσεων ἀνταλλαγῆς προϊόντων.

Ναυτιλία. Κατὰ τὸ 1950 ἀνήκον εἰς Ἑλλήνας 325 φορτηγὰ πλοῖα μὲ Ἑλληνικὴν σημαίαν καὶ 575 πλοῖα ὑπὸ ξένας σημαίας, συνολικῶς 5.000.000 τόννων.

Ἐὰν ὄλα αὐτὰ τὰ πλοῖα ἔφεραν Ἑλληνικὴν σημαίαν ἡ Ἑλλάς θὰ εἶχε τὴν τετάρτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον, εἰς τὸν ἐμπορικὸν στόλον, μετὰ τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας, τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Νορβηγίαν.

Συγκοινωνίαι. Αἱ συγκοινωνίαι τῆς Ἑλλάδος ἐξυπηρετοῦνται ὑπὸ

των σιδηροδρόμων, των άμαξιτών οδών, των θαλασσιών οδών και της άεροπορίας.

Το **σιδηροδρομικόν μας δίκτυον** είναι άραιόν και έχει συνολικόν μήκος 2670 χιλμ.

Το **οδικόν** δίκτυον 17.000 χιλμ. δέν εύρίσκεται εις καλήν κατάστασιν και είναι μάλλον άνεπαρκές.

Εις την χώραν κυκλοφορούν περίπου 15.000 φορτηγά αυτοκίνητα, 3.000 και άνω λεωφορεΐα, 4.000 ταξι και 30.000 περίπου άτομικής χρήσεως.

Θαλάσσιαι συγκοινωνίαι. Λόγω των πολλών και καλών λιμένων ή 'Ελλάς έχει καλās θαλασσίας συγκοινωνίας. Σήμερον έξυπηρετεΐται ύπό 35 άκτοπλοΐκων σκαφών, πολλών ίστιοφόρων και μικροτέρων βενζινοπλοίων.

Μετά των λιμένων τοϋ έξωτερικοϋ έξυπηρετοϋνται ύπό 'Ελληνικών και ξένων φορτηγών και έπιβατικών πλοίων.

Άεροπορία. Λόγω της θέσεως της 'Ελλάδος πλησίον των άλλων ήπειρών 'Ασίας και 'Αφρικής, αι 'Αθηναί έχουν καταστή σπουδαιότατος σταθμός διεθνών άεροπορικών γραμμών και πολλαί ξένοι εταιρείαι, έξυπηρετοϋν την άεροπορικήν συγκοινωνίαν της 'Ελλάδος μεθ' όλων των κέντρων της ύφηλίου.

Επίσης ύπάρχει τακτική άεροπορική συγκοινωνία μεταξύ 'Αθηνών και των πόλεων 'Αλεξανδρουπόλεως, Καβάλας, Θεσσαλονίκης, Βόλου, 'Αγρινίου, 'Ιωαννίνων, Κερκύρας, Κοζάνης, Κομοτινης, Λαρίσης, Βόλου, Ρόδου, Χανίων και 'Ηρακλείου.

Πολιτική έξέτασις

Λαός - Γλώσσα - Θρησκεία. Ο λαός, που κατοικεί την 'Ελλάδα από 3.000 έτών είναι οί "Έλληνες, οί όποιοι από αρχαιοτάτων χρόνων όμιλοϋν την **'Ελληνικήν** γλώσσαν, ή όποία έξειλίχθη εις την σημερινήν **Νεοελληνικήν**.

Επίσημος θρησκεία είναι ή **'Ορθόδοξος** Χριστιανική και τὰ 98% των κατοίκων άνήκουν εις αυτήν. Εις την 'Ελλάδα ύπάρχουν 35.000 Καθολικοί, 120.000 Μωαμεθανοί και 10.000 'Ισραηλίται.

Η 'Ελληνική 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία είναι αυτοκέφαλος, διοικείται ύπό 9)μελοϋς **'Ιεράς Συνόδου** και έχει ως πρόεδρον τόν Μητροπολίτην 'Αθηνών, που λέγεται και **'Αρχιεπίσκοπος**. Όμως ή 'Εκκλησία μας αναγνώριζει ως πνευματικόν άρχηγόν της τόν **Πατριάρχην Κων)πόλεως**.

Πληθυσμός. Κατά την τελευταίαν άπογραφήν τοϋ 1951 ό πληθυσμός της χώρας άνέρχεται εις 8.000.000 περίπου κατοίκους, με μέσον δείκτην πυκνότητος 57 κατοίκους κατά τετρ. χιλιόμετρον.

Οί κάτοικοι της 'Ελλάδος κατά τὰ 98% είναι "Έλληνες, έκ δέ των

άλλοεθνών, πού ανέρχονται εἰς 200.000 περίπου, οἱ 140.000, εἰς τὴν Δυτικὴν Θράκην κυρίως εἶναι Μουσουλμάνοι, 10.000 εἶναι Ἑβραῖοι, 14.000 εἶναι Ἀρμένιοι κ.τ.λ.

Ἐπαγγελματικὴ ἀπασχόλησις τοῦ πληθυσμοῦ. Κατὰ τοὺς τελευταίους ὑπολογισμοὺς οἱ ἀπασχολούμενοι ἐπαγγελματικῶς ανέρχονται εἰς 3.000.000 περίπου, ἐκ τῶν ὁποίων 2.200.000 ἄνδρες καὶ 800.000 γυναῖκες.

Ἐξ αὐτῶν 1.600.000 ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν καὶ οἱ ὑπόλοιποι μὲ τοὺς ἄλλους κλάδους (βιομηχανία, ἐμπόριον, δημόσιαι ὑπηρεσίαι, ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα κλπ.).

Ἐπομένως ἐκ τῆς γεωργίας ἀποζοῦν περίπου σήμερον τὰ 4.000.000 τῶν κατοίκων καὶ τὰ 3.600.000 ἐκ τῶν ἄλλων ἐπαγγελμάτων.

Γενικῶς, τὰ τελευταῖα ἔτη, παρατηρεῖται μεγάλη ἀστυφιλία, δηλ. αὐξησις τοῦ ἀστικοῦ πληθυσμοῦ καὶ μείωσις τοῦ ἀγροτικοῦ εἰς βάρος τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας.

Ἐκπαίδευσις. Οἱ ἀναλφάβητοι (μὴ γνωρίζοντες γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν) ἄνω τῶν 10 ἐτῶν, βάσει τῶν τελευταίων στοιχείων, ἀποτελοῦν καὶ σήμερον ποσοστὸν 20 % ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν κατοίκων.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ ἐκπαίδευσις διατηρεῖται εἰς τρεῖς βαθμοὺς :

1) Τὴν **Στοιχειώδη ἢ Δημοτικὴν** ἐκπαίδευσιν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὰ Δημοτικὰ Σχολεῖα καὶ εἶναι ὑποχρεωτικὴ εἰς ὅλον τὸν λαόν. Κατὰ τὸ 1951 ἡ Ἑλλάς εἶχε 8.980 Δημοτικὰ σχολεῖα μὲ 922.000 μαθητὰς καὶ 17.000 Διδασκάλους.

2) Τὴν **Μέσην** ἐκπαίδευσιν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὰ Γυμνάσια, Λύκεια, καὶ τὰς κατωτέρας Ἐμπορικὰς, Γεωργικὰς, Μηχανικὰς, Ναυτικὰς κτλ. σχολὰς. Εἰς αὐτὰς ἡ φοίτησις εἶναι προαιρετικὴ. Κατὰ τὸ 1951 ὑπῆρχον 275 Γυμνάσια καὶ Λύκεια μὲ 174.000 μαθητὰς καὶ 60 ἐμπορικαὶ σχολαὶ μὲ 10.000 μαθητὰς.

3) Τὴν **Ἀνωτάτην** ἐκπαίδευσιν, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὰ δύο Πανεπιστήμια, Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὴν Ἀνωτάτην Ἐμπορικὴν, τὴν Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν σχολὴν, τὴν Πάντειον Σχολὴν, τὴν Σχολὴν Εὐελπίδων, τὴν σχολὴν Δοκίμων, τὴν σχολὴν Ἰκάρων, τὰς Παιδαγωγικὰς Ἀκαδημίας κτλ.

Πολίτευμα. Ἡ χώρα ἔχει **Συνταγματικὴν Μοναρχίαν**, ἧτοι Βασιλευομένην Δημοκρατίαν. Ἀνώτατος ἄρχων καὶ ρυθμιστὴς τοῦ Πολιτεύματος εἶναι ὁ **Βασιλεὺς**.

Ἡ ἀνωτάτη νομοθετικὴ ἐξουσία, ἡ ὁποία ψηφίζει τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, εἶναι ἡ **Βουλὴ**, πού ἐκλέγεται ἀπὸ τὸν λαόν, ἀνά τετραετίαν.

Ἡ ἀνωτάτη ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἶναι ἡ **Κυβέρνησις**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν **Πρωθυπουργόν** καὶ τοὺς **Ὑπουργοὺς**, μὲ ἐκτελεστικά

Τὸ μνημεῖον τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου.

ὄργανα, τὰς Δημοσίας ὑπηρεσίας, τὸν Στρατὸν (ξηρὰς, θαλάσσης καὶ ἀέρος), τὴν Ἀστυνομίαν καὶ τὴν Χωροφυλακὴν.

Τὴν Δικαστικὴν Ἐξουσίαν ἀσκοῦν τὰ παντὸς βαθμοῦ Δικαστήρια.

Ἔκτασις καὶ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος

Διαμερίσματα	Ἐπιφάνεια εἰς τετρ. χιλ.	Πληθυσμὸς (κάτοικοι)	Πυκνότη. πληθ. κατὰ τετρ. χιλ.
1) Πελοπόννησος	21.500	1.130.000	52
2) Στερεὰ Ἑλλάς — Εὐβοία	25.000	2.275.000	91
3) Θεσσαλία	14.000	625.000	44
4) Ἥπειρος	9.250	330.000	35
5) Μακεδονία	34.500	1.700.000	50
6) Θράκη	8.600	335.000	40
7) Νῆσοι Αἰγ. Πελάγους . .	4.100	285.000	72
8) Κυκλάδες	2.650	125.000	51
9) Κρήτη	8.400	465.000	54
10) Δωδεκάνησα	2.500	120.000	47
11) Νῆσοι Ἰονίου Πελάγους	2.200	230.000	102
Σύνολον	132.000	7.610.000 Μ. Ο. 57	

Πολιτική Διοίκησης. Ἡ Ἑλλάς διαιρεῖται εἰς Νομοὺς καὶ ἕκαστος νομὸς εἰς Ἐπαρχίας.

Α') **Πελοπόννησος**, 9 Νομοί : 1) Κορινθίας, 2) Ἀργολίδος, 3) Ἀχαΐας, 4) Ἡλείας, 5) Ἀρκαδίας, 6) Μεσσηνίας, 7) Λακωνίας.

Β') **Στερεὰ Ἑλλάς - Εὐβοία**, 7 Νομοί : 1) Ἀττικῆς, 2) Βοιωτίας, 3) Εὐβοίας, 4) Φθιώτιδος, 5) Φωκίδος, 6) Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, 7) Εὐρυτανίας.

Γ') **Θεσσαλία**, 4 Νομοί : 1) Μαγνησίας, 2) Λαρίσης, 3) Καρδίσης, 4) Τρικάλων.

Δ') **Ἠπειρος**, 4 Νομοί : 1) Ἄρτης, 2) Πρεβέζης, 3) Θεσπρωτίας καὶ 4) Ἰωαννίνων.

Ε') **Μακεδονία**, 12 Νομοί : 1) Κοζάνης, 2) Καστοριάς, 3) Φλωρίνης, 4) Πιερίας, 5) Ἡμαθίας, 6) Πέλλης, 7) Κιλκίς, 8) Θεσσαλονίκης, 9) Χαλκιδικῆς, 10) Σερρών, 11) Δράμας, 12) Καβάλας καὶ 13) ἡ Αὐτόνομος περιοχή τοῦ Ἁγίου Ὀρους.

ΣΤ') **Θράκη**, 3 Νομοί : 1) Ξάνθης, 2) Ροδόπης, 3) Ἐβρου.

Ζ') **Νῆσοι Αἰγαίου**, 3 νομοί : 1) Λέσβου, 2) Χίου, 3) Σάμου.

Η') **Κυκλάδες**, 1 Νομός : 1) Κυκλάδων.

Θ') **Κρήτη**, 4 Νομοί : 1) Χανίων, 2) Ρεθύμνης, 3) Ἡρακλείου, 4) Λασηθίου.

Ι') **Νῆσοι Ἰονίου**, 4 Νομοί : 1) Ζακύνθου, 2) Κεφαλληνίας, 3) Λευκάδος, 4) Κερκύρας.

ΙΑ') **Δωδεκάνησα**, 1 Νομός : 1) Δωδεκανήσου.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος εἶναι αἱ **Ἀθῆναι** (900.000 κατ.), ὠραιότατη πόλις, καὶ τὸ διοικητικόν, οικονομικόν καὶ πνευματικόν κέντρον τῆς χώρας, (εἰκ. 20). Ἡ Ἑλλάς ὡς γεωργικὴ χώρα, δὲν ἔχει μεγά-

Εἰκ. 20. Τὸ ἀρχιτεκτονικὸν ἀριστούργημα τῶν Αἰώνων : Ὁ « Π α ρ θ ε ν ῶ ν ».

λας πόλεις, ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Θεσσαλονίκης. Θὰ ἀναφέ-
ρωμεν τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς χώρας:

Εἰς τὴν **Θράκην**: Ξάνθη, Κομοτηνή, Ἀλεξανδρούπολις, Σουφλί,
Ὀρεστιάς.

Εἰς τὴν **Μακεδονίαν**: Καβάλα, Δράμα, Σέρραι, Θεσσαλονίκη, Πα-
λύγουρος, Κιλκίς, Κατερίνη, Γιαννιτσά, Βέρροια, Νάουσα, Ἐδεσσα, Φλώ-
ρινα, Ἄργος Ὀρεστικόν, Κοζάνη, Γρεβενά.

Εἰς τὴν **Ἥπειρον**: Ἰωάννινα, Πρέβεζα, Ἄρτα, Ἡγουμενίτσα.

Εἰς τὴν **Θεσσαλίαν**: Λάρισα, Βόλος, Τρίκαλα, Καλαμπάκα, Καρδίτσα.

Εἰς τὴν **Στερεὰν Ἑλλάδα - Εὐβοίαν**: Ἀθῆναι, Πειραιεύς, Θῆβαι,
Μέγαρα, Ἐλευσίς, Λεβάδεια, Χαλκίς, Λαμία, Ἄμφισσα, Μεσολόγγιον,
Ἄργινον, Καρπενήσιον.

Εἰς τὴν **Πελοπόννησον**: Κόρινθος, Αἴγιον, Πάτραι, Ἀμαλιάς, Πύ-
ργος, Καλάμαι, Μεσσήνη, Σπάρτη, Γύθειον, Τρίπολις, Ἄργος, Ναύπλιον.

Εἰς τὰ **Ἐπτανῆσα**: Κέρκυρα, Ἀργοστόλιον, Ζάκυνθος.

Εἰς τὰς **Κυκλάδας**: Σῶρος, Νάξος. Ἄνδρος, Πάρος, Τήνος.

Εἰς τὴν **Κρήτην**: Χανιά, Ρέθυμνον, Ἡράκλειον, Ἅγιος Νικόλαος.

Εἰς τὰς νήσους **Αἰγαίου**: Μυτιλήνη, Χίος, Σάμος.

Εἰς τὰ **Δωδεκάνησα**: Ρόδος, Κῶς, Κάρπαθος.

Ἀ λ ύ τ ρ ω τ α Ἑ λ λ η ν ι κ ἄ μ έ ρ η

Ἐξακολουθοῦν ἀκόμη νὰ μένουں ἀλύτρωτα ἑλληνικὰ μέρη ἢ **Βό-
ρειος Ἥπειρος** καὶ ἡ νῆσος **Κύπρος**. Τὰ μέρη αὐτὰ κατοικοῦνται ἀπὸ γνή-
σιον ἑλληνικὸν πληθυσμόν, μὲ ἀκμαιοτάτον ἔθνικὸν φρόνημα καὶ φλογε-
ρὸν πόθον νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

Διὰ τὴν Βόρειον Ἥπειρον εἰς τὴν ὁποίαν ζοῦν ὑπόδουλοι 200.000
ἐλλήνων θὰ ὀμιλήσωμεν, ὅταν ἐξετάσωμεν τὴν Ἀλβανίαν. Διὰ τὴν νῆ-
σον Κύπρον θὰ ὀμιλήσωμεν κατωτέρω.)

Η Κ Υ Π Ρ Ο Σ

[Ἐκτασις 9.300 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 480.000 κάτοικοι]

Ἡ Κύπρος ἀνήκει εἰς τὴν Βρεττανικὴν Αὐτοκρατορίαν. Ὅμως πρό-
κειται περὶ νήσου μὲ γνήσιον Ἑλληνικὸν πληθυσμόν, ὁ ὁποῖος ἐπὶ 100ε-
τίαν περίπου καταβάλλει μεγάλας προσπάθειας νὰ ἐνωθῆ—καὶ θὰ ἐνωθῆ
ἀσφαλῶς—μὲ τὴν Μητέρα Ἑλλάδα, (εἶκ. 21).

Εικ. 21. Κόραι της Κύπρου άτενίζουν από μακρυνά την Μ η τ έ ρ α Έ λ λ ά δ α.

Θέσις — "Εκτασις. 'Η Κύπρος εύρίσκεται ανατολικώς των Δωδεκανήσων, εις τὸ τρίγωνον τῆς Μεσογειου, πού σχηματίζεται από την Μικράν 'Ασίαν καὶ Συρίαν.

"Εχει έκτασιν 9.300 τετρ. χιλμ. καὶ εἶναι μάλλον πεδινή χώρα. Εἰς τὸ Ν.Δ. τμήμα τῆς νήσου ύψώνεται τὸ ὄρος **Τρωόδον** (2.000 μ.). Ποταμούς μεγάλους δέν ἔχει. Τὸ κλίμα τῆς νήσου εἶναι ξηρὸν καὶ ὁμοιάζει με τὸ τῆς Συρίας.

'Η Κύπρος εἶναι γεωργική χώρα, καὶ τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς εἶναι ὁ οἶνος, ὁ βάμβαξ καὶ τὰ ἔσπεριδοειδῆ. 'Επίσης εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία καὶ ἔκτρέφουν ἵππους, ἡμιόνους καὶ δνους.

Τὸ ὄδικόν δίκτυον εἶναι μάλλον καλόν, ἀλλὰ τὸ σιδηροδρομικόν ἐλάχιστον.

"Ο πληθυσμὸς τῆς νήσου ἀνέρχεται εἰς 480.000 κατοίκους ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ 400.000 εἶναι "Ελληνες καὶ οἱ ὑπόλοιποι Τοῦρκοι. 'Η νήσος εἶναι Βρεττανική ἀποικία, ἄνευ οὐδεμιᾶς αὐτονομίας. Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τῆς εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Λευκωσία** καὶ αἱ τρεῖς παράλιαι πόλεις, ἡ **Δεμησός**, ἡ **Λάρναξ** καὶ ἡ **Αμμόχωστος**.

Ὁ Ἀπόδημος Ἑλληνισμὸς

Οἱ "Ελληνες, ἀπὸ τὰ παλαιὰ χρόνια, ἔφευγαν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπήγαιναν εἰς ἄλλα μέρη, ὅπου ἴδρυναν πλουσίας ἀποικίας (Μικρὰ Ἄσια

— Κάτω Ίταλία — Σικελία — Εύξεινος Πόντος κ.τ.λ.). Καί ἀργότερα, καί μέχρι σήμερον ὑπάρχει αὐτὴ ἡ τάσις τῶν Ἑλλήνων δι' ἀποδημίαν εἰς ἄλλους τόπους.

Ὅπου ὅμως καί ἂν ὑπάγῃ ὁ Ἕλληνας, πάντα διακρίνεται καί δημιουργεῖται. Οἱ Ἕλληνες ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς ὕψιλου, οἱ περισσότεροι εἶναι ἔμποροι, βιομήχανοι, ἐφοπλισταί, ἢ ἐπιχειρηματίαι καί γενικῶς θαυμάσια ἀποκατεστημένοι.

Κατὰ μίαν ἐρευναν τοῦ 1952 ὁ Ἑλληνισμὸς ποῦ εὐρίσκεται ἔξω τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους μαζί με τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Βορείου Ἡπείρου καί Κύπρου ἀνέρχεται περίπου εἰς 2.000.000 ψυχάς.

Κατωτέρω δίδομεν ἕνα πίνακα τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι ζοῦν εἰς τὸ ἐξωτερικόν :

1) Αἴγυπτον 93.640, 2) Σουδάν 4.000, 3) Λιβύην 2.500, 4) Βελγικὸν Κογκὸ καί Γαλλικὰς ἀποικίας τῆς Ἀφρικῆς 4.167, 5) Ἰταλίαν 12.000, 6) Ἰσπανίαν 2.000, 7) Γαλλίαν 4.000, 8) Γερμανίαν 22.000, 9) Ρωσσίαν 4.000, 10) Ἑλβετίαν 700, 11) Καναδᾶν 15.000, 12) Ἠνωμένας Πολιτείας 1.000.000, 13) Ἀργεντινὴν 14.000, 14) Βραζιλίαν 20.000, 15) Βενεζουέλαν 508, 16) Παραγουάην 208, 17) Χιλήν 105, 18) Περού 110, 19) Συρίαν 7.000, 20) Περσίαν 603, 21) Αὐστραλίαν 55.000, 22) Ἀγγλίαν καί Ἀγγλικὰς ἀποικίας 100.000, 23) Τουρκίαν 100.000, 24) Βόρειον Ἡπειρον (Ἀλβανίαν) 200.000, 25) Κύπρον 400.000 καί οἱ ὑπόλοιποι εἰς διαφόρους χώρας τῆς Γῆς.

2. Η Α Λ Β Α Ν Ι Α

[Ἔκτασις 28.750 τετρ. χιλμ. — Πληθυσμὸς 1.300.000 κάτοικοι]

Θέσις — Ὅρια — Ἔκτασις. Ἡ Ἀλβανία εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

Συνορεύει πρὸς Β. καί Α. μετὴν Γιουγκοσλαβίαν, Ν.Α. καί Ν. μετὴν Ἑλλάδα καί Δ. περιβρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

Ἐλεύθερον Κράτος ἔγινεν ἡ Ἀλβανία μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον, κατ' ἀπαίτησιν τῆς Ἰταλίας, ἡ ὁποία ἤθελε νὰ ἔχη ἕνα «κακοπάτι» εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον.

Φυσικὴ περιγραφή

Διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους. Ἡ Ἀλβανία εἶναι ἡ περισσότερον ὄρεινὴ χώρα τῆς Εὐρώπης. Τὰ 90% τῆς ἐπιφανείας τῆς καλύπτονται ὑπὸ ὄροσειρῶν, αἱ κορυφαὶ τῶν ὁποίων δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 2.000—2.500 μ. Τὸ βόρειον καί Β.Α. τμήμα τὸ καταλαμβάνουν αἱ **Ἀλβανικαὶ** ἢ **Ἰλλυρικαὶ Ἀλπεις**, ποῦ εἶναι συνέχεια τῶν **Δυναρικῶν**. Εἰς τὸ κέντρον τῆς χώρας ἐκτείνεται τὸ συγκρότημα τῶν **Κανδουϊαν ὀρέων**, νοτιώτερον ὁ **Τόμαρο**

καί ἡ *Τρεμπεσίνα* (Τεπελένι), ἀνατολικῶς ἡ *Ώστιροβίτσα* καί δυτικῶς τὰ *Ἀρσοκεραύνια*.

Ὅλα τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας εἶναι ἀπὸ τὰ ἀγριώτερα καί τὰ πλέον δύσβατα τῆς Εὐρώπης καί τὰ περισσότερα ἀπολήγουν ἀπόκρημνα μέχρι τῶν δυτικῶν ἀκτῶν.

Μεγάλαι πεδιναί ἐκτάσεις δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἀλβανίαν. Αἱ μικραὶ πεδιάδες καὶ κοιλάδες, αἱ ὁποῖαι κυρίως παρατηροῦνται κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν, ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ προσχώσεις ποταμῶν ἢ ἀπὸ ἀποξηράνσεις τεχνητάς.

Ἐκ τούτων σπουδαιότερα εἶναι ἡ πεδιάς τῆς *Μουξακιᾶς*, κατὰ μῆκος τῶν Ἀδριατικῶν ἀκτῶν, καί ἡ κοιλάς τῆς *Κορυντῶς*.

Ποταμοὶ — Λίμναι. Πολλοὶ μικροὶ ποταμοὶ διασχίζουν τοὺς ὄρεινους ὄγκους τῆς χώρας καί ἐκβάλλουν ἅπαντες εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Οἱ κυριώτεροι τούτων εἶναι : ὁ *Δρῖνος* ὁ μεγαλύτερος τῆς Ἀλβανίας, ὁ *Γενοῦσος* (Σκούμπης), ὁ ὁποῖος τέμνει τὴν χώραν εἰς τὸ μέσον, ὁ *Σεμένι* (Ἄψος) καί ὁ *Ἀῶς*, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῶν ἐλληνικῶν ἐδαφῶν τῆς Ἠπείρου.

Τὸ χαρακτηριστικὸν τῶν Ἀλβανικῶν ποταμῶν εἶναι ὅτι ἅπαντες εἶναι ὄρητικοὶ καί κατὰ τὸν ροῦν των ἔχουν σχηματίσει μεγάλας καί ἀποτόμους χαράδρας.

Πολλαὶ λίμναι ποικίλλουν τὸ ὄρεινὸν ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας καί εὐρίσκονται ὅλα εἰς ὕψος ἄνω τῶν 500 μέτρων.

Αἱ σπουδαιότεραι τούτων εἶναι ἡ *Σκόδρα* (Ἀλβανο - Γιουγκοσλαβικὴ μεθόριος) ἡ *Ἀχρίς* (εἰς τὴν Ἀλβανο - Γιουγκοσλαβικὴν μεθόριον) καί ἡ *Πρέσπα* ἀνήκουσα ἐν μέρει εἰς τὴν Ἀλβανίαν, ἐν μέρει εἰς τὴν Ἑλλάδα καί ἐν μέρει εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν.

Διαμόρφωσις τῶν ἀκτῶν. Αἱ ἀκταὶ τῆς Ἀλβανίας δὲν παρουσιάζουν φυσικοὺς ὄρους καί λιμένας καί εἰς τὸ μεγαλύτερον τμῆμά των εἶναι μᾶλλον ἀλίμενοι.

Ὁ καλύτερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας εἶναι τῆς *Ἀῶλωνος* καί ἀκολουθοῦν τοῦ *Δυραχίου*, τῆς *Χειμῶρας* καί τῶν *Ἀγίων Σαράντια*.

Ἡ Ἀλβανία ἔχει μόνον μίαν νῆσον, τὴν *Σάσωνα*, πλησίον τῆς Ἀῶλωνος, ἡ ὁποία ἔχει μεγάλην στρατηγικὴν ἀξίαν, διότι δεσπάζει τῶν στενῶν τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

Κλίμα. Τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς χώρας πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν ἔχει κλίμα *μεσογειακόν*, ὅμοιον περίπου μετὰ τῆς νοτίου Ἑλλάδος: Χειμῶν βροχερός, καί θέρος ξηρόν, διαρκὲς καί θερμόν.

Εἰς τὸ ἐσωτερικόν ὅμως τῆς Ἀλβανίας τὸ κλίμα εἶναι *ἠπειρωτικόν*, ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς δυτικῆς Μακεδονίας, καί ἴσως ψυχρότερον τὸν χειμῶνα μετὰ πολλὰς χιόνας.

Ζῶα καὶ φυτὰ. Τὰ ἀπαντώμενα ζῶα εἰς τὴν χώραν εἶναι ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀντιθέτως τὰ φυτὰ εἶναι ποικίλα καί ἄφθονα.

Εἰς τὴν δυτικὴν ζώνην τῆς χώρας τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα εἶναι ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Ἑλλάδος (πεῦκα, κυπαρίσσια, ἔλατα, συκαί, ἀμυγδαλαί, ἀμπέλοι, ἐσπεριδοειδῆ, ἔλαιαι κ.τ.λ.).

Εἰς τὴν βορειοανατολικὴν ζώνην ἀπαντοῦν φυτὰ καὶ δένδρα τῆς Μέσης Εὐρώπης (ἀγριομηλέαι, ἀγριοβερυκοκέαι, ἀγριοκερασεῖαι, ἀγριο-απιδέαι, πετέλαι κ.τ.λ.).

Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ἔ ξ ἔ τ α σ ι ς

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ Ἀλβανία εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ προπαντὸς κτηνοτροφικὴ. Αἱ καλλιεργήσιμοι ἐκτάσεις δὲν ὑπερβαίνουν τὸ 10 % καὶ ἡ καλλιέργεια γίνεται μὲ πρωτόγονα μέσα.

Τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῆς χώρας εἶναι ποικίλα : **Ὄρουζα**, εἰς τὰς πεδιάδας Μουζακιάς καὶ Ἑλβασάν, **σίτος** καὶ **γεώμηλα** εἰς τὴν περιφέρειαν Κορυτσᾶς καὶ ἀκόμη **βρίζα**, **κριθὴ**, **βρώμη** κ. ἄ.

Ἡ κυριώτερα ὅμως καλλιέργεια εἶναι τοῦ **ἀραβοσίτου** καὶ ἀκολουθοῦν τοῦ καπνοῦ, τῶν ἐσπεριδοειδῶν, τῆς ἐλαίας εἰς τὰ παράλια καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερο ἀνεπτυγμένη, διότι τόσον ἡ ὄρεινῆ, ὅσον καὶ ἡ πεδινῆ Ἀλβανία παρέχει λειβάδια διὰ τὴν συντήρησιν μεγάλων ποιμνίων. Τρέφουν πρόβατα, αἴγας, χοίρους, πουλερικά, Ἰνδιάνους καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ζῴων, ὄνους, ἡμίονους καὶ ἵππους, τοὺς ὁποίους χρησιμοποιοῦν περισσότερο ὡς μεταφορικὰ μέσα συγκοινωνίας.

Ἡ χώρα ἔχει μὲγάλον δασικὸν πλοῦτον, διότι τὰ περισσότερα ὄρεινά μέρη καλύπτονται ὑπὸ δασῶν ἐκ δένδρων δρυός, ὄρεινῆς πεύκης, ἐλάτης κ. ἄ., ἀλλὰ ὁ ἔθνικὸς τῆς αὐτῆς πλοῦτος μένει σχεδὸν ἀνεκμετάλλευτος λόγῳ ἐλλείψεως συγκοινωνιῶν.

Ὄρουκτὸς πλοῦτος. Ὁ ὄρουκτὸς πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι ἀρκετὰ σημαντικὸς ἀλλὰ μᾶλλον ἀνεκμετάλλευτος, λόγῳ ἐλλείψεως συγκοινωνιῶν. Ὑπάρχουν πλούσια κοιτάσματα γαιάνθρακος, λιγνίτου, σιδήρου, χαλκοῦ, ἀκόμη καὶ πετρελαίου.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς Ἀλβανίας εἶναι μᾶλλον ἀναξία λόγου καὶ μόνον μερικοὶ ἀτμοκίνητοι ἀλευρόμυλοι λειτουργοῦν, ἕνα δημόσιον καπνοκοπήτριον, 1—2 μακαρονοποιεῖα, μικρὰ ἐργοστάσια καπνοῦ καὶ ἕνα ἐργοστάσιον ζύθου εἰς Κορυτσᾶν.

Ἐμπόριον — Συγκοινωνία. Τὸ ἐμπόριον εἶναι μικρὸν καὶ αἱ εἰσαγωγαὶ ἦσαν πάντοτε διπλάσιαι τῶν ἐξαγωγῶν.

Εἰσάγει βιομηχανικὰ εἶδη, ὑφάσματα, μηχανάς, ἀποικιακὰ προϊόντα κ. ἄ. καὶ **ἐξάγει** ἔρια, ζῶα καὶ δέρματα.

Ἡ συγκοινωνία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Μία μόνον μικρὰ σιδηρομικὴ γραμμὴ ὑπάρχει μεταξὺ Δυρραχίου — Αὐλῶνος καὶ τὸ ὀδικὸν δίκτυον δὲν ὑπερβαίνει τὰ 1000 χιλιόμετρα. Τοῦτο κατεσκευάσθη κυρίως ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, διὰ στρατιωτικούς λόγους.

Ἡ Ἀλβανία συνδέεται διὰ δύο ὁδῶν μετὰ τῆς Ἑπείρου καὶ διὰ μιᾶς μετὰ τῆς Μακεδονίας.

Ἡ θαλασσία συγκοινωνία τῆς εἶναι ἀξιολογώτερη καὶ κυρίως οἱ λιμένες *Αὐλώνος* καὶ *Δυρραχίου* τὴν φέρουν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ὑπολοίπων κρατῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἀλβανία, σήμερον, εὐρίσκεται ἀπομονωμένη καὶ δὲν διατηρεῖ σχέσεις, παρὰ μετὰ τῶν κρατῶν τοῦ «Σιδηροῦ παραπετάσματος».

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἔ ξ ἔ τ α σ ι ς

Οἱ Ἀλβανοὶ δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν Ἰνδοευρωπαϊκὴν φυλὴν, ἀλλὰ ἀποτελοῦν ὄλως ἰδιαιτέραν φυλὴν. Μεταξὺ τῶν διαιροῦνται εἰς δύο φυλάς, εἰς τοὺς Βορείους, ποὺ ὀνομάζονται *Γκέκηδες* καὶ εἶναι ὑψηλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι καὶ εἰς τοὺς Νοτίους, οἱ ὅποιοι εἶναι κοντοὶ καὶ λιτοδίαιτοι.

Οἱ περισσότεροὶ τῶν κατοίκων τῆς εἶναι *Μωαμεθανοὶ* (850.000), *Ὀρθόδοξοι* (250.000) καὶ *Καθολικοὶ* (110.000) κ.ἄ.

Ἡ γλῶσσά των εἶναι πολὺ πτωχὴ καὶ δὲν ὁμοιάζει μὲ καμμίαν Εὐρωπαϊκὴν.

Τὸ πολίτευμά των εἶναι *Κομμουνιστικὴ Δημοκρατία*.

Πόλεις. Εἰς τὸ βόρειον τμήμα τῆς χώρας μεγάλαὶ πόλεις εἶναι τὰ *Τίρανα* (40.000 κάτ.), πρωτεύουσα τῆς χώρας, τὸ *Δυρράχιον* (30.000 κάτ.) καὶ ἡ *Σκόδρα*.

Εἰς τὸ νότιον τμήμα ἡ *Κορυτσά*, τὸ *Αργυροκάστρον*, ἡ *Αὐλών*, ἡ *Χειμάρρα*, οἱ *Ἅγιοι Σαράντα*, ἡ *Πρεμετὴ* καὶ τὸ *Βεράτιον*, ὅσαι Ἑλληνικαὶ πόλεις, μὲ σχεδὸν καθαρῶς Ἑλληνικὸν πληθυσμόν, ὁ ὅποιος στενάζει ὑπὸ τὸν φοβερὸν ζυγὸν τῶν Ἀλβανῶν.

Τὸ νότιον αὐτὸ τμήμα εἶναι ἡ Ἑλληνικωτάτη *Βόρειος Ἑπείρος*, ποὺ ὅπως ἴσως θὰ γίνῃ καὶ πάλιν Ἑλληνικὴ ἐπαρχία.

Κατὰ τὸ 1940—41 ἡ Ἀλβανία ἔγινε τὸ θέατρον τοῦ Ἑλληνοϊταλικοῦ πολέμου καὶ ἐπὶ τῶν ἀποκρήμων καὶ ἀγρίων βουνῶν τῆς ἐγράφη ἓνα ἀκόμη *ἀθάνατον Ἑλληνικὸν ἔπος*.

Χαρακτηριστικὸν γνῶρισμα. Ἡ πὸ μικρὴ καὶ ἡ περισσότερον καθυστερημένη χώρα, ὄχι μόνον τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τῆς Εὐρώπης.

3. ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ (ΝΟΤΙΟΣΛΑΒΙΑ)

[Ἔκτασις 256.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 17.000.000 κάτοικοι]

Εἰσαγωγή. Ἡ Γιουγκοσλαβία ἢ Νοτιοσλαβία εἶναι νέον κράτος ποὺ ἐσχηματίσθη μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον Πόλεμον (1914—1918), μὲ βάσιν τὴν Σερβίαν καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ λαοῦς, οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν τὴν

ίδιαν γλώσσαν. Ἡ ἀνομοιογένεια αὐτὴ εἶναι μίᾳ διαρκῆς πηγῇ ἀδυναμίας διὰ τὸ Κράτος.

Σήμερον ἡ Γιουγκοσλαβία ὀνομάζεται ἐπισήμως «*Ὁμοσπονδιακὴ Λαϊκὴ Δημοκρατία τῆς Γιουγκοσλαβίας*» καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕξ Λαϊκῆς Δημοκρατίας : τὴν *Σερβίαν, Κροατίαν, Σλοβενίαν, Βοσνίαν καὶ Ἑρζεγοβίην, Σερβικὴν Μακεδονίαν καὶ Μαυροβούνιον.*

Φυσικὴ περιγραφή

Ἡ Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Γιουγκοσλαβίας εὐρίσκεται εἰς τὸ ΒΔ τμήμα τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ συνορεύει πρὸς Α. μετὴν Ρουμανίαν καὶ Βουλγαρίαν, πρὸς Β. μετὴν Οὐγγαρίαν καὶ Αὐστρίαν, ΒΔ. μετὴν Ἰταλίαν, πρὸς Ν. μετὴν Ἑλλάδα καὶ Ἀλβανίαν καὶ Δ. περιβρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

Φυσικὴ διαμόρφωσις. Ὀλόκληρον τὸ Δ. τὸ Ν. καὶ ΝΑ. μέρος τῆς χώρας, δηλ. πλεόν τοῦ ἡμίσεος, εἶναι ὄρεινόν, καλυπτόμενον ἀπὸ πολλὰς ὄροσειράς, πού με ἓνα ὄνομα λέγονται *Δυναρικαὶ Ἄλπεις* καὶ εἶναι συνέχεια τῶν Κεντρικῶν Ἄλπεων.

Τὰ ὄρη τῆς Βορειοδυτικῆς ὄρεινῆς ζώνης ἀποτελοῦνται ἐκ τῶν *Σλοβενικῶν ἢ Ἰουλιανῶν Ἄλπεων*, με ὑψηλοτέραν κορυφὴν ὕψους 2.820 μ. Ὅλαι αἱ ἄλλαι ὄροσειραὶ ἔχουν μικρότερον ὕψος, τὸ ὅποιον δὲν ὑπερβαίνει τὰ 2500 μ.

Γενικῶς αἱ ὄροσειραὶ τῆς χώρας ἀκολουθοῦν διεύθυνσιν Νοτιοανατολικήν, παραλλήλως πρὸς τὴν γραμμὴν τῶν παραλίων.

Παραλλήλως τῶν ἀκτῶν ὑπάρχουν πλεόν τῶν 600 μικρῶν νήσων, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ περισσότεραι εἶναι ἀκατοίκητοι. Φαίνεται, ὅτι μέρος τῶν ἄλλοτε παραλιακῶν πεδινῶν ἐκτάσεων κατεποντίσθη εἰς παλαιότητας γεωλογικὰς περιόδους καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐσχηματίσθησαν αἱ πολλὰ ἀπόκρημνοι χερσόνησοι καὶ ἡ μακρὰ ἀλυσίδα τῶν νήσων, κατὰ μῆκος τῶν παραλίων.

Νοτιώτερον καὶ μέχρι τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας ἐκτείνεται σειρὰ ὄροσειρῶν τῶν Δυναρικῶν Ἄλπεων, αἱ ὁποῖαι ὀνομάζονται «*Πλανίνα*» δηλ. ὄρη ἢ ὄρεινὴ βοσκή, ἐκ τοῦ ὅτι εἰς αὐτὰς ὑπάρχουν πολλὰ κατάλληλα θερινὰ λειβάδια.

Τὰ ὄρη αὐτὰ συνεχίζονται εἰς τὰ νοτιοανατολικά τῆς χώρας καὶ ἐνώνονται με τοὺς ὄρεινους ὄγκους τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Αἴμου (Βουλγαρίας), πρὸς Νότον δὲ ἐνώνονται διὰ τῶν Ἀλβανικῶν ὄρεων, με τὸ συγκρότημα τῆς Πίνδου.

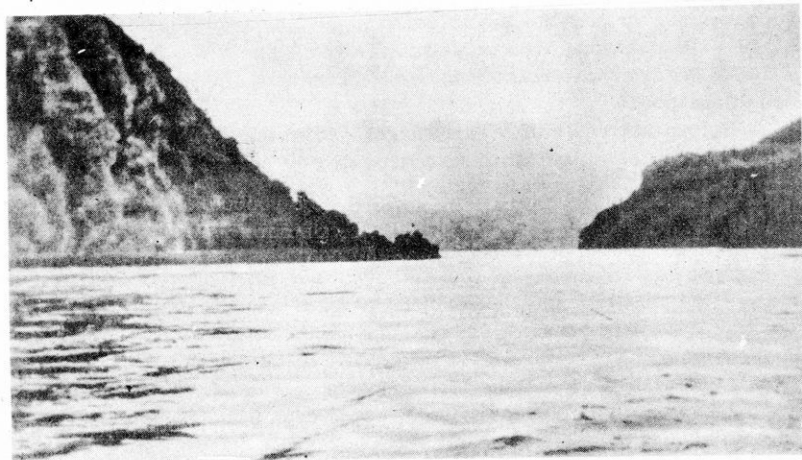
Αἱ πεδινὰ ἐκτάσεις τῆς χώρας ἐκτείνονται πρὸς τὰ Βορειοανατολικά κυρίως καὶ διακρίνονται : 1) εἰς τὴν *Κοιλιάδα τῆς Σλοβενίας* με κυριώτεραν πόλιν τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς *Δουμπλιάναν*. Καὶ 2) τὸ μεγάλο *Πανονικὸν* λεκανοπέδιον περὶ τὸ *Βελιγράδιον*, τὸ ὅποιον διαρέεται ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς *Σαῦον, Δραῦον* καὶ *Μοράβαν*.

Ἡ πεδιάς αὐτὴ μετὰ τῆς συνεχιζομένης Οὐγγρικῆς πεδιάδος, ἀσφαλῶς κατὰ τὰς πρώτας γεωλογικὰς περιόδους θὰ ἐκαλύπτετο ὑπὸ τῶν ὑδάτων, τὰ ὅποια ἐξεκενώθησαν βραδύτερον, ὅταν ὁ Δούναβις διέρρηξε τὰ πέριξ ὄρη καὶ ἐσχημάτισαν τὸ στενὸν τῶν «*Σιδηρῶν πυλῶν*» του.

Ἡ Νότιος Γιουγκοσλαβία διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν ὀροσειρῶν, αἱ ὅποια φθάνουν μέχρι τῆς Ἑλβανίας διὰ τῶν ὀρέων *Σκάρδου* καὶ τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων διὰ τῶν ὀρέων *Βαροῦς*, *Βόρας*, *Καϊμακισαλάν* καὶ *Μπέλες*.

Εἰς τὰ ἐνδιάμεσα τῶν ὀρέων αὐτῶν σχηματίζονται αἱ μικραὶ εὐφοροὶ κοιλάδες τοῦ *Μοράβα* καὶ τοῦ *Ἄξιου*.

Ποταμοὶ — Λίμναι. Ἡ Γιουγκοσλαβία διαρρέεται πλουσίως ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν. Ὁ κυριώτερος ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ *Δούναβις*, ὁ δεύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, ὁ ὅποιος εἰσέρχεται εἰς τὴν χώραν ἀπὸ βορρᾶ, διαρρέει ἕνα τμήμα εἰς τὸ Ἐνατολικὸν μέρος καὶ τὴν ἐγκαταλείπει διὰ τῶν πρὸς Α. «*Σιδηρῶν Πυλῶν*» τοῦ Δουνάβεως, πρὸς τὴν Ρουμανίαν. (Εἰκ. 22).

Εἰκ. 22. Αἱ «*Σιδηραὶ Πύλαι*» τοῦ Δουνάβεως.

Παραπόταμοι τοῦ Δουνάβεως εἶναι ἀπὸ βορρᾶ ὁ *Τίσα* (Τάις), ὁ ὅποιος πηγάζει ἐκ τῶν Καρπαθίων ὀρέων καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Δούναβιν, πλησίον τοῦ Βελιγραδίου, ἐκ Δυσμῶν ὁ *Δραβος* καὶ ὁ *Σαῦος* καὶ ἐκ Νότου ὁ *Μοράβας*.

Εἰς τὴν Νότιον περιοχὴν ρεεὶ ὁ *Ἄξιός*, ὁ ὅποιος πηγάζει ἀπὸ τὸν Σκάρδον, εἰσέρχεται εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον.

Λίμναι. Αἱ μεγαλύτεραι λίμναι σχηματίζονται εἰς τὸ Νότιον τμήμα

της χώρας. Αὐταὶ εἶναι ἡ *Σπόδρα* καὶ ἡ *Ἀχρὶς* ποῦ ἀνήκουν ἐν μέρει εἰς τὴν Ἀλβανίαν, ἡ *Μεγάλη Πρέσπα* τῆς ὁποίας μικρὰ τμήματα ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἀλβανίαν καὶ ἡ *Δοϊράνη*, τῆς ὁποίας μετέχει καὶ ἡ Ἑλλάς.

Παράλια — Λιμένες. Αἱ ἀκταὶ τῆς Ἀδριατικῆς εἶναι ἀνώμαλοι καὶ ἐπειδὴ πλησίον των ἐκτείνονται πολυάριθμοι μικραὶ νῆσοι δὲν εἶναι πρόσφοροι εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι : τοῦ *Φιοῦμε*, *Σπαλάτο*, *Νιουμπρόβνικ* καὶ *Κάτταρο*. Ἡ συγκοινωνία ὁμως τῶν παραλίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας εἶναι δύσκολος, ἔνεκα τῶν ἐκτεινομένων παραλλήλων πρὸς τὴν παραλίαν ὄροσειρῶν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Γιουγκοσλαβίας εἶναι γενικῶς *ἠπειρωτικόν*, πλήν τῶν Δαλματικῶν ἀκτῶν, ὅπου εἶναι *Μεσογειακόν*,

Ἡ χειμῶν εἶναι ψυχρότατος, διότι τὰ ὄρη τῆς ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς χώρας καὶ δὲν ἀφήνουν τοὺς θαλασσίνοὺς ἀνέμους νὰ φθάσουν εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς, ἐνῶ Βορειοανατολικά ἡ χώρα εἶναι τελειῶς ἀνοικτὴ εἰς τοὺς ψυχροὺς βορεινοὺς ἀνέμους.

Τὸ θέρος εἶναι μᾶλλον θερμὸν εἰς ὀλόκληρον τὴν χώραν ἀναλόγως τοῦ ὕψομέτρου.

Βροχαὶ πίπτουν πολλαὶ καὶ ἀρκεταὶ πάντοτε. Εἰς τοῦτο βοηθοῦν καὶ τὰ πολλὰ δάση, τὰ ὅποια καλύπτουν τὰ 40 % τῆς χώρας.

Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ἑ ξ ἑ τ α σ ι ς

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ Γιουγκοσλαβία μέχρι τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου ἦτο χώρα σχεδὸν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ. Τὰ 60 % τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας εἶναι καλλιεργήσιμος γῆ καὶ τὰ 85 % τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀπέζων ἐξ αὐτῆς.

Σήμερον ὁμως ἡ διάρθρωσις τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἤρχισε νὰ ἀλλάσῃ. Ἡ ἀγροτικὴ οἰκονομία ἔπαυσε νὰ εἶναι ὁ βασικὸς παράγων τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας τῆς χώρας. Ἡ χώρα ἀνέπτυξε βιομηχανίαν καὶ ἐξ αὐτῆς ἀποζοῦν σήμερον τὰ 55 % τοῦ πληθυσμοῦ, ἐνῶ ἐκ τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας μόνον τὰ 45 %.

Τὰ κυριώτερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ὁ *ἀραβόσιτος* (τρίτη εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Ρωσσίαν καὶ Ρουμανίαν), ὁ *σίτος*, τὰ *γεώμηλα*, τὰ *σακχαρότευτλα*, ἡ *κάνναβις*, τὸ *λίνον*, ὁ *καπνός*, ὁ *βάμβαξ*, ὁ *λυγίσκος* (ἐκ τοῦ ὁποίου κατασκευάζεται ὁ ζῆθος), τὰ *δσπρια*, ὁ *οἶνος*, τὰ *δπωρικὰ* καὶ κυρίως τὰ *δαμάσκηνα* (πρῶτη εἰς τὴν Εὐρώπην).

Καὶ ἡ κτηνοτροφία παρὰ τὰς καταστροφὰς τοῦ πολέμου, εἶναι ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένη. Τρέφουν πρόβατα, χοίρους, ἵππους, βοοειδῆ καὶ πουλερικὰ.

Ἀκόμη ὁ δασικὸς πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι μεγάλος, διότι ἀπὸ τὰ

μεγάλη δάση βγάζει άφθονη ξυλεία, που στέλλεται και εις τὸ έξωτερικόν.

Όρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας περιέχει μεγάλον ὀρυκτὸν πλοῦτον. Τὰ πλουσιώτερα κοιτάσματα εἶναι : *γαιάνθρακες, λιγνίτης, πετρελαιοιν, χαλκός, ψευδάργυρος, μαγγάνιον, χρῶμιον, βωξίτης, αντιμόνιον, σίδηρος, μόλυβδος, ὑδράργυρος* κ. ἄ.

Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ὑπέδαφους, ἐνῶ ἄλλοτε ὑστέρει, σήμερον ὑπὸ τὸν νέον καθεστῶς, ἐντείνεται εις μέγιστον βαθμόν, μεῖ ἀποτέλεσμα ἀπὸ γεωργικὸν νὰ γίνῃ βιομηχανικὸν κράτος.

Βιομηχανία — Ἐμπόριον. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς «πενταετοῦς σχεδίου» ὑπὸ τοῦ νέου καθεστῶτος, τὸ ὁποῖον ἀπέβλεπεν εις τὴν βιομηχανοποίησιν τῆς χώρας καὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ὀρυκτοῦ πλοῦτου αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ 1947 μέχρι σήμερον ἔχουν γίνεи μεγάλαι πρόοδοι καὶ εις τοὺς δύο τομεῖς.

Ἡ παραγωγή ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐδιπλασιάσθη, καθῶς καὶ ὅλων τῶν ὀρυκτῶν, καὶ ἰδρῦθησαν πάντοῦ μεγάλα ἐργοστάσια κατασκευῆς μηχανῶν καὶ ἄλλων βιομηχανικῶν εἰδῶν.

Χάρις εις τὸν μεγάλον ὀρυκτὸν πλοῦτον καὶ κυρίως εις τὸν γαιάνθρακα καὶ τὸν σίδηρον, ἡ Γιουγκοσλαβία ἔχει σπουδαίας βάσεις διὰ τὴν ἀνάπτυξιν *βαρεῖας βιομηχανίας*. Συγχρόνως ἀναπτύσσεται καὶ ἡ ἐλαφρὰ βιομηχανία καὶ καταβάλλεται προσπάθεια πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ὑφαντουργίας, τῆς βυρσοδεψίας καὶ τῆς σακχαροβιομηχανίας.

Τὸ ἐμπόριον εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον καὶ προπολεμικῶς ἡ χώρα εἶχεν ἰσοζύγιον εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν. Σήμερον, λόγω τῶν καταστροφῶν τοῦ πολέμου, ἡ χώρα ἔχει οἰκονομικὰς ἀνάγκας, ἀλλὰ ἡ ἐντατικὴ προσπάθεια εις ὅλους τοὺς τομεῖς καὶ κυρίως ἡ ἀναπτυσσομένη βιομηχανία τῆς θὰ ἀνορθώσουν γρήγορα τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας.

Συγκοινωνία. Ἡ χώρα ἔχει σχετικῶς ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν καὶ κυρίως εις τὸ πεδινὸν Βορειοανατολικὸν τμημὰ τῆς.

Αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τῆς εἶναι 11.500 χιλμ. καὶ διαρκῶς ἐπεκτείνονται καὶ τὸ ὀδικὸν δίκτυον 40.000 χιλιόμετρα.

Διὰ τῆς Γιουγκοσλαβίας διέρχεται καὶ ἡ διεθνῆς σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Ἀθηνῶν — Παρισίων — Λονδίνου. Ἡ χώρα ἐξυπηρετεῖται πολὺ καὶ ὑπὸ τῆς ποταμίου ναυσιπλοῦτος τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν πλωτῶν παραποτάμων του, Σαῦου, Δραῦου καὶ Τίσα.

Ὁ ἐμπορικὸς τῆς στόλος εἶναι μικρὸς καὶ περιλαμβάνει 55 σκάφη 250 τόννων συνολικῶς.

Ἡ Γιουγκοσλαβία ἀπέχει 70 χιλμ. ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτησε καὶ ἔλαβεν εις τὸν λιμένα Θεσσαλονίκης ἐλευθεράν ζώνην, ἡ ὁποία ἐξυπηρετεῖ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐμπορίου τῆς.

Εἰσάγομεν ἐξ αὐτῆς ξυλείαν, κρέατα καὶ ὄσπρια καὶ ἀποστέλλομεν καπνόν, σταφίδα, ἔλαιον, ὑφάσματα κ. ἄ.

Πολιτική έξέτασις

Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ 1952, ἀνέρχεται εἰς 17 ἑκατομμύρια κατοίκους.

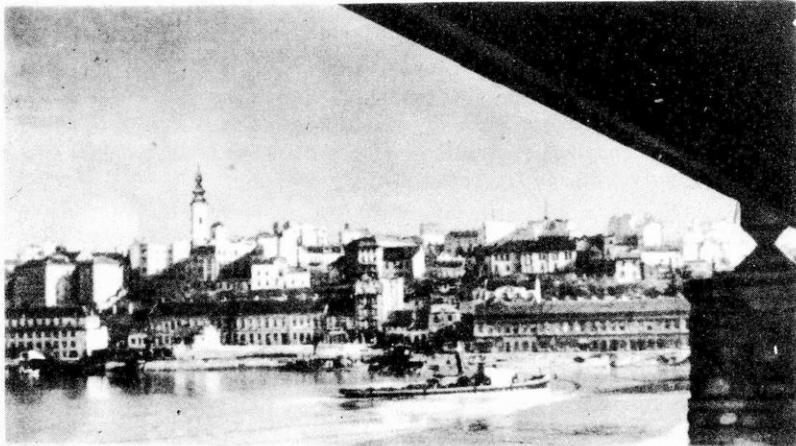
Ἡ Γιουγκοσλαβία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς κυρίως φυλάς : Τοὺς *Σέρβους*, τοὺς *Κροάτας* καὶ τοὺς *Σλοβένους*, καὶ ἀπὸ τοὺς ὀλίγους *Μαυροβουνίους* καὶ *Σερβομακεδόνας*, οἱ ὅποιοι ἔχουν Βουλγαρικὴν νοοτροπίαν.

Θρησκεία. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ (52%) καὶ κυρίως οἱ Σέρβοι καὶ Σερβομακεδόνες εἶναι Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι, μὲ ἰδιαιτέρον Πατριαρχεῖον. Τὰ 35% Καθολικοί, τὰ 12% Μουσουλμάνοι καὶ ἐλάχιστοι Ἑβραῖοι. Εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν ὑπάρχουν καὶ 1600 Ἑλληνες.

Πολίτευμα. Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον αἱ διάφοραί χῶραι ἀπετέλεσαν τὴν «*Ὄμοσπονδιακὴν Δαϊκὴν Δημοκρατίαν τῆς Γιουγκοσλαβίας*». Αἱ χῶραι αὐταὶ εἶναι αἱ ἀκόλουθοι : *Σερβία*, *Κροατία*, *Σλοβενία*, *Βοσνία* καὶ *Ἑρζεγοβίνη*, *Μαυροβούνιον* καὶ *Σερβικὴ Μακεδονία*.

Τὸ πολίτευμα εἶναι οὐσιαστικῶς *Κομμουνιστικὴ Δημοκρατία*, ἢ ὁποία παραδόξως ἔχει περισσοτέρας σχέσεις μὲ τὰ Κράτη τῆς Δύσεως, παρὰ μὲ τὴν Ρωσίαν. Ὁ *Πρόεδρος* τῆς Δημοκρατίας εἶναι κατ' οὐσίαν καὶ *Ἀρχηγὸς* τοῦ Κράτους.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ὄμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας εἶναι τὸ *Βελιγράδιον* (400.000 κάτ.), κτισμένον εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Σαύου καὶ τοῦ Δουνάβεως. Εἶναι τὸ διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς χώρας. (Εἰκ. 23). Τὸ *Ζάγκρεμπ* (300.000 κάτ.) πρωτ. τῆς Κροατίας. Ἡ

Εἰκ. 23. Ἐξοψὶς Βελιγραδίου.

Δουμπλιάνα (130.000 κάτ.) τὸ μεγαλύτερον γεωργικὸν κέντρον τῆς χώρας, πρωτ. τῆς Σλοβενίας, τὸ *Σεράγεβον* (120.000 κάτ.) πρωτ. τῆς Βοσνίας, ἡ *Θηρσειούπολις* (Σουμπότιτσα) παρὰ τὰ σύνορα τῆς Οὐγγαρίας, ἡ *Κεϊόγη* τοῦ Μαυροβουνίου, τὰ *Σκόπια* πρωτ. τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας, ἡ *Νύσσα* εἰς τὰ νότια τοῦ Βελιγραδίου, πατρίς τοῦ *Μεγάλου Κωνσταντίνου*, καὶ τὸ *Μοναστήριον* εἰς τὸ νότιον μέρος, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε ἦτο Ἑλληνικὸν Κέντρον.

Χαρακτηριστικὸν γνώρισμα. Εἶναι ἡ χώρα τῶν μεγάλων δασῶν.

4. Β Ο Υ Λ Γ Α Ρ Ι Α

[Ἔκτασις 110.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 7.300.000 κάτοικοι]

Εἰσαγωγή. Ἡ Βουλγαρία ὡς ἐλεύθερον κράτος ἐμφανίζεται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Κων-πόλεως ἔγινε καὶ ἡ Βουλγαρία Τουρκικὴ ἐπαρχία. Ἔγινεν ἐλεύθερον κράτος μετὰ τὴν βοήθειαν τῆς Ρωσσίας εἰς τὰ 1878.

Φ υ σ ι κ ῆ π ε ρ ι γ ρ α φ ῆ

Θέσις — Ὅρια — Ἔκτασις. Ἡ Βουλγαρία κατέχει τὸ βορειοανατολικὸν τμήμα τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Πρὸς Β. συνορεύει μετὰ τὴν Ρουμανίαν, (τὰ ὄρια τῶν δύο χωρῶν διαγράφονται σχεδὸν ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως), πρὸς Ν. μετὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ πρὸς Δ. συνορεύει μετὰ τὴν Γιουγκοσλαβίαν. Κατὰ τὴν ἔκτασιν εἶναι ὀλίγον μικροτέρα τῆς Ἑλλάδος.

Ὅρη — Πεδιάδες. Ἡ Βουλγαρία ἂν καὶ ἔχη σημαντικὰ ὄρενὰ συγκροτήματα καὶ ἐν τὸς αὐτῆς ὑπάρχη ἡ ὑψηλότερα κορυφή τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου (*Ρίλου* 2925 μ.), ἔχει καὶ μεγάλας πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι καταλαμβάνουν τὰ 40 % τῆς ἐπιφανείας τῆς.

Ἐὰν δὲ λάβωμεν ὡς πεδινὰς ἐκτάσεις καὶ τὰ ὄρη πᾶσι μέχρι 500 μ., τὸ ποσοστὸν ἀνέρχεται εἰς 65 % τῆς συνολικῆς ἐπιφανείας τῆς, ἐνῶ εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ πεδιάδες ἀντιπροσωπεύουν μόνον τὰ 10 % τῆς ἐπιφανείας τῆς !

Τὸ μεγαλύτερον ὄρος τῆς χώρας, ὁ *Αἶμος* ἢ Μπαλκάν (Τουρκικὴ λέξις σημαίνουσα ὄρος, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐδόθη κακῶς τὸ ὄνομα Βαλκανικὴ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον), ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Βόρεια Βουλγαρογιουγκοσλαβικὰ σύνορα.

Εἰς τὴν ἀρχὴν διαγράφει πρὸς Ν. μεγάλην καμπύλην κατὰ μῆκος τῶν Γιουγκοσλαβικῶν συνόρων καὶ κατόπιν στρέφεται πρὸς ἀνατολὰς καὶ διασχίζει εἰς τὸ μέσον τὴν χώραν μέχρι τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ἡ ὄλη ὄροσειρὰ ἔχει μῆκος 600 χιλμ. καὶ πλάτος 20—50 χιλμ. Τὰ ὄρη τῆς πρὸς Ν. κατέρχονται ἀπότομα, ἐνῶ πρὸς Β. παρουσιάζουν διάφορα ὄροπέδια, τὰ ὁποῖα κλίνουν ὁμαλῶς πρὸς τὴν μεγάλην πεδιάδα τοῦ Δουνάβεως.

Τὰ ὕψη τῶν κορυφῶν τῆς ὄροσειρᾶς δὲν εἶναι μεγάλα καὶ ἡ ὕψηλότερα κορυφή ἔχει ὕψος 2.400 μ.

Ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Αἴμου σχηματίζει καθ' ὄλον τὸ μῆκός τῆς 30 περίπου χαμηλὰς διαβάσεις καὶ διευκολύνει εἰς μέγαν βαθμὸν τὴν συγκοινωνίαν καὶ ἐπικοινωνίαν τῆς Βορείου μετὰ τὴν Νότιον Βουλγαρίαν καὶ τῶν μετ' αὐτῆς ἄλλων Βαλκανικῶν Κρατῶν.

Εἰς τὸ Νοτιοδυτικὸν τμήμα τῆς Βουλγαρίας (νοτίως τοῦ Αἴμου), τὸ ὁποῖον εἶναι ἐντελῶς ὄρεινόν, σχηματίζονται δύο ἀκόμη ὄροσειραὶ τοῦ **Ὀρβήλου** καὶ τῆς **Ροδόπης**.

Ἡ συνέχεια καὶ τῶν δύο τούτων ὄρέων φθάνει εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ἐδάφη τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης, πολλὰ δὲ ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῶν ἔχουν συνδεθῆ με ἐνδόξους σελίδας τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.

Ὁ Ὀρβηλος κατέρχεται με διεύθυνσιν Ν.Α. καθέτως ἀπὸ τὸν Αἴμον πρὸς τὸ Αἰγαῖον, ἡ δὲ Ροδόπη σχηματίζει τόξον ἐκ δυσμῶν πρὸς Ἀνατολάς.

Πεδιάδες. 1) Μεταξὺ τοῦ Αἴμου καὶ τοῦ Δουνάβεως ἐκτείνεται ἡ μεγαλύτερα καὶ εὐφορωτέρα **πεδιάς** τοῦ **Κάτω Δουνάβεως**, ἡ ὁποία ἀρδεύεται ὑπὸ πολλῶν παραποτάμων τοῦ Δουνάβεως.

2) Ἀνατολικῶς τῆς Ροδόπης καὶ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ Αἴμου, σχηματίζεται ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς **Νοτίου Βουλγαρίας** (πεδιάς τοῦ Ἑβρου), ἡ ὁποία ἀρδεύεται ὑπὸ τοῦ Ἑβρου καὶ τῶν παραποτάμων του.

Καὶ 3) Μεταξὺ τῆς κυρίας ὄροσειρᾶς τοῦ Αἴμου καὶ μιᾶς ἄλλης μικροτέρας ὄροσειρᾶς, ἡ ὁποία ἐκτείνεται νοτίως τοῦ Αἴμου καὶ ὀνομάζεται **Νότιος Αἴμος**, σχηματίζεται ἡ μεγάλη **κοιλὰς** τῶν **Ρόδων** ἢ Βαλκανικὸν βύθισμα, ἡ ὁποία ἀρδεύεται ὑπὸ τοῦ Τόνζου, παραποτάμου τοῦ Ἑβρου.

Ποταμοί. Ὁ **Δούναβις**, ὁ ὁποῖος εἰς μῆκος 400 χιλμ. ἀποτελεῖ τὴν συνοριακὴν γραμμὴν Βουλγαρίας—Ρουμανίας, εἶναι πλωτὸς καὶ ἐξυπηρετεῖ μεγάλως τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Πολλοὶ ποταμοί, ποὺ πηγάζουν ἐκ τοῦ Αἴμου ἀρδεύουν πλουσίως τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βουλγαρίας καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὸν Δούναβιν.

Εἰς τὴν Ν.Α. Βουλγαρίαν ρεεῖ ὁ μεγαλύτερος τοπικὸς ποταμὸς τῶν Βαλκανίων, ὁ **Ἑβρος** (μῆκος 430 χιλμ.) ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ Ρίλον, κατευθύνεται πρὸς Α., κατόπιν πρὸς Ν. καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαιος.

Εἰς τὸ Νοτιοδυτικὸν τμήμα τῆς χώρας ρέουν οἱ ποταμοὶ **Στρυμῶν** καὶ **Νέστος**, οἱ ὁποῖοι ἐκβάλλουν εἰς τὸ Αἰγαῖον.

Ποράλια. Ἄκτὰς ἢ χώρα ἔχει μόνον πρὸς τὸν Εὐξεινον Πόντον, ὅπου σχηματίζονται δύο καλοὶ λιμένες, τοῦ **Πύργου** καὶ τῆς **Βάρνας**.

Κλίμα. Ἡ πρὸς βορρᾶν τοῦ Αἴμου μεγάλη πεδιάς τῆς Βουλγαρίας εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς βορείους ἀνέμους καὶ ἔχει κλίμα **ἠπειρωτικόν**. Ὁ χειμὼν εἶναι δριμύς καὶ μακρὰς διαρκείας μὲ πολλὰς χιόνας. Αἱ θερμοκρασίαι 15°—20° ὑπὸ τὸ μηδὲν τὸν χειμῶνα δὲν εἶναι σπάνια.

Ἡ περιοχή πρὸς Ν. τοῦ Αἴμου, ἐπειδὴ κλείεται ἀπὸ παντοῦ ὑπὸ ὕψηλῶν ὄροσειρῶν ἔχει κλίμα **ἠπιώτερον**.

Προνομιούχος ἀπὸ ἀπόψεως κλίματος εἶναι ἡ «κοιλὰς τῶν Ρόδων», τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, ἡ ὁποία περικλείεται ὑπὸ ὄρέων, τὰ ὁποῖα πίπτουν πρὸς αὐτὴν ἐντελῶς ἀπότομα.

Λέγεται ὅτι ἐσχηματίσθη ἀπὸ καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, εἶναι εὐφορωτάτη, καὶ λόγῳ τοῦ ἠπιωτάτου κλίματός της καλλιεργεῖται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ὑπὸ ροδῶν (τριανταφυλλιδῶν) κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν **Καζανλίκ**.

Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ἑ ξ ἔ τ α σ ι ς

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ Βουλγαρία λόγῳ τοῦ ἐδάφους, τοῦ κλίματος καὶ τῆς ἀσχολίας τῶν κατοίκων της εἶναι καθαρῶς **γεωργικὴ** καὶ **κτηνοτροφικὴ** χώρα.

Εἰς τὰ 45% τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους της ἀπασχολοῦνται τὰ 80% τῶν κατοίκων της, εἰς τὰς καλλιεργείας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ **σίτος** (ἐτήσια παραγωγή 1,5 ἑκατομ. τόννοι), τὴν δευτέραν ὁ **ἀραβόσιτος** καὶ κατόπιν ἔρχονται ἡ **κριθὴ**, ἡ **σίκαλις** καὶ ἡ **βρώμη**.

Τὰ τελευταῖα ἔτη ἤρχισεν καὶ ἡ καλλιέργεια **δρύζης** εἰς τὰς ὑγρὰς πεδιάδας τῆς Φιλιππουπόλεως. Ἄλλα προϊόντα εἶναι ὁ **καπνός**, ὁ ὁποῖος εἶναι κατώτερος εἰς ποιότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἀλλὰ σοβαρὸς ἀνταγωνιστὴς του εἰς ὀρισμένας ἀγοράς. Ἀκόμη τὰ **γεώμηλα**, ὁ **βάμβαξ**, τὸ **λίνον**, τὰ **δσπρια** κ. ἄ. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς κοιλάδος τοῦ Καζανλίκ καλλιεργοῦνται πρὸ πάντων «οἱ τριανταφυλλιές», ἐκ τῶν ὁποίων παράγεται τὸ περίφημον **ροδέλαιον**, ποῦ ἀποτελεῖ ἔθνικόν πλοῦτον. Ἐπίσης ἔχει μεγάλας ἐκτάσεις ὀπωροφόρων δένδρων (μηλέαι, ἀπιδέαι κ.τ.λ.).

Ἡ **κτηνοτροφία** εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ εἶναι τόσον τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κράτους δι' αὐτὴν, ὥστε εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Σόφιας ὑπάρχει ἔδρα τῆς κτηνοτροφίας.

Δασικὸς πλοῦτος. Τὰ 26% τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας, κυρίως αἱ ὄροσειραὶ της, καλύπτονται ὑπὸ πυκνῶν δασῶν, εἰς τὰ ὁποῖα κυριαρχοῦν τὰ κωνοφόρα καὶ ἡ δρυς. Δὲν γίνεται ὅμως καλὴ ἐκμετάλλευσις τούτων καὶ δὲν ἀποφέρουν ἔθνικόν εἰσόδημα.

Ὄρυκτός πλοῦτος — Βιομηχανία. Ὄρυκτόν πλοῦτον μεγάλον δὲν ἔχει ἡ Βουλγαρία, ἐκτὸς μικρῶν κοιτασμάτων **χαλκοῦ**, **βωξίτου**, **σιδήρου** καὶ **μολύβδου**, τῶν ὁποίων δὲν γίνεται καλὴ ἐκμετάλλευσις.

Βιομηχανία δέν υπάρχει άνεπτυγμένη, παρά μόνον ή άλευροβιομηχανία, καπνοβιομηχανία, βιομηχανία άποστάξεως ρόδων, μικρά ύφαντουργία, βυρσοδεψία και κεραμευτικά μικροβιομηχανία.

Τό *έμποριον* διεξάγεται μόνον μέ τήν Ρωσία. Τό μέγιστον ποσοστόν τών έξαγωγών καλύπτει ό καπνός και άκολουθούν τά γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα και τό ροδέλαιον.

Ή Βουλγαρία άνέκαθεν είχεν ένεργητικόν έμπορικόν ίσοζύγιον, δηλ. αί έξαγωγαί της υπερέβαινον τάς είσαγωγάς της κατά 10—20 %. Μετά τόν πόλεμον δέν εύρισκόμεθα είς καλές σχέσεις και δέν έχομεν μαζί της έμπορικές συναλλαγάς.

Συγκοινωνία. Ή συγκοινωνία της είναι μάλλον καλή, διότι διαθέτει 3.600 χιλμ. σιδηροδρομικού δικτύου και 25.000 χιλμ. όδικού. Ή κυριώτερα όμως συγκοινωνιακή άρτηρία της είναι ό Δούναβις, διά τοϋ όποιου έπικοινωνεί μετά πολλών Κρατών της Κεντρικής Εύρώπης.

Π ο λ ι τ ι κ ή έ ξ έ τ α σ ι ς

Ό πληθυσμός της είναι περίπου 7.300.000 κάτοικοι και τό πλείστον τούτων κατοικεί είς τήν πεδιάδα τοϋ κάτω Δουνάβεως και τοϋ Έβρου.

Οί Βούλγαροι άνήκουν είς τήν *Μογγολικήν φυλήν* και όνομάζονται *Βούλγαροι*, διότι, πριν κατέλθουν και κατοικήσουν τήν χώραν, διέμενον πέραν τοϋ ποταμοϋ Βόλγα της Ρωσίας.

Δέν διατηροϋν, όμως, άπολύτως τόν άρχικόν χαρακτήρα, διότι ήλθον είς έπιμειξίαν μετά τών Σλοβένων, οί όποιοι κατέκουν πριν τήν Βουλγαρίαν, και μέ άλλους λαούς.

Έξχωριστήν όλως φυλήν άποτελοϋν οί *Πομάκοι*, οί όποιοι κατοικοϋν είς τήν Νότιον Βουλγαρίαν και δέν είναι γνωστόν άπό ποϋ κατάγονται.

Ή Βουλγαρική γλώσσα είναι Σλαβικής προελεύσεως, αλλά ιδιότυπος λόγω φυλετικών άναμειξεων.

Άπό άπόψεως *Θρησκείας*, οί Βούλγαροι είναι όλοι *Χριστιανοί Όρθόδοξοι*, αλλά έχουν άποσχισθή τοϋ Πατριαρχείου Κων)πόλεως και έχοϋν ίδιον Πατριάρχην όνομαζόμενον *Έξαρχον*.

Πολίτευμα. Μετά τόν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον τή έπεμβάσει της Ρωσίας έκηρύχθη κομμουνιστικόν καθεστώς και σήμεραν έχοϋν *Κομμουνιστικήν Δημοκρατίαν*.

Πόλεις. Μεγάλας πόλεις δέν έχει ή χώρα, λόγω της άπασχολήσεως τοϋ πληθυσμοϋ της μέ τήν γεωργίαν και κτηνοτροφίαν. Ή μεγαλύτερα πόλις είναι ή *Σόφια* (450.000 κάτ.), πρωτ. της χώρας και τό διοικητικόν, οικονομικόν και πνευματικόν κέντρον της. Έχει καλήν ρυμοτομίαν και είναι κέντρον σιδηροδρομικών συγκοινωνιών πρós τήν Κεντρικήν Εύρώπην και τήν Κων)πολιν.

Δευτέρα πόλις είναι ή *Φιλιππούπολις* (125.000 κάτ.) πρωτ. της

Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Ἄλλοτε ἦτο μέγαλον Ἑλληνικὸν κέντρον, εἶχε μεγάλα Ἑλληνικά Ἐκπαιδευτήρια καὶ Ἑλληνικὸν Διδασκαλεῖον. Τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν τὴν κατέλαβον πραξικοπηματικῶς οἱ Βούλγαροι τὸ 1885 καὶ τοὺς παρεχωρήθη ἐπισήμως τὸ 1913, μετὰ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον.

Οἱ Βούλγαροι κατεδίωξαν πολὺ τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον καὶ τὸ ἐξώπωνσαν. Ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις τέτοιοι καὶ χειρότεροι ἐφέρθησαν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, καταδοκοῦντες εἰς κάθε πόλεμον νὰ κατέλθουν διὰ τῆς Θράκης εἰς τὴν Μεσόγειον.

Ἄλλαι πόλεις εἶναι ὁ *Πύργος* καὶ ἡ *Βάγνα*, λιμένες ἐπὶ τοῦ Εὐξεινοῦ Πόντου.

Χαρακτηριστικὸν γνώρισμα. Ἡ χώρα τῆς παραγωγῆς ροδελαίου.

5. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

(Ἀνατολικὴ Θράκη)

[Ἔκτασις 24.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 1.300.000 κάτοικοι]

Εἰσαγωγή. Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὀνομάζεται ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη, ἡ ὁποία εἶναι τὸ μόνον τμῆμα τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Εὐρώπῃν. Ἡ ὑπόλοιπη Τουρκία εἶναι Ἀσιατικὸν Κράτος καὶ τὴν ἐξητάσαμεν εἰς τὴν Γεωγραφίαν τῆς Ε' τάξεως.

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη ἦτο τὸ κυριώτερον τμῆμα τῆς Μεγάλης Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Οἱ κάτοικοί τῆς ἦσαν ὅλοι Ἕλληνες καὶ διὰ τοῦτο ἀκόμη αἱ πόλεις τῆς ἔχουν Ἑλληνικά ὀνόματα.

Εἰς τὰ 1453, ὅταν ἔπεσεν ἡ *Κων/πολις*, κατελήφθη καὶ αὐτὴ ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Μέχρι τὸ 1922 ἂν καὶ ἦτο Τουρκικὴ ἐπαρχία, εἶχε μέγαλον ἑλληνικὸν πληθυσμόν. Δυστυχῶς μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν, ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς ἀντηλλάγη μὲ Τουρκικόν, ὁ ὁποῖος διέμενεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ χώρα σήμερον ἔχει ἐλαχίστους Ἕλληνας, πλὴν τῶν 100.000 πού διαμένουν εἰς τὴν Κων/πολιν. Τὸ μεγάλο ὄνειρο δμως ζῆ εἰς τὰς καρδίας τῶν Ἑλλήνων καὶ ἴσως κάποτε τὰ μέρη αὐτὰ ἐπιστραφοῦν εἰς τοὺς φυσικοὺς κατόχους τῶν.

Φυσικὴ περιγραφή

Θέσις — Ὅρια — Ἔκτασις. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη κατέχει τὸ ἀνατολικώτερον τμῆμα τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Πρὸς Α. καὶ Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξεινοῦ Πόντου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴν Βουλγαρίαν καὶ πρὸς Δ. μὲ τὴν Ἑλλάδα. Κατὰ τὴν ἔκτασιν εἶναι ἴση μὲ τὴν Πελοπόννησον.

Φυσικὴ διαμόρφωσις. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη εἶναι σχεδὸν μία μεγάλη πεδινὴ ἔκτασις. Μόνον δύο χαμηλαὶ ὄροσειραὶ ἐκτείνονται εἰς τὰ

ΒΑ. καὶ ΝΑ. τῆς χώρας ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη λέγεται ὄροσειρά τῆς **Στράνιζας** με μέγιστον ὕψος 1035 μ. καὶ ἡ δευτέρα **Τερδὸν ὄρος**, με μέγιστον ὕψος 900 μέτρων. Καὶ αἱ δύο ὄροσειραὶ καλύπτονται ὑπὸ πυκνῶν δασῶν.

Ὀλόκληρος ἡ ὑπόλοιπος ἑκτασις ἀποτελεῖ μίαν εὐφορωτάτην πεδιάδα ἢ ὁποία διακρίνεται εἰς πεδιάδα τῆς **Ἀδριανουπόλεως** καὶ εἰς πεδιάδα τοῦ **Ἐργίνης**. Ἡ πεδιάς τῆς Ἀδριανουπόλεως ἀρδεύεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ **Ἐβρου**, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῶν ὄροσειρῶν τῆς Βουλγαρίας καὶ χύνεται εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος. Αὐτὸς ἀποτελεῖ καὶ τὸ φυσικὸν ὄριον μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

Ὁ κυριώτερος ὁμοῦ ποταμὸς, ὁ ὁποῖος διαρρέει εἰς τὸ μέσον τῆν χώραν καὶ ἀποτελεῖ τὸν ὑγρὸν πνεύμονα τῆς μεγάλης πεδιάδος, εἶναι ὁ **Ἐργίνης**. Αὐτὸς, ἀφοῦ συγκεντρώσῃ ὅλα τὰ ὕδατα τῆς μεγάλης πεδιάδος, συμβάλλει εἰς τὸν Ἐβρον ποταμόν.

Διαμόρφωσις τῶν ἀκτῶν. Τὸ ΒΑ. καὶ ΝΔ. τμήμα τῆς χώρας βρέχεται ὑπὸ θαλάσσης. Πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον εἶναι τελείως ἀλίμενος, ἐνῶ εἰς τὴν Προποντίδα ὑπάρχουν ὀλίγοι φυσικοὶ ὄρμοι.

Μεταξὺ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης καὶ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, σχηματίζονται οἱ πορθμοὶ τοῦ **Ἑλλησπόντου** καὶ τοῦ **Βοσπόρου**, οἱ ὁποῖοι ἐνώνουν τὸν Εὐξείνιον Πόντον μετὰ τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος.

Ἀκόμη ἡ χώρα σχηματίζει δύο χερσονήσους: τῆς **Κων)πόλεως** μεταξὺ Εὐξείνου καὶ Προποντίδος καὶ τῆς **Καλλιπόλεως** μεταξὺ Προποντίδος καὶ Αἰγαίου Πελάγους. Εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Προποντίδος εὐρίσκονται αἱ μικραὶ νησίδες, ποὺ ὀνομάζονται **Πριγκηπόνησοι**.

Κλίμα. Εἰς τὰ νότια παράλια τὸ κλίμα εἶναι μᾶλλον **μεσογειακόν**, εἰς τὴν κεντρικὴν πεδιάδα πρὸς τὴν Ἀδριανουπόλιν καθαρῶς **ἠπειρωτικόν** καὶ εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου ὁ χειμὼν εἶναι ψυχρότατος μετὰ ἀποτόμους μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας.

Γενικῶς ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη ἔχει πολὺ ψῦχος τὸν χειμῶνα, διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς Βορείους καὶ ΒΑ ἀνέμους, ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ρωσίαν. Βροχὰς δέχεται ἀρκετὰς ἢ χώρα καὶ περισσοτέρας τὸ ἀνατολικὸν τμήμα.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Μολοντὶ αἱ πεδιάδες τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι τεράστια, εὐφορώτατα καὶ ἀρδεύονται πλουσίως, ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τὸ ἐσωτερικὸν καλλιεργοῦνται τὰ **δημητριακά**, τὰ **ὄσπρια**, ὁ **καπνός**, ἡ **ἀμπελος** καὶ ἡ **μορέα**.

Εἰς τὰς παραποταμίους ὑγρὰς ἐκτάσεις ἢ **ὄρυζα**, ὁ **βάμβαξ**, τὰ **σακχαρότευλα** καὶ τὸ **ἄπιον**.

“Όμως οί Τουρκοί δέν είναι καλοί γεωργοί και δέν καλλιεργοῦν μέ σύστημα. Ἄρέσκονται νά ἀσχολοῦνται μέ ἄλλας ἐργασίας και κυρίως μέ τήν μεταξοφαντουργίαν και τήν ταπητουργίαν (βιοτεχνίαν).

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερο ἀνεπτυγμένη. Εἰς τὰς ὄρεινὰς περιοχάς τρέφουν αἰγοπρόβατα και εἰς τὰς πεδιάδας βοοειδή κυρίως, διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας. Ὁ δρυκτός πλοῦτος εἶναι τελείως ἀσήμαντος.

Ὁ *δασικός πλοῦτος* εἶναι μέγας, διότι πυκνά δάση καλύπτουν ὄλας τὰς χαμηλὰς ὄροσειράς και τοὺς λόφους τῆς χώρας.

Ἡ *ἀλιεία* εἶναι ἀρκετά ἀνεπτυγμένη, κυρίως εἰς τὰ περάσματα ἰχθύων τοῦ Βοσπόρου και Δαρδανελλίων, ὅπου συγκεντρώνονται πλήθος *παλαμίδες*, *τόνοι* και *σκουμβριά*.

Βιομηχανία — Ἐμπόριον. Βιομηχανία, ἐκτός τῆς Κων)πόλεως, ἄλλοῦ δέν ὑπάρχει, παρά βιοτεχνία (μεταξωτά ὑφάσματα τοῦ ἀργαλειοῦ και τάπητες). Εἰς τήν Κων)πολιν τὰ τελευταῖα ἔτη ἰδρύθησαν κρατικά κλωστοῦφαντουργεῖα, ἐργοστάσια ἐπεξεργασίας σιδήρου, καπνοῦ, γεωργικῶν προϊόντων κ.ἄ.

Τὸ ἐμπόριον μετά τήν ἀνταλλαγὴν τῶν Ἑλληνικῶν πληθυσμῶν ἐλαττώνεται συνεχῶς και ὁ λιμὴν τῆς Κων)πόλεως δέν ἔχει οὔτε κἀν τήν ἐμπορικὴν κίνησιν τοῦ λιμένος τοῦ Πειραιῶς.

Συγκοινωνία. Μία μόνον σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ὑπάρχει, ἡ ὁποία ἐνάνει τήν Κων)πολιν μετά τῆς Ἀδριανουπόλεως και προχωρεῖ πρὸς τήν Βουλγαρίαν. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν δέν ὑπάρχουν ἀρκετά ἀμαξίται ὁδοί και εἰς τὰ παράλια εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ ἀκτοπλοῖα ἀπὸ Καλλιπόλεως μέχρι Κων)πόλεως.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἑ ξ ἑ τ α σ ι ς

Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι 1.300.000 κάτοικοι. Ἐν ἀφαιρέσει κανεῖς τὸν πληθυσμὸν τῆς Κων)πόλεως καταλαβαίνει ὅτι ἡ χώρα εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη.

Ὁ λαὸς ποὺ κατοικεῖ σήμερον εἰς τὴν χώραν εἶναι κατὰ 90 % τουρκικῆς καταγωγῆς και ἔχει ὡς θρησκείαν τὸν *Μωαμεθανισμόν*.

Πόλις. Πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι ἡ *Κων)πολις* (1.000.000 κάτ.), ἡ βασίλισσα τῶν πόλεων, ἡ ἄλλατε ἐνδοξὴ πρωτεύουσα τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Εἶναι κτισμένη ἐπὶ ἐπτὰ λόφῶν (Ἐπτάλοφος) ἀπὸ τὸ ἓν και τὸ ἄλλο μέρος τοῦ *Κερατίου Κόλπου*, και συνδέεται διὰ τῆς μεγάλης γεφύρας τοῦ Γαλατᾶ. Μέχρι τοῦ 1453 ἦτο ἡ Πρωτεύουσα τῆς ἐνδόξου Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας και μέχρι τοῦ 1919 πρωτεύουσα τῆς Σουλτανικῆς Τουρκίας. Ἡ θέσις τῆς πόλεως ἔχει ἐξαιρετικὴν στρατιωτικὴν σημασίαν, διότι εἶναι ἡ κλεῖς μεταξύ Εὐρώπης και Ἀσίας.

Εἰς τὴν Κων)πολιν ἔχει τὴν ἑδραν τοῦ ὀ *Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχης*

Εικ. 24. Ὁ Ναός τῆς Ἁγίας Σοφίας.

τῆς Ὀρθοδοξίας, καί ἐκεῖ λάμπει ὡς ἀδάμας, τὸ ὑπέροχον ἀρχιτεκτονικὸν ἀριστούργημα τῆς Χριστιανωσύνης, ὁ τεράστιος καὶ ἐπιβλητικώτατος Ναός τῆς Ἁγίας Σοφίας. (Εἰκ. 24).

Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ Ἀδριανούπολις (100.000 κάτ.), ἡ Καλλιπόλις, ἡ Ραιδεστός, αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι κ. ἄ., ἄλλοτε σπουδαῖα Ἑλληνικὰ κέντρα πολιτισμοῦ.

6. ΡΟΥΜΑΝΙΑ

[Ἔκτασις 240.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 16.000.000 κάτ.]

Εἰσαγωγή. Ἡ Ρουμανία ὡς ἐλεύθερον κράτος παρουσιάζεται διὰ πρώτην φοράν τὸ 1877 καὶ ἀποτελεῖται ἐκ δύο μόνον ἐπαρχιῶν, τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας. Τὴν μεγαλυτέραν ἔκτασιν ἔλαβεν μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον 1914 — 1918. Μετὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον, διὰ τῆς συνθήκης τῶν Παρισίων τοῦ 1947 ἡ Ρουμανία παρεχώρησε τὴν Βουκοβίναν εἰς τὴν Ρωσσίαν καὶ τὴν Νότιον Δοβρουτσάν εἰς τὴν Βουλγαρίαν.

Πολλοὶ τὴν Ρουμανίαν τὴν κατατάσσουν εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ ἄλλοι εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην. Ἡ ἴδια διὰ τῆς δηλώσεως τῆς Ρουμα-

νικης Βασιλικης Γεωγραφικης 'Εταιρείας τὸ 1922 ἠθέλησε νὰ ἀποσπασθῆ τῆς οἰκογενείας τῶν Βαλκανικῶν Κρατῶν.

'Επειδὴ, ὅμως, τόσον ἀπὸ ἀπόψεως φυλετικῆς, γλωσσικῆς, θρησκευτικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀπόψεως βιωτικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἐπιπέδου, δὲν ὁμοιάζει μὲ τὰ Κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ μὲ τὰ Κράτη τῆς Βαλκανικῆς, θὰ τὴν συμπεριλάβωμεν εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον.

Φυσικὴ περιγραφή

'Η Ρουμανία κατέχει τὸ ΒΑ. τμῆμα τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Ρωσσίαν, πρὸς Ν. μὲ τὴν Βουλγαρίαν, πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ πρὸς Δ. μὲ τὴν Οὐγγαρίαν καὶ τὴν Γιουγκόσλαβίαν.

Ὄρη — Πεδιάδες. Ὁλόκληρον τὸ ΒΔ. τμῆμα τῆς χώρας εἶναι ὄρεινόν καὶ καταλαμβάνεται πρὸς Β. ἀπὸ τὴν ὄροσειρὰν τῶν *Καρπαθίων* καὶ ΒΔ. ἀπὸ τὴν μεγάλην ὄροσειρὰν τῶν *Τρανσυλβανικῶν Ἄλπεων*.

Τὸ μεγαλύτερον ὕψος τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἄλπεων δὲν ὑπερβαίνει τὰ 2.530 μ. καὶ εἰς τὸ κέντρον των σχηματίζεται τὸ μεγάλο *ὄροπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας*.

Ὅλαι αἱ ὄρειναι ἐκτάσεις τῆς χώρας καλύπτονται ὑπὸ ἀπεράντων δασῶν ἐκ κωνοφόρων δένδρων καὶ δρυῶν.

Τὸ βορειοανατολικόν, ἀνατολικόν, νότιον, ἀκόμη καὶ τὸ δυτικώτατον τμῆμα τῆς χώρας εἶναι πεδινὰ καὶ σχηματίζουν τὴν ἀπέραντον καὶ σχεδὸν συνεχῆ *Ρουμανικὴν πεδιάδα*. Πολλοὶ ἐπίσης εὐφοροὶ *κοιλιάδες* διανοίγονται εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς Τρανσυλβανίας.

Ποταμοί. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς χώρας, ὁ *Δούναβις*, διαρρέει τὴν Νότιον μεθόριον τῆς χώρας καθ' ὅλον τὸ μῆκός της καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον διὰ μεγάλου δέλτα.

Ἄλλοι ποταμοὶ τῆς χώρας εἶναι ὁ *Προῦθος* καὶ ὁ *Σερέτης*, οἱ ὁποῖοι πηγάζουν ἐκ τῶν Καρπαθίων καὶ ὁ *Ἀλούτας* ἐκ τῶν Τσανσυλβανικῶν Ἄλπεων καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὸν Δούναβιν.

Ὁ Δούναβις ὅσον καὶ οἱ Προῦθος καὶ Σερέτης εἶναι πλωτοὶ εἰς μεγάλο βάθος καὶ ἐξυπηρετοῦν πολὺ τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας.

Διαμόρφωσις τῶν ἀκτῶν. Αἱ ἀκταὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου εἶναι χαμηλαί, εἰς πολλὰ μέρη ἐλώδεις καὶ σχηματίζουν ἐλαχίστας κολπώσεις καὶ ὀλιγωτέρους καλοὺς ὄρμους.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι σχεδὸν *ἠπειρωτικόν*, μὲ ψυχρότατον χειμῶνα καὶ θερμὸν θέρος. Αἱ ἀκταὶ τοῦ Εὐξείνου ἔχουν κλίμα μᾶλλον *μεσογειακόν*.

Εἰς τὴν Ρουμανίαν παρατηρεῖται ἀνεξήγητος διακύμανσις τῆς θερμοκρασίας : Πολλάκις ὁ χειμὼν εἶναι δριμύτατος καὶ ἄλλοτε ὄχι. Τὸ

Ίδιον παρατηρείται και κατά τὸ θέρος. Ἄλλοτε ἡ θερμοκρασία εἶναι πολὺ ὑψηλὴ καὶ ἄλλοτε ὄχι.

Βροχαὶ πίπτουν γενικῶς ὀλίγα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος καὶ ὀλιγώτεροι εἰς τὰ πεδινὰ μέρη. Ἐπειδὴ ὁμως τὸν χειμῶνα πίπτουν πολλαὶ χιόνες, τὸ ἔδαφος διατηρεῖ ὑγρασίαν ἐπὶ πολὺν χρόνον.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Αἱ πεδινὰ ἐκτάσεις τῆς χώρας εἶναι εὐφορώταται καὶ ἀπασχολοῦν τὰ 80 %. Ἄν καὶ ἡ καλλιέργεια δὲν γίνεται μὲ σύστημα καὶ μὲ μηχανικὰ μέσα, ἡ παραγωγή τῆς χώρας εἶναι σημαντικώτατη.

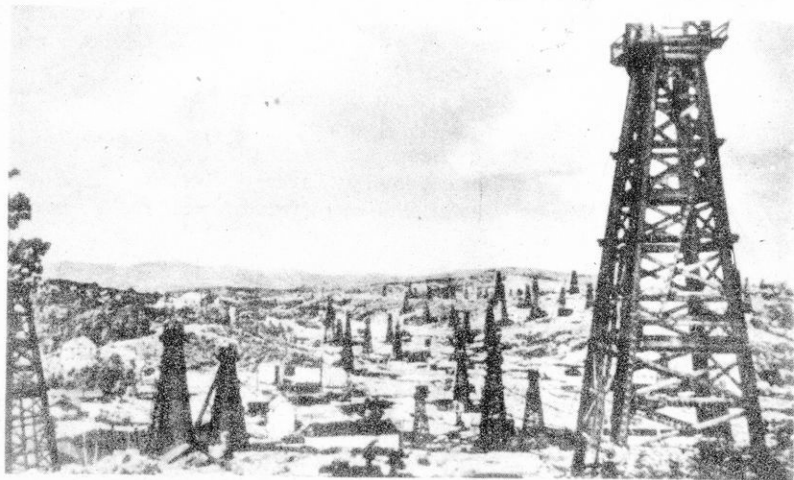
Ἡ Ρουμανία κατατάσσεται μεταξὺ τῶν πρώτων σιτοφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Παράγει, περίπου, κατ' ἔτος, 3,5 ἑκατομμύρια τόννους *σίτου*, 5 ἑκατομμύρια τόννους *ἀραβοσίτου*, 2 ἑκατομ. τόννους *γεώμηλα*, *ὄσπρια*, *τεῦτλα*, *οἶνον*, *καπνόν*, καὶ ἐκ τῶν ὀπωρικῶν πολλὰ δαμάσκηνα.

Ἡ *κτηνοτροφία* τῆς εἶναι ἀνεπτυγμένη καὶ τρέφει βοοειδῆ, ἵππους, χοίρους, αἰγοπρόβατα καὶ πολλὰ πουλερικά.

Ἡ *ἀλλεῖα* γίνεται κυρίως εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν, ὅπου ὑπάρχουν ἄφθονοι ἰχθύες.

Δασικὸς πλοῦτος. Ὁ δασικὸς πλοῦτος εἶναι μεγάλος καὶ ἐκ τῶν μεγάλων δασῶν τῆς (καταλαμβάνουν περίπου τὰ 45 % τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας), ἐξάγονται μεγάλα ποσότητες ξυλείας ἐκ τῶν ὁποίων στέλλονται καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ *δρυκὸς πλοῦτος* εἶναι σημαντικώτατος καὶ κυρίως τὸ *πετρέλαιον* ἀποτελεῖ τὸν μεγαλύτερον ἔθνικόν πλοῦτον. (Εἰκ. 25).

Εἰκ. 25. Πετρελαιοπηγαὶ εἰς τὸ «Πλοῆστι» τῆς Ρουμανίας.

Παράγει περίπου 7 εκατομμύρια τόννους πετρέλαιον τὸ ἔτος καὶ κατέχει τὴν β' θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Σοβιετικὴν Ρωσσίαν. Τὸ πετρέλαιον διοχετεύεται ὑπογείως εἰς τὸν λιμένα τῆς *Κωνσταντίας* πρὸς κατεργασίαν καὶ ἐξαγωγήν. Ἡ ἐκμετάλλευσίς του σήμερα γίνεται ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Ἀκολουθοῦν τὰ *σιδηρομεταλλεύματα*, ὁ *ψευδάργυρος*, τὸ *δρυκτὸν ἄλας* ἐν ἀφθονίᾳ, καὶ μικραὶ ποσότητες γαιανθράκων καὶ λιγνίτου.

Βιομηχανία — Ἐμπόριον. Αἱ περισσότερον ἀνεπτυγμένα βιομηχανία εἶναι αἱ ξυλουργικαί, λόγῳ τῆς ἀφθονίας τῆς ξυλείας, ἡ ἀλευροποιΐα, ἡ οἶνοπνευματοποιΐα καὶ ἡ βιομηχανία καθαρισμοῦ πετρελαίου.

Μικρὰν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν αἱ μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι, αἱ μηχανολογικαί, αἱ ὑφαντουργικαὶ καὶ αἱ χημικαί.

Πρὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου εἶχεν ἰσοζύγιον εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν. Σήμερον δὲν ἔχομεν πληροφορίας, διότι ἡ Ρουμανία εἶναι «δορυφόρος τῆς Ρωσσίας» καὶ ἔχει ἐμπορικὰς συναλλαγὰς σχεδὸν μόνον μὲ αὐτὴν.

Ἐξάγει κυρίως δημητριακά, ὄσπρια, ξυλείαν, σπορέλαια, πετρελαιοειδή καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ **εἰσάγει** βιομηχανικὰ εἶδη καὶ μηχανὰς.

Μετὰ τῆς Ἑλλάδος δὲν ἔχει διπλωματικὰς καὶ ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τὸν Πόλεμον. Προπολεμικῶς ἐκ τῆς Ἑλλάδος **εἰσήγεν** ἔλαιον, ἐλαίαις, σῦκα καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα καὶ **ἐξήγεν** ὄσπρια, ξυλείαν, πετρέλαιον, βενζίνη καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη. Ἡ ποταμοπλοΐα (3.000 χιλμ.), ἐξυπηρετεῖται διὰ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν ἄλλων ποταμῶν. Τὸ ὄδικόν δίκτυον εἶναι πυκνόν (100.000 χιλμ.) καὶ αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ τῆς (10.000 χιλμ.) συνδέονται καὶ μετὰ τοῦ συμπλέγματος τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εὐρώπης.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἑ ξ ἑ τ α σ ι ς

Ἐκ τῆς πληθυσμῶς τῆς χώρας, μετὰ τὴν παραχώρησιν τῆς Βεσσαραβίας καὶ Βουκοβίνας εἰς τὴν Ρωσσίαν καὶ τῆς Νοτίου Δοβρουτσᾶς εἰς τὴν Βουλγαρίαν φθάνει τὰ 16.000 000 κατοικοὺς.

Ἐκ τούτων τὰ 12 εκατομ. εἶναι Ρουμάνοι καὶ ἀνήκουν εἰς τὴν *Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν*. Οἱ ὑπόλοιποι εἶναι Οὐγγροὶ (Καθολικοί), Γερμανοὶ (Προτεστάνται), Βούλγαροι, Ἑβραῖοι, Ἀθίγγανοι, Τοῦρκοι καὶ 60 χιλιάδες περίπου Ἕλληνες, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἐδιώχθησαν ὑπὸ τοῦ σημερινοῦ Κομμουνιστικοῦ καθεστώτος καὶ ἤλθον πρόσφυγες εἰς τὴν Ἑλλάδα.

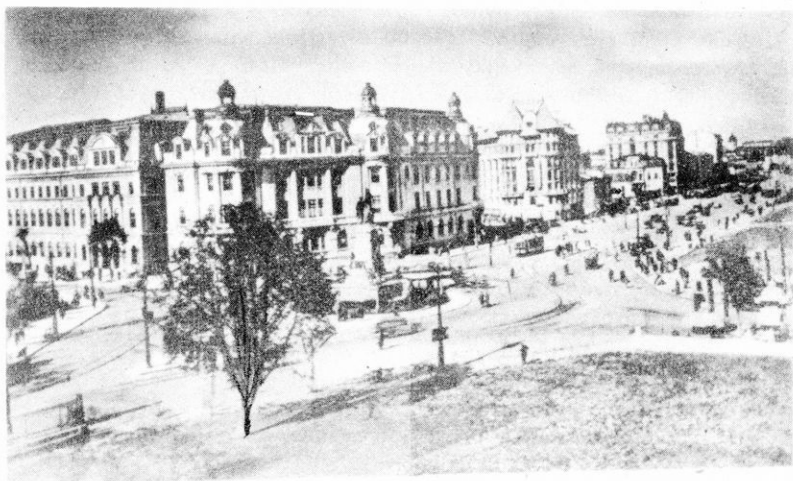
Ἡ γλῶσσά των κατὰ 85 % εἶναι Ρουμανικὴ καὶ 10 % Οὐγγρική.

Τὸ *πολίτευμα* εἶναι *Κομμουνιστικὴ Δημοκρατία* ὑπὸ τὴν ἀπόλυτον ἐπιτροπὴν τῆς Ρωσσίας.

Ἡ Ρουμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία κυρίως διαμερίσματα : 1) Τὴν *Βλαχίαν*, 2) τὴν *Μολδαβίαν* καὶ 3) τὴν *Τρανσυλβανίαν*.

Ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαβία κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας ὑπῆρξαν μεγάλα κέντρα προστασίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διότι εἰς τὰς χώρας αὐτάς, οἱ ἀγράμματοι καὶ ἀπολίτιστοι Τοῦρκοι ἔστειλλαν ὡς ἡγεμόνας "Ἑλληνας Φαναριώτας τῆς Κων)πόλεως. Αὐτοὶ ἐπροστάτευσαν τοὺς "Ἑλληνας, ἴδρυσαν Ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ γενικῶς προσέφεραν ἀνεκτιμητὸς ὑπηρεσίας εἰς τὴν διάσωσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Βουκουρέστιον* (1.400.000 κάτ.), ὡραία πόλις, μὲ καλὴν ρυμοτομίαν. (Εἰκ. 26). Τὸ *Γαλάτσι* (120.000 κάτ.), ἡ

Εἰκ. 26. Ἐποψὶς Βουκουρεστίου.

Βραῖλα, ἡ *Κωνσταντζα*, ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τῆς χώρας, εἰς τὸν ὁποῖον φθάνει μὲ ὑπογείους σωληνας τὸ πετρέλαιον ἀπὸ τὸ *Πλοέστι* καὶ τὸ *Ἰάσιον*.

Μέχρι πρὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου εἰς τὴν Ρουμανίαν ἐζοῦσαν πολλοὶ Ἑλληνας, θαυμασίως ἐγκατεστημένοι καὶ συντηροῦσαν Ἑλληνικὰ σχολεῖα, Δημοτικὰ καὶ Γυμνάσια, εἰς τὸ Βουκουρέστιον, τὸ Γαλάτσι, τὸ Ἰάσιον καὶ ἄλλαχοῦ. *Εἰς τὸ Ἰάσιον τῆς Μολδαβίας ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἐκήρυξε τὸ πρῶτον τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν.*

Τὸ σημερινὸν κομμουνιστικὸν καθεστῶς τῆς Ρουμανίας ἐκήρυξεν εἰς διωγμὸν τοὺς Ἑλληνας, ἔκλεισε τὰ σχολεῖά των καὶ, πολλοὶ ἐγκαταλείψαντες τὰς περιουσίας των, ἤλθον πρόσφυγες εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἀσκήσεις: 1) Ποία γενικῶς εἶναι ἡ μορφολογία τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου καὶ ποία εἶναι τὰ κυριώτερα ὄρεινά συγκροτήματά της; 2) Ὀνομάσατε τὰς σπουδαιότερας πεδινὰς ἐκτάσεις τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. 3) Ποῖοι λαοὶ κατοικοῦν τὴν Βαλκανικὴν Χερσονήσον καὶ ποῖος ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ πλέον ἐνδοξος, καὶ διατί; 4) Ποία εἶναι τὰ κυριώτερα γεωργικὰ προϊόντα, καὶ διατί δὲν ὑπάρχει μεγάλη βιομηχανία εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσονήσον; 5) Διατί δὲν ὑπάρχει ἀνεπτυγμένη συγκοινωνία εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσονήσον; 6) Ποῖοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου; 7) Πῶς ἐξηγεῖται τὸ μέτριον βιωτικὸν καὶ πνευματικὸν ἐπίπεδον τῶν Βαλκανικῶν λαῶν;

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

Π Ι Ν Α Ξ Α'

Ἔκτασις καὶ πληθυσμὸς τῶν κρατῶν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου

Κράτη	Ἔκτασις εἰς τ. χιλμ.	Πληθυσμὸς	Πρωτεύουσα	Κάτοικοι
1. Γιουγκοσλαβία	250.000	17.000.000	Βελιγράδιον	400.000
2. Ρουμανία	240.000	16.000.000	Βουκουρέστιον	1.400.000
3. Ἑλλάς	132.000	7.600.000	Ἀθῆναι	900.000
4. Βουλγαρία	110.000	7.300.000	Σόφια	450.000
5. Ἀλβανία	28.750	1.300.000	Τίρανα	40.000
6. Εὐρ. Τουρκία (Ἀν. Θράκη)	24.000	1.300.000	Κων)πολις	1.000.000

Π Ι Ν Α Ξ Β'

Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου

Πόλεις	Κάτοικοι	Κράτος
1. Βουκουρέστιον	1.400.000	Ρουμανία
2. Κωνσταντινούπολις	1.000.000	Εὐρωπ. Τουρκία
3. Ἀθῆναι	900.000	Ἑλλάς
4. Σόφια	450.000	Βουλγαρία
5. Βελιγράδιον	400.000	Γιουγκοσλαβία
6. Ζάγκρεμπ	300.000	»
7. Πειραιεὺς	300.000	Ἑλλάς
8. Θεσσαλονίκη	220.000	»
9. Γαλάτσι	130.000	Ρουμανία
10. Λουμπλιάνα	130.000	Γιουγκοσλαβία
11. Φιλιππούπολις	125.000	Βουλγαρία
12. Σεράγεβον	120.000	Γιουγκοσλαβία
13. Ἰάσιον	110.000	Ρουμανία
14. Πάτραι	90.000	Ἑλλάς

Π Ι Ν Α Ξ Γ'

Παραγωγή δημητριακῶν

[Σίτος, ἀραβόσιτος, κριθή, βρώμη, σίκαλις]

Ρουμανία	10.000.000	τόννοι
Γιουγκοσλαβία	7.000.000	»
Βουλγαρία	3.000.000	»
Ἑλλάς	2.100.000	»
Ἀνατ. Θράκη (Τουρκία)	600.000	»
Ἀλβανία	400.000	»

Π Ι Ν Α Ξ Δ'

Ἀριθμὸς ἐκτροφόμενων ζώων

[Βοοειδή, ἵπποι, χοῖροι, αἰγοπρόβατα, ὄνοι, ἥμιονοι]

Γιουγκοσλαβία	18.000.000
Ρουμανία	17.000.000
Βουλγαρία	12.500.000
Ἑλλάς	11.500.000
Ἀλβανία	2.500.000
Ἀνατ. Θράκη (Τουρκία)	1.000.000

Β' ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ἱταλικὴ χερσόνησος κατέχει προνομιοῦχον θέσιν, εἰς τὸ κέντρον τῆς Νοτίου Εὐρώπης καὶ εἰς τὸ μέσον ἀκριβῶς τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἐκτείνεται μὲ διεύθυνσιν νοτιοανατολικήν, εἰς σχῆμα τεραστίας «μπότας» καὶ χωρίζει τὴν Μεσόγειον εἰς δύο λεκάνας, τὴν *Ἀνατολικήν* καὶ *Δυτικὴν Μεσόγειον*. Ἡ Ἱταλικὴ χερσόνησος ἀποτελεῖ ἓν μόνον κράτος, τὴν *Ἱταλίαν*.

1. ΙΤΑΛΙΑ

[*Ἐκτασις 300.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 46.000.000 κάτοικοι*]

Εἰσαγωγή. Ἡ Ἱταλία εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἦτο τὸ κέντρον τῆς Μεγάλης Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, ἡ ὁποία ἤκμασε μετὰ τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπῆρε τὸν πολιτισμόν.

Ἀργότερον ἡ Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία ἐχωρίσθη εἰς δύο καὶ ἐνῶ τὸ Ἀνατολικὸν τμήμα, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Κων(σταντι)νούπολιν, ἐξελληνίσθη καὶ ἔζησεν ὡς Ἑλληνικὸν Κράτος, μὲ τὴν ἐπωνυμίαν *Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία*, ἐπὶ μίαν χιλιετηρίδα, τὸ Δυτικὸν Ρωμαϊκὸν Κράτος διελύθη εἰς πολὺς μικρὰς Ἡγεμονίας.

Τὸ σημερινὸν Ἱταλικὸν Κράτος ἐγεννήθη τὸ 1859 ἐκ τῆς ἐνώσεως ὄλων τῶν μικρῶν κρατιδίων τῆς Ἱταλικῆς χερσονήσου.

Εἰς τὸν τελευταῖον Παγκόσμιον Πόλεμον (1939—1944) ἦτο σύμμαχος τῆς Γερμανίας. Κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπετέθη ἀνάνδρως εἰς τὰς 28 Ὀκτωβρίου 1940 ἀπὸ τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἔλαβε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν ἓνα καλὸ μάθημα. Δὲν ἐδιδάχθη, δυστυχῶς δι' αὐτήν, τόσους αἰῶνας, ὅτι ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τρεῖς χιλιετηρίδας δὲν ἠγωνίσθη διὰ τίποτε ἄλλο, παρὰ διὰ τὴν τιμὴν τῆς καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῆς καὶ ὑπῆρξε πάντοτε τὸ παράδειγμα δι' ὅλους τοὺς ἐλευθέρους λαούς.

Φυσικὴ περιγραφή

Ἡ Ἱταλία πρὸς Α. συνορεύει μὲ τὴν Γιουγκοσλαβίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Πρὸς Δ. συνορεύει μὲ τὴν Γαλλίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ Τυρρηρικὸν πέλαγος. Πρὸς Β. συνορεύει μὲ τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Εἰς τὴν Ἱταλίαν ὑπάγονται καὶ αἱ νῆσοι *Σικελία* καὶ *Σαρδηνία*.

Διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους. Τὸ βόρειον τμήμα τῆς Ἱταλίας εἶναι ὄρεινόν καὶ ἀποτελεῖ μέρος τοῦ ὄρεινοῦ συγκροτήματος τῶν *Κεντρικῶν Ἀλπεων*. Τὰ ὄρεινά αὐτὰ συγκροτήματα τῶν *Ἱταλικῶν Ἀλπεων* ἔχουν μέσον ὕψος 2500—3000 μ. καὶ τὰ ὑψηλότερα, τὸ ὄρος *Βίβο* (3.800 μ.), ἡ

Μπερνίνα (4.000 μ.) και τὸ ὄρος **Ρόζα** (4.600 μέτρα). (Εἰκ. 27).

Παραφυάδα τῶν Ἑλλήνων ἀποτελεῖ καὶ ἡ ὄροσειρά τῶν **Ἀπεννίνων**, ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη εἰς μεταγενεστέραν γεωλογικὴν περίοδον.

Τὰ Ἀπέννινα ὄρη ἀρχίζουν ἐκ τῶν Γαλλικῶν συνόρων, διασχίζουν ὀλόκληρον τὴν Ἰταλικὴν χερσόνησον, τὴν ὁποίαν χωρίζουν εἰς ἀνατολικὸν καὶ δυτικὸν τμήμα.

Ἐχουν μῆκος 1.300 χιλιομ., μέσον πλάτος 90 χιλιομ. καὶ μέσον ὕψος 2.000 μ. Ἡ ὑψηλότερα κορυφή των εἶναι τοῦ **Γκράν Σάσο**, εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἰταλίας, (2.920 μ.).

Τὰ Ἀπέννινα σχηματίζουν εἰς πολλὰ μέρη χαμηλὰς διαβάσεις, διὰ τῶν ὁποίων διευκολύνεται ἡ συγκοινωνία μεταξὺ ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς ἀκτῆς.

Εἰς τὸ νότιον τμήμα των ὑψώνονται αἱ λεγόμεναι **Καλαβριαναὶ Ἄλπεις**,

αἱ ὁποιαὶ εἶναι ἠφαιστειογενεῖς, με ἐνεργὰ ἀκόμη ἠφαιστεια, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μεγαλύτερον εἶναι ὁ **Βεζούβιος**, πού συχνά συνταράσσει τὰς γύρω περιοχάς. Ἀπὸ ἔκρηξιν τούτου τὸ 79 π. Χ. κατεπλάκωθησαν ἐξ ὀλοκλήρου τρεῖς πόλεις : ἡ **Πομπηῖα**, ἡ **Σταβία** καὶ τὸ **Ἡράκλειον**.

Εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ὑπάρχουν πολλαὶ θερμαὶ πηγαὶ καὶ ἀπὸ τὰς σχισμάς τοῦ ἐδάφους ἐξέρχονται δηλητηριώδη ἀέρια. Ἐπίσης εἰς τὴν νῆσον Σικελίαν ὑψώνεται τὸ ὄρος καὶ ἐνεργὸν ἠφαιστειον **Ἄτνα**, εἰς 3500 μ. τοῦ ὁποίου μία ἔκρηξις κατὰ τὸ 1923 κατεπλάκωσεν ἡ ἔγινεν αἰτία νὰ φονευθοῦν 100.000 ἄνθρωποι.

Ὅλα αὐτὰ τὰ ἠφαιστεια, οἱ συχνοὶ σεισμοί, αἱ θερμαὶ πηγαὶ καὶ διάφορα ἄλλα φαινόμενα μᾶς πείθουν ὅτι ἀπὸ γεωλογικῆς ἀπόψεως ἡ

Εἰκ. 27. Ἀποψις ἀναβάσεως εἰς τὰς Ἰταλικὰς Ἄλπεις.

Ἰταλικὴ χερσονήσος εἶναι μία ἐκ τῶν νεωτέρων κατασκευῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου καὶ ὅτι ἀκόμη δὲν ἔχει λάβει τὴν ὀριστικὴν τῆς διαμόρφωσιν.

Πεδιάδες. Μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἀπεννίνων ἐκτείνεται ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς *Λομβαρδίας*. Αὕτη ἔχει μῆκος 400 χιλμ. καὶ μέσον πλάτος 100 χιλμ., διότι ὅσον προχωρεῖ πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος διαρκῶς εὐρύνεται.

Εἶναι εὐφορωτάτη (ὀνομάζεται κῆπος τῆς Εὐρώπης) καὶ ἐσχηματίσθη κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν γεωλογικῶν αἰῶνων διὰ προσχώσεων καὶ εἰς χώρον ποῦ ἄλλοτε ἦτο θαλάσσιος κόλπος.

Ἀξιόλογοι πεδιάδες εἶναι ἀκόμη τῆς *Τοσκάνης*, μεταξὺ Φλωρεντίας—Ρώμης καὶ τῆς *Καμπανίας*, ἀνατολικῶς τῆς Νεαπόλεως.

Ποταμοὶ — Λίμναι. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἰταλίας εἶναι ὁ *Πάδος*, ὁ ὅποιος συγκεντρώνει τὰ ὕδατα τῶν Δυτικῶν Ἑλλήνων, διαρρέει εἰς τὸ μέσον τὴν Λομβαρδικὴν πεδιάδα, τὴν ὁποίαν μετὰ τῶν πολλῶν παραποτάμων ἀρθεύει πλουσιώτατα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

Δεύτερος ποταμὸς τῆς Ἰταλίας εἶναι ὁ *Ἀδίγης*. Πηγάζει ἀπὸ τὰς Αὐστριακὰς Ἑλλείας, κατέρχεται κατὰ μῆκος τοῦ μεγαλύτερου καὶ καλύτερου περάσματος τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν πρὸς τὴν Αὐστρίαν, ποῦ λέγεται *«Στενὸν τοῦ Μπρένερ»* καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Βενετίας.

Πολλοὶ ἄλλοι μικροὶ ποταμοὶ πηγάζουν ἀπὸ τὴν ὄροσειρὰν τῶν Ἀπεννίνων (τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς Ἰταλίας) καὶ χύνονται ἄλλοι εἰς τὸ Τυρρηρικὸν καὶ ἄλλοι εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Ἀναφέρομεν μόνον τὸν ἱστορικὸν *Τίβερι*, τὸν ποταμὸν ποῦ διασχίζει τὴν Ρώμην καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Τυρρηρικὸν πέλαγος.

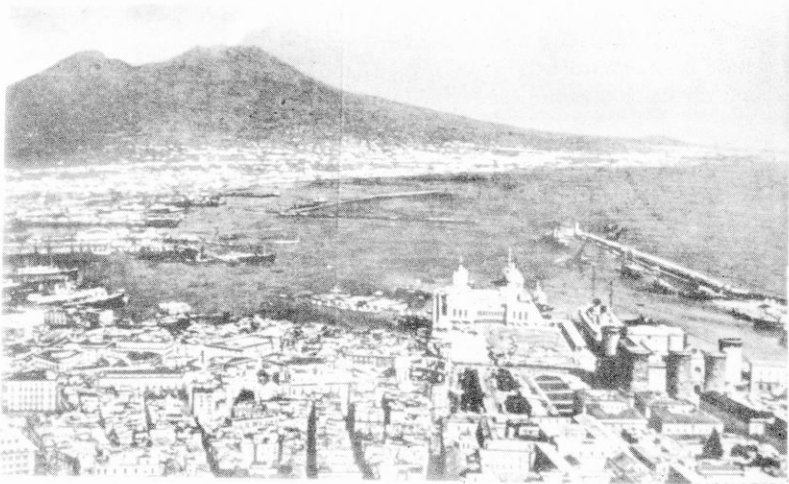
Αἱ περισσότεραι καὶ μεγαλύτεραι λίμναι τῆς Ἰταλίας συναντῶνται εἰς τὸ Βόρειον τμήμα τῆς χώρας, παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἑλλήνων. Γνωστότεραι ἐξ αὐτῶν, μετὰ παγκόσμιον φήμην, λόγῳ τῶν ἐξαιρετικῶν φυσικῶν καλλονῶν τῶν εἶναι ἡ *Ματζόρε*, ἡ *Κόμο* καὶ ἡ *Γκράνια*.

Διαμόρφωσις τῶν ἁκτῶν. Ἡ Ἰταλία εἶναι χώρα μετὰ πολὺ μεγάλας ἁκτῆς (7.000 χιλμ.) καὶ σχηματίζει πολλοὺς καὶ καλοὺς λιμένας.

Εἰς τὸ βορειοδυτικὸν τμήμα σχηματίζει τὸν μεγάλον κόλπον τῆς *Γενούης* καὶ τὸν θαυμάσιον ὁμώνυμον λιμένα. Νοτιώτερον, εἰς τὸ Τυρρηρικὸν πέλαγος, σχηματίζονται οἱ κόλποι τοῦ *Διβόρνου*, *Νεαπόλεως*, *Σαλέρνου*, καὶ ἄλλοι. (Εἰκ. 28).

Μεταξὺ τῶν νοτίων χερσονήσων Ἀπουλίας καὶ Καλαβρίας σχηματίζεται ὁ μέγας κόλπος τοῦ *Τάραντος*. Ἀνατολικῶς τῆς χερσονήσου Ἀπουλίας σχηματίζεται, μεταξὺ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Ἰονίου πελάγους καὶ τῆς ἀπέναντι ἁκτῆς τῆς Ἀλβανίας, τὸ *Στενὸν τοῦ Ὀτριάντο*.

Ἀνατολικῶς τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου ἐκ νότου πρὸς βορρᾶν συν-

Εικ. 28. Ἀποψις λιμένος Νεαπόλεως. Εἰς τὸ βάθος ὁ Βεζούβιος.

αντῶνται οἱ λιμένες τοῦ **Βρινδησίου**, **Μπάρι**, καὶ εἰς τὸν μυχὸν τῆς Ἀδριατικῆς ὁ μεγάλος κόλπος τῆς **Βενετίας** μετὰ τοὺς λιμένας **Βενετίας** καὶ **Τεργέστης**.

Νοτιοδυτικῶς καὶ νοτιῶς τῆς Ἰταλίας ὑπάρχουν αἱ μεγάλαι νῆσοι **Κορσική** (Γαλλίας), **Σαρδηνία** καὶ **Σικελία** (Ἰταλικά), **Μάλτα** (Ἀγγλική) καὶ αἱ μικρότεραι **Ἑλβα** (ἐξορία Μ. Ναπολέοντος) καὶ ἡ νῆσος **Κάπρι** εἰς τὸν κόλπον τῆς Νεαπόλεως, περίφημος διὰ τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς καὶ τὸ ὑπέροχον κλίμα τῆς.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι γενικῶς **μεσογειακόν**, ἀλλὰ παρουσιάζει σημαντικὰς διαφορὰς λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τῆς χώρας ἀπὸ Βορρᾶ πρὸς Νότον.

Τὸ βόρειον τμήμα τῆς χώρας μετὰ τῆς πεδιάδος τοῦ Πάδου (Λομβαρδίας) ἔχει **ἠπειρωτικὸν** κλίμα, μετὰ θερμὸν θέρος καὶ πολλὰς χειμερινὰς καὶ θερινὰς βροχὰς.

Ἡ Κεντρικὴ Ἰταλία ἔχει καθαρῶς **μεσογειακόν** κλίμα (βεβαίως ἀναλόγως τοῦ ὑψομέτρου), μετὰ ἥπιον χειμῶνα, θερμὸν θέρος καὶ ἀρκετὰς βροχὰς, κυρίως τὸν χειμῶνα.

Τὸ Νότιον τμήμα εἶναι θερμότερον καὶ ὑποφέρει ἐκ ξηρασίας, κυρίως κατὰ τὸ θέρος.

Περίφημος διὰ τὸ ἥπιον κλίμα τοῦ χειμῶνος εἶναι ἡ παράκτιος ζώνη τοῦ κόλπου τῆς Γενούης πρὸς τὴν Γαλλίαν, ἡ λεγομένη **Ἰταλικὴ Ριβιέρα**.

Φυτά και ζώα. Είς τὰ πεδινὰ μέρη φύτεται ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ εἰς τὰ ὄρεινά φύονται τὰ κωνοφόρα καὶ κυρίως ἡ πεύκη. Γενικῶς ἀπαντῶνται ὄλα τὰ εἶδη τῆς μεσογειακῆς βλαστήσεως. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ζωϊκὸν κόσμον δὲν παρουσιάζει ἰδιαίτερα χαρακτηριστικὰ ζώα.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ ἀπασχολεῖ τὰ 25 % τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τοῦτο συνετέλεσαν τὸ εὐφωρῶτατον ἔδαφος, ἡ μεγάλη φιλοπονία τῶν Ἰταλῶν, οἱ ὅποιοι θεωροῦνται ὡς οἱ ἀριστοὶ γεωργοὶ τῆς Εὐρώπης, τὰ μηχανικὰ μέσα καλλιέργειας καὶ αἱ συνεχεῖς βελτιώσεις τῆς γεωργίας τῶν διὰ νέων ἀποξηράνσεων, ἀρδεύσεων κ.τ.λ.

Ἀκόμη οἱ ἐφαρμοζόμενοι νέοι ἐπιστημονικοὶ τρόποι καλλιέργειας καὶ οἱ πολλοὶ πειραματικοὶ γεωργικοὶ σταθμοί, οἱ ὅποιοι καθιστοῦν τὴν Ἰταλίαν μίαν ἐκ τῶν γεωργικωτέρων χωρῶν τοῦ κόσμου.

Τὰ 50 % τοῦ ἐδάφους τῆς εἶναι καλλιεργούμενα καὶ παράγουν **δημητριακὰ** εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου (τρίτη εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Ρωσίαν καὶ Γαλλίαν), **ἀραβόσιτον**, **ὄρυζαν** (πρῶτη εἰς τὴν Εὐρώπην), **οἶνον** (δευτέρα μετὰ τὴν Γαλλίαν), **ἐσπεριδοειδῆ** (πρῶτην εἰς τὸν κόσμον) καὶ **ἐλαιον** καὶ **ἐλαίας** (δευτέρα εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὴν Ἰσπανίαν).

Σημαντικὴ εἶναι καὶ ἡ καλλιέργεια βιομηχανικῶν φυτῶν, **τεύτλων** (σάκχαρις), **βάμβακος**, καὶ **καννάβεως**. Ἐπίσης διαδεδομένη εἶναι ἡ σπρωτοτροφία διὰ τὴν παραγωγὴν φυσικῆς μετάξης.

Ἡ **κτηνοτροφία**, εἶναι ἀνεπτυγμένη ἂν καὶ δὲν συγκρίνεται μὲ τὴν τῶν ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Τρέφουν **βόας** (8 ἑκατομ.), **αίγοπροβάτια** (14 ἑκατομ.), **χοίρους** (3,5 ἑκ.), καὶ παράγουν ἄφθονον βούτυρον καὶ ἐκλεκτὸν τυρόν, ὃ ὅποῖος ἔρχεται καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐπίσης ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ ὄρνιθοτροφία, ἡ μελισσοκομία καὶ ἡ σηροτροφία (πρῶτη εἰς τὴν Εὐρώπην). Πάντως ἡ γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ παραγωγή, πλὴν ὠρισμένων εἰδῶν ὄχι πρῶτης ἀνάγκης, δὲν καλύπτει τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας καὶ γίνεται εἰσαγωγή κυρίως δημητριακῶν.

Ἡ **ἀλιεῖα** εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ καλύπτει τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας.

Δασικὸς πλοῦτος. Τὰ δάση κατέχουν περίπου τὸ 1,6 τῆς χώρας, ἀλλὰ δὲν ἐπάρκει ἡ ξυλεία τῶν διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας καὶ γίνεται εἰσαγωγή ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ὄρυκτά. Ἡ Ἰταλία εἶναι χώρα πτωχὴ εἰς ὄρυκτά καὶ τὰ κυριώτερα εἶναι τὸ **θεῖον** τῆς Σικελίας (δευτέρα εἰς τὸν κόσμον μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς μὲ 2,5 ἑκατομ. τόννους), καὶ τὰ **μάγμαρα** τῆς **Καρράρας** τὰ καλύτερα τοῦ κόσμου. Ἀκόμη παράγει μικρὰς ποσότητας πετρελαίου, ψευδαργύρου, σιδήρου, βωξίτου καὶ μολύβδου.

Βιομηχανία — Έμπόριον. Ἡ βιομηχανία τῆς χώρας ἀπασχολεῖ τὰ 30 % τῶν ἐργαζομένων καὶ εἶναι σημαντικῶς ἀνεπτυγμένη εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς.

Ἡ Ἰταλία θεωρεῖται μεταξὺ τῶν βιομηχανικωτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης, ἂν καὶ στερηθῶναι πρώτων ὑλῶν, πετρελαίου καὶ ἄνθρακος.

Κυρία βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Ἰταλίας εἶναι ἡ Βόρειος Ἰταλία, λόγῳ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ὕδατοπτώσεων διὰ τὴν παραγωγὴν ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, τῶν καλῶν συγκοινωνιῶν καὶ τῆς ἐπιδόσεως τῶν κατοίκων.

Ἐκ τῶν μεγάλων βιομηχανιῶν ἀνεπτυγμένοι εἶναι : τὰ *ναυπηγεῖα*, ἡ *βιομηχανία αὐτοκινήτων* καὶ γενικῶς μηχανῶν (Τουρίνον — Μιλάνον) καὶ ἡ *ὕφαντουργία* (Μιλάνον). Ἀκόμη ἡ βαμβακουργία, ἡ σιδηροβιομηχανία, ἡ χαλυβουργία, μακαρονοποιεῖα, χημικαὶ βιομηχανίαι, βιομηχανία διατροφῆς (κονσέρβαι), σαπωνοποιεῖα κλπ.

Ἡ Ἰταλία *εἰσάγει* πρώτας ὕλας, δημητριακοὺς καρπούς καὶ *ἐξάγει* βιομηχανικὰ προϊόντα, βαμβακερὰ καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα κ.τ.λ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα *ἐξάγει* θεῖον, βαμβακερὰ ὑφάσματα, χημικὰ προϊόντα, κτηνοτροφικὰ κ. ἄ. καὶ *εἰσάγει* ἐξ αὐτῆς, καπνόν, ἔλαιον, σταφίδα, ὄρυκτά, τερεβινθέλαιον κ. ἄ.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἰταλία ἔχει ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν καὶ εὐρίσκεται εἰς προνομιούχον θέσιν ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ συγκοινωνίᾳ. Τὸ σιδηροδρομικόν τῆς δίκτυον εἶναι 23.000 χιλμ., τὸ ὄδικόν 200.000 χιλμ. καὶ ἔχει μεγάλον ἐμπορικόν καὶ ἐπιβατικόν στόλον, ποῦ ἐκτελεῖ διεθνῆ δρομολόγια, ὡς καὶ ἀεροπορικὰς γραμμὰς μὲ ὅλας τὰς ἠπείρους.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἑ ξ ἔ τ α σ ι ς

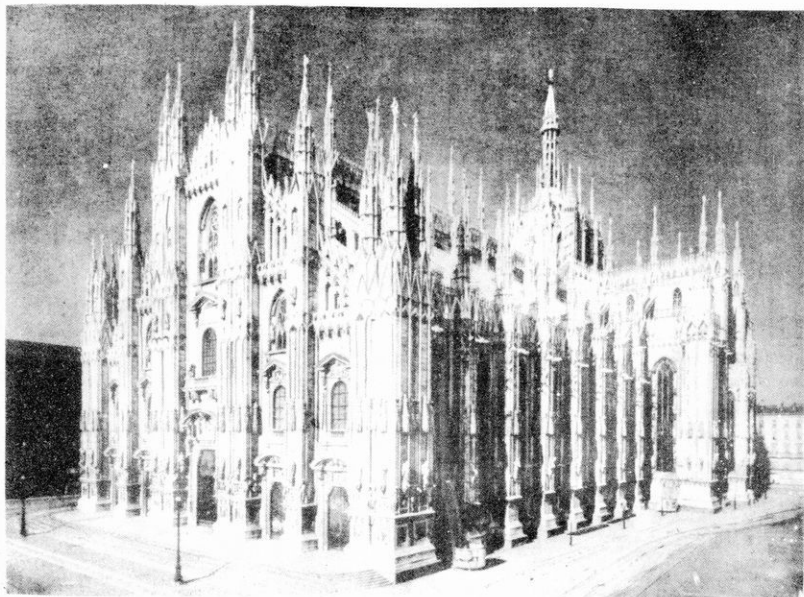
Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι ὁμοιογενῆς, Λατινικῆς φυλῆς. Οἱ Ἰταλοὶ κατάγονται ἐκ τῶν ἀρχαίων Ρωμαίων, ἀλλὰ ἀνemieχθῆσαν μετ' ἄλλων φυλῶν καὶ διὰ τοῦτο οἱ Βόρειοι Ἰταλοὶ εἶναι ξανθοὶ καὶ περισσότερον σωματώδεις, οἱ δὲ Νότιοι κοντοὶ καὶ μελαχροinoί.

Γενικῶς ἡ Ἰταλία ἔχει αὐξητικὴν τάσιν καὶ τὰ πλεονάσματα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς μετηνάστευον εἰς τὴν Βόρειον καὶ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν.

Γλῶσσα — Θρησκεία. Ἡ γλῶσσά των ἡ Ἰταλικὴ προήλθεν ἐκ τῆς ἀρχαίας Λατινικῆς. Ἄπαντες οἱ Ἰταλοὶ εἶναι Χριστιανοὶ καὶ ἀνήκουν εἰς τὴν *Καθολικὴν Ἐκκλησίαν*.

Τὸ *Πολίτευμα* τῆς χώρας ἀπὸ τοῦ 1946 εἶναι *Δημοκρατικόν*.

Πόλεις. Εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν τὸ *Μιλάνον* (1.300.000 κάτ.) εἰς τὸ κέντρον τῆς εὐφωρωτάτης Λομβαρδίας, ἡ πρώτη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις τῆς χώρας, καὶ ἡ πρώτη εἰς τὴν Εὐρώπην εἰς τὸ ἐμπόριον φυσικῆς μετᾶξης. Εἶναι κόμβος διεθνῶν συγκοινωνιῶν καὶ μέγα καλλιτεχνικόν κέντρον : (Πινακοθηκαὶ, μεγαλοπρεπῆς καθεδρικός Ναός, περί-

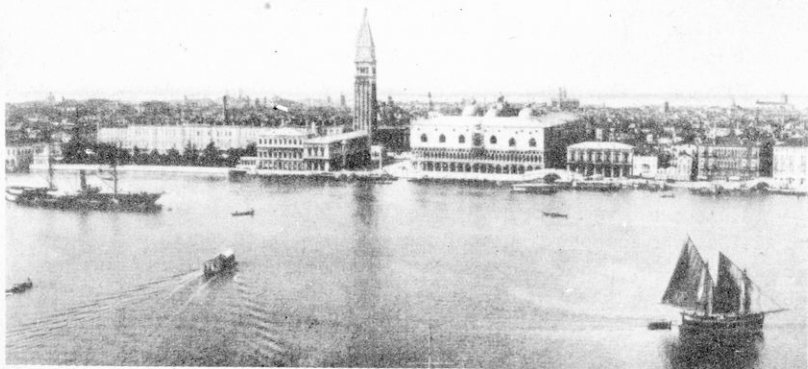

Είκ. 29. Ἡ Μητρόπολις τοῦ Μιλάνου.

φημος αἴθουσα μελοδραματικῶν ἔργων «Σκάλα Μιλάνου» κ. ἄ.). (Είκ. 29).

Τὸ *Τουρίνον* (720.000 κάτ.) μὲ μεγάλην βιομηχανίαν αὐτοκινήτων, ὄπλων, σιδηροδρομικοῦ ὑλικοῦ κ. ἄ.

Ἡ *Βενετία*, ἡ περίφημος πρωτεύουσα τῆς ἄλλοτε *Ἑνετικῆς Δημοκρατίας*, κτισμένη ἐπὶ 172 νησίδων συνδεομένων διὰ 378 γεφυρῶν. Σημαντικὸς λιμὴν καὶ βιομηχανικὴ πόλις. (Είκ. 30).

Είκ. 30. Ἀποψις τῆς Βενετίας.

Ἡ Βενετία διατηρεῖ ἐξαιρετικὰ παλαιὰ κτίρια : (Ὁ Ναός τοῦ Ἁγίου Μάρκου, τὸ ἀνάκτορον τῶν Δόγηδων κ. ἄ.). Σήμερον εἶναι μεγάλο τουριστικὸν κέντρον.

Ἡ **Τεργέστη**, μέγας λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

Ἡ **Γένοα** (660.000 κάτ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἰταλίας καὶ ὁ δεύτερος τῆς Μεσογείου. Ἔχει καὶ μεγάλα ναυπηγεῖα. Ἡ **Βολωνία** (330.000 κάτ.). Ἡ **Φλωρεντία** (400.000 κάτ.), εἰς τὸ κέντρον τῆς Χώρας, ἡ πλέον περὶ φημος πόλις τῆς Ἰταλίας μετὰ τὴν Ρώμην. Εἶναι ἡ πόλις ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξεπήδησεν ἡ **Ἀναγέννησις** καὶ εἰς τὰς πινακοθήκας τῆς, τὰ μουσεῖά τῆς καὶ τὰ περίφημα ἀρχοντικά τῆς εὐρίσκονται πλῆθος ἔργων ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς τῶν ἐξοχωτέρων καλλιτεχνῶν.

Ἡ **Ρώμη**, ἡ παλαιὰ καὶ ἔνδοξος πόλις μετὰ 1.700.000 κατοίκους, πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας. Εἶναι ὠραιότατη πόλις, ἱστορική, μετὰ καλλιτεχνικῶν θησαυρῶν ὄλων τῶν ἐποχῶν, κτισμένη εἰς τὰς δύο ὄχθας τοῦ **Τίβερι** ποταμοῦ ἐπὶ 11 λόφων.

Εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ **Πάπα** τῆς Ρώμης, τοῦ Ἀρχιεποῦ τῆς **Καθολικῆς Ἐκκλησίας** καὶ ἔχει τὸν μεγαλύτερον Ναὸν τῆς Χριστιανωσύνης, τὸν **Ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου**. (Εἰκ. 31).

Τὸ μέγαρον τοῦ Πάπα, μετὰ τῆς περιοχῆς τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Πέτρου λέγεται **Βατικανόν**, καὶ εἰς τὰς ἀπεράντους αἰθούσας του φυλάσσονται ἀμύθητοι ἱστορικοὶ καὶ καλλιτεχνικοὶ θησαυροί.

Ἡ **Νεάπολις** (1.000.000 κάτ.), ἀρχαία Ἑλληνικὴ ἀποικία, ὁ δεύτερος λιμὴν τῆς Ἰταλίας. Εἶναι γραφικωτάτη πόλις καὶ γύρω τῆς ὑπάρχουν τοπεῖα ἐξαιρετικῶν φυσικῶν καλλονῶν (Σορέντο, νῆσος Κάπρι κ. ἄ.).

Τέλος τὸ **Μπάρι** καὶ **Βρινδῆσιον** εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Ἀπουλίας καὶ εἰς τὴν νῆσον Σικελίαν. Τὸ **Παλέρμον** (450.000 κάτ.), ἡ **Μεσσήνη**, ἡ **Κατάνη** καὶ αἱ **Συρακοῦσαι**.

Σημείωσις : Ἡ Νότιος Ἰταλία καὶ ἡ Σικελία εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἦσαν Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, μετὰ τὴν ἐπίσημον Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν καὶ πολιτισμὸν καὶ διὰ τοῦτο ἐλέγοντο **Μεγάλη Ἑλλάς**. Ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς πολλὰ μέρη τῶν ὀμιλεῖται παρεφθαμένως ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Εἰκ. 31. Ὁ μεγαλύτερος Ναός τοῦ κόσμου, ὁ Ἅγιος Πέτρος τῆς Ρώμης.

Γ' ΙΒΗΡΙΚΗ ἢ ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ *Ἰβηρικὴ* χερσονήσος κατέχει τὸ Δυτικὸν τμῆμα τῆς Νοτίου Εὐρώπης καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὴν ὑπόλοιπον ἤπειρον διὰ τῆς μεγάλης ὄροσειρας τῶν *Πυρηναίων* ὄρέων.

Ἐχει σχῆμα γεωμετρικοῦ τραπεζίου καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὸν Ἄτλαντικὸν ὠκεανόν.

Τὸ νοτιώτερον ἄκρον τῆς πλησιάζει τὴν Ἀφρικὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ *Γιβραλτάρ*, πλάτους 14 χιλιομέτρων. Ἐχει συνολικὴν ἔκτασιν 600 τετρ. χιλμ.

Φυσικὴ περιγραφή

Φυσικὴ διαμόρφωσις. Ἡ Ἰβηρικὴ χερσονήσος εἶναι δλόκληρος σχεδὸν ἓνα μέγα ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον πολλαὶ ὄροσειραὶ κατατέμνουσι εἰς πολλὰ μικρότερα ὄροπέδια.

Ἡ μεγαλύτερα καὶ ὀγκωδεστέρα ὄροσειρὰ εἶναι ἡ τῶν *Πυρηναίων* ὄρέων, ἡ ὁποία χωρίζει τὴν χερσονήσον ἀπὸ τὴν Γαλλίαν. Εἶναι σχεδὸν κατάφυτος καὶ ὑψώνεται εἰς 3.400 μέτρα. Σχεδὸν ὡς συνέχεια τῶν Πυρηναίων ἐκτείνεται ἡ ὄροσειρὰ τῶν *Κανταβριακῶν ὄρέων* μέχρι τῶν Ἄτλαντικῶν ἄκτων.

Εἰς τὸ κέντρον τῆς χώρας ἐκτείνεται τὸ μέγα ὄροπέδιον τῆς *Καστίλλης*, μέσου ὕψους 500 περίπου μέτρων, περικλειόμενον βορείως καὶ βορειοανατολικῶς ὑπὸ τῆς *Ἰβηρικῆς ὄροσειρᾶς* καὶ νοτίως ὑπὸ τῆς *Σιέρρας Μορένας*.

Εἰς τὸ νότιον τμῆμα ὑψώνεται ἡ ὄροσειρὰ τῆς *Σιέρρας Νεβάδας*, τῆς ὁποίας αἱ κορυφαὶ (3.500 μ.) εἶναι σχεδὸν πάντα χιονισμέναι. Εἰς τὴν ὄροσειρὰν τῆς Νεβάδας φύεται τὸ εἶδος τῆς δρυὸς, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξάγεται ὁ *φελλός*.

Πεδιναὶ ἐκτάσεις μεγάλαι δὲν ἀπαντῶνται εἰς τὴν Ἰβηρικὴν χερσονήσον, πλὴν ἐκτεταμένων ποταμίων κοιλάδων.

Αἱ μεγαλύτεραι πεδιάδες, ἐκτὸς τοῦ κεντρικοῦ ὄροπεδίου τῆς *Καστίλλης*, εἶναι ἡ κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Γουαδαλκιβίρ εὐφορος πεδιάς, ἡ ὁποία ὀνομάζεται *βαθύπεδον τῆς Ἀνδαλουσίας*, ἡ ἀνατολικὴ πεδιάς τῆς *Βαλενθίας* καὶ ἡ κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου εὐφορωτάτη πεδιάς τῆς *Αραγωνίας*.

Ποταμοί. Ὅλοι οἱ ποταμοὶ τῆς χερσονήσου ἀκολουθοῦν τὴν κλίσιν τοῦ μεγάλου ὄροπεδίου ἀπὸ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμᾶς καὶ οἱ μεγαλύτεροι ἐκβάλλουσι εἰς τὸν Ἄτλαντικὸν ὠκεανόν, πλὴν τοῦ Ἐβρου, ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Οἱ κυριώτεροι εἶναι : ὁ *Δούρος*, ποῦ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἄτλαντικὸν ὠκεανόν, ὁ *Τάγος* (ὁ μεγαλύτερος), ὁ ὁποῖος συγκεντρώνει τὰ ὕδατα τοῦ Κεντρικοῦ ὄροπεδίου καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Λισσαβῶνος, ὁ

Γκουανιάνα καὶ ὁ **Γουαδαλκιβίρ**, ποῦ ἐκβάλλουν εἰς τὸν κόλπον τῶν Γαδεΐρων καὶ ὁ **Ἐβρος**, ὁ μόνος ποῦ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον.

Ὅλοι οἱ ποταμοὶ ἔχουν ὄρμητικὸν ροὴν καὶ πολλάκις κατακλύζουσι τὰς παρακειμένας πεδιάδας. Μόνον ὁ Γουαδαλκιβίρ ἔχει ὀμαλὸν ροὴν καὶ εἶναι πλωτὸς μέχρι Κορδοῦης.

Διαμόρφωσις τῶν ἀκτῶν. Ἡ Ἰβηρική χερσόνησος δὲν παρουσιάζει τὰς κολπώσεις τὰς Ἑλλάδος. Εἰς τὰ ἀνατολικά παράλια σχηματίζεται ὁ κόλπος τῆς **Βαλενθίας** μὲ τρεῖς μόνον καλοὺς λιμένας, τῆς **Βαλενθίας**, τῆς **Καρθαγένης** καὶ τῆς **Βαρκελώνης**.

Βορειοανατολικῶς τῆς Καρθαγένης εἶναι τὸ ἀκρωτήριον **Πάλος**, ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξεκίνησεν ὁ Χριστόφορος Κολόμβος διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικής.

Εἰς τὰ νότια παράλια, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶναι ἀπόκρημνα, σχηματίζονται οἱ ὄρμοι τῆς **Μαλάγας**, ἀνατολικῶς τοῦ Γιβραλτάρ καὶ τοῦ **Κάδιξ** πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Τὸν **Βράχον τοῦ Γιβραλτάρ** ἐπὶ τῆς Ἰβηρικής χερσονήσου, ποῦ δεσπόζει τοῦ στενοῦ καὶ εἶναι τὸ κλειδί τῆς Μεσογείου πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν τὸν κατέχει ἡ Ἀγγλία καὶ τὸν ἔχει καταστήσει ἀπόρρητον φρούριον.

Εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν σχηματίζεται ὁ θαυμάσιος λιμὴν τῆς **Λισσαβῶνος** καὶ βορειῶς τοῦ **Ὀπόρτο**.

Νῆσοι. Εἰς τὴν Ἰβηρικήν χερσονήσον ἀνήκουν καὶ αἱ πρὸς τὴν Μεσόγειον εὐρισκόμεναι **Βαlearίδες νῆσοι** (Μαγιόρκα, Μινόρκα καὶ Ἴμπιθα), περίφημοι διὰ τὸ θαυμάσιον κλίμα των.

Κλίμα. Ἡ βόρειος παραλία (Βισκαϊκὸς Κόλπος) καὶ ἡ δυτικὴ (Πορτοναλικὴ) ἔχει κλίμα **ὠκεάνειον**, ἡ ἀνατολικὴ παραλία **μεσογειακὸν** καὶ τὸ κέντρον **ἠπειρωτικόν**, μὲ πολὺ θερμὸν θέρος, ψυχρότατον χειμῶνα, ἐλαχίστας βροχὰς καὶ συχνὰς ἀνομβρίας.

Φυτὰ καὶ Ζῶα. Ἡ βλάστησις εἶναι **μεσογειακὴ**, τόσον εἰς τὰ παράλια, ὅσον καὶ τὰ ὄροπέδια. Τὰ δάση δὲν εἶναι καὶ τόσον ἄφθονα εἰς μίαν τόσον ὄρεινὴν χώραν καὶ ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δρύος, κωνοφόρα, ἰδιαίτερος πεῦκα.

Εἰς τὰς πεδιάδας εὐδοκιμοῦν ἡ ἐλαία, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ εἰς πολυὰς περιοχὰς καὶ ἡ ἄμπελος. Μόνον εἰς τὸ νότιον μέρος παρατηροῦνται φυτὰ ὅμοια μὲ τὰ τῆς ἀπέναντι Ἀφρικανικῆς ἠπείρου, βανάνες, σακχαροκάλαμον, φοίνικες κ. ἄ.

Ἐκ τῶν ζῴων θὰ ἀναφέρωμεν μόνον τὰ πρόβατα ράτσας **μερινός**, ποῦ ἔχουν μακρὺ, μαλακὸν καὶ ἐκλεκτὸν ἔριον (μαλλί).

Πολιτικὴ διαίρεσις τῆς χερσονήσου

Ἡ Ἰβηρική χερσόνησος διαιρεῖται εἰς δύο κράτη : τὴν **Ἰσπανίαν** καὶ τὴν **Πορτογαλίαν**.

Υ1. ΙΣΠΑΝΙΑ

[Έκτασις 570.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμός 28.300.000 κάτοικοι]

Εισαγωγή. Ἡ Ἰσπανία ἔγινεν ἀνεξάρτητον κράτος τὸ 1492 καὶ μετὰς κτήσεις τῆς εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν ἀπετέλεσε μεγάλην Ἀυτοκρατορίαν, ἡ ὁποία διετηρήθη ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας. Κατόπιν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἔχανε τὰς ἀποικίας τῆς καὶ μαζί καὶ τὴν θέσιν τῆς ὡς **Μεγάλης Δυνάμεως**.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

Γεωργία. Βάσις τῆς οἰκονομίας τῆς χώρας εἶναι ἡ γεωργία. Τὰ 45% τῆς ἐπιφανείας τῆς καλλιεργοῦνται καὶ τὰ ὑπόλοιπα ἀποτελοῦν τὰς βοσκὰς καὶ τὰς ὄρεινὰς ἐκτάσεις.

Γενικῶς ὅμως ἡ καλλιέργεια δὲν γίνεται μὲ μηχανικὰ μέσα καὶ σύστημα καὶ δὲν ἐπιτυγχάνονται μεγάλα ἀποδόσεις. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῶν εἶναι τὰ **σιτηρά**, τὸ **ἐλαιον** (πρῶτη εἰς τὸν κόσμον καλύπτουσα τὸ 1/3 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς) ὁ **οἶνος**, ἡ **ὄρυζα**, ὁ **βάμβαξ** καὶ τὰ **ἐσπεριδοειδῆ**.

Ἡ **κτηνοτροφία** εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη. Τρέφουν κυρίως πρόβατα (23 ἑκατομ. κεφάλια) ράτσας **μερινός**, περιζήτητα εἰς τὸν κόσμον διὰ τὸ ἐκλεκτὸν ἔριόν των, βόας, αἴγας, ἵππους, ἡμιόνους καὶ ὄνους. Ἔχει ἐπάρκειαν καὶ ἐξάγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα (κρέατα, τυρόν, ἔρια, δέρματα κτλ.). Ἐπίσης ἐκτρέφουν εἰδικῶς ταύρους διὰ τὰς ταυρομαχίας, τὸ **κατ' ἐξοχὴν ἐθνικὸν θέαμα τῶν Ἰσπανῶν**. (Εἰκ. 32).

Εἰκ. 32. Λαϊκοὶ χοροὶ τῆς Ἰσπανίας.

Ἐκ τοῦ δασικοῦ πλούτου, τὸ κυριώτερον προϊόν εἶναι ὁ *φελλός*.

Ὅρυκτά. Ἡ Ἰσπανία εἶναι ἐκ τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης εἰς ὄρυκτά καὶ μεταλλεύματα. Ἀμέσως μετὰ τὴν γεωργίαν ὁ ὄρυκτὸς πλοῦτος εἶναι ἡ σπουδαιότερα πηγή ἔθνικοῦ εἰσοδήματος.

Ἐξάγει *ὕδραργυρον* (πρώτη εἰς τὸν κόσμον), *χαλκόν*, *πυρίτην*, *μόλυβδον*, *σίδηρον*, *γαϊάνθρακα*, *ψευδάργυρον* καὶ *ἄργυρον*.

Τὸ μέγιστον μέρος τῶν ὄρυκτῶν ἐξάγεται ἀκατέργαστον, καθότι δὲν ὑπάρχουν αἱ ἀνάλογοι βιομηχανίαι εἰς τὴν χώραν.

Βιομηχανία — Ἐμπόριον. Παρ' ὄλον τὸν ὄρυκτὸν πλοῦτον ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη, λόγῳ ἐλλείψεως συγκοινωνιῶν καὶ ἐγχαυρίων κεφαλαίων.

Αἱ κυριώτεραι βιομηχανίαι εἶναι : αἱ κλωστοῦφαντουργικαί, ἡ βιομηχανία ἐξορύξεως ὄρυκτῶν, χημικαὶ καὶ εἰδῶν διατροφῆς (οἴνου, ἐλαίου, βρωσίμου ἐλαίας καὶ ἀλιπάστων).

Αἱ *ἐξαγωγαὶ* (ἐλαῖαι, ἐλαιον, οἶνοι, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ἀλίπαστα, ἐσπεριδοειδῆ, ἀκατέργαστα μεταλλεύματα κ.τ.λ.), δὲν ἰσοφαρίζουν τὰς *εἰσαγωγάς*.

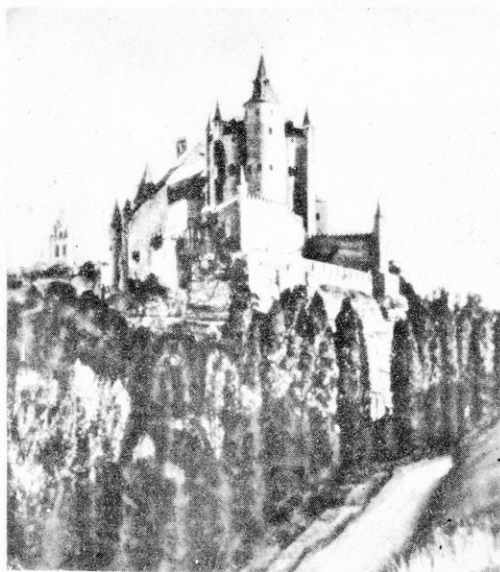
Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς χώρας δὲν εἶναι ἱκανοποιητικῆ. Κέντρον τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι ἡ Μαδρίτη καὶ τὸ σύνολον τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου μόνον 16.000 χιλμ. Τὸ ὁδικὸν δίκτυον εἶναι εἰς μόλις 50 000 χιλμ. διὰ μίαν τὸσον μεγάλην χώραν.

Ἔχει ἀρκετὸν ἐμπορικὸν στόλον καὶ ἡ ἄκτοπλοῖα εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη.

Μετὰ τὴν Ἑλλάδα δὲν ἔχει μεγάλας συναλλαγάς. Προπολεμικῶς *εἰσήγε* ἀπὸ ἡμᾶς χαρούπια καὶ ἀκατέργαστον μέταξαν καὶ *ἐξῆγε* φελλόν, ἀλίπαστα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Πολιτικὴ ἐξέτασις

Ἡ Ἰσπανία κατέχει τὰ 85 % τῆς Ἰβηρικῆς χερσονήσου.

Εἰκ. 33. Σεγκόβια : « Ἀλκαζάρ ».

Έχει έκτασιν 500.000 τετρ. χιλμ. και 28.300.000 κατοίκους. Ο λαός της προήλθεν ἐξ ἐπιμειξίας τῶν αὐτοχθόνων Ἰβήρων μετὰ τῶν Ρωμαίων, Τευτόνων και κυρίως τῶν Ἀράβων οἱ ὁποῖοι παρέμειναν ἐπὶ 700 ἔτη ὡς κατακτηταὶ εἰς τὴν χώραν. Διακρίνονται εἰς Καστιλιάνους (73 %), Καταλανοὺς (24 %) και Βάσκους (2,5 %).

Ἡ γλῶσσά τῶν εἶναι ἡ Ἰσπανικὴ και προέρχεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἀρχαίας Λατινικῆς. Ἀπὸ ἀπόψεως θρησκείας εἶναι 100 % Χριστιανοὶ Καθολικοί.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι *Δικτατορικόν*.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Μαδρίτη* (1.500.000 κάτ.), παλαιὰ πόλις, κτισμένη εἰς ὑψόμετρον 650 μέτρων εἰς τὸ κέντρον τῆς χώρας, βιομηχανικὴ πόλις και κόμβος συγκοινωνιῶν. (Εἰκ. 34).

Εἰκ. 34. Ἀποψὶς Μαδρίτης.

Τὰ σπουδαιότερα κτίρια τῆς Μαδρίτης εἶναι τὰ μουσεῖα τῆς μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ *Πραγνὸ*, τὸ ὁποῖον περιέχει μεγάλους καλλιτεχνικοὺς θησαυροὺς, κυρίως ἀριστουργήματα ζωγραφικῆς τέχνης.

Δευτέρα πόλις εἶναι ἡ *Βαρκελώνη* (1.300.000 κάτ.), ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις και ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἰσπανίας : Βιομηχανία ὑφασμάτων, αὐτοκινήτων και μετάξης.

Ἡ *Βαλένθια* (560.000 κάτ.), βιομηχανικὴ πόλις εἰς τὸ μέσον τῆς εὐφορωτέρας περιοχῆς τῆς χώρας και ὁ δεῦτερος λιμὴν τῆς χώρας.

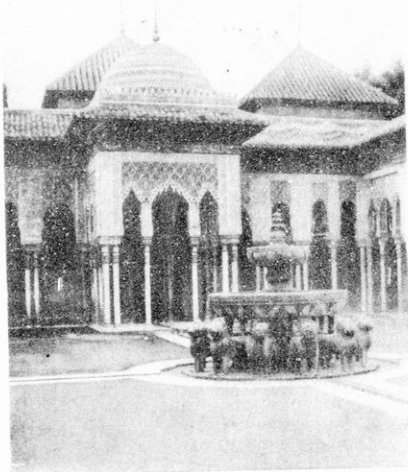
Ἡ *Σεβίλλη*, μὲ περίφημον μητροπολιτικὸν ναόν, και ἀραβικὸν ἀνάκτορον.

Ἡ *Γρανάδα*, εἰς τὸ Νότιον τμήμα, περίφημος διὰ τὰ ὑπέροχα ἀραβικὰ ἀνάκτορα τῆς Ἀλάμπρας. (Εἰκ. 35).

Τὸ *Τολέδο* νοτίως τῆς Μαδρίτης, ὅπου ἐξησεν ὁ μεγαλύτερος Ἑλλην ζωγράφος τῶν νεωτέρων χρόνων καὶ ἔνας ἐκ τῶν μεγίστων τοῦ κόσμου, ὁ *Δομίνικος Θεοτοκόπουλος* (Γκρέκο).

Τέλος ἡ *Σαραγόσα*, ἡ *Μαλάγα* κ. ἄ.

Ὅλαι αἱ Ἰσπανικαὶ πόλεις ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν κάτι τὸ ἐξαιρετικόν, πού νὰ κάμνη ἐντύπωσιν εἰς τὸν ἐπισκέπτην. Διὰ τοῦτο ἡ Ἰσπανία προσελκύει πλῆθος περιηγητῶν καὶ πολλοὶ ἔχουν ὑμνήσει τὰ τοπεῖά της, τὰ ἔργα τῆς τέχνης, τὴν γραφικότητα τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν κατοίκων καὶ προπάντων τῶν ταυρομαχιῶν της. ✓

Εἰκ. 35. Γρανάδα : Τὸ περίφημον Ἀραβικὸν ἀνάκτορον «Ἀλάμπρα».

τὴν γραφικότητα τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῶν κατοίκων καὶ προπάντων τῶν ταυρομαχιῶν της. ✓

2. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

[Ἐκτασίς 100.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 8.500.000 κάτοικοι]

Εἰσαγωγή. Ἡ Πορτογαλία εἶναι ἀνεξάρτητον κράτος ἀπὸ τοῦ 1200 μ. Χ. Ἀργότερα ἀπέκτησε πολλὰς ἀποικίας εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ ἔγινε μέγα ναυτικὸν κράτος.

Κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα ἔχασε τὰς περισσοτέρας τῶν ἀποικιῶν της καὶ μαζί καὶ τὴν Δύναμίν της.

Διατηρεῖ ἀκόμη τὰς ἀποικίας της εἰς τὴν Ἀφρικὴν (Ἀγγόλαν καὶ Μοζαμβίκην) καὶ μερικὰς νήσους εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν (Ἀζόρας καὶ Μαδέραν).

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ Πορτογαλία εἶναι μᾶλλον ὄρεινὴ χώρα καὶ τὰ 2/3 τοῦ ἐδάφους της εἶναι ἀκατάλληλα πρὸς καλλιέργειαν. Τὰ 50 % τῶν κατοίκων της ὄσχοιοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν. Τὰ κυριώτερα προϊόντα της εἶναι : *ὄλνος* ἐκλεκτῆς ποιότητος, *ἐλαιον*, ὀλίγα *δημητριακά*, *φελῶς* (πρῶτη εἰς τὸν κόσμον), *γεώμηλα*, *δρυζα* καὶ *ὀπώρα*.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι καθυστερημένη. Τρέφουν πρόβατα, χοίρους, βόας καὶ ἔχουν ἀρκετοὺς ὄνους καὶ ἡμίονους.

Ἡ *άλεια* των εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη ἀπασχολοῦσα περίπου 100.000 ἀνθρώπους.

Δασικὸν πλοῦτον δὲν ἔχει, διότι ἔχει τὰ ὀλιγώτερα δάση ἐξ ὅλων τῶν Κρατῶν τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ ἐξ ἑνὸς εἶδους δρυὸς ἐξάγει μεγάλας ποσότητας φελλοῦ (πρῶτη εἰς τὸν κόσμον).

Ἄ *ὄρυκτὸς πλοῦτος* εἶναι σημαντικὸς κυρίως εἰς *γαϊάνθρακας*, *σίδηρον*, *ἀρσενικὸν* κ. ἄ., ἀλλὰ εἶναι ἀνεκμετάλλευτος ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως κεφαλαίων.

Βιομηχανίαν δὲν ἔχει ἀξίαν λόγου, ἐκτὸς μικρᾶς ὑφαντουργίας, βυρσοδεψίας, καὶ συσκευασίας ἰχθύων, κυρίως ἐξαιρετικῆς ποιότητος σαρδελλῶν.

Ἡ *συγκοινωνία* δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη, διότι τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον εἶναι μόλις 3.500 χιλμ., τὸ ὁδικὸν 10.000 χιλμ. καὶ ἐξυπηρετεῖται κυρίως διὰ τῆς ἀκτοπλοίας.

Τὸ *ἐμπόριον* ἐνεργεῖται κυρίως μετὰ τῶν ἀποικίων τῆς, τῆς Βραζιλίας, τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Ἀγγλίας. Πάντως αἱ εἰσαγωγαὶ τῆς εἶναι διπλάσιαι τῶν ἐξαγωγῶν.

Μετὰ τῆς Ἑλλάδος τὸ ἐμπόριον εἶναι ἀσήμαντον.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἔ ξ ἔ τ α σ ι ς

Οἱ Πορτογάλοι εἶναι ἀπόγονοι Σαξωνικῶν καὶ ἄλλων φυλῶν μετὰ διασταυρώσεων ἀραβικῶν. Ὅμιλοῦν τὴν *Πορτογαλικὴν* γλῶσσαν, παρὰ τὴν Ἰσπανικὴν καὶ εἶναι ἅπαντες *Χριστιανοὶ Καθολικοὶ*. Μεταναστεύουν κυρίως εἰς τὴν Βραζιλίαν, ὅπου ὀμιλεῖται ἡ γλῶσσά των καὶ ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦτο ἀποικία των.

Εἰκ. 36. Ἄποψις Λισσαβῶνος.

Τὸ **πολίτευμα** τῆς χώρας κατὰ τύπους Δημοκρατικόν, εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητα **Δικτατορικόν**.

Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ **Λισσαβὼν** (700.000 κάτ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς χώρας, τὸ κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν της καὶ τοῦ ἐμπορίου της. Εἶναι ἀκόμη κέντρον διεθνoῦς ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας. (Εἰκ. 36).

Ἐκ τῆς Λισσαβῶνος ἀρχίζει ἡ μεγαλύτερα συγκοινωνιακὴ ἀρτηρία τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία διέρχεται ἀπὸ τὴν Μαδρίτην, τοὺς Παρισίους, τὸ Βερολίνον, τὴν Μόσχαν καὶ καταλήγει εἰς τὸ Βλαδιβοστόκ τῆς Ἀσίας.

Ἡ περιοχή τῆς Λισσαβῶνος εἶναι πολὺ εὖσειστος. Κατὰ τὸ 1775 ὀλόκληρος ἡ πόλις κατεστράφη ἀπὸ σεισμόν.

Ἄλλαι πόλεις εἶναι τὸ **Ἐσπόρτο**, λιμὴν πρὸς Β. τῆς Λισσαβῶνος (250.000 κάτ.) καὶ ἡ **Κόϊμπρα** εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

Μία παρένθεσις

Ἐξετάσαντες τὴν Ἰσπανίαν καὶ Πορτογαλίαν θὰ πρέπη νὰ ἀναφέρωμεν δύο λέξεις διὰ τὰ ἡρωϊκὰ τέκνα των, τοὺς μεγάλους θαλασσοπόρους καὶ ἐξερευνητάς των, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν τόλμην, τὴν γεναιότητά των καὶ τὴν μεγάλην ἀνησυχίαν τῆς ψυχῆς των, μᾶς ἔφεραν εἰς φῶς τὸν **Νέον Κόσμον** (Ἀμερικὴν) καὶ μᾶς ἐγνώρισαν τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀσίαν.

Ἐκ τῆς Ἰσπανίας ἐξεκίνησεν ὁ **Χριστόφορος Κολόμβος** τὴν 3ην Αὐγούστου 1492 διὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν **Νέον Κόσμον**.

Ἀπὸ τὴν Λισσαβῶνα τῆς Πορτογαλίας ἐξεκίνησεν ὁ **Βαρθολομαῖος Ντιάζ**, ὁ πρῶτος εὐρωπαῖος, ποὺ ἔφθασεν εἰς τὸ Ἀκρωτήριον Καλῆς Ἑλπίδος τῆς Ἀφρικῆς τὸ 1488.

Ἐκ τῆς Λισσαβῶνος ἀνεχώρησεν ὁ ἐπίσης Πορτογάλος καὶ μέγας θαλασσοπόρος **Βάσκο ντὲ Γκάμα**, τὸ 1497, ὁ ὁποῖος διὰ τοῦ ἀκρωτηρίου Καλῆς Ἑλπίδος τῆς Ἀφρικῆς ἔφθασεν εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ἤνοιξε τὸν δρόμον εἰς τοὺς Εὐρωπαίους.

Πορτογάλος ἦτο ὁ διάσημος θαλασσοπόρος **Μαγγελάνος**, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἐξεκίνησεν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν διὰ τὸ μεγαλύτερον ταξίδιον τοῦ κόσμου καὶ ἐπραγματοποίησε τὸ ὄνειρον τῶν ἀνθρώπων, τὸν γύρον τῆς Γῆς, τὸ 1519 — 1522.

Ἰσπανὸς ἦτο ὁ ἀνθρώπος ποὺ ἀντίκρινσε πρῶτος εἰς τὸν ἰσθμὸν τοῦ Παναμᾶ, τὸν Μέγαν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν εἰς τὰς 29 Σεβρίου τοῦ 1513, ὁ **Βάσκο Μπαλμπόα**.

Ἰσπανὸς εἶναι ὁ κατακτητὴς τοῦ Μεξικῆ εἰς τὰ 1521, ὁ **Φερνάντο Κορτές**, καὶ Ἰσπανὸς ἦτο ὁ ἄλλος κατακτητὴς τοῦ Περού εἰς τὰ 1535, ὁ **Φραγκίσκο Πιζάρρο**.

Ἀσκήσεις: 1) Ὀνομάσατε τὰ κράτη τῆς Νοτίου Εὐρώπης κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ τὸν πληθυσμόν. Ποῖον εἶναι τὸ πλέον πυκνοκατοικημένον; 2) Ποία εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Νοτίου Εὐρώπης; 3) Μὲ ποίας χώρας τῆς Νοτίου Εὐρώπης ἔχει ἡ χώρα μας τὰς περισσότερας ἐμπορικὰς συναλλαγάς; 4) Ποῖοι οἱ μεγαλύτεροι λιμένες τῆς Μεσογείου; 5) Τί γνωρίζετε διὰ τὰς Ἑλληνικὰς ἀποικίας τῆς Νοτίου Ἰταλίας καὶ Σικελίας κατὰ τὴν ἀρχαιότητα; 6) Τί γνωρίζετε διὰ τὴν λεγομένην Ἀναγέννησιν καὶ ποῖοι προητόμισαν αὐτήν;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. ΓΑΛΛΙΑ

[Έκτασις 550.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμός 42.000.000 κάτοικοι]

Είσαγωγή. Ἡ Γαλλία ὑπάρχει ὡς ἀνεξάρτητον κράτος ἀπὸ τοῦ 860 μ. Χ. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν 1100 χρόνων ἀνεπτύχθη εἰς Μεγάλην Δύναμιν καὶ ἔγινεν ἓνα ἐκ τῶν πλέον πολιτισμένων Κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Θεωρεῖται γενικῶς ὡς ἡ χώρα τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἐλευθερίας. Τὰς ἀρχάς αὐτὰς διεκήρυξεν κατὰ τὴν μεγάλην Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1789. Μὲ τοὺς δύο Παγκοσμίους Πολέμους ἔπαθε μεγάλας καταστροφὰς καὶ διὰ τοῦτο ἡ χώρα σήμερον δὲν ἔχει τὴν παλαιάν τῆς οἰκονομικὴν δύναμιν.

Φυσικὴ περιγραφή

Θέσις — Ὅρια — Ἐκτασις. Ἡ Γαλλία κατέχει τὸ μεγαλύτερον τμῆμα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ἔχει ἰδεώδη θέσιν εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον, διότι ἀπέχει ἀπὸ τὸν Β. Πόλον, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν.

Συνορεύει πρὸς Α. μετὰ τὴν Ἰταλίαν, Ἑλβετίαν, Γερμανίαν, τὸ Λουξεμβούργον καὶ Β.Α. ἀπὸ τὸ Βέλγιον. Πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, πρὸς Β. ἀπὸ τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης καὶ πρὸς Ν. συνορεύει μετὰ τὴν Ἰσπανίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Ἡ Γαλλία εἶναι τὸ δευτερον εἰς ἕκτασιν κράτος τῆς Εὐρώπης, μετὰ τὴν Ρωσσίαν, καὶ ἔχει μῆκος 1000 χιλμ. ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ 950 ἀπὸ Α. πρὸς Δ.

Διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους : (Ὅρη — Πεδιάδες — Ποταμοί). Ἀπὸ ἀπόψεως γεωλογικῆς κατασκευῆς ἡ Γαλλία φαίνεται ὅτι ἐσχηματίσθη μετὰ τὰς πρώτας χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ ἔνεκα τούτου σήμερον οὔτε ἠφαιστεια ἔχει, οὔτε εὐσειστος εἶναι.

Τὸ Γαλλικόν ἔδαφος παρουσιάζει τὸ χαρακτηριστικόν τοῦ χωρισμοῦ κατὰ μέρος, τῆς ὄρεινης καὶ πεδινῆς του ζώνης. Τὸ νοτιοανατολικόν τμῆμα εἶναι σχεδόν ὄρεινόν, ἂν ἀφαίρεση κανεῖς τὴν ἐπιμήκη κοιλάδα τοῦ Ροδανοῦ ποταμοῦ, καὶ τὸ βορειοδυτικόν μία ἀπέραντη πεδιάς.

Τὰ κυριώτερα ὄρεινά συγκροτήματα τῆς χώρας εἶναι αἱ **Γαλλικαὶ Ἄλπεις** (τμῆμα τῶν Κεντρικῶν Ἄλπεων) ἐπὶ τῶν ὁποίων πυργοῦται ἡ ὑψηλότερα κορυφή τῶν Ἄλπεων, τὸ **Λευκὸν ὄρος** (4.810 μ.).

Παραφυὰς τῶν Ἄλπεων πρὸς Βορρᾶν εἶναι τὸ ἀπότομον ὄρος **Τούρας** (1.700 μ.) καὶ βορειότερον ἡ ὄροσειρὰ τῶν **Βοσγίων ὄρεων** (1.500

μ.). Βορειοδυτικῶς τῶν Βοσγίων ἐκτείνονται αἱ χαμηλαὶ καὶ δασώδεις λοφοσειραὶ τῶν *Ἄρδεων*.

Εἰς τὸ κέντρον, πρὸς τὰ νοτιοανατολικά τῆς Γαλλίας, ἀπλοῦται ἡ ὄγκωδεστέρα καὶ γρανιτώδης ὄροσειρὰ τῶν *Κεντρικῶν ὀρέων*, τῆς ὁποίας τὸ μέσον ὕψος εἶναι 700 — 1100 μ.

Εἰς τὸ νοτιοδυτικὸν τμήμα ἐκτείνεται ἡ ὄροσειρὰ τῶν *Πυρηναιῶν ὀρέων* (3.400 μ.), τὸ φυσικὸν ὄριον μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας. Τὰ Πυρηναῖα σκεπάζονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ πυκνῶν δασῶν ἐκ δρυῶν, καστανεῶν καὶ πεύκων, δέν διακόπτονται ὑπὸ βαθέων κοιλάδων καὶ καθιστοῦν τὴν διάβασίν των δύσκολον.

Λόγω τῆς φυσικῆς αὐτῆς διατάξεως τῶν ὀροσειρῶν διακρίνονται :

- 1) Πρὸς τὰ βορειοδυτικά ἡ *μεγάλῃ Γαλλικῇ πεδιάδι*, 2) Πρὸς Νότον, ἡ ἐπιμήκης *πεδιάδι τοῦ Ροδανοῦ*, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Κεντρικῶν ὀρέων καὶ τῶν Ἄλπεων καὶ καταλήγει εἰς τὴν Μεσόγειον. Καὶ 3) τὸ μέγα *ὄροπέδιον τῆς Λωρραίνης*, ποῦ ἐκτείνεται μεταξὺ Κεντρικῶν ὀρέων, Βοσγίων καὶ Ἄρδεων.

Ὅλαι αἱ πεδιάδες τῆς Γαλλίας εἶναι εὐφορώταται, ἐκτὸς τῆς περιοχῆς μεταξὺ Βισκαϊκοῦ κόλπου, ποταμοῦ Γαρούνα καὶ Πυρηναιῶν, ὅπου ὑπάρχουν ἀμμώδεις ἄγονοι ἐκτάσεις, ὀνομαζόμεναι *Λάνδεις*.

Ποταμοί. Ἡ Γαλλία λόγῳ τῶν πολλῶν βροχῶν τῆς ἔχει πολλοὺς καὶ μεγάλους ποταμοὺς οἱ ὅποιοι ὄχι μόνον ἀρδεύουσι πλουσίως τὰς πεδιάδας καὶ τὰς καθιστοῦν εὐφορώτερας, ἀλλὰ ἀποτελοῦν καὶ πρώτης τάξεως συγκοινωνιακὸν δίκτυον (εἶναι ὄλοι πλωτοὶ εἰς μέγα βάθος), ὥστε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας συναντῶμεν ἄνω τῶν 500 λιμένων, μεζωηράν ποταμοπλοϊκὴν κίνησιν.

Ἐπὶ πλέον δὲ πρῶτοι οἱ Γάλλοι συνέδεσαν ὄλους τοὺς ποταμοὺς μεταξὺ των διὰ διωρύγων καὶ τοιουτοτρόπως ἐκ τῆς Μεσογείου θαλάσσης δύναται κανεῖς ποταμοπλοϊκῶς νὰ φθάσῃ εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης, ἢ τὸν Ρήνον ἢ τὸν Ἀτλαντικόν.

Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι, ὁ *Δίγη* (μήκους 1000 χιλμ.), πηγάζει ἐκ τοῦ Κεντρικοῦ ὄροπέδιου τῆς Γαλλίας καὶ διὰ τῶν πόλεων *Ὁρλεάνης* καὶ *Νάντης* ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Γαλλίας καὶ διὰ τῶν πολλῶν παραποτάμων του ἀρδεύει πλουσιώτατα τὴν κεντρικὴν δυτικὴν πεδιάδα τῆς Γαλλίας.

Ὁ *Ροδανός*, ὁ πολυυδρότερος τῆς Γαλλίας, πηγάζων ἐκ τῶν Ἑλβετικῶν Ἄλπεων καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Λυῶνος ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον, παρὰ τὴν Μασσαλίαν.

Ὁ *Σηκουάνας*, ὁ ὁποῖος συγκεντρώνει πολλοὺς παραποτάμους ἐκ τῶν Βοσγίων ὀρέων, διέρχεται διὰ τῶν Παρισίων καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Μάγχην.

Ὁ *Γαρούνας*, πηγάζει ἐκ τῶν Πυρηναίων καὶ διερχόμενος διὰ τῶν πόλεων Τουλούζης καὶ Μπορντώ, ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἄτλαντικόν.

Ἄκόμη ὁ *Ρήνος*, ὁ ὁποῖος σχηματίζει τὰ Γαλλογερμανικὰ σύνορα εἰς μῆκος 200 χιλμ. ὁ παραπόταμος αὐτοῦ *Μοζέλας* καὶ ὁ *Μόζας*, οἱ ὁποῖοι ἐκβάλλουν εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Διαμόρφωσις τῶν ἀκτῶν. Τὰ παράλια τῆς Γαλλίας πρὸς τὴν Μάγχην, τὸν Ἄτλαντικόν καὶ τὴν Μεσόγειον εἶναι ἀλλοῦ ἐπίπεδα καὶ βραχῶδη καὶ ἀλλοῦ εὐθύγραμμα καὶ ἀμμόδη, ἀλλὰ σχηματίζουν καὶ πολλοὺς καλοὺς λιμένας καὶ ὄρμους.

Ἐκ τῶν πολλῶν λιμένων τῆς Γαλλίας ἀναφέρομεν τοὺς σπουδαιότερους. Εἰς τὴν Μεσόγειον : τῆς *Μασσαλίας* (πρῶτος τῆς Μεσογείου) καὶ τῆς *Τουλώνας*. Εἰς τὸν Ἄτλαντικόν : τοῦ *Μπορντώ*, *Νάντης* καὶ *Βρέστης*. Εἰς τὴν Μάγχην : *Χερβούργον* καὶ *Χάβρης* καὶ εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν : τῆς *Δουγκέρκης* καὶ τοῦ *Καλαί*.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ὑπάγεται καὶ ἡ νῆσος *Κορσικὴ* (πατρίς τοῦ Μ. Ναπολέοντος) εἰς τὴν Μεσόγειον.

Κλίμα. Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας χαρακτηρίζεται ὡς *εὐκρατον*. Εἰδικώτερον δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὴν χώραν εἰς τρεῖς ζῶνας κλίματος :

1) Τὴν *Μεσογειακὴν ζώνην*. Τὸ τμήμα αὐτὸ κατὰ μῆκος τῆς Μεσογείου ἔχει κλίμα *μεσογειακόν*, μὲ πολὺ ἥπιον χειμῶνα καὶ δροσερὸν θέρος. Εἰς τὸ τμήμα αὐτὸ εὐρίσκεται ἡ περίφημος εἰς ὅλον τὸν κόσμον «*Κυανὴ Ἀκτὴ*» μὲ κέντρον τὴν *Νίκαιαν*. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ μέρη αὐτὰ καταφεύγουν τὸν χειμῶνα οἱ πλοῦσιοι ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Γῆς. Κυανὴ Ἀκτὴ ὀνομάζεται, διότι καὶ τὸν χειμῶνα ὁ οὐρανὸς εἶναι καθαρὸς καὶ ἡ θάλασσα ἤρεμη καὶ καταγάλανη. Αἱ περισσότεραι βροχαὶ πίπτουν τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον. Ἡ βλάστησις εἶναι ὁμοία τῆς Ἑλληνικῆς καὶ εὐδοκιμεῖ ἡ *ἐλαία* καὶ τὰ *ἐσπεριδοειδῆ*.

2) Ἄτλαντικὴ ζώνη. Αὐτὴ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Πυρηναια καὶ φθάνει μέχρι τοῦ Βελγίου. Ἔχει κλίμα *ὠκεάνειον*, μὲ πολλὰς βροχὰς σχεδὸν πάντοτε, διότι οἱ νοτιοδυτικοὶ ἄνεμοι δὲν ἐμποδίζονται ὑπὸ ὄροσειρῶν καὶ φθάνουν μέχρι τῶν Κεντρικῶν ὄρέων καὶ τῶν Ἀνατολικῶν ὄροσειρῶν.

3) Ἡπειρωτικὴ ζώνη. Ὡς ἠπειρωτικὴ ζώνη χαρακτηρίζεται τὸ ὄρεινὸν συγκρότημα τῶν Κεντρικῶν ὄρέων, Γαλλικῶν Ἀλπεων καὶ Βοσγίων ὄρέων εἰς τὰ ὁποῖα τὸ κλίμα εἶναι *ἠπειρωτικόν* (ψυχρὸς ἢ ψυχρότατος χειμῶν, σχετικῶς θερμὸν θέρος), μὲ πολλὰς βροχὰς καὶ ἀφθόνους χιόνιας κατὰ τὸν χειμῶνα.

Τὸ κλίμα χαρακτηρίζει καὶ τὴν βλάστησιν. Τοιοῦτοτρόπως εἰς τὸ βορειοανατολικὸν τμήμα εὐδοκιμοῦν τὰ *δημητριακά*, ἡ *ἀμπελος* καὶ τὰ *ὄπωροφόρα* δένδρα. Εἰς τὸ βόρειον, τὰ *τεῦτλα* καὶ τὰ *λαχανικά*. Νοτίως τοῦ Λίγης ἡ *ἀμπελος* καὶ τὰ *σιτηρὰ* καὶ εἰς τὴν Μεσογειακὴν ζώνην ἡ *ἐλαία*, τὰ *ἐσπεριδοειδῆ* καὶ ἡ *ἀμπελος*.

Οικονομικὴ ἐξέτασις

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Τὸ πεδινὸν ἔδαφος, τὸ εὐκρατον κλίμα, αἱ πολλαὶ βροχαὶ αἱ πλούσιαι ἀρδεύσεις ἐκ τῶν ποταμῶν καὶ τὸ γεγονός ὅτι τὰ 70^ο, τοῦ ἔδαφους τῆς εἶναι καλλιεργήσιμα, καθιστοῦν τὴν Γαλιαν τὴν πλουσιωτέραν γεωργικῶς χώραν τῆς Εὐρώπης.

Ἐπὶ πλέον ἢ καλλιέργεια γίνεται μὲ ἐπιστημονικοὺς τρόπους καὶ μὲ μηχανικὰ μέσα. Τὰ κυριώτερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ὁ **σίτος** (7,2 ἑκατ. τόννοι), δευτέρα εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Ρωσσίαν καὶ πέμπτη εἰς τὸν κόσμον. Ὁ **οἶνος** (πρῶτη εἰς τὸν κόσμον), μὲ περιφήμους οἶνους τῆς **Βουργουνδίας** καὶ **Καμπανίας**. Τὰ **γεώμηλα** (13,5 ἑκατομ. τόννοι), τετάρτη εἰς τὸν κόσμον. Τὰ **δσπρια** (2,7 ἑκατομ. τόννοι), τετάρτη εἰς τὸν κόσμον καὶ τὰ **ζαχαρότευτλα** (παραγωγή ζαχάρως 1,7 ἑκατ. τόννοι), ἑβδόμη εἰς τὸν κόσμον.

Ἀκόμη παράγει μεγάλας ποσότητας ὀπωρικῶν (φρούτων), μὲ τὰς ὁποίας καλύπτει τὰς ἀνάγκας τῆς. Ἐπίσης καλλιεργεῖται ἡ ἐλαία, ὁ κάπνός, ἡ κάνναβις, ἡ μορέα διὰ τὴν σηροτροφίαν κ. ἄ.

Γενικῶς ἡ ἀπόδοσις τῆς γεωργίας εὐρίσκεται εἰς ὑψηλὸν ἐπίπεδον, ἂν καὶ ὑστερεῖ μερικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ **κτηνοτροφία**, χάρις εἰς τὸ εὐνοϊκὸν ἔδαφος καὶ τὴν διαρκῆ χλόην, εἶναι πολλὴ ἀνεπτυγμένη, ἂν καὶ ποιοτικῶς δὲν φθάνει τὴν Ὀλλανδικὴν καὶ ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Τρέφουν βόας, ἵππους, χοίρους, πρόβατα κ. ἄ. Τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἶναι παγκοσμίου φήμης, ὡς ὁ τυρὸς **Ροκφόρ**, **Καραμπέρ** κ.τ.λ. Ἡ **σηροτροφία** ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένη.

Τὰ δάση τῆς καλύπτουν τὸ 1/5 τῆς ἐπιφανείας τῆς καὶ ἐξ αὐτῶν καλύπτει τὰς εἰς ξυλείαν ἀνάγκας τῆς.

Μεγάλῃ ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ **ἀλιεία** καὶ ἀποφέρει σημαντικὸν Ἐθνικὸν εἰσόδημα.

Ὁ **ὀρυκτὸς πλοῦτος** εἶναι μέγας καὶ ἡ Γαλλία ἔχει τὰ μεγαλύτερα κοιτάσματα **σιδήρου** καὶ **βωξίτου** τοῦ κόσμου. Προπολεμικῶς παρήγε 50 ἑκατομ. τόννους σιδήρου, κρατοῦσα τὴν 2αν θέσιν μετὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Σήμερον δὲν φθάνει αὐτὴν τὴν παραγωγήν, λόγῳ ἑλλείψεως ἀνθρακωρυχείων πλησίον τῶν σιδηρομεταλλευμάτων. Τὰ ἄλλα ὀρυκτὰ ὑπάρχουν εἰς μικρὰς ποσότητας καὶ λείπει ἔντελῶς τὸ πετρέλαιον.

Βιομηχανία. Ἡ Γαλλία ἀνήκει εἰς τὰ πλέον βιομηχανικὰ κράτη τοῦ Κόσμου καὶ εἰς τοῦτο συνετέλεσαν ὁ μέγας γεωργικὸς καὶ κτηνοτροφικὸς πλοῦτος, τὰ μεγάλα κοιτάσματα σιδήρου καὶ γαιάνθρακος καὶ ἡ παραγωγή ἠλεκτρικῆς δυνάμεως ἐκ τῶν ὑδατοπτώσεων.

Ἡ βιομηχανία ἀπασχολεῖ τὸ 1/2 τῶν ἐργαζομένων καὶ ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν πηγὴν πλούτου καὶ τοῦτο, λόγῳ τῆς ἐκλεκτῆς ποιότητος τῶν προϊόντων τῆς.

Ἡ **σιδηροβιομηχανία** εἶναι ἡ τρίτη τοῦ κόσμου καλύπτουσα τὰ 12^ο, τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Ἡ **βιομηχανία αὐτοκινήτων**, ἡ τετάρτη τοῦ

κόσμου. Ἡ *ὕφαντουργία* ἀπασχολεῖ 1 ἑκατομμύριον ἐργάτας, ἐκ τῶν καλύτερων τοῦ κόσμου. Ἡ *βιομηχανία φυσικῆς μετάξης*, ἡ πρώτη εἰς τὸν κόσμον μὲ κέντρον τὴν Λυών.

Μοναδικὴ εἶναι ἡ βιομηχανία *εἰδῶν πολυτελείας* : ἀρώματοποιία, οἰνοπνευματοποιία (ἡδύποτα, οἶνοι πολυτελείας), τὰ καταστήματα γυναικείας μόδας, ἡ βιομηχανία δέρματος, καὶ τὰ παγκοσμίου φήμης προϊόντα πορσελάνης καὶ ὑάλου. Κατὰ τὰς δηλώσεις τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς (1949), ἡ *Γαλλία εἶναι ἡ τρίτη οἰκονομικὴ δύναμις τοῦ κόσμου*.

Τὸ *ἐμπόριον* τῆς Γαλλίας κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπῃ. Ἐὰν καὶ ἔπαθε μεγάλας ζημίας κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, κατάρθωσε συντόμως ν' ἀνορθωθῆ. Σήμερον ἀκόμη αἰ εἰσαγωγαὶ ὑπερβαίνουν τὰς ἐξαγωγάς.

Μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἔχει καλὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς. *Εἰσάγει* οἶνον, ἔλαιον, καπνόν, ἀκατέργαστα δέρματα, κουκούλια καὶ *ἐξάγει* μεταξωτὰ καὶ ἄλλα ὑφάσματα, εἶδη νεωτερισμοῦ καὶ ἄλλα βιομηχανικὰ εἶδη.

Συγκοινωνία. Ἡ Γαλλία ἔχει μεγάλον σιδηροδρομικὸν δίκτυον (55.000 χιλμ.), τὸ τελειότερον ὁδικὸν δίκτυον τοῦ κόσμου (690.000 χιλμ.) καὶ ποταμοπλοϊκὸν (ποταμῶν καὶ διωρύγων) 15.000 χιλμ.

Ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ ἀτμοπλοῖα (5ῃ εἰς τὸν κόσμον) καὶ ἡ ἀεροπορικὴ μὲ ὅλον τὸν κόσμον.

Ἡ Γαλλία ἔχει μεγάλην Τουριστικὴν κίνησιν. Τὸ *«Παρίσι»*, κυρίως, εἶναι τὸ *μεγαλύτερον τουριστικὸν κέντρον τοῦ κόσμου*. Κατὰ τὸ 1950 ἀφίχθησαν 1.500.000 ἄνθρωποι, ποὺ ἐξώδυσαν 100 ἑκατομ. δολλάρια ! Αἱ περίφημοι λουτροπόλεις, *Νίκαια, Ντωβίλ, Βισὸν* κ.ἄ. προσελκύουσιν κατ' ἔτος πολλοὺς ξένους καὶ ἐπομένως ὁ Τουρισμὸς εἶναι σπουδαῖος κλάδος τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἔ ξ ἔ τ α σ ι ς

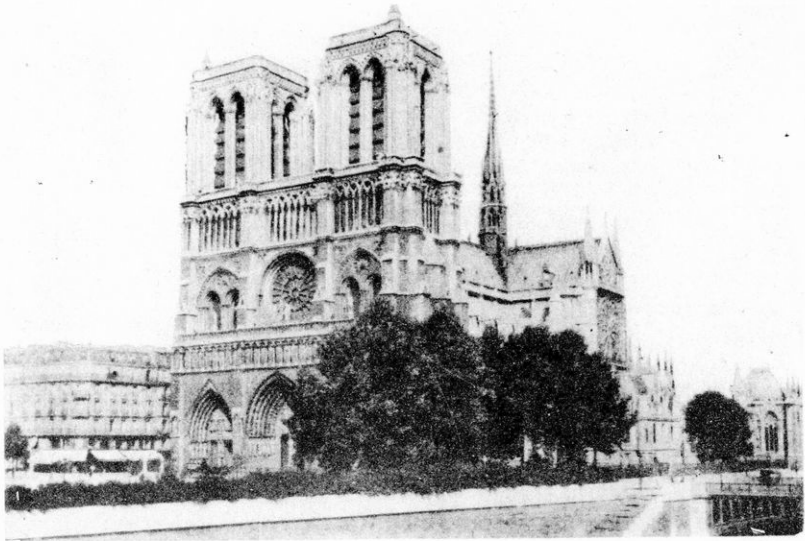
Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γαλλίας ἀνέρχεται εἰς 42.000.000 κατοίκους. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἐλάττωσις τῶν γεννήσεων καὶ ἐπομένως ἡ μείωσις τοῦ πληθυσμοῦ καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἡ μόνη χώρα τῆς Εὐρώπης ποὺ δέχεται μετανάστας.

Ὁ Γαλλικὸς λαὸς εἶναι ἀπόγονος τῶν *Κελτῶν*, ὁ ὁποῖος ἦλθεν εἰς ἐπιμεξίαν μετ' ἄλλων λαῶν, κυρίως Ρωμαίων καὶ Φράγκων. Χαρακτηρίζεται ὡς λαὸς εὐφυῆς, ἐργατικὸς, φιλελεύθερος καὶ ἔχει μεγάλην ἐπίδοσιν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὰς καλὰς τέχνας.

Ἡ γλῶσσά των, ἡ *Γαλλικὴ*, εἶναι ἀπὸ τὰς πλέον ἐξελιγμένας, πλουσιωτάτη καὶ διακρίνεται διὰ τὴν σαφηνειάν της. Ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ γλῶσσα τῆς λογοτεχνίας καὶ διπλωματίας.

Κατὰ τὸ θρήσκευμα οἱ Γάλλοι ἀνήκουν εἰς τὴν *Καθολικὴν* ἐκκλησίαν, ἐκτὸς ὀλίγων *Διαμαρτυρομένων* (1 ἑκατομ.) καὶ ὀλίγων Ἑβραίων.

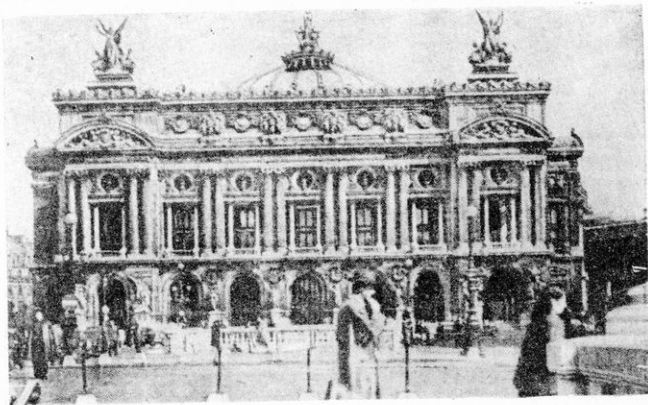
Πολίτευμα. Ἡ Γαλλία ἔχει *Κοινοβουλευτικὴν Δημοκρατίαν*.

Εικ. 37. Ἡ «Παναγία τῶν Παρισίων».

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας εἶναι οἱ **Παρίσιοι** (3.000.000 κάτ. καὶ μετὰ τῶν προαστείων 5.000.000 κάτ.), ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ Σηκουάνα, ἡ **ὠραιότερα πόλις τοῦ κόσμου** καὶ διεθνὲς πνευματικὸν κέντρον.

Κοσμεῖται ὑπὸ πλήθους καλλιτεχνικῶν κτισμάτων : ἀνάκτορα Λούβρου, Παναγία τῶν Παρισίων (εἰκ. 37), μουσεῖον Λούβρου, τὸ Πάνθεον, ὁ περίφημος πύργος τοῦ Ἄιφελ (300 μ. ὕψους ὀλόκληρος σιδερένιος), ἡ Ὅπερα, ἡ Ἄφισ τοῦ Θριάμβου κ.ἄ. (Εἰκ. 38).

Εἰκ. 38. Ἡ ὄπερα τῶν Παρισίων.

Ἀνώτατα πνευματικά ἰδρύματα, Πανεπιστήμιον, Πολυτεχνεῖον, Κολλέγιον τῆς Γαλλίας, τὴν καθιστοῦν *παγκόσμιον πνευματικὸν κέντρον*. Εἰς τὸ σύνολόν τῆς ἡ πόλις εἶναι ἓνα καλλιτέχνημα καὶ δικαίως ὠνομάσθη ὡς *ἡ πόλις τοῦ φωτός*.

Εἰς 65 χιλμ. ἀπόστασιν εὐρίσκεται τὸ προάστειον *Βερσαλλίαι*, ὅπου εἶναι τὰ περίφημα ἀνάκτορα τῶν Γάλλων βασιλέων μετὰ τῶν θαυμασιῶν πάρκων τῶν.

Δευτέρα πόλις εἶναι ἡ *Μασσαλία* (650.000 κάτ.) εἰς τὴν Μεσόγειον ἢ ὅποια ἐκτίσθη ὑπὸ Ἑλλήνων τὸ 600 π. Χ. Εἶναι διεθνῆς λιμῆν, ὁ πρῶτος τῆς Γαλλίας καὶ ὁλοκλήρου τῆς Μεσογείου.

Ἡ *Λυὼν* (570.000 κάτ.), κέντρον μεταξουργίας καὶ βυρσοδεφίας μοναδικὸν εἰς τὸν κόσμον. Τὸ *Μπορντώ*, (253.000), μεγάλος λιμῆν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, κέντρον ἔξαγωγῆς οἴνων. Ἡ *Βρέστη*, πολεμικὸς ναύσταθμος. Τὸ *Χερβουῆρον* λιμῆν τῶν ὑπερωκεανείων διὰ τὴν Ἀμερικὴν, ἡ *Δίλλη* εἰς τὸ Β. τμήμα, τὸ *Στρασβουῆρον* εἰς τὴν Ἀλσατίαν, ἡ *Νίκαια* τὸ κέντρον τῆς *Κυανῆς Ἀκτῆς* ἢ *Ριβιέρας*, ὅπως ἄλλως λέγεται, εἰς τὴν Μεσόγειον κ.ἄ.

Ἀ ν ά γ ν ω σ ῖ μ α

ΠΑΡΙΣΙΝΑ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΑ

ΙΧΕ τελειώσει τὸ ταξίδι τοῦτο. Ξαναβρέθηκα στὴν Ἀθήνα. Ἐνας φίλος μὲ ρώτησε :

— Καὶ τί θὰ πῆς γιὰ τὸ Παρίσι ;

Τοῦ ἀποκρίθηκα :

— Τὸ Παρίσι θὰ τὸ προσπεράσω. Εἶναι ὁ μεγάλος «κοινὸς τόπος» τοῦ ταξιδιοῦ. Τὸ Παρίσι τὸ ξέρουν ὅλοι, δρόμο τὸ δρόμο, σπίτι τὸ σπίτι. Κι' ἐκεῖνοι ποὺ τὸ ἐξῆσαν καὶ ἐκεῖνοι ποὺ δὲν τὸ εἶδαν ποτέ. Τριακόσια χρόνια τώρα, καὶ περισσότερα, ἡ περιγραφὴ, ἡ μελέτη, τὸ μυθιστόρημα, τὸ διήγημα, τὸ θέατρο, ἡ ἐφημερίδα, τὰ πάντα ὀμιλοῦν ὁλοένα γιὰ τὸ Παρίσι. Ἰσαμε τοὺς ἔσχατους τούτους καιροὺς, ὅπου οἱ ἀγγλοσαξωνικὲς πολιτείες ἔρχονται νὰ διεκδικήσουν κάποιον προβάδισμα. Μὰ τὸ Παρίσι ἀπομένει πάντα γιὰ ὅσους δὲν τὸ ἀντίκρισαν ἢ «γῆ τῆς ἐπαγγελίας», γιὰ ὅσους τὸ ἐγγύωρισαν «ἢ ἀγιάτρευτος νοσταλγία». Καὶ δὲν πρόκειται φυσικά, γιὰ τὸν ἄνθρωπο τοῦ Παρισιοῦ. Πρόκειται γιὰ τὸ πρόσωπο, γιὰ τὸ ὕφος καὶ τὸ χρῶμα τῆς Πολιτείας. Μιάς πολιτείας ποὺ κατορθώνει ν' ἀποκρίνεται στὴν κάθε λαχτάρα, νὰ ικανοποιῇ καὶ τὴν πιὸ δύσκολη καὶ τὴν πιὸ μοναχικὴ ἀπαίτησι, νὰ εἶναι γιὰ ὅλους καὶ γιὰ τὸν καθένα . . .

Πρόκειται γιὰ μιὰ πολιτεία πολὺ ἀνεξίκακη, μὲ νοῦ ἀνοιχτό, ἄσυλο τῶν καταδιωγμένων, τῶν κατατρεγμένων, τῶν ἀπελπισμένων. Φιλοξενεῖ τὰ πάντα : τὶς ιδέες, τὰ αἰσθήματα, τὶς πρωτοβουλίες, τὶς διαθέσεις, τὶς τάσεις καὶ τὶς τεχντροπίες. Ἀνθρώποι ἀπ' ὅλους τοὺς τόπους τῆς γῆς ἔρχονται ν' ἀπαγγιάσουν ἐκεῖ πέρα. Οἱ μαῦροι, οἱ κίτρινοι φοιτητὲς μὲ τὰ λοξὰ μάτια, μὲ τὰ αἰνιγματικὰ χαμόγελα, κατεβαίνουν εὐτυχισμένοι τὰ βουλεβάρτα . . . Σ' ὅποια φυλῆ, σ' ὅποια πίστι, σ' ὅποια τάξη, σ' ὅποιον τόπο κι ἂν ἀνήκεις, στὸ Παρίσι θὰ βρῆς τὴν πατρίδα σου . . .

Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά εἶναι μιὰ πολιτεία, ποὺ δὲν τρομάζει. Μιὰ πολιτεία

γεμάτων οικειότητα. Και τούτο δὲν τὸ κατορθώνουν οἱ ἄνθρωποι. πού συχνά εἶναι κάπως ἀπότομοι, καὶ πολὺ καυχήσαρδες γιὰ τὸν τόπο τους· τὸ κατορθώνουν οἱ δρόμοι, οἱ πλατεῖες, τὰ σπίτια, τὰ μνημεῖα, οἱ δενδροστοιχίες, ἡ ποίηση! Ἀκόμη καὶ τὸ μεγαλεῖο του εἶναι προσιτὸ στὸ καθένα. Naί, δὲν ἀνήκει στίς πολιτεῖες πού σὲ τρομάζουν. Αὐτὸ φυσικά, ὀφείλεται καὶ στὴν πολεοδομικὴ σοφία, πού δὲν ἐπιτρέπει τὰ ἀντιαισθητικὰ ἔκτροπα καὶ στοὺς αὐτοσχεδιασμούς. Τὸ Παρίσι εἶναι παλιό. Κι' ὅπου ξαναχτίζεται, ἡ καινούργια κατασκευὴ του, ἐναρμόζεται πρὸς τὸν περίγυρο, πρὸς τὸ ὕψος τοῦ δρόμου. Ὁ οὐρανοξύστης εἶναι ἄγνωστος στὸ Παρίσι. Πέντε, ἕξι πατώματα. Σπανιότατα περισσότερα. Ἡ φιλοδοξία του δὲν εἶναι νὰ συναγωνιστῇ τὴ Νέα Ὑόρκη. Ἐπιθυμεῖ νὰ διατηρήσῃ τὸ ὕψος του καὶ τὸ χρῶμα του: τὴν εὐγένεια, τὴν οικειότητα καὶ τὴν ἀνοιχτοκαρδιά.

[I. M. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: Εὐρώπη — Δώδεκα κεφάλαια λυρικῆς Γεωγραφίας σελ. 181].

Η 2. Β Ε Λ Γ Ι Ο Ν

["Ἐκτασίς 30.500 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 8.600.000 κάτοικοι]

Εἰσαγωγή. Τὸ Βέλγιον ἔγινεν ἀνεξάρτητον κράτος τὸ 1830. Καὶ εἰς τοὺς δύο Παγκοσμίους Πολέμους (1914 — 1918 καὶ 1939 — 1945), ἔπαθε μεγάλας καταστροφάς, ἀλλὰ χάρις εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφος καὶ τὸ πλοῦσιον εἰς ὀρυκτὰ ὑπέδαφός του, ἐπανέκτησε τὴν οἰκονομικὴν δυνάμιν του.

Φ υ σ ι κ ῆ π ε ρ ι γ ρ α φ ῆ

Θέσις — Ὅρια. Τὸ Βέλγιον εὐρίσκεται μεταξὺ Γαλλίας, Γερμανίας, Ὀλλανδίας καὶ Βορείου θαλάσσης καὶ ἔχει σχῆμα τριγώνου. Ἔχει ἕκτασιν ὅσῃν περίπου καὶ ἡ ἰδικὴ μας Μακεδονία.

Διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους. Τὸ νοτιοανατολικὸν τμήμα τοῦ Βελγίου κατέχεται ἀπὸ τὸ ὀροπέδιον τῶν Ἀρδεννῶν (500—850 μ.) τὸ δὲ ἄλλο μέρος εἶναι πεδινόν, κατερχόμενον ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Τὸ παράλιον τμήμα τῆς χώρας εἶναι πολὺ χαμηλόν (5—20 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης) καὶ εἰς πολλὰ μέρη, εἰς τὸ αὐτὸ ἢ χαμηλότερον ἀπὸ τὴν θάλασσαν ὕψος. Προστατεύεται ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης ἀπὸ φυσικὰς ἀμμόδεις θίνας καὶ ἀπὸ συστάδας ἐνὸς θάμνου, πού ὀνομάζεται Ὅγια καὶ φύεται εἰς τὰ ἀμμόδη μέρη.

Τὰ πεδινὰ μέρη εἶναι εὐφορώτατα, διότι δέχονται συνεχῶς προσχώσεις ἀπὸ τοὺς ποταμούς.

Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς χώρας εἶναι ὁ Μόζας, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ Γαλλικὸν ἔδαφος, διαρρέει τὴν χώραν καὶ προχωρεῖ πρὸς τὴν Ὀλλανδίαν, ὅπου ἐκβάλλει εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν. Ἄλλος εἶναι ὁ Σκάλδης. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ποταμοὶ ρέουν ἡσυχῶς, εἶναι πλωτοὶ καὶ συγκοινωνοῦν μὲ διώρυγας.

Τὰ *παράλια* τῆς χώρας (70 περίπου χιλμ.) εἶναι χαμηλά, ἐπίπεδα καὶ ἀμμώδη, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀλίμενα. Δύο μόνον λιμένες ὑπάρχουν, ὁ μικρὸς τῆς *Ὀσιάνδης* καὶ ὁ μέγας λιμὴν τῆς *Ἀμβέρσης* ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Σκάδην.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἰς τὰ παράλια καὶ γενικῶς εἰς τὰ πεδινὰ μέρη εἶναι *ὠκεάνειον* καὶ ὑγρὸν, ἐνῶ εἰς τὸ ὄροπέδιον τῶν Ἀρδεννῶν μᾶλλον *ἡπειρωτικὸν* μὲ πολλὰς χιόνας κατὰ τὸν χειμῶνα.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Τὰ 60 % τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας εἶναι καλλιεργήσιμα, εὐφορα καὶ καλλιεργοῦνται ἐντατικῶς. Παράγουν *δημητριακά, γεώμηλα, τεύτλα* καὶ *λίνον*, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ δημητριακά καλύπτουν τὰ 25 % τῶν ἀναγκῶν τῆς χώρας, τὰ ἄλλα προϊόντα τὰ 75 % καὶ ἐπομένως τὰ ὑπόλοιπα εἰσάγονται ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Ἡ *κτηνοτροφία*, εἶναι ἐπίσης ἀνεπτυγμένη καὶ γνωστοὶ εἶναι οἱ ἵπποι τῆς *Φλάνδρας*. Ἐπίσης τρέφουν *βοοειδῆ, χοίρους* καὶ *πουλερικά*.

Ἡ *ἀλιεία* ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη, γίνεται μὲ τὰ τελειότερα μέσα καὶ ἔχει ὡς κέντρον τὴν πόλιν *Ὀσιάνδην*.

Ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας εἶναι πλουσιώτατον εἰς ὀρυκτὰ καὶ μεταλλεύματα, εἰς τὴν ἐντατικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ὁποίων ὀφείλει τὴν ἀξιόλογον καὶ σοβαρὰν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς.

Τὰ κυριώτερα προϊόντα τοῦ ὑπεδάφους εἶναι *γαιάνθραξ* (25 ἑκατομ. τόνοι κατ' ἔτος), ὁ *σίδηρος*, ὁ *ψευδάργυρος*, ὁ *μόλυβδος* κ.ἄ.

Βιομηχανία — Ἐμπόριον. Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὸν ἄφθονον γαιάνθρακα καὶ σίδηρον εἶναι μία ἐκ τῶν πλέον βιομηχανικῶν χωρῶν τοῦ κόσμου.

Αἱ κυριώτεραι βιομηχανίαι ποῦ ἀπασχολοῦν τὰ 25 % τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἡ *σιδηροβιομηχανία* (χυτοσίδηρος καὶ χάλυψ), ἡ *κλωστοῦφαντουργία*, ἡ *μεταξουργία*, ἡ *μηχανουργία*, ἡ *ναυπηγική*, ἡ *κατεργασία ἀδαμάντων* (ἐξ ὀρυχείων Κογκὸ) κ.ἄ.

Τὸ *ἐμπόριον* πολὺ ἀνεπτυγμένον. *Εἰσάγει* δημητριακά, εἶδη διατροφῆς καὶ πρώτας ὕλας καὶ *ἐξάγει* βαμβακερὰ προϊόντα, γαιάνθρακα, κατεργασμένον σίδηρον, καὶ ἄλλα βιομηχανικὰ εἶδη. Πάντως αἱ ἐξαγωγαὶ εἶναι μεγαλύτεραι τῶν εἰσαγωγῶν. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐξάγει μηχανάς, φάρμακα, ὑαλικά, χρώματα κ.ἄ. καὶ εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα, μάρμαρα κ.ἄ.

Συγκοινωνία. Τὸ Βέλγιον διαθέτει συγκριτικῶς τὸ μεγαλύτερον σιδηροδρομικόν δίκτυον τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ κόσμου (10.000 χιλμ.), ἀμαμαξιδῶν ὁδῶν (10.000 χιλμ.) καὶ ἐπὶ πλέον ποταμοπλοικόν καὶ διὰ διωρύγων πλήρες δίκτυον 2.000 χιλμ. Ὁ λιμὴν τῆς *Ἀμβέρσης* εἶναι ἕνας ἐκ τῶν μεγαλυτέρων διακομιστικῶν λιμένων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου.

Πολιτικὴ ἐξέτασις

Τὸ Βέλγιον εἶναι ἐκ τῶν πλέον πυκνοκατοικημένων μερῶν τοῦ κόσμου.

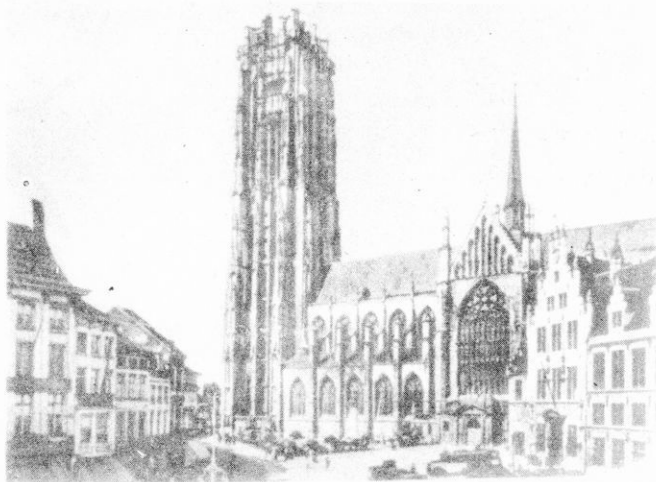
Οἱ Βέλγοι διαιροῦνται εἰς δύο φυλάς : Τοὺς **Φλαμανδοὺς** (Γερμανικῆς καταγωγῆς), οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὰ πεδινὰ μέρη καὶ ὀμιλοῦν τὴν **Φλαμανδικὴν** διάλεκτον καὶ τοὺς **Βαλλόνους** (Γαλλικῆς καταγωγῆς), τοὺς κατοικοῦν τὴν περιοχὴν τῶν Ἀρδεννῶν καὶ ὀμιλοῦν **Γαλλικά**.

Ἐπίσημος γλῶσσα εἶναι ἡ Γαλλικὴ, ἀλλὰ διδάσκεται καὶ ἡ Φλαμανδική.

Ἀπὸ ἀπόψεως θρησκείας οἱ περισσότεροι ἀνήκουν εἰς τὴν **Καθολικὴν Ἐκκλησίαν** καὶ οἱ ὑπόλοιποι εἶναι **Διαμαρτυρόμενοι**.

Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι **Συνταγματικὴ Βασιλεία**.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι αἱ **Βρυξέλλαι** (1.300.000 κάτ.).

Εἰκ. 39. Ἡ Μητρόπολις τῶν Βρυξελλῶν.

Εἶναι πόλις με γαλλικὸν χρῶμα, ὠραιότατη, κτισμένη ἐπὶ τῆς διώρυγος τοῦ ποταμοῦ Σκάλδη, διὰ τῆς ὁποίας συνδέεται με τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Εἶναι βιομηχανικωτάτη πόλις καὶ τὸ οἰκονομικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς χώρας. Περίφημον εἶναι τὸ Δημοτικὸν μέγαρον τῆς πόλεως.

Ἡ **Ἀμβέρσα** (800.000 κάτ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς χώρας, ἐκ τῶν μεγαλυτέρων τοῦ κόσμου, με μεγάλα ναυπηγεῖα ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Σκάλδη. Ἡ **Λιέγη** (200.000 κάτ.), με ὀνομαστὰ ὄπλουργεῖα καὶ ὀνομαστὸν Πολυτεχνεῖον. Ἡ **Γάνδη** (450.000 κάτ.). Τὸ **Σαρλερουά** κ.ἄ. Η

★ 3. Ο Λ Λ Α Ν Δ Ι Α

[Έκτασις 34.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμός 10.200.000 κάτοικοι]

Ἡ Ὀλλανδία λέγεται καὶ « *Κάτω Χώρα* », διότι τὰ 40% τοῦ ἐδάφους τῆς εἶναι χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Εἶναι παλαιὸν κράτος καὶ μέχρι ἀκόμη πρὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου εἶχε μεγάλας ἀποικίας (Ὀλλανδικὰς Ἰνδίας), τὰς ὁποίας ἔχασε, διότι ἀπέκτησαν ἀνεξαρτησίαν.

Φυσικὴ περιγραφή

Ὅρια. Ἡ Ὀλλανδία συνορεύει πρὸς Α. μετὰ τὴν Γερμανίαν, πρὸς Ν. μετὰ τὸ Βέλγιον καὶ βρέχεται ἀπὸ Δ. καὶ Β. ἀπὸ τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Ἡ ἔκτασις τῆς εἶναι ὀλίγον μεγαλύτερα τῆς Μακεδονίας. Ὀλόκληρος ἡ χώρα εἶναι μία πεδιάς, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάρχουν μόνον λόφοι ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μεγαλύτερος ἔχει ὕψος 320 μ.!!

Ποταμοί. Εἰς τὰ παράλια τῆς Ὀλλανδίας (Βόρειος θάλασσα) ἐκβάλλουν οἱ ποταμοὶ *Μόζας* καὶ *Ρήνος*. Ὁ Μόζας πηγάζει ἀπὸ τὰ Βόσγια τῆς Γαλλίας, διαρρέει τὸ Βέλγιον καὶ συμβάλλει εἰς τὸν Ρήνον ὀλίγον πρὸ τῶν ἐκβολῶν του.

Ὁ Ρήνος εἶναι ὁ πλέον ἀξιόλογος ποταμὸς τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Πηγάζει ἀπὸ τὰς Ἑλβετικὰς Ἀλπεις, διαρρέει τὴν μεθόριον Γαλλίας - Γερμανίας, εἰσέρχεται εἰς τὴν Ὀλλανδίαν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ποταμοὶ εἶναι πλωτοὶ εἰς μέγα βάθος καὶ κατακλύζουσι συχνὰ τὰς παρακειμένας πεδινὰς ἐκτάσεις.

Διαμόρφωσις τῶν ἀκτῶν. Εἴπομεν ἀνωτέρω, ὅτι τὰ 40% τῆς ἐπιφανείας τῆς Ὀλλανδικῆς πεδιάδος, κυρίως πλησίον τῶν ἀκτῶν, εἶναι κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Βεβαίως, ἀλλὰ αἱ πεδιάδες αὐταὶ προφυλάσσονται διὰ νὰ μὴν κατακλύζονται ἐκ τῆς πλημμυρίδος, ἀπὸ τεράστια φράγματα, τὰ ὁποία κατεσκεύασαν οἱ ἄνθρωποι ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ μετὰ πολλὴν μόχθον.

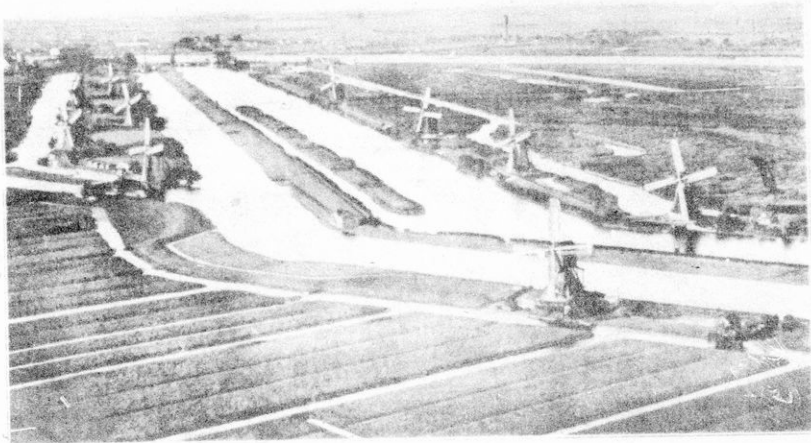
Εἶναι παράξενη καὶ περίεργη ἡ ἱστορία τῶν Ὀλλανδικῶν ἀκτῶν. Τὰ πολὺ παλαιὰ χρόνια, τὰ παράλια, ἀλλὰ καὶ μεγάλο μέρος τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας ἦτο ἀμμόωδης ἔκτασις, ποῦ ἐσχημάτισε *θίνας*.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ μηχανικὴ ἐνέργεια τῶν ὑδάτων παρέσυρε ἓνα μέρος τῆς ἄμμου καὶ ἐσχημάτισε γύρω ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν πολλὰς νήσους.

Κατὰ τὸ 1200 - 1300 μ. Χ. ἡ θάλασσα κατέκλυσε καὶ τὸν πεδινὸν χωρὸν τοῦ μέχρι πρὸ ἐτῶν λεγομένου κόλπου *Ζοϊντερζέ*. (Σήμερον ὁ κόλπος ἔχει ἀποξηρανθῆ κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος καὶ αἱ ἐργασίαι συνεχίζονται).

Τό 1421, κατά μίαν μεγάλην τρικυμίαν ή θάλασσα έπροχώρησεν τόσοσ βαθέως εις τό έσωτερικόν, ώστε κατέστρεψε 72 χωρία και έπνιξε 100.000 άνθρωπος. Καταστρεπτικαί ησαν και αι πλημμυραι της 1 Φεβρουαριου 1953, αι οποια κατέκλυσαν τό δέκατον των καλλιεργησιμων γαιων της χώρας.

Απο του τέλους του μεσαιωνος οι Ολλανδοι ηρχισαν να κτιζουν φράγματα, προ των παρακτιων εκτάσεων, δια να προστατεύσουν τας γαιας των, αλλά και δια να δημιουργήσουν νέας. Αι εκτάσεις αυται απεξηραίνοντο ειτε δια διωρύγων κατά την ωραν της άμπώτιδος, ειτε δια τεχνητής άντλήσεως αυτου. Τας τοιουτοτρόπως κατασκευασθείσας πεδινάς εκτάσεις τας ονομάζουν « Πόλντερ » και υπάρχουν έπαρχιαί ολόκληροι εις την χώραν, που τό μέρος των άποτελεΐται από « Πόλντερ » (Εικ. 40).

Εικ. 40. «Πόλντερ» της Ολλανδίας.

Αργότερον εκτισαν Ισχυρά τείχη εκ γρανίτου εις διάφορα χαμηλά μέρη και τό μεγαλύτερον ειναί τό φράγμα του «Χέλντερ» μήκουσ 10 χιλμ. και ύψουσ 5—8 μ.

Επειδή, όμως, λόγω των συχνών βροχών οι ποταμοί πλημμυρίζουν την χώραν, έχουν αφήσει εις τὰ φράγματα «θύρας», τας οποιασ ανοίγουν όταν ή θάλασσα έχη άμπωτιν και εκχύνονται τὰ ύδατα και τας κλείουν μόλις αρχίση ή πλημμυρις. Ακόμη και τας θύχτας των ποταμών πλησιόν της θαλάσσης, τας έχουν ύψώσει 6 — 10 μ., δια να μη εισέρχεται απ' εκεί ή θάλασσα εις τας πεδινάς εκτάσεις.

Ὁ ἀγὼν τῶν Ὀλλανδῶν μετὰ τὸ ὑγρὸν στοιχεῖον εἶναι ἀδιάκοπος. Ὀλόκληρον μηχανικὴν ὑπηρεσίαν ἔχει τὸ κράτος, διὰ τὰ ἐπιβλέπη καὶ ἐπιδιορθώρη τὰ φράγματα. Διὰ τοῦτο δικαίως λέγουσιν, ὅτι οἱ Ὀλλανδοὶ κατεσκεύασαν μόνοι τὸν τόπον ὅπου ζοῦν.

Δάση μεγάλη δὲν ἔχει σήμερον ἡ χώρα, διότι ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκχερσωθῆ.

Κλίμα. Ἡ Ὀλλανδία λόγῳ τῶν ἐπικρατούντων δυτικῶν ἀνέμων καὶ τῶν συχνοτάτων βροχῶν, σχεδὸν ὅλας τὰς ἐποχάς, ἔχει κλίμα ὠκεάνειον, μὲ ἥπιον χειμῶνα καὶ δροσερὸν θέρος.

Οἰκονομικὴ ἑξέτασις

Γεωργία — Κτηνοτροφία — Ἀνθοκομία. Τὸ 14 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας ἀσχολεῖται μετὰ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι θαυμάσιοι γεωργοὶ καὶ καλλιεργοῦν τὴν γῆν μετὰ τὰ τελειότερα μηχαν-

Εἰκ. 41. Ἀνθόκηποι εἰς τὴν Ὀλλανδίαν.

νικά μέσα. Δέν παράγουν μεγάλας ποσότητας γεωργικών προϊόντων, διότι ή χώρα των είναι μικρά εις έκτασιν, αλλά τὰ προϊόντα των είναι έξοχα εις ποιότητα.

Παράγει *δημητριακά* (σίτος, βρώμη, σίκαλις, κριθή), *σακχαρότευτλα*, *λίνον* καί *όσπρια*.

Τό καύχημα όμως των 'Ολλανδών αποτελοῦν οί άνθόκηποι. 'Η 'Ολλανδία δύναται νά χαρακτηρισθῆ ὡς χώρα τῶν άνθῶν, τῶν ὁποίων ή ὠραιότης ἀμιλλᾶται μέ τήν ἀφθονίαν. (Εἰκ. 41).

Οί περίφημοι 'Ολλανδικοί βολβοί άνθῶν, πού φύονται εις τὰς ἀμμόδεις ἐκτάσεις ἀπό τῆς Χάγης μέχρι καί πέραν τῆς Χάρλεμ, ἀποδίδουν σημαντικόν ἔθνικόν εισόδημα.

Τά περίφημα ρόδα καί γαρύφαλλα τῆς περιοχῆς τοῦ "Αμστερταμ καί οί τουλίπες τῆς 'Ολλανδίας προσελκύουν εις τήν χώραν χιλιάδας περιηγητῶν καί οί βολβοί των ἐξάγονται εις ὅλον τόν κόσμον.

'Η *κτηνοτροφία*, εἶναι εις ἀφάνταστον βαθμόν ἀνεπτυγμένη. Εἰς τοῦτο βοηθεῖ τό ἥπιον καί ὑγρόν κλίμα τῆς χώρας, πού κάμνει τοὺς λιμῶνάς τῆς νά ἔχουν πάντοτε ἀφθονον χλόην. Περιποιοῦνται ἐξαιρετικῶς τὰ ζῶα καί οί 'Ολλανδικοί σταῦλοι θεωροῦνται γενικῶς ὡς οί καθαρώτεροι τοῦ κόσμου.

Τρέφουν ἐκλεκτάς ποικιλίας ἀγελάδων (1.500.000 κεφ.), ἀπό τό γάλα των ὁποίων κατασκευάζουν θαυμάσια εἶδη τυρῶν, βούτυρον καί τό γνωστόν συμπυκνωμένον εις κυτία γάλα τῆς 'Ολλανδίας.

'Αλιεία. Μία μεγάλη πλουτοπαραγωγική πηγή διὰ τοὺς 'Ολλανδοὺς εἶναι καί ή ἀλιεία. Εἰς τήν Βόρειον θάλασσαν ἀλιεύουν εις μεγάλας ποσότητας, ρέγγας, σολωμούς, πού τὰς ἀποστέλλουν εις ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

'Από ἀπόψεως *ὄρυκτοῦ πλοῦτου* εἶναι πολύ πτωχή χώρα καί πλήν των γαιανθράκων καί εις μικράς ποσότητας ἐξαγομένου πετρελαίου ἄλλα ὄρυκτά δέν ὑπάρχουν εις τό ὑπέδαφος τῆς χώρας.

Βιομηχανία — Ἐμπόριον. 'Η βιομηχανία ἀποτελεῖ τήν κλειδα τῆς οικονομικῆς εὐημερίας των 'Ολλανδῶν. Ἐκ των 4 ἑκατομμ. των ἐργαζομένων ἐνφῆ ή γεωργία ἀπασχολεῖ 600 χιλιάδας, ή βιομηχανία ἀπασχολεῖ διπλάσιους καί ἔρχεται πρώτη εις σπουδαιότητα ἀπό τήν γεωργίαν, ὅσον ἀφορᾷ τό ἔθνικόν εισόδημα.

"Ἐχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν κατεργασίας γεωργικῶν, κτηνοτροφικῶν καί ἀποικιακῶν προϊόντων. Ἰδιαιτέρα καί μοναδική εις τόν κόσμον εἶναι ή βιομηχανία κατεργασίας των *ἀδαμάντων*.

Μολονότι ὅλα αἱ πρώται ὕλαι εισάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, διότι ή χώρα στερεῖται ὄρυκτοῦ πλοῦτου καί μεγάλης μεταλλουργίας, τὰ προϊόντα τῆς 'Ολλανδικῆς βιομηχανίας εἶναι ποικίλα καί πολλὰ τούτων ἀρίστης ποιότητος. Περίφημα εἶναι τὰ προϊόντα των ἐργοστασίων ραδιοφώνων καί ηλεκτρικῶν εἰδῶν *Φίλιπς*, τὰ ὁποῖα ἐξάγονται εις ὀλόκληρον

τόν κόσμον. Ἀκόμη ἡ Ὑλλανδία ἔχει ἀξιόλογα ναυπηγεῖα καὶ ἐργοστάσια κατασκευῆς μηχανῶν, ἀκόμη καὶ ἀτμομηχανῶν.

Τὸ *ἐμπόριον* εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον καὶ ἀπασχολεῖ ἐκ τῶν ἐργαζομένων ὄσους περίπου καὶ ἡ βιομηχανία. Πάντως, σήμερον, μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν «*Ὑλλανδικῶν Ἰνδιῶν*» ἡ χώρα δὲν κατάρθωσε νὰ ἰσοφαρίσῃ τὰς εἰσαγωγὰς καὶ ἐξαγωγὰς τῆς.

Εἰσάγει δημητριακά, πρώτας ὕλας καὶ *ἐξάγει* εἶδη γαλακτοκομίας, χάρτην πολυτελείας, βιομηχανικὰ εἶδη, μηχανάς, ραδιόφωνα, σπόρους ἀνθέων, κ. ἄ.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα *ἐξάγει* γαλακτοκομικὰ προϊόντα, βιομηχανικὰ εἶδη καὶ *εἰσάγει* καπνόν, οἶνον, σταφίδα κ. ἄ.

Συγκοινωνία. Ἡ θέσις τῆς Ὑλλανδίας ὡς πύλης τῆς Εὐρώπης εἶχε ὡς συνέπειαν τὴν ἴδρυσιν μεγάλων λιμένων, ὡς τὸ *Ρότερνταμ* (ἐκ τῶν μεγαλύτερων τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης) καὶ τοῦ *Ἀμστερνταμ*, ὁ ὁποῖος συνδέεται μὲ τὴν Βόρειον θάλασσαν διὰ διώρυγος 80 χιλιομέτρων.

Ὁ ἐμπορικὸς τῆς στόλος εἶναι πάλιν σήμερον ὁ τέταρτος τοῦ κόσμου. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον εἶναι 4.000 χιλμ. καὶ τὸ ὄδικόν διπλάσιον.

Ὅπως ἐξαιρετικόν εἶναι τὸ ὑδάτινον δίκτυον τῆς ἐνδοχώρας, διὰ τῶν ποταμῶν καὶ διωρύγων, περίπου 8.000 χιλμ. Ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, ἐκτελοῦσα συγκοινωνίαν μὲ ὄλα σχεδόν τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἑ ξ ἔ τ α σ ι ς

Ἡ Ὑλλανδία εἶναι ἡ πλέον πυκνοκατοικημένη χώρα τῆς Εὐρώπης. Οἱ Ὑλλανδοὶ ἀνήκουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν φυλὴν καὶ ἡ γλῶσσά των ὁμοιάζει μὲ τὴν Γερμανικὴν.

Κατὰ τὸ θρήσκευμα οἱ περισσότεροί εἶναι *Διαμαρτυρόμενοι* καὶ οἱ ὀλιγώτεροι *Καθολικοί*.

Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι *Συνταγματικὴ Βασιλεία*.

Χαρακτηριστικόν τοῦ βιωτικῆ καὶ πνευματικῆ ἐπιπέδου τῆς χώρας εἶναι ὅτι ἔχει τὴν μικροτέραν θνησιμότητα ἀπὸ ὀλόκληρον τὴν Εὐρώπην.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ *Χάγη* (550.000 κάτ.), ὅπου ἔδρευε καὶ τὸ *Διεθνὲς Δικαστήριον*. Τὸ *Ἀμστερνταμ* (850.000 κάτ.) ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς χώρας, μέγας λιμὴν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον. Ἐχει τὰ τελειότερα ἐργαστήρια κατεργασίας ἀδαμάντων καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων.

Τὸ *Ρότερνταμ* (700.000 κάτ.), μέγας λιμὴν εἰσαγωγικοῦ καὶ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου. Ἐκτὸς τοῦ Λονδίνου, τὸ *Ρότερνταμ*, ἡ *Ἀμβέρσα* τοῦ Βελγίου καὶ τὸ *Ἀμβούργον* τῆς Γερμανίας εἶναι οἱ μεγαλύτεροι λιμένες τῆς Εὐρώπης.

Ἄλλαι πόλεις εἶναι τὸ *Χάρλεμ*, ἡ πόλις τῶν ἀνθέων, τὸ *Ἄϊνιχόφεν* ὅπου τὰ τεράστια ἐργοστάσια ραδιοφῶνων «Φίλιπς», τὸ *Δέυντεν* μὲ περίφημον παλαιὸν πανεπιστήμιον, κ.ἄ. ✓

4. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

Λουξεμβούργον λέγεται ἡ μικρὰ χώρα μεταξὺ Γαλλίας, Βελγίου καὶ Γερμανίας. Ἔχει ἕκτασιν 2.600 τετρ. χιλμ., ὄσσην περίπου αἱ νῆσοι *Δέσβος* καὶ *Χίος* καὶ πληθυσμὸν 300.000 κατοίκους.

Τὸ Λουξεμβούργον εἶναι ἐλεύθερον Κράτος ἀπὸ τὸ 1867. Οἱ κάτοικοι εἶναι Γερμανικῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ ὀμιλοῦν Γερμανικὰ καὶ Γαλλικὰ καὶ εἶναι *Χριστιανοὶ Καθολικοί*.

Πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Λουξεμβούργον* (60.000 κάτ.).

Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν μεταλλουργίαν, διότι ἡ χώρα των ἔχει πλούσιον μεταλλεῖα σιδήρου.

5. ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

(Ἄ γ γ λ ί α)

[Ἔκτασις 230.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 51.000.000 κάτοικοι]

Εἰσαγωγή. Αἱ δύο μεγάλαι νῆσοι, *Μεγάλη Βρετανία* καὶ *Ἰρλανδία* ἀποτελοῦν τὸ Βρεττανικὸν Κράτος, ποῦ κοινῶς λέγεται *Ἄγγλία*. Ἀπὸ τοῦ 1066, ποῦ κατεκτήθη διὰ τελευταίαν φορὰν ἡ Ἄγγλία ὑπὸ 60 χιλιάδων *Νορμανδῶν* καὶ τοὺς ὁποίους ἀφωμοίωσεν, ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον Κράτος.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν 1000 ἐτῶν περίπου, κατάρθωσε νὰ γίνῃ ἡ *μεγαλυτέρα Ἀυτοκρατορία τοῦ Κόσμου* καὶ νὰ ἐξουσιάσῃ περίπου 600 ἑκατομμυρίων κατοίκων, ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὰς νήσους τῆς καὶ εἰς τὰς ἀπεράντους ἀποικίας τῶν πέντε ἡπείρων τῆς Γῆς.

Τὰ τελευταῖα 200 ἔτη ὑπῆρξεν ἡ μεγαλυτέρα οἰκονομικὴ καὶ ναυτικὴ Δύναμις τοῦ Κόσμου. Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον, ἡ δύναμις τῆς ἐμίκρυνε καὶ τὴν ἡγεσίαν τοῦ «ἐλευθέρου κόσμου» ἀνέλαβον αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς.

Φυσικὴ περιγραφή

Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι κατέχουν τὸ βορειοδυτικὸν τμήμα τῆς Εὐρώπης καὶ βρέχονται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, τῆς Βορείου θαλάσσης τῆς *Μάγχης* καὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ *Καλαί*.

Αἱ δύο μεγάλαι Βρεττανικαὶ νῆσοι μετὰ τῶν 5 χιλιάδων μικροτέρων, αἱ ὁποῖαι τὰς περιβάλλουν, ἔχουν ἕκτασιν 312.000 τετρ. χιλμ. Ἐκ

τούτων ἡ Μεγάλη Βρετανία ἔχει ἑκτασιν 230.000 τετρ. χιλμ. (εἶναι ἡ μεγαλύτερα νήσος τῆς Εὐρώπης) καὶ ἡ Ἴρλανδία (82.000 τετρ. χιλμ.).

Τὸ *Ἠνωμένον Βασίλειον τῆς Μεγάλης Βρετανίας*, ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν νήσον Μεγάλην Βρετανίαν καὶ ἀπὸ τὸ ΒΔ τμήμα τῆς νήσου Ἴρλανδίας, ἐκτάσεως 14.000 τετρ. χιλμ. Τὸ ὑπόλοιπον τμήμα τῆς Ἴρλανδίας ἀποτελεῖ τὸ ἐλεύθερον καὶ ἰσότιμον Κράτος τῆς Ἴρλανδίας.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους: (Ὄρη — Πεδιάδες — Ποταμοί). Τὸ βορειοδυτικὸν τμήμα τῆς νήσου Μεγάλης Βρετανίας εἶναι γενικῶς ὄρεινόν, ἐνῶ τὸ νοτιοδυτικὸν εἶναι πεδινόν καὶ ἀποτελεῖ, ἀπὸ ἀπόψεως γεωλογικῆς κατασκευῆς, προέκτασιν τοῦ ἀπέναντι Γαλλικοῦ βαθυπέδου.

Ἡ Μεγάλη Βρετανία διακρίνεται μορφολογικῶς εἰς τρία τμήματα. Εἰς τὸ Βόρειον, ποῦ ὀνομάζεται *Σκωτία*, εἰς τὸ Νοτιοδυτικὸν (*Οὐαλλία*) καὶ εἰς τὸ Νοτιοανατολικὸν (*Ἄγγλια*).

Εἰς τὴν Σκωτίαν ἐκτείνονται τὰ μεγαλύτερα καὶ ὑψηλότερα ὄρεινά συγκροτήματα τῆς νήσου, τὰ *Γροαμπιανὰ ὄρη* (1.350 μ.). Τὰ ὄρη αὐτὰ σχηματίζουν εἰς τὸ μέσον μίαν ἐπιμήκη παγετογενῆ κοιλάδα, ἡ ὁποία διακόπτεται ἀπὸ πολλὰς μικρὰς λίμνας.

Νοτιώτερον, καὶ πρὸς τὴν Οὐαλλίαν, ὑπάρχουν χαμηλαὶ ὄροσειραὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπότομοι καὶ ἀπόκρημνοι.

Τὸ Νοτιοανατολικὸν τμήμα εἶναι πεδινόν καὶ περιλαμβάνει τὸ *λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου* καὶ πρὸς Βορρᾶν τὸ *Κεντρικὸν Ἀγγλικὸν βαθύπεδον*, μὲ κλίσιν πρὸς τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Πολλοὶ ποταμοὶ διαρρέουν τὴν Ἀγγλικὴν πεδιάδα καὶ λόγω τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους ἅπαντες ἐκβάλλουν πρὸς τὰ Νοτιοανατολικά τῆς χώρας. Ἐκ τούτων ὁ μεγαλύτερος εἶναι ὁ *Τάμεσις*, ὁ ὁποῖος διαρρέει τὴν πεδιάδα τοῦ Λονδίνου, ἔχει μῆκος 334 χιλμ. καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Διαμόρφωσις τῶν ἁκτῶν. Γενικῶς αἱ ἁκταὶ καὶ τῶν δύο Βρετανικῶν νήσων παρουσιάζονται πολὺ διακεκομμένα. Τὰς περισσοτέρας, ὅμως, κοιλώσεις τὰς παρουσιάζει τὸ Δυτικὸν μέρος. Τοιοῦτοτρόπως ἀποδεικνύεται διὰ μίαν ἀκόμη φοράν ἡ μεγάλη μηχανικὴ ἐνέργεια τῶν ὑδάτων.

Αἱ ἀνατολικαὶ ἁκταὶ εἶναι περισσότερον ὀμαλαὶ καὶ χαμηλαί. Βορειῶς καὶ βορειοδυτικῶς τῆς νήσου Μεγάλης Βρετανίας ὑπάρχουν συμπλέγματα χιλιᾶδων νησίδων, αἱ ὁποῖαι ἀσφαλῶς εἰς παλαισιότατας ἐποχὰς θὰ ἀπετέλουν ἓνα σύνολον μὲ τὴν μεγάλην νήσον.

Πορθμοί. Ἡ Μεγάλη Βρετανία χωρίζεται ἀπὸ τὴν ἠπειρωτικὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ *Καλαί*, τοῦ ὁποίου τὸ πλησιέστερον σημεῖον (Καλαί — Ντόβερ) ἀπέχει 34 χιλμ. Καὶ τὸ μικρότερον βάθος τῆς θαλάσσης εἶναι 35 μέτρα. Τοῦτο εἶναι μία πρόσθετος ἀπόδειξις ὅτι ἡ νήσος ἄλλοτε ἦτο ἠνωμένη μὲ τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἠπειρον. Ἄλλος μεγάλος πορθμὸς εἶναι ὁ τοῦ *Ἀγίου Γεωργίου*, μεταξὺ τῶν δύο μεγάλων νήσων.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῶν Βρετανικῶν νήσων εἶναι γενικῶς *ὠκεάνειον*.

Ἡ θερμοκρασία δὲν παρουσιάζει μεγάλας διακυμάνσεις. Ὁ χειμὼν εἶναι ἥπιος καὶ τὸ θέρος δροσερόν. Βροχαὶ πίπτουν ἄφθονοι ὅλας τὰς ἐποχὰς καὶ κυρίως εἰς τὸ νοτιοδυτικὸν τμήμα. Τὸν χειμῶνα ἐπικρατεῖ μεγάλη νέφωσις καὶ πολλάκις αὐτὴ εἶναι τόσοσιν χαμηλὴ καὶ πυκνὴ, ποῦ δημιουργεῖ δυσκολίας εἰς τὰς συγκοινωνίας.

Ὁ δημιουργὸς αὐτοῦ τοῦ κλίματος εἶναι τὸ μεγάλο θερμὸν ρεῦμα τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ, τὸ περίφημον «Γκόλφ - Στροῦμ». Ἐάν δὲν ὑπῆρχεν αὐτό, αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι τὸν χειμῶνα θὰ εἶχον δριμύτατον ψυχὸς, χιόνιας καὶ πάγου, ἢ γύρω θάλασσα θὰ ἐπάγωνε καὶ ἡ ζωὴ εἰς τὰς νήσους θὰ ἦτο πολὺ δύσκολη.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Τὰ φυτὰ καὶ δένδρα τῆς Μεγάλῃς Βρεττανίας δὲν διαφέρουν τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπῃς. Μόνον ποῦ δὲν παρατηροῦνται δάση μεγάλα καὶ πυκνά, ὡς εἰς τὴν ὑπόλοιπον Εὐρώπῃν

Τὰ ζῶα, ὅμως, τὰ κατοικίδια, λόγω τῶν ἐπιμελημένων διασταυρώσεων ποῦ ἔκαμαν, παρουσιάζονται ἐκλεπτυσμένα καὶ εἰς τὰς καλύτερας ποικιλίας. Ἐδημιούργησαν περιφήμους ἀγγλικούς ἵππους, ἐξαιρετικὰς ποικιλίας κυνηγετικῶν κυνῶν, ἐκλεκτὰ εἶδη προβάτων, χοίρων καὶ πτηνῶν (δρνηθες Λέχορν) κ. ἄ. ✓

Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ἑ ἕ ἔ τ α σ ι ς

Ἡ Μεγάλῃ Βρεττανία χάρις εἰς τὴν τεραστίαν παραγωγὴν *γαιανθράκων* καὶ *σιδήρου* καὶ τὰς πρώτας ὕλας τῶν ἀποικιῶν τῆς, ἀνέπτυξε πρώτη μεταξὺ τῶν κρατῶν τοῦ κόσμου τὴν μεγαλυτέραν βιομηχανίαν καὶ τὴν μεγαλυτέραν οἰκονομικὴν δρᾶσιν καὶ ἐπὶ 100ετίαν εἶχε τὴν *παγκόσμιον ἡγετικὴν οἰκονομικὴν θέσιν*.

Μόνον μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ τὴν ἀνεξαρτοποίησιν πολλῶν ἀποικιῶν τῆς ἔχασε τὸ προβάδισμα, τὸ ὁποῖον περιῆλθεν εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς.

Γεωργία. Λόγῳ τῆς μεγάλης ὑγρασίας τὰ 2/3 τῆς χώρας εἶναι ἔδαφος βοσκήσιμον καὶ μόνον τὸ 1/3 εἶναι κατάλληλον διὰ γεωργικὴν ἀπασχόλησιν.

Τὰ 8% τοῦ πληθυσμοῦ ἀπασχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν — ἂν καὶ τὰ κτήματα ἀνήκουν εἰς πολὺ ὀλίγους γαιοκτῆμονας — καὶ τὰ προϊόντα τῆς, μολονότι ἀρίστης ποιότητος, εἶναι ἀνεπαρκῆ διὰ τὰ 51 ἑκατομ. τῶν κατοίκων τῆς.

Παράγει *σίτον*, *βρώμην*, *κριθὴν*, *γεώμηλα*, *σίκαλιν* διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἔθνικοῦ τῶν ποτοῦ, τοῦ *οὔτσκι*, καὶ λυκίσκον διὰ τὴν ζυθοποιῖαν.

Κτηνοτροφία. Ἀξιολογωτέρα τῆς γεωργίας εἶναι ἡ κτηνοτροφία διὰ δύο κυρίως λόγους: α) Διότι ἡ χώρα διαθέτει διπλασίαν ἔκτασιν τῆς ἀγροτικῆς ἀποδόσεως, ὡς χλοερά «λιβάδια» εἰς κάθε ἐποχὴν, καὶ β)

διότι ή απόδοσις τής κτηνοτροφίας είναι μεγαλύτερα και έπικερδεστέρα τής γεωργίας.

Τρέφουν Ίππους, τούς περιφήμους καθαροαίμους άγγλικούς Ίππους (1 έκατομ. κεφ.), βόας (10 έκατ. κεφ.), πρόβατα (20 έκατομ.) και χοίρους. Τά ζφα έκτρέφονται έπιστημονικώς ώστε νά παράγουν ζφα και ποιοτικώς καλύτερα.

Διά διαφόρων διασταυρώσεων έπέτυχον άριστα ζφα (άλογα, βόας, χοίρους, πρόβατα και πουλερικά), τά όποια είναι περιζήτητα εις όλον τόν κόσμον.

Ή Άγγλική κτηνοτροφία μόνον μέ την Όλλανδικήν και Έλβετικήν δύναται νά συγκριθῆ, πλην όμως δέν καλύπτει όλας τās ανάγκας τής χώρας.

Άλιεία. Ό Άγγλικός λαός κατ' έξοχήν είναι ναυτικός και έπιδίδεται εις μεγάλην κλίμακα εις την άλιείαν. Ή Άγγλία έρχεται πρώτη μετά τās Ήνωμένες Πολιτείας, άπασχολεί 100.000 άλιείς, έχει όλοκλήρους άλιευτικούς στόλους και ή άλιεία άποδίδει κατ' έτος 1 έκατομ. περίπου τόννους ιχθύων.

Ή άλιεία γίνεται κυρίως εις την Βόρειον θάλασσαν, όπου συγκεντρώνονται άφθονα ψάρια (ρέγγες, σαρδέλλαι, σολωμοί, άστακοί), διότι ή Βόρειος θάλασσα είναι άβαθής (10 - 20 — 40 - 100 μ.).

Όρυκτός πλούτος. Ό όρυκτός πλούτος τής χώρας είναι τεράστιος, κυρίως εις *άνθρακα*, (350 έκατομ. τόννοι έτησίως), έχει την δευτέραν θέσιν μετά τās Ήνωμ. Πολιτείας και εις *σίδηρον*, καθώς και εις πολλά άλλα μεταλλεύματα.

Χάρις εις τόν άνθρακα και τόν σίδηρον, ως και τόν χαλκόν, κασσίτερον και μόλυβδον, ή Μεγάλη Βρεττανία όχι μόνον ανέπτυξεν ένωρίτερα την μεγαλύτεραν βιομηχανίαν, αλλά και μέ όλας τās καταστροφάς και ζημίας έκ τών δύο Παγκοσμίων Πολέμων, εξακολουθει νά κρατῆ την δευτέραν θέσιν, μετά τās Ήνωμ. Πολιτείας.

Τά άνθρακωρυχεία της άπασχολοῦν πλέον τών 700 χιλ. έργατῶν και μαζί μέ τά άλλα όρυχεία της πλέον τών 2.000.000 έργατῶν.

Βιομηχανία. Ό μεγαλύτερος έθνικός πλούτος τής Μεγάλης Βρετανίας είναι ή *βιομηχανία*, ή όποία άπασχολεί τό 1/2 τών εργαζομένων. Μέχρι τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου ἦτο ή πρώτη βιομηχανική χώρα τοῦ κόσμου και σήμερα κρατεῖ την 2αν θέσιν μετά τās Ήνωμ. Πολιτείας.

Οί λόγοι, πού έφεραν την τεραστίαν αὐτήν βιομηχανικήν ανάπτυξιν είναι πολλοί :

α) Ή τεραστία παραγωγή γαιάνθρακος, εις τόν όποιον οί Άγγλοι προσέθεσαν την δύναμιν τοῦ λευκοῦ άνθρακος έκ τών ύδατοπτώσεων, μέ 3 δισεκατ. ώριαία κιλοβάτ (Έλλάς γενικώς 300 χιλ. ώριαία κιλοβάτ).

β) Ό πλούτος τών μεταφορικῶν μέσων (σιδηρόδρομοι, αυτοκίνητα, ατμόπλοια).

γ) Ἡ ἀφθονία τῶν πρώτων ὑλῶν τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς.

δ) Τὰ μεγάλα κεφάλαια καὶ τὰ μεγάλα κέντρα καταναλώσεως (ἀποικίαι).

Καί ε) καὶ κυριώτερον, ὁ μεγαλύτερος πολεμικὸς στόλος τοῦ Κόσμου, ὁ ὁποῖος κυριαρχοῦσε εἰς ὅλας τὰς θάλασσας καὶ τοὺς ὠκεανούς τῆς ὕδρογειοῦ.

Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι, αἱ ὅποιαi ἀπασχολοῦν ὑπὲρ τὰ πέντε ἑκατομ. ἐργαζομένων, εἶναι ἡ *ὑφαντουργία* καὶ κυρίως ἡ *βαμβακουργία*, ἡ ὁποία κρατεῖ τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας καὶ παρὰ τὰς προόδους τῶν Ἡν. Πολιτειῶν, ἐξακολουθεῖ νὰ κρατῇ τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ Κόσμον. Ἀπασχολεῖ ὑπὲρ τὰ 2 ἑκατομ. τῶν ἐργαζομένων καὶ καλύπτει μὲ τὰ προϊόντα τῆς τὰ 30 % τῶν ἐξαγωγῶν τῆς.

Εἰς τὴν παραγωγὴν μαλλίνων ὑφασμάτων ποιοτικῶς κρατεῖ τὴν πρώτην θέσιν καὶ εἶναι περιζήτητα τὰ ἀγγλικά κασμήρια. Εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς *ιούτας*, πρώτη εἰς τὸν κόσμον. Εἶναι δὲ ἡ *ιούτα* βιομηχανικὸν φυιόν, ποῦ φύεται εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ἐξ αὐτοῦ κατασκευάζονται οἱ σάκκοι, τὰ σχοινιά καὶ τὰ καραβόσχοινα.

Εἰς τὴν *βαρεϊαν βιομηχανίαν* παγκοσμίως φήμης, ὁ *μηχανολογικὸς* κλάδος, μὲ περιζήτητα προϊόντα. Εἰς τὴν κατασκευὴν *αὐτοκινήτων* κρατεῖ τὴν δευτέραν θέσιν καὶ εἰς τὴν *ναυπηγικὴν* ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὸν Κόσμον. Ἀκόμη ἔχει μεγάλας βιομηχανίας *πολεμικῶν εἰδῶν, χημικῶν προϊόντων*, βιομηχανίας *ύαλουργίας, πόρσελάνης, κεραμεικῆς, χαρτοποιίας* κτλ.

Πάντα ὁ Ἄγγλος κολακεύεται καὶ προσπαθεῖ ὅτι κατασκευάζει νὰ εἶναι στερεὸν καὶ τέλειον ἀπὸ πάσης ἀπόψεως (*Made in England*).

Ναυτιλία — Ἐμπόριον. Εἰς τὸ ἐμπόριον κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον καὶ εἰς τὴν ναυτιλίαν μεταπολεμικῶς ἔχει τὴν δευτέραν θέσιν, ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸν τῶν πλοίων (πρώτη αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι), ἀλλὰ ἔχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὰς μεταφοράς.

Εἰσάγει κυρίως πρώτας ὕλας καὶ *ἐξάγει* τὰ προϊόντα τῆς βιομηχανίας τῆς. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει σταφίδα, καπνόν, οἶνον, μέταξαν, ἔλαιον, νωπὰς σταφυλὰς καὶ ἐξάγει ὑφάσματα, γαιάνθρακας καὶ διάφορα βιομηχανικὰ εἶδη.

Συγκοινωνία. Ἐχει τέλειον σιδηροδρομικὸν δίκτυον 33 χιλ. χιλμ. (τετάρτη εἰς πυκνότητα εἰς τὸν κόσμον: Βέλγιον, Γερμανία, Γαλλία, Ἄγγλια), δίκτυον ἀμαξιτῶν ὁδῶν 300 χιλ. χιλμ. καὶ ποταμοπλοικὸν διὰ διωρῶν 6 χιλ. χιλμ. Τὸ ἀεροπορικόν, πυκνότετον καὶ μὲ ὄλον τὸν κόσμον.

Ἡ πολιτικὴ τῆς ἀεροπορίας σήμερον διαθέτει τὰ μεγαλύτερα καὶ τὰ ταχύτερα ἀεροπλάνα τοῦ κόσμου.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἑ ξ ἑ τ α σ ι ς

Ἐπληθυσμὸς τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου τῆς Μεγάλῃς Βρατανίας καὶ τῆς Βορείου Ἰρλανδίας εἶναι 51.000.000 κάτοικοι (193 κάτοικοι κατὰ

τετρ. χιλμ.) και έξ αὐτῶν 48 ἑκατομ. κάτοικοι εἰς τὴν νῆσον Μ. Βρετανίαν και 3 ἑκατομ. εἰς τὴν Βόρειον Ἴρλανδίαν.

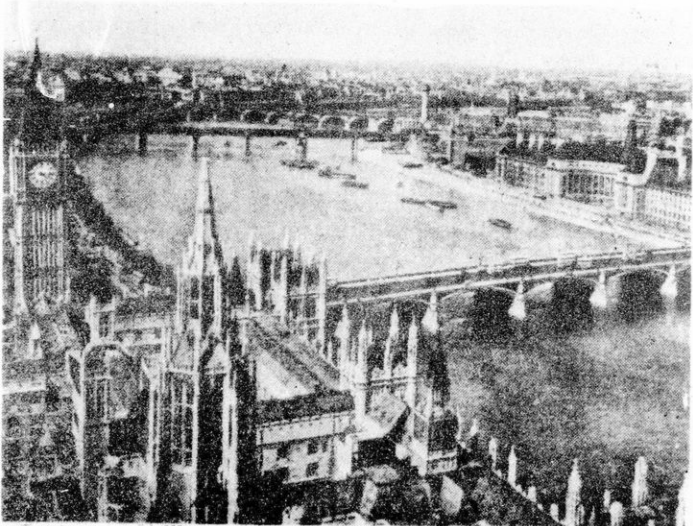
Λαὸς — Γλῶσσα — Θρησκεία. Ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς εἶναι Ἀγγλοσαξωνικὸς, ὁ ὁποῖος κατέκτησε τὴν χώραν κατὰ τὸν 5ον μ. Χ. αἰῶνα και ἀνεμίχθη μὲ τοὺς **Κέλτας**, οἱ ὁποῖοι κατῴκουν τότε τὰς νήσους. Οἱ Κέλται ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ ὄρεινά μέρη τῆς χώρας και τοιουτοτρόπως ὁ λαὸς διετήρησε τὸ Ἀγγλοσαξωνικὸν χρῶμα.

Οἱ Ἄγγλοι ἔχουν ὕψηλὸν ἀνάστημα και ξανθὴν ἐπιδερμίδα. Εἶναι λαὸς εὐφυῆς, τολμηρὸς, δραστήριος και πολὺ ὑπομονετικὸς. Τὰ προτερήματά του αὐτὰ τὸν ἐβοήθησαν εἰς τὸ νὰ ἰδρῦση μίαν τόσοσ μεγάλην Αὐτοκρατορίαν.

Ἡ γλῶσσά των εἶναι Ἀγγλοσαξωνική μὲ πολλὰς λέξεις ἐκ τῆς Λατινικῆς. Οἱ περισσότεροὶ Ἄγγλοι εἶναι **Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι** και ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία των εἶναι ἡ **Ἐπισκοπιανή**, τῆς ὁποίας κεφαλὴ εἶναι ὁ **Ἀρχιεπίσκοπος** τῆς **Καντερβουρίας**.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶναι **Συνταγματικὴ βασιλεία**. Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἀσκεῖται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, τοῦ βασιλέως ὄντος ἀνευθύνου, ἡ δὲ Νομοθετικὴ ἐκ δύο βουλῶν (Λόρδων και Κοινοτήτων), ἐκ τῶν ὁποίων ἡ τελευταία ἔχει τὴν μεγαλυτέραν δύναμιν.

Πόλεις: Τὸ **Λονδίνον**, πρωτεύουσα τῆς Ἀγγλίας και μητρόπολις τῆς Βρετανικῆς Συμπολιτείας. Ἔχει 4.500.000 κατοίκους και μὲ ὀλόκληρον τὸ ἀστικὸν συγκρότημα περίξ αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον σχεδὸν εἶναι μία πόλις και λέγεται **«Μεῖζον Λονδίνον»**, φθάνει τὰ 8.350.000 κατοίκους. (Εἰκ. 42).

Εἰκ. 42. Ἀποψὶς τοῦ Λονδίνου

Τὸ Λονδίνον εἶναι ἡ πρώτη πόλις, ὁ πρῶτος λιμὴν καὶ ἡ βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ κόσμου. Κτισμένη εἰς τὰς δ' ἡμέρας τοῦ Ταμέσεως καὶ 80 χιλμ. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν του, ὁ λιμὴν της ἔχει ἀποβάθρας εἰς ἀπόστασιν 43 χιλιμέτρων.

Εἶναι παλαιὰ πόλις, μὲ θαυμάσια μέγαρα, ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα, τεράστια πάρκα καὶ ἔχει τὸ *πλουσιώτερον ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον τοῦ κόσμου*. Ἐκ τῶν ἰδρυμάτων ἀναφέρονται τὰ κυριώτερα: Τὸ βρεττανικὸν μουσεῖον, τὸν Ναὸν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τὰ Ἀνάκτορα τοῦ Μπάκιγχαμ, τὸν ζωολογικὸν κήπον καὶ τὸ πάρκον Χάυν Πάρκ. Πλησίον του εὐρίσκεται καὶ τὸ περίφημον ἀστεροσκοπεῖον τοῦ *Γροήνουϊτς*, ἐκ τοῦ ὁποίου λαμβάνεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς Γῆς.

Εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Λονδίνου κεῖνται αἱ δύο πόλεις Ὁξφόρδη καὶ *Καίμπριτζ*, μὲ ἀρχαιότατα περίφημα πανεπιστήμια.

Μπέριμπιγκχαμ (1.100.000 κάτ.) ἡ δευτέρα πόλις καὶ τὸ μεγαλύτερον κέντρον σιδηρουργίας.

Λίβερπουλ (850.000 κάτ.) ὁ δεύτερος λιμὴν τῆς χώρας καὶ τὸ μεγαλύτερον κέντρον βάμβακος.

Μάντσεστερ (700.000 κάτ.) τὸ μεγαλύτερον κέντρον κλωστοῦφαντουργίας βάμβακος. *Λίντς* (500.000 κάτ.), κέντρον ὑφαντουργίας καὶ μαλλίνων ὑφασμάτων. *Σχέφιλδ* (500.000 κάτ.) κέντρον βιομηχανίας χάλυβος. Περὶφημα τὰ κοπτερά ἐργαλεῖα, μαχαίρια, ψαλλίδια, ξυράφια, ἐλάσματα, ἄξονες κ.τ.λ.

Γλασκῶβη (1.100.000 κάτ.) ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ *Κλαίντ*. Εἶναι ἡ πρώτη πόλις τῆς Σκωτίας καὶ ἔχει τὰ μεγαλύτερα ναυπηγεῖα τοῦ κόσμου.

Ἐδιμβούργον (500.000 κάτ.), ἡ ὠραιότερη πόλις τῆς Σκωτίας.

Πόρτσμουθ, ἐπὶ τῆς Μάγχης, ὁ μεγαλύτερος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ἀγγλίας καὶ τοῦ κόσμου, μὲ τὰς τελειοτέραις ἐγκαταστάσεις. Τὸ *Μπιέλφαστ* πρωτ. τῆς Βορείου Ἰρλανδίας, μὲ τεράστια ἐργοστάσια ἐπιουργίας, ναυπηγεῖα καὶ ἄλλας βιομηχανίας.

Ἡ Ἀγγλία ἔχει 50 πόλεις ἄνω τῶν 100.000 χιλ. κατοίκων, αἱ ὅποιαι εἶναι ὅλαι σχεδὸν βιομηχανικαὶ πόλεις.

Τὸ βιωτικὸν καὶ πνευματικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ τῆς Μεγάλης Βρετανίας εἶναι ἐκ τῶν πρώτων τοῦ κόσμου. Ἀκόμη πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι οἱ Ἀγγλοὶ εἶναι οἱ μεγαλύτεροι φιλαναγνώσταί τῆς Ὑφῆλιου.

Ἡ Βρεττανικὴ Κοινοπολιτεία εἰς τὰς διαφόρους περιοχὰς τῆς Ὑδρογείου:

Περιοχὴ	Ἑκτασίς τετρ. χιλμ.	Πληθυσμὸς
Εὐρώπη	245.000	51.000.000
Ἀσία	4.860.000	455.000.000
Ἀφρική	10.065.000	79.000.000
Ἀμερική	10.240.000	17.000.000
Αὐστραλία	8.450.000	11.500.000
Ὠκεανία	65.000	500.000
Σύνολον	33.925.000	614.000.000

6. ΤΟ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

[*Έκτασις 68.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμός 6.000.000 κάτοικοι*]

Τὸ Ἐλεύθερον κράτος τῆς Ἰρλανδίας, περιλαμβάνει τὸ Νότιον τμήμα τῆς Ἰρλανδίας, τῆς δευτέρας κατὰ τὴν ἑκτασιν (82.000 τετρ. χιλμ.) ἐκ τῶν Βρεττανικῶν νήσων.

Ἡ Ἰρλανδία εἶναι σχεδὸν μία μεγάλη πεδιάς, περιβαλλομένη κατὰ μῆκος τῶν παραλίων τῆς ὑπὸ χαμηλῶν ὄροσειρῶν.

Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς εἶναι ὁ *Σχάνον*.

Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι *ὠκεάνειον* χάρις εἰς τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ, πολὺ ἥπιον, ἀλλὰ καὶ ὑγρὸν.

Ἡ Ἰρλανδία εἶναι κατ' ἐξοχὴν *ἀγροτικὴ* χώρα καὶ τὸ ἔδαφός τῆς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι καλλιεργήσιμον καὶ εὐφορον. Λόγω τοῦ ὑγροῦ κλίματος τὰ κυριώτερα γεωργικὰ προϊόντα τῆς εἶναι τὰ *σακχαρότευτλα*, ὁ *σίτος*, τὰ *γεώμηλα*, καὶ τὸ *λίνον*.

Ἡ *κτηνοτροφία* εὐρίσκεται εἰς ἀκμὴν καὶ εἶναι μία ἀπὸ τὰς κυριώτερας πηγὰς πλοῦτου τῆς χώρας.

Ὁ *ὄρυκτὸς πλοῦτος* εἶναι πολὺ ὀλίγος καὶ αἱ κυριώτεραι βιομηχανίαι τῆς χώρας εἶναι: ἡ ἐπιουργία, βαμβακουργία, ζυθοποιία, καὶ ἡ καταργασία τῶν δερμάτων.

Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον μᾶλλον ἀραιὸν (4.000 χιλμ.) καὶ τὸ δίκτυον ὄχι εἰς καλὴν κατάστασιν.

Πολιτικὴ ἐξέτασις

Ἄπαντες οἱ κάτοικοι εἶναι *Ἰρλανδοί*, Κελτικῆς καταγωγῆς.

Τὸ *πολίτευμα* τῆς χώρας εἶναι *Δημοκρατικόν*.

Γλῶσσα ἡ Ἀγγλικὴ καὶ ἡ Ἰρλανδική. Ἀπὸ ἀπόψεως Θρησκείας τὰ 95% ἀνήκουν εἰς τὴν *Καθολικὴν Ἐκκλησίαν*.

Ἡ Ἰρλανδία ἀποτελεῖ ἰσότιμον μέλος τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας, ἀλλ' οἱ Ἰρλανδοὶ δὲν ἀναγνωρίζουν καμμίαν ἐξάρτησιν.

Ἡ Ἰρλανδία κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον, παρέμεινεν οὐδέτερα, δὲν ἀνήκει εἰς τὸν Ο.Η.Ε. καὶ ἀποφεύγει τὰς ἀναμίξεις εἰς ζητήματα Διεθνούς Πολιτικῆς.

Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι τὸ *Δουβλίον* (500.000 κάτ.).

Ἄσκήσεις: Ποῖαι εἶναι αἱ χώραι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ ὀφείλεται τὸ ἥπιον κλίμα τῶν; 2) Ποῖαι εἶναι αἱ περισσότερον γεωργικαὶ χώραι τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης; 3) Ποῦ ὀφείλεται ἡ τεραστία βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Ἀγγλίας; 4) Ποῖα ἐκ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας ἔχουν παγκόσμιον φήμην; 5) Ποῖοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης; 6) Κάμετε ἓνα νοερὸν ταξείδιον-σιδηροδρομικῶς ἀπὸ Ἀθῆνας εἰς Παρισίους καὶ Λονδίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Είσαγωγή. Ἡ ἥττα τὴν ὁποῖαν ὑπέστη ἡ Γερμανία κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον εἶχεν ὡς συνέπειαν νὰ διαιρεθῇ ἡ χώρα εἰς τὰς ἀκολούθους τέσσερας ζώνας κατοχῆς :

1) Βρεττανικὴν	98.000	τετρ. χιλμ. καὶ πληθυσμὸν	23.600.000
2) Γαλλικὴν	40.200	» » » »	5.400.000
3) Ἀμερικανικὴν	107.500	» » » »	18.000.000
4) Ρωσικὴν	107.500	» » » »	18.000.000
Σύνολον	353.200	τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς	65.000.000

Εἰς τὸ σύνολον αὐτὸ ἐὰν προσθέσωμεν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῆς πόλεως τοῦ Βερολίνου μὲ 3.200.000 κατοίκους, ἡ ὁποία εἶναι διασυμμαχικὴ, ὁ σημερινὸς πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας ἀνέρχεται εἰς 68.200.000 κατοίκους.

Τὰ ὀριστικὰ σύνορα θὰ κανονισθοῦν διὰ τῆς ὀριστικῆς συνθήκης εἰρήνης ἡ ὁποία διὰ διαφόρους λόγους δὲν ὑπεγράφη ἀκόμη. Ἐν τούτοις, προσωρινῶς ἡ Γερμανία ἔχει χωρισθῆ σήμερον εἰς δύο Γερμανίας εἰς τὴν λεγομένην **Δυτικὴν Γερμανίαν** καὶ τὴν **Ἀνατολικὴν Γερμανίαν**.

Ἡ Δυτικὴ Γερμανία ἀποτελουμένη ἐκ τῶν τριῶν ζωνῶν κατοχῆς (Ἀγγλικῆς, Γαλλικῆς καὶ Ἀμερικανικῆς) ἀνεκηρύχθη εἰς **Ὁμόσπονδον Δημοκρατίαν** τὸν Μάϊον τοῦ 1949 μὲ πρωτ. τὴν **Μπόν**. Ἔχει ἔκτασιν 245.700 τετρ. χιλμ. καὶ 47.000.000 κατοίκους.

Ἡ Ἀνατολικὴ Γερμανία (Ρωσικὴ ζώνη κατοχῆς) ἀνεκηρύχθη τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1949 εἰς Δημοκρατίαν Σοβιετικοῦ τύπου μὲ πρωτ. τὸ **Βερολίνον**. Ἔχει ἔκτασιν 107.500 τετρ. χιλμ. καὶ 18.000.000 κατοίκους. Δὲν ἀναγνωρίζεται ὁμως ἀπὸ τὰς Δυτικὰς Δυνάμεις. Τὰ δύο αὐτὰ Γερμανικὰ κράτη θεωροῦνται προσωρινά.

Φυσικὴ περιγραφή

Ἡ **Γερμανία** συνορεύει πρὸς Α. μὲ τὴν Πολωνίαν καὶ Τσεχοσλοβακίαν, πρὸς Δ. μὲ τὴν Ὀλλανδίαν, Βέλγιον, καὶ Γαλλίαν, πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν θάλασσαν καὶ πρὸς Ν. συνορεύει μὲ τὴν Ἑλβετίαν καὶ Αὐστρίαν.

Διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας κλίνει ἀπὸ Ν. πρὸς Β. καὶ διακρίνεται εἰς τὰς ἀκολούθους τρεῖς ζώνας :

α) Τὴν **Βόρειον ζώνην**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν **μεγάλην Γερμανικὴν πεδιάδα**, κατέχουσιν τὸ 1/2 τῆς ὅλης Γερμανίας.

β) Τὴν **Κεντρικὴν ἢ Μέσην** Γερμανίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκτείνονται χαμηλά ὄρη καὶ ὄροπέδια.

Καὶ γ) εἰς τὴν **Νότιον** ζώνην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκτείνονται αἱ βορεινὰ διακλαδώσεις τῶν Κεντρικῶν Ἄλπεων.

Τὰ κυριώτερα ὄρη τῆς Νοτίου ζώνης εἶναι αἱ **Βαυαρικαὶ Ἄλπει**, (2.900 μ.), ὁ **Μέλας Δρυμὸς** (1.150 μ.) καὶ ἡ ὄροσειρὰ τοῦ **Θουριγγίου Δρυμοῦ**.

Τὸ Κεντρικὸν **Βαυαρικὸν ὄροπέδιον**, παρουσιάζει πολλὰς μικρὰς λίμνας, ἔδαφος μᾶλλον ἄγονον καὶ πλήρες σωρῶν ἐκ χονδρῶν χαλικῶν. Τὰ χαρακτηριστικὰ αὐτὰ μᾶς ἐξηγοῦν ὅτι τὸ ὄροπέδιον αὐτὸ ἐδημιουργήθη ἀπὸ τοὺς μεγάλους παγετῶνας, τοῦ κατῆλθον ἐκ τῶν Κεντρικῶν Ἄλπεων.

Πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τὸ ὄροπέδιον συνεχῶς κατέρχεται καὶ ἀπολήγει εἰς τὴν **πεδιάδα τοῦ Δουνάβεως**.

Ἡ βόρειος ζώνη πρὸς τὴν θάλασσαν εἶναι μία συνεχῆς πεδιάς, ἡ **μεγάλη Γερμανικὴ πεδιάς**, ἡ ὁποία εὐρύνεται ὅσον προχωρεῖ πρὸς ἀνατολάς.

Ποταμοί. Ὅλοι οἱ ποταμοὶ τῆς Γερμανίας, ἐκτὸς τοῦ Δουνάβεως, λόγῳ τῆς φυσικῆς διαμορφώσεως τῶν νοτίων ὄροσειρῶν τῆς, ἐκβάλλουν εἰς τὴν Βόρειον ἢ Βαλτικὴν θάλασσαν.

Ὁ **Δούναβις**, πηγάζει ἐκ τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ, διασχίζει τὴν Βαυαρίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξεινον Πόντον.

Ὁ **Ρήνος**, πηγάζει ἐκ τῶν Κεντρικῶν Ἑλβετικῶν Ἄλπεων, ρεεῖ μεταξὺ Βοσγίων ὀρέων καὶ Μέλανος Δρυμοῦ, διασχίζει καὶ ἀρδεύει πλουσίως τὴν πεδιάδα τοῦ **Ρούρ** καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν, εἰς τὸ Ὀλλανδικὸν μέρος. Εἶναι ἡσυχος ποταμὸς, οὐδέποτε πανῶνει καὶ ἔχει σταθερὸν ὄγκον ὑδάτων. Εἶναι πλωτὸς εἰς μέγα βάθος καὶ θεωρεῖται, μετὰ τὸν Δούναβιν, ὡς ἡ **κυριώτερα ποταμοπλοικὴ ἀρτηρία τῆς Εὐρώπης**.

Παραλλήλως καὶ πρὸς ἀνατολάς τοῦ Ρήνου ρεεῖ ὁ **Βέζεργ**, ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν. Ὁ **Ἑλβας**, ὁ δεῦτερος εἰς μῆκος ποταμὸς τῆς χώρας, πηγάζει ἀπὸ τῆ Βοημίας τῆς Τσεχοσλοβακίας, καὶ ὁ **Ὀδεργ**, ὁ ὁποῖος μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον ἀποτελεῖ τὰ σύνορα Γερμανίας — Πολωνίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Σχεδὸν ὅλοι οἱ ποταμοὶ τῆς χώρας εἶναι πλωτοὶ καὶ συνδέονται μεταξὺ τῶν διὰ διωρύγων.

Διαμόρφωσις τῶν ἀκτῶν. Γενικῶς τὰ παράλια πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν θάλασσαν εἶναι χαμηλά, τελματώδη, καὶ προσβάλλονται πολὺ ἀπὸ τοὺς σφοδροὺς βορείους ἀνέμους. Ὅλοι οἱ καλοὶ λιμένες τῆς

χώρας εύρισκονται εις τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν καὶ ἔχουν σχῆμα *χωροειδές*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα ποικίλλει ἀπὸ Δ. πρὸς Α. καὶ ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Εἰς τὸ Β. Δ. τμήμα εἶναι μᾶλλον *ὠκεάνειον*, εἰς τὸ Α. καὶ τὸ Ν. εἶναι *ἠπειρωτικόν*. Εἰς τὸ Ν. Δ. τμήμα πίπτουν βροχαὶ περισσότεραι, λόγῳ τῶν ὑγρῶν θαλασσιῶν ἀνέμων, καὶ ἐλαττώνονται ὅσον προχωροῦμεν ἀνατολικώτερον. Τὴν ὑγρασίαν τοῦ ἐδάφους τὴν βοηθοῦν αἱ πολλαὶ χιόνες τοῦ χειμῶνος. Τὰ ζῶα καὶ φυτὰ τῆς χώρας δὲν διαφέρουν τῆς ἄλλης Εὐρώπης. ✓

✓ Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

Γεωργία. Τὰ ἐδάφη τῆς Γερμανίας δὲν ἦσαν πολὺ εὐφορα, ἀλλὰ χάρις εἰς τὴν φιλοπονίαν τῶν κατοίκων, τὰ μεγάλα ἀρδευτικὰ ἔργα καὶ τὴν χρῆσιν τῶν χημικῶν λιπασμάτων ἐβελτιώθησαν τὰ ἐδάφη τῶν καὶ ἠδξήθη ἡ παραγωγή των.

Τὸ ἔδαφος καλλιεργεῖται ἐντατικῶς καὶ ἡ παραγωγή γεωργικῶν προϊόντων εἶναι σημαντικώτατη. Ἐὰν καὶ σήμερον δὲν ὑπάρχουν συγκεκριμένα στοιχεῖα, ἡ παραγωγή καὶ τῶν δύο Γερμανιῶν (Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς) ἔφθασε περίπου τὴν προπολεμικὴν.

Τὸ 1939 παρήγαγε *σίκαλιν* (9,4 ἑκατ. τόννους) καὶ κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον, *βρώμην* (6,8 ἑκατ. τόννους), *σίτον* (5,6 ἑκατ. τόννους), *κριθὴν* (4,2 ἑκατ. τόννους), *γεώμηλα* (36 ἑκατ. τόννους) καὶ *σακχαρότευτλα* (17 ἑκατ. τόννους).

Σημαντικὴ ἀκόμη ἦτο καὶ εἶναι ἡ παραγωγή οἴνου, λυκίσκου, πρὸς παρασκευὴν τοῦ ζύθου, ὡς καὶ ὀπωρικῶν.

Κτηνοτροφία. Εἰς τοὺς ἀπεράντους λειμῶνας ἐκτρέφονται πολλὰ μεγάλα ζῶα. Κατὰ τὸ 1939 ὁ ἀριθμὸς τῶν ζῶων ἦτο : ἵπποι 4 ἑκατομμύρια, βοοειδῆ 23 ἑκατομ., αἰγοπρόβατα 9 ἑκατομ., χοῖροι 26 ἑκατομ. καὶ πουλινικά 140 ἑκατομ.

Δασοκομία. Τὸ 1/4 τοῦ ἐδάφους καλύπτεται ὑπὸ δασῶν καὶ ἀποτελεῖ σπουδαῖον παραγωγικὸν κλάδον. Οἱ Γερμανοὶ τὰ ἐκμεταλλεύονται ἐντατικῶς καὶ ποικιλοτρόπως, ἀλλὰ ἡ ἐκμετάλλευσίς των ἀσκεῖται μὲ ἐπιστημονικὰς μεθόδους ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Κράτους.

Ὄρυκτός πλοῦτος. Ὑπάρχουν πλουσιώτατα κοιτάσματα *γαϊάνθρακος*, τὰ ὁποῖα τῆς δίδουν τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον, μετὰ τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας καὶ τὴν Ἀγγλίαν. Ἐπίσης *λιγνίτου* (πρώτη εἰς τὸν κόσμον), *σιδήρου*, *χαλκοῦ*, *ψευδαργύρου* κ. ἄ.

Βιομηχανία. Ἡ Γερμανία εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ βιομηχανικώτερα κράτη τῆς Γῆς. Ἡ βιομηχανία τῆς εἶναι ἐκ τῶν ἀρίστων τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἐπιστημονικώτερον ὀργανωμένη.

Πρὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου ἀπασχολοῦσεν 9 ἑκατομμύρια ἔρ-

γατών. Ἐκ τῶν σπουδαιότερων βιομηχανιῶν τῆς, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ περισσότεραι ἦσαν πλησίον τῶν ἀνθρακοφόρων περιφερειῶν (Ρούρ, Σάαρ. Ἄνω καὶ Κάτω Σιλεσία) ἦσαν ἡ *μεταλλουργία* (χυτοσίδηρος καὶ χάλυψι μηχαναὶ παντὸς εἴδους, αὐτοκίνητα, ἐργαλεῖα, ὄπλα, ραδιόφωνα κ.τ.λ.). Ἡ *κλωστοῦφαντουργία* (τρίτη εἰς τὸν κόσμον), *ύελουργία*, *χαρτοποιία*, *κατασκευὴ ὀπτικῶν ὀργάνων* κ.τ.λ.

Καὶ τέλος αἱ καταπληκτικαὶ *χημικαὶ βιομηχανίαι*, αἱ ὁποῖαι ἀνεπτύχθησαν μὲ τὰς βαθεῖας ἐρεῦνας, ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις τῶν Γερμανῶν ἐπιστημόνων καὶ συντονισμένην συνεργασίαν ἐπιστήμης καὶ βιομηχανίας, ὥστε νὰ εἶναι σχεδὸν ἀσυναγώνιστοι.

Εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν συνετέλεσε καὶ ἡ μεγάλη παραγωγὴ ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐκ τῶν ὑδατοπτώσεων, ὅπου ἡ Γερμανία προπολεμικῶς κατέιχε τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὸν Κόσμον, μετὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ τὸν Καναδῶν.

Τὸ *ἐμπόριον* ἦτο καὶ εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον. Ἡ Γερμανία *εἰσάγει* κυρίως τρόφιμα καὶ πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς, *ἐξάγει* δὲ βιομηχανικὰ εἶδη (μηχανὰς παντὸς εἴδους, ἠλεκτρικὰ εἶδη, χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ προϊόντα, ραδιόφωνα, μουσικὰ ὄργανα κ.τ.λ.).

Ἐκ τῆς Ἑλλάδος *εἰσάγει* καπνόν, σταφίδα, ἀκατέργαστα μεταλλεύματα καὶ δέρματα καὶ *ἐξάγει* παντὸς εἴδους βιομηχανικὰ προϊόντα, μηχανὰς, φαρμακευτικὰ εἶδη, χρώματα, χάρτην, ἠλεκτρικὰ εἶδη, ραδιόφωνα, ἐπιστημονικὰ ὄργανα κ. ἄ.

Συγκοινωνία. Ἐχει τὸ τελειότερον εἰς τὸν κόσμον δίκτυον σιδηροδρόμων (ε2.000 χιλμ.), θαυμάσιον ὀδικὸν δίκτυον (230.000 χιλμ.) ἐπὶ πλέον 11.000 χιλμ. φυσικῶν καὶ τεχνητῶν (διὰ διωρύγων) ὑδατινῶν ὁδῶν, μεγάλην ἀεροπόρικὴν συγκοινωνίαν : ἰ μεγάλην ἀτμοπλοϊκὴν συγκοινωνίαν μὲ ὄλον τὸν Κόσμον.

Πολιτικὴ ἐξέτασις

Προπολεμικῶς εἶχεν ἕκτασιν 470.000 χιλμ. καὶ πληθυσμὸν 70.000.000 κατοίκων. Σήμερον μολονότι ἡ ἕκτασις τῆς περιορίσθη, ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι σχεδὸν ὁ ἴδιος (68.000.000 κάτοικοι), διότι ἐκ τῶν ἀποκοπέντων ἐδαφῶν τῆς ἐξεδιώχθησαν οἱ Γερμανικοὶ πληθυσμοὶ καὶ συνεκεντρώθησαν εἰς τὴν ὑπόλοιπον χώραν.

Λαὸς — Γλῶσσα — Θρησκεία. Οἱ Γερμανοὶ ἀνήκουν εἰς τὴν *Τευτονικὴν* φυλὴν, ἀλλὰ ἔχουν ἀναμιχθῆ καὶ μὲ ἄλλας φυλάς, κυρίως Σλαβικὰς. Ὡς πρὸς τὸ θρήσκειμα εἶναι κατὰ τὰ 2/3 *Διαμαρτυρόμενοι* καὶ κατὰ τὸ 1/3 *Καθολικοὶ*.

Πολίτευμα. Πρὸ τοῦ πολέμου εἶχον *δικτατορίαν* (Χίτλερ), διότι, γενικῶς, ὁ χαρακτήρ τῶν Γερμανῶν ἐπιτρέπει τυφλὴν πειθαρχίαν καὶ ὑπακοήν. Ἀκόμη οἱ Γερμανοὶ διακρίνονται διὰ τὴν βίαν, τὴν ὠμότητα ποῦ

έχουν, αλλά και διά τὸ σύστημα εἰς τὴν δρᾶσιν καὶ τὴν σκέψιν των καὶ διά τοῦτο προώδευσαν καταπληκτικῶς εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας προπολεμικῶς ἦτο τὸ **Βερολίνον** κτισμένον εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ **Σπρέα**, παραποτάμου τοῦ Ἑλβα. Ἦτο ὡραία πόλις (κατεστράφη κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος ὑπὸ τῶν βομβαρδισμῶν), μέγαλον συγκοινωνιακὸν κέντρον, μὲ ἐξαιρετικὴν βιομηχανικὴν καὶ ἐμπορικὴν κίνησιν. Ἦτο ἔδρα Πανεπιστημιακῶν καὶ Ἐπιστημονικῶν Ἰδρυμάτων, καὶ ἐκοσμεῖτο ὑπὸ πολλῶν καλλιτεχνικῶν κτιρίων. (Εἰκ. 43).

Εἰκ. 43. Βερολίνον : Ἐποψὶς τῆς Πύλης τοῦ Βραδεμβούργου.

Σήμερον ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 3.200.000 κατοίκους καὶ κατέχεται κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ τῶν Δυτικῶν συμμάχων καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπὸ τῶν Ρώσων.

Τὸ **Ἀμβούργον** (1.400.000 κάτ.), ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τῆς χώρας καὶ ὁ δεῦτερος τῆς Εὐρώπης. Ἡ **Λειψία** (700.000 κάτ.) ἡ πόλις τῶν βιβλίων μὲ τὰ μεγαλύτερα καὶ τελειότερα τυπογραφεῖα. Τὸ **Μόναχον** (750.000 κάτ.) κέντρον γραμμάτων καὶ τεχνῶν, μὲ μεγάλην βιομηχανίαν ζυθοποιίας καὶ τὸν μεγαλύτερον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς Εὐρώπης κ. ἄ.

Ἡ Γερμανία προπολεμικῶς εἶχεν 20 Πανεπιστήμια ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ μὲ παγκόσμιον φήμην καὶ ἄλλα ἀνώτερα πνευματικὰ Ἰδρύματα.

Γενικῶς τὸ βιωτικὸν καὶ πνευματικὸν ἐπίπεδον τοῦ λαοῦ ἦτο πολὺ ὑψηλόν καὶ σήμερον παρ' ὄλην τὴν ἤτταν ἡ Γερμανία χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητα καὶ τὸ θετικὸν πνεῦμα τοῦ λαοῦ τῆς ἀναγεννᾶται καὶ ἀνοικοδομεῖται μὲ τὸν ταχύτερον δυνατὸν ρυθμὸν. ✓

2. ΕΛΒΕΤΙΑ

["Εκτασις 41.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 4.700.000 κάτοικοι]

Εἰσαγωγή. Ἡ *Ἑλβετία* εἶναι μία εὐτυχησμένη χώρα. Δὲν ἔλαβε μέρος οὔτε εἰς τὸν Α' οὔτε εἰς τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον καὶ ἐπομένως ἐστάθη μακρὰν τῶν καταστροφῶν καὶ τῶν ἐρημώσεων τοῦ πολέμου. Ἡ Ἑλβετία «δὲν δημιουργεῖ ἴσως ἱστορίαν, ἀλλὰ δημιουργεῖ ζωὴν» καθὼς εἶπε πολὺ ἐπιτυχῶς ἓνας Ἕλλην συγγραφεὺς.

Εὐρίσκεται πρὸς Α. τῆς Γαλλίας εἰς τὸ Κέντρον τῆς Εὐρώπης καὶ εἶναι ἐκ τῶν Κρατῶν ποῦ δὲν βρέχονται ὑπὸ θαλάσσης. Συνορεύει πρὸς Α. μὲ τὴν Αὐστρίαν, πρὸς Δ. μὲ τὴν Γαλλίαν, πρὸς Β. μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ πρὸς Ν. μὲ τὴν Ἰταλίαν.

Φυσικὴ περιγραφή

Διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους. Ἡ Ἑλβετία εἶναι χώρα ἐξαιρετικῶς ὄρεινὴ καὶ μορφολογικῶς χωρίζεται εἰς τρεῖς μεγάλας περιοχάς :

α) Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ ὄρεινοῦ συγκροτήματος τοῦ *Ἰούρα*, ἡ ὁποία καταλαμβάνει τὰ 12 % τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας.

β) Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν κυρίως *Ἀλπων*, ἡ ὁποία καταλαμβάνει τὰ 58 % περίπου

καὶ γ) εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ *Ἑλβετικοῦ ὄροπεδίου*, ἡ ὁποία καταλαμβάνει τὰ ὑπόλοιπα 30 %.

Ὄροσειραί. Εἰς τὸ βορειοδυτικὸν τμήμα τῆς χώρας, κατὰ μῆκος τῶν Γαλλικῶν συνόρων ἐκτείνεται ὁ *Ἑλβετικὸς Ἰούρας*, ὄρος ὄχι πολὺ ὕψηλόν (1.700 μ.), ἀλλὰ ἀτότομον καὶ ἄγριον.

Εἰς τὸ Νοτιοανατολικὸν τμήμα ἐκτείνονται οἱ κύριοι ὄγκοι τῶν *Ἑλβετικῶν Ἀλπων*, ποῦ σχηματίζουν παραλλήλους ὄροσειράς ἀπὸ Δ. πρὸς Α. Αἱ κορυφαὶ τῶν ὄροσειρῶν αὐτῶν ἔχουν ὕψος ἀπὸ 3.000—4.600 μ.

Αἱ κορυφαὶ ἄνω τῶν 3.000 μ. καλύπτονται μὲ αἰώνια χιόνια καὶ παγετῶνας.

Μεταξὺ τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Ἰούρα καὶ τοῦ ὄγκου τῶν Ἑλβετικῶν Ἀλπων ἐκτείνεται ἀπὸ βορειοδυτικὰ πρὸς βορειοανατολικά τὸ *ὄροπέδιον τῆς Ἑλβετίας*, εἰς ὕψος 400—500 μ. καὶ τὸ ὅποιον ἔχει μῆκος 250 χιλμ. καὶ μέσον πλάτος 60 χιλιομέτρων. (Εἰκ. 44).

Ποταμοί. Αἱ Κεντρικαὶ Ἑλβετικαὶ Ἀλπεῖς τροφοδοτοῦν πολλοὺς ποταμοὺς, οἱ ὅποιοι ρέουν πέραν τῆς χώρας καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὴν Μεσόγειον, τὴν Βόρειον θάλασσαν καὶ τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Ὁ *Ροδανὸς* τῆς Γαλλίας ἔχει τὰς πηγὰς του εἰς τὰς Κεντρικὰς Ἀλπεῖς, ρεεὶ μέχρι τῆς λίμνης τῆς Γενεύης καὶ ἐξέρχεται αὐτῆς διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸν ῥοῦν του εἰς τὸ Γαλλικὸν ἔδαφος.

Ὁ *Ρήνος*, πού πηγάζει ἀπὸ τὸν ὄρεινὸν ὄγκον τῶν Ἑλβετικῶν Ἄλπεων καὶ διὰ μέσου τῆς λίμνης Κωνσταντίας, ἀφοῦ ρέουσι ἐπὶ ἀρκετὸν διάστημα τῶν Ἑλβετο - Γερμανικῶν συνόρων, ρεῖ πρὸς Β. κατὰ μῆκος τῶν Γαλλο - Γερμανικῶν συνόρων.

Ἐπίσης ἐκ τῶν Ἄλπεων πηγάζει ὁ *Ἰνν*, παραπόταμος τοῦ Δουνάβεως καὶ ὁ *Ἀδίδης* τῆς Ἰταλίας. Ὁ κύριος ποταμὸς τῆς Ἑλβετίας ὁ διαρρέων τὸ Ἑλβετικὸν λεκανοπέδιον, εἶναι ὁ *Ἄαρ* παραπόταμος τοῦ Ρήνου.

Λίμναι. Λόγω παλαιωτάτων καθιζήσεων τοῦ ἐδάφους ἡ Ἑλβετία εἶναι κατάσπαρτος ἀπὸ λίμνας ἐκ τῶν ὁποίων αἱ μεγαλύτεραι εἶναι : τῆς *Γενεύης*, τῆς *Κωνσταντίας*, τῆς *Νεῦσαιέλ*, τῶν *Καντονίων* (Λουκέρνης) καὶ τῆς *Ζυρίχης*.

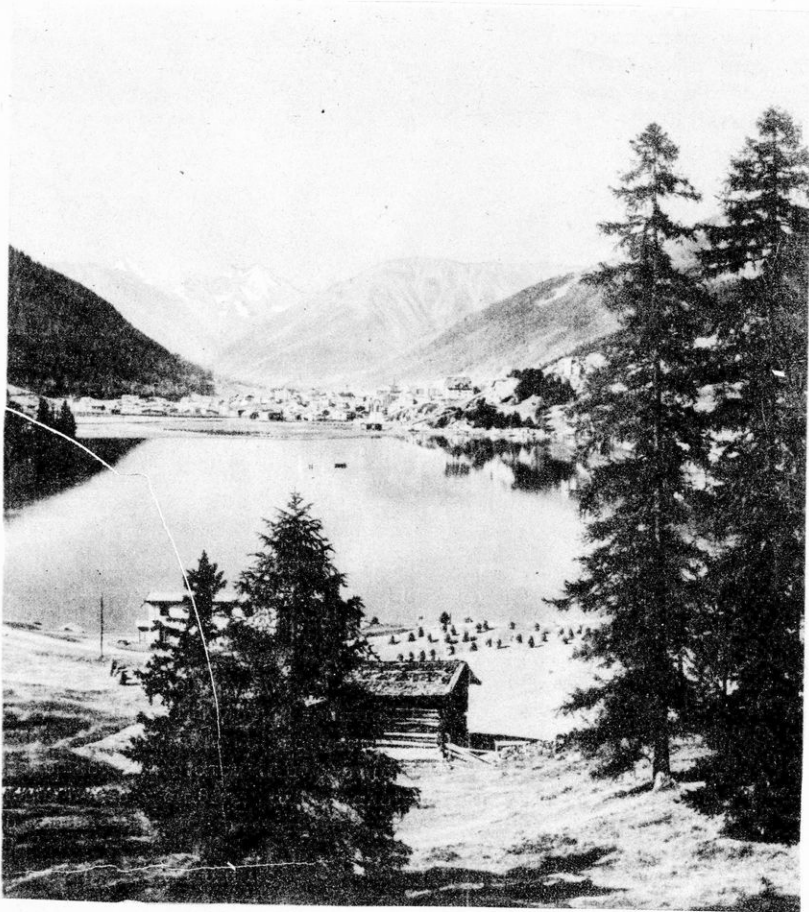
Κλίμα. Ἐπειδὴ ἡ χώρα παρουσιάζει ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεγάλην διαφορὰν ὕψους, παρατηρεῖται καὶ κλίμα διαφορετι-

Εἰκ. 44. Τοπεῖα τῆς Ἑλβετίας.

κόν. Εἰς τὰς Ἑλβετικές ἾΑλπεις τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικόν. Εἰς τὸ Ἑλβετικὸν ὄροπέδιον καὶ τὰς κοιλάδας τὸ κλίμα εἶναι γλυκύτερον, ἐξαιρετικῶς ὑγιεινὸν καὶ εὐχάριστον. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι σχεδὸν εἰς ὅλην τὴν χώραν ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τῆς λίμνης Γενεύης.

Πολλαὶ τοποθεσίαι τὰς ὁποίας προφυλάσσουν ὑψηλὰ ὄρη ἀπὸ τοὺς ἀνέμους ἔχουν μεταβληθῆ εἰς ἰδανικοὺς σταθμοὺς κλιματοθεραπείας (φυματικοὶ κ.τ.λ.) καθὼς τὸ *Νταβὸς* καὶ *Σάνκι - Μόριτς*, ἐνῶ ἄλλα ἔχουν καταστῆ περίφημα κέντρα χειμερινῶν σπόρ.

Εἰκ. 45. Κέντρον κλιματοθεραπείας εἰς τὴν Ἑλβετίαν.

Τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ εἶναι ὅμοια μὲ τὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἄφθονα δὲ εἶναι τὰ κτηνοτροφικὰ ζῶα καὶ ἰδίως αἱ ἀγελάδες, ποὺ ἀντιπροσωπεύουν τὸ σημαντικώτερον μέρος τοῦ Ἐθνικοῦ Κεφαλαίου τῆς χώρας.

Τὰ δάση καταλαμβάνουν τὸ 1/3 τῆς χώρας καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ὄξυας, δρύος, καστανάας, ὄρεινὰ πεῦκα καὶ ἔλατα. Εἰς τὰ ἄνω τῶν 2.500 μ. ὕψους μέρη δὲν ὑπάρχουν δένδρα, ἀλλὰ μικροὶ θάμνοι καὶ ἐκεῖ φύονται τὰ ἐθνικὰ ἄνθη τῶν Ἑλβετῶν, τὰ περίφημα *εντελβάις*.

Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ἑ ξ ἑ τ α σ ι ς

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία, ἂν καὶ γίνεται μὲ μηχανικὰ μέσα καὶ χρησιμοποιοῦνται ἐπιστημονικοὶ τρόποι καλλιέργειας, εἶναι περαιομένης ἀποδόσεως, διότι δὲν ὑπάρχουν μεγάλα καλλιεργήσιμοι ἐκτάσεις. Παράγουν *γῶμηλα, οἶνον, σίτον*, καὶ ἄφθονα *ὄπωρικά*.

Περισσότερον ἀξιόλογος εἶναι ἡ *κτηνοτροφία*, διότι τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς χώρας ἀποτελεῖται ἀπὸ βοσκοτόπους, μὲ χλόην εἰς κάθε ἐποχὴν, ἀκαταλλήλους διὰ τὴν γεωργίαν, ἀλλὰ θαυμασίους διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐπὶ πλέον γίνεται μὲ σύστημα καὶ περιποιῶνται ἐξαιρετικῶς τὰ ἐκτρεφόμενα ζῶα.

Ἡ Ἑλβετικὴ κτηνοτροφία μόνον μὲ τὴν Ὀλλανδικὴν καὶ Ἀγγλικὴν δύναται νὰ συγκριθῇ. Ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς ζῴων εἶναι αἱ περίφημοι γαλακτοφόροι Ἑλβετικαὶ ἀγελάδες (2 ἑκατομ. κεφ.). Τὰ ἐκλεκτὰ γαλακτοκομικὰ τῆς προϊότῃ (γάλα, βούτυρον καὶ τυρὸς) εἶναι γνωστὰ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Εἰς τὴν Ἑλλάδα γνωστότατον εἶναι τὸ συμπεπικνωμένον γάλα *Νεσζλέ*.

Ἡ γεωργία μετὰ τῆς κτηνοτροφίας ἀπασχολοῦν τὰ 28% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας.

Ἐθνικὸν πλοῦτον ἀποφέρουν καὶ τὰ δασοκομικὰ προϊόντα, χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα δάση, τὰ ὁποῖα ἐκμεταλλεύονται μὲ θαυμάσιον τρόπον.

Βιομηχανία — Ἐμπόριον. Ἄν καὶ στερεῖται ἐντελῶς ὀρυκτοῦ πλοῦτου ἡ Ἑλβετία, τὰ 42% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται μὲ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ 8% μὲ τὸ ἐμπόριον. Κατὰ συνέπειαν ἡ Ἑλβετία εἶναι χώρα, ποὺ ζῆ κυρίως ἐκ τῆς βιομηχανίας τῆς.

Τὴν ἄλλειψιν τοῦ ἀνθρακος τὴν ἀντικατέστησε διὰ τῆς παραγωγῆς μεγάλης καὶ εὐθυνῆς ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ἐκ τῶν ἀφθόνων ὕδατοπτώσεων. «Μία χώρα βοσκῶν—ὅπως γράφει ὁ I. M. Παναγιωτόπουλος—ποῦ ἔχει μεταμορφωθῆ, μὲ τὸν ἠλεκτρισμὸν εἰς μίαν ἀπέραντη φάμπρικα».

Ἡ Ἑλβετία εἶναι ἡ πρώτη χώρα τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία ἐκίνησε δι' ἠλεκτρικῆς ἐνεργείας ὅλους τοὺς σιδηροδρόμους τῆς.

Αἱ σπουδαιότεραι τῶν βιομηχανιῶν τῆς εἶναι: ἡ βιομηχανία *χημικῶν προϊόντων*, ἡ *μηχανουργία*, ἡ *ὄρολογιοποιία* (μοναδικὴ εἰς τὸν κόσμον) ἡ *ὕφαντουργία*, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέχουσιν θέσιν ἔχουν τὰ προϊόντα ἐκ

φυσικής και τεχνητής μετάξης και αί δαντέλλαι. Ἐπίσης *ὄργανα* και *μηχανήματα ἀκριβείας* κ.ἄ.

Ἀπαράμιλλος, ὅμως, εἶναι ὁ Τουρισμός τῆς χώρας, ἡ ἡ «βιομηχανία τῶν ξένων» ὅπως λέγεται ἡ θαυμασία τουριστικὴ ὀργάνωσις.

Καὶ πραγματικῶς τὰ πολλὰ και θαυμασία ξενοδοχεῖα τῆς χώρας, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται ἀκόμη και εἰς τὰς ὕψηλὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν, ἐν συνδυασμῷ μετὴν θαυμασίαν σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν, ἀποφέρουν μεγάλον ἔθνικόν εἰσόδημα.

Χιλιάδες ξένοι (τὴν Ἑλβετίαν ἐπισκέπτονται ἐτησίως περίπου 2.500.000 ξένοι), ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους πηγαινοῦν εἰς τὴν Ἑλβετίαν διὰ νὰ χαροῦν τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς χώρας, νὰ ἡρεμήσουν, νὰ ἀναπαυθοῦν, νὰ ἀναρρώσουν και ἀκόμη και νὰ διασκεδάσουν.

Τὸ *ἐμπόριον* εἶναι ἀνεπτυγμένον και ἔχει ἰσοζύγιον εἰσαγωγῶν και ἐξαγωγῶν. *Εἰσάγει* πρώτας ὕλας και προϊόντα διατροφῆς, και *ἐξάγει* βιομηχανικά εἶδη (ὑφάσματα, μηχανάς, ὥρολόγια, χρώματα, βιομηχανοποιημένα κτηνοτροφικά προϊόντα) κ.ἄ.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα *ἐξάγει* γενικῶς βιομηχανικά εἶδη και κτηνοτροφικά προϊόντα και *εἰσάγει* καπνόν, σταφίδα, σῦκα, ἔλαιον κ.ἄ.

Συγκοινωνία. Τὸ σιδηροδρομικόν δίκτυον τῆς χώρας εἶναι πυκνότατον (6.000 χιλμ.) και αἱ ἀμαξοστοιχίαι κινοῦνται δι' ἡλεκτρισμοῦ. Εἰς τὴν Ἑλβετίαν ὑπάρχουν και αἱ μεγαλύτεραι σιδηροδρομικαὶ σήραγγες: Τοῦ *Σεμπλόν* (20 χιλμ. μήκου), τοῦ *Ἀγ. Γουθάργου* (15 χιλμ.) και τοῦ *Δέτσιμπεργ* (14 1/2 χιλμ.). Ὅλαι αὐταὶ αἱ σήραγγες εὐρίσκονται εἰς ὕψος 700—1100 και 1200 μέτρων.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἔ ξ ἔ τ α σ ι ς

Οἱ Ἑλβετοὶ εἶναι κρᾶμα λαῶν. Τὰ 72 % τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἶναι Γερμανικῆς καταγωγῆς και ὀμιλοῦν Γερμανικά, τὰ 22 % εἶναι Γαλλικῆς και ὀμιλοῦν Γαλλικά και τὰ ὑπόλοιπα εἶναι Ἰταλικῆς και ὀμιλοῦν Ἰταλικά.

Ὅλοι ὅμως ἔχουν ἔθνικὴν συνείδησιν καθαρῶς Ἑλβετικὴν και ἀποτελοῦν Κράτος και μάλιστα ἐκ τῶν πλέον πολιτισμένων.

Ὁ Ἑλβετικὸς λαὸς εἶναι εὐφυῆς, εἰλικρινῆς, ἐργατικὸς και φιλόπατρις και ἴσως ὁ πλέον μορφωμένος τῆς *Εὐρώπης*. Ἀπὸ ἀπόψεως θρησκείας τὰ 60 % εἶναι *Διαμαρτυρῶμενοι* και τὰ 40 % *Καθολικοί*.

Πολίτευμα. Ἡ Ἑλβετία ἀπαρτίζεται ἀπὸ 22 αὐτοδιοικουμένας πολιτείας (Καντόνια), ἠνωμένας εἰς *Ὁμοσπονδιακὴν Δημοκρατίαν* κατὰ τὸ πρότυπον τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν.

Τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν (Κυβέρνησιν) ἀσκοῦν ὁ Πρόεδρος μετὰ 7 ὑπουργῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκλέγονται δι' ἕν ἔτος.

Πόλεις. *Βέρνη* (140.000 κάτ.) πρωτεύουσα τῆς Ὁμοσπονδίας, πόλις

ώραιότητα, παρά τόν ποταμόν **"Ααρ**, ἔδρα τοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου τῆς Παγκοσμίου Ταχυδρομικῆς καὶ Τηλεφωνικῆς Ἐνώσεως.

Ζυρίχη (360.000 κάτ.), ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς χώρας εἰς τόν πληθυσμόν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον ἐπὶ τῆς ὁμώνυμου λίμνης. Ἔχει περίφημον πολυτεχνεῖον.

Βασιλεία (170.000 κάτ.), σημαντικὸν βιομηχανικὸν καὶ ἐμπορικὸν κέντρον καὶ ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ ποταμοῦ Ρήνου.

Γενεύη (140.000 κάτ.), ἐπὶ τῆς ὁμώνυμου λίμνης, ἡ πόλις τῶν ὥρολογίων, ἔδρα τῆς διαλυθείσης Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ τοῦ Διεθνοῦς Γραφείου Ἐργασίας.

Δωζάνη (100.000 κάτ.), παρά τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, τουριστικὸν κέντρον καὶ κέντρον διεθνῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν.

Περίφημα τουριστικὰ κέντρα εἶναι ἀκόμη ἡ **Δουκέρνη**, τὸ **Νταβός**, ἡ **Μοντρέ**, τὸ **Σάνκι - Μόρις** κ. ἄ.

✓ 3. ΑΥΣΤΡΙΑ

[Ἔκτασις 84.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 7.000.000 κάτοικοι]

Εἰσαγωγή. Ἡ **Αὐστρία**, ὡς Κράτος προήλθεν ἐκ τῆς διαλύσεως τῆς Αὐстроουγγαρίας μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον Πόλεμον 1914 - 1918. Ἀργότερον (1938) τὴν κατέλαβε προαξικοπηματικῶς καὶ τὴν προσήρτησεν εἰς τὴν Γερμανίαν ὁ Χίτλερ. Μετὰ τὸν Β΄ Παγκόσμιον Πόλεμον ἀνέκτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της, ἀλλὰ ἀκόμη μέχρι πρό ὀλίγων μηνῶν κατεῖχετο ὑπὸ τῶν νικητριῶν δυνάμεων : Ἀμερικῆς, Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας.

Φ υ σ ι κ ῆ π ε ρ ι γ ρ α φ ῆ

Θέσις — Ὅρια. Ἡ Αὐστρία ἐκτείνεται εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης καὶ εἶναι ἐκ τῶν χωρῶν ποῦ δὲν βρέχονται ὑπὸ θαλάσσης, ὅπως καὶ ἡ Ἑλβετία.

Συνορεύει πρὸς Α. μετὰ τὴν Οὐγγαρίαν, πρὸς Δ. μετὰ τὴν Ἑλβετίαν, πρὸς Β. μετὰ τὴν Γερμανίαν καὶ Τσεχοσλοβακίαν καὶ πρὸς Ν. μετὰ τὴν Ἰταλίαν.

Ἡ Αὐστρία εἶναι ὄρεινὴ χώρα. Τὰ 2/3 τοῦ ἐδάφους της πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ καὶ νοτιοδυτικὰ καταλαμβάνονται ἀπὸ τὰς διακλαδώσεις τῶν Κεντρικῶν Ἄλπεων, τὰς **Αὐστριακὰς Ἄλπεις**, μετὰ ὑψηλότεραν κορυφὴν 3.800 μ.

Γεωγρ. Κ. Μαυριᾶ : Γεωγραφία τῆς Εὐρώπης ΣΤ΄ τάξεως

Εικ. 46. Ανάβασις εις τὰς Αὐστριακὰς Ἄλπεις

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν ὀρέων καλύπτεται ἀπὸ πυκνὰ ὠραιότατα δάση.

Ἐπίσης εἰς τὰ ὑψηλὰ ὀροπέδια 2.000 μέτρων καὶ ἄνω ὑπάρχουν μικραὶ γραφικώταται λίμναι.

Γενικῶς αἱ ὕψηλαί κορυφαὶ τῶν Αὐστριακῶν Ἄλπεων, πού σκεπάζονται ἀπὸ αἰῶνια χιόνια καὶ παγετῶνας, παρουσιάζουν τοπεῖα ἐξαιρετικῶς ὠραιότητος. (Εἰκ. 46).

Πεδινὰ ἐκτάσεις, ἐκτείνονται εἰς τὸ βορειοδυτικὸν τμήμα τῆς χώρας, τὸ ὁποῖον διαρρέεται καὶ ἀρδεύεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως.

Ὁ κυριώτερος ποταμὸς τῆς χώρας εἶναι ὁ **Δούναβις**, πλωτὸς εἰς ὀλόκληρον τὸ τμήμα τῆς Αὐστρίας, καὶ ὁ παραπόταμος αὐτοῦ **Ἰνν**.

Τὸ **κλίμα** τῆς χώρας εἶναι **ἠπειρωτικόν**. Βροχαὶ πίπτουν ἄρκετὰ κυρίως εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα, λόγῳ καὶ τῶν πολλῶν δασῶν. Ἐπίσης τὴν ὑγρασίαν διατηροῦν καὶ αἱ πολλὰ χιόνες τοῦ χειμῶνος.

Οικονομική Ξέταση

Γεωργία. Μολοντί ή καλλιεργουμένη έκτασις (25 " „) τής χώρας εἶναι μικρά, ή ὀργάνωσις τής γεωργίας εἶναι ἀρίστη. Παράγει σίτον, σίκαλιν, βρώμην, γεώμηλα εἰς ποσότητας ἀνεπαρκεῖς διὰ τήν χώραν. Ἐπίσης καλλιεργεῖται ή ἀμπελος καί τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. Πάντως εἰσάγει εἶδη διατροφῆς.

Ἡ **κτηνοτροφία** εἶναι ἀνεπτυγμένη καί ή ὀργάνωσις τής εἶναι παρομοία τής Ἑλβετικῆς.

Ἡ χώρα καλύπτεται κατὰ 37 „ ὑπὸ δασῶν. Κατ' ἔτος ὕλοτομοῦνται μεγάλαι ποσότητες καλῆς ξυλείας, ή ὁποία κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξάγεται. Οἱ κάτοικοι ἀγαποῦν τὰ δάση καί τὰ ἐκμεταλλεύονται με ἐπιστημονικόν τρόπον.

Ὄρυκτος πλοῦτος. Εἰς τὸ ὑπέδαφος τής χώρας ὑπάρχουν σημαντικά κοιτάσματα **σιδήρου**, **ὄρυκτοῦ ἄλατος** καί κυρίως **μολύβδου**.

Βιομηχανία. Ἡ Αὐστρία εἶναι κυρίως βιομηχανική χώρα. Αἱ κυριώτεραι βιομηχανίαι τής εἶναι ή **μεταλλουργία**, ή **βιομηχανία χάρτου** καί ή **ὕφαντουργία**. Ἐπίσης **βιομηχανία ξύλου**, **ἐπίπλων**, τὰ ὁποῖα θεωροῦνται κομψοτεχνήματα καί εἶναι παγκοσμίου φήμης (καρέκλαι Βιέννης κλπ.).

Ἡ **συγκοινωνία** εἶναι ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένη καί ὑπάρχει σιδηροδρομικόν δίκτυον 7000 χιλμ. (τριπλάσιον τής Ἑλλάδος) ὡς καί ποταμοπλοικόν διὰ τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως (1.700 χιλμ.). Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ή **Βιέννη**, μεσογειακή πόλις, ἔχει σπουδαίας λιμενικάς ἐγκαταστάσεις.

Τὸ **ἐμπόριον** τής χώρας σήμερον εἶναι μικρόν. **Εἰσάγει** τρόφιμα καί πρώτας ὕλας καί **ἐξάγει** ξυλείαν, χάρτην, μεταλλουργικά προϊόντα, νήματα, ἐπιπλα πολυτελείας καί εἶδη γυναικείας μόδας. Μετὰ τής Ἑλλάδος ἔχει μικράς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς.

Ἐθνικὸν εἰσόδημα ἀπφέρει εἰς τήν χώραν καί ή θαυμασία τουριστικὴ ὀργάνωσις, κυρίως εἰς τήν δυτικὴν περιοχὴν τοῦ **Τυρόλου**, με κέντρον τὸ **Ἰνσμπρουγκ**.

Πολιτικὴ Ξέταση

Οἱ κάτοικοι τής χώρας εἶναι Γερμανικῆς καταγωγῆς καί ὀμιλοῦν τήν Γερμανικὴν γλῶσσαν. Κατὰ τὰ 80 „ εἶναι **Καθολικοὶ** καί οἱ ὑπόλοιποι **Διαμαρτυρόμενοι**.

Τὸ πολίτευμά των εἶναι **Κοινοβουλευτικὴ Δημοκρατία**. Πρωτεύουσα τής χώρας εἶναι ή **Βιέννη** (1.700.000 κάτ.) κτισμένη εἰς εὐφορον πεδιάδα παρὰ τὸν Δούναβιν. Εἶναι ἀπὸ τὰς **ὠραιότερας Ἐὐρωπαϊκάς πόλεις**, καί ἓνα ἐκ τῶν σπουδαιότερων πνευματικῶν καί ἐπιστημονικῶν κέντρων τής

Εικ. 47. "Αποψις τῆς Βιέννης.

Ευρώπης. Ἐχει πολλά ἐξαιρετικά κτίρια, ἀνάκτορα, μουσεῖα καὶ τὸ μεγαλύτερον εἰς ἑκτασιν πάρκον τῆς Ευρώπης. (Εἰκ. 47).

Ἀξιόλογοι εἶναι οἱ πόλεις *Γκράτς*, *Δίνις*, *Ἰνσμπρουγκ* (τουριστικὸν κέντρον) καὶ *Σάλτσμπουργκ*, διεθνὲς μουσικὸν κέντρον. ✓

4. Ο Υ Γ Γ Α Ρ Ι Α

[Ἔκτασις 93.000 τετ. χιλμ. Πληθυσμὸς 9.200.000 κάτοικοι]

Εἰσαγωγή. Ἡ Οὐγγαρία ἔγινεν ἐλεύθερον κράτος μετὰ τὸν Α΄ Παγκόσμιον πόλεμον, ὅπως καὶ ἡ Αὐστρία ἐκ τῆς διαλύσεως τῆς Αὐстроουγγρικῆς Αὐτοκρατορίας. Σήμερον εὐρίσκεται ὑπὸ Ρωσσοικὴν ἐπιρροήν.

Φυσικὴ περιγραφή

Θέσις — Ὅρια. Ἡ Οὐγγαρία εὐρίσκεται εἰς τὴν κεντρικὴν περιοχὴν τῆς Ευρώπης καὶ συνορεύει πρὸς Α. μετὰ τὴν Ρουμανίαν, πρὸς Δ. μετὰ τὴν Αὐστρίαν, πρὸς Β. μετὰ τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ πρὸς Ν. μετὰ τὴν Γιουγκοσλαβίαν.

Ἡ χώρα εἶναι μία ἀπέραντη *πεδιάς*, κλεισμένη πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τῶν Καρπαθίων ὄρεων. Εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς ὑψώνεται ὁ χαμηλὸς *Ὀύγγρικὸς ὄρη*, κατὰφυτος ἀπὸ πυκνὰ δάση.

Εἰς τὰς ὑπολοίπους ἀπεράντους πεδιάδας τῆς δὲν φύονται ἐντελῶς δένδρα καὶ τοιουτοτρόπως αἱ πεδιάδες παρουσιάζουν τὴν ὄψιν τῆς «στέππας». Γενικῶς ὅμως αἱ πεδιάδες εἶναι ἐξαιρετικῶς εὐφοροί.

Εἰς παλαιοτάτους χρόνους, ἀσφαλῶς, θὰ ἀπετέλει θαλασσίαν λεκάνην, μέχρις οὗτου ὁ Δούναβις ἐσχημάτισε τὰς «Σιδηρᾶς Πύλας» καὶ τοιουτοτρόπως ἀπεσύρθησαν τὰ ὕδατα.

Τὴν μεγάλην *Οὐγγρικὴν πεδιάδα* διασχίζει ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ διαιρεῖ εἰς δύο τμήματα ὁ ποταμὸς *Δούναβις*, πλωτὸς καθ' ὅλον τὸ μῆκος του. Τὸ ἀνατολικὸν τμήμα ἀρδεύεται θαυμασίως ὑπὸ τοῦ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, ποταμοῦ *Τίσιζα* (Τάις) καὶ τὸ δυτικὸν ὑπὸ ἄλλων παραποτάμων.

Εἰς τὴν χώραν ὑπάρχει καὶ ἡ μεγαλύτερα λίμνη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, ἡ *Πλάιτεν*, περίφημος διὰ τὰς φυσικὰς καλλονὰς τῆς.

Τὸ *κλίμα* τῆς χώρας εἶναι *ἠπειρωτικόν*, μὲ ἀρκετὰ θερμὸν θέρος καὶ δριμύτατον χειμῶνα. Βροχαὶ πίπτουν ὀλίγαι, ἀλλὰ ἡ ὑγρασία τοῦ ἐδάφους διατηρεῖται χάρις εἰς τὰς πολλὰς χιόνας τοῦ χειμῶνος.

Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ἑ ξ ἔ τ α σ ι ς

Γεωργία. Ἡ χώρα εἶναι καθαρῶς *γεωργικὴ*, ἐκ τῶν εὐφορωτέρων τοῦ κόσμου. Ἡ γεωργία ἀπασχολεῖ τὰ 60 % τοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις καταλαμβάνει τὰ 65 % τοῦ ἐδάφους τῆς.

Ἄλλοτε ἦτο ὁ «σιτοβολῶν» τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Σήμερον δὲν γνωρίζομεν ἐπακριβῶς περὶ τοῦ ὕψους τῶν γεωργικῶν ἀποδόσεων, ἀλλὰ, πάντως, παράγονται εἰς ποσότητας ἐπαρκεῖς καὶ πρὸς ἐξαγωγήν.

Παράγει *σίτον*, *ἀραβόσιτον*, *κριθὴν*, *βρώμην*, *γεώμηλα*, *σακχαρότευλα* καὶ, μεταπολεμικῶς, *καπνὸν* καὶ *βάμβακα*. Ἐπίσης *οἶνον* εἰς ἀρκετὴν ποσότητα γνωστὸν καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν (οἶνος *Τοκάϊ*).

Εἰκ. 48. Ἄλογα εἰς τὴν Οὐγγαρίαν.

Ἡ **κτηνοτροφία** εἶναι ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένη, διότι τὰ 20 % τῆς χώρας ἀποτελοῦν βοσκήσιμοι τόποι. Αἱ μεγάλαι δὲ αὐταὶ πεδινὰ ἐκτάσεις καλύπτονται ὑπὸ πυκνῆς χλόης τῆς λεγομένης Οὐγγρικῆς «**Πούστας**». Τρέφουν **βοοειδῆ, πρόβατα**, καὶ ἐξαιρετικὰ **ἄλογα**, τὰ ὅποια εἶναι μεγαλόσωμα καὶ μεγάλης ἀντοχῆς. Προπολεμικῶς ὁ στρατός μας ἐπρομηθεύετο Οὐγγρικὰ ἄλογα. (Εἰκ. 48).

Ἐπιπέδα. Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας περιέχει **λιγνίτην**, τεραστίας ποσότητας **βωξίτου** καὶ μικρὰς ποσότητας **σιδήρου**. Ἐπίσης ἐξάγονται κατ' ἔτος 700.000 τόννοι **πετρελαίου** (τετάρτη εἰς τὴν Εὐρώπην).

Βιομηχανίαν μεγάλην δὲν εἶχεν ἡ Οὐγγαρία, παρὰ βιομηχανίας τροφίμων, ἀλευροποιῶν, ζυθοποιῶν, σακχαροποιῶν, κ.ἄ. Ἐπίσης βιομηχανίαν γεωργικῶν ἐργαλείων καὶ μηχανῶν.

Μεταπολεμικῶς, παρὰ τὴν ἔλλειψιν πρώτων ὑλῶν, καταβάλλονται προσπάθειαι ὑπὸ τοῦ νέου καθεστώτος, ὅπως ἀναπτυχθῇ εἰς τὴν χώραν βαρεῖα βιομηχανία.

Τὸ **ἐμπόριον** τῆς χώρας προπολεμικῶς ἦτο ἀνεπτυγμένον, ἀλλὰ σήμερον γίνεται προπάντων μετὰ τῆς Ρωσσίας. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐφέτος ἤρχισαν μικραὶ ἐμπορικαὶ συναλλαγαί.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἔ ξ ἔ τ α σ ι ς

Οἱ Οὐγγροὶ εἶναι **Μαγνᾶροι**, φυλὴ Οὐραλοαλταϊκῆς καταγωγῆς. Ὁ λαὸς εἶναι σχεδὸν ὁμοιογενῆς, διότι τὰ 95 % ὁμιλοῦν τὴν Οὐγγρικὴν γλῶσσαν.

Ἀπὸ ἀπόψεως θρησκείας τὰ 65 % εἶναι **Καθολικοί**, τὰ 30 % **Διαμαρτυρόμενοι** καὶ οἱ ὑπόλοιποι **Ὁρθόδοξοι** καὶ Ἑβραῖοι.

Οἱ Οὐγγροὶ ἀγαποῦν ἐξαιρετικὰ τὴν μουσικὴν. Τὰ λαϊκὰ τῶν ᾄσματα χρονολογοῦνται ἀπὸ 1000 ἐτῶν. Ἐξαιρετικὴν ἐπίδοσιν εἰς τὴν μουσικὴν ἔχουν οἱ Ἀθίγγανοι τῆς Οὐγγαρίας καὶ εἶναι παγκοσμίως γνωστὰ τὰ Οὐγγρικά «Τσιγγάνικα βιολιά».

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Βουδαπέστη** (1.050.000 κατ.) κτισμένη σχεδὸν εἰς τὸ κέντρον τῆς χώρας, ἐπὶ τῶν δύο ὄχθῶν τοῦ Δουναβέως. Παλαιότερον ἦσαν δύο πόλεις, ἡ Βούδα καὶ ἡ Πέστη. Εἶναι ὡραία πόλις καὶ τὸ οἰκονομικόν, βιομηχανικόν καὶ πολιτικόν κέντρον τῆς χώρας. Ἄλλας μεγάλας πόλεις δὲν παρουσιάζει ἡ χώρα, ὡς καθαρῶς γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ.

5. Τ Σ Ε Χ Ο Σ Λ Ο Β Α Κ Ι Α

[Ἔκτασις 130.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 12.500.000 κάτοικοι]

Εἰσαγωγή. Ἡ Τσεχοσλοβακία ἐσηματίσθη ὡς Κράτος μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον πόλεμον. Κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον ἦτο τὸ πρῶτον

κράτος, τὸ ὁποῖον κατελήφθη ὑπὸ τῶν Γερμανῶν. Σήμερον εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Ρωσσίας.

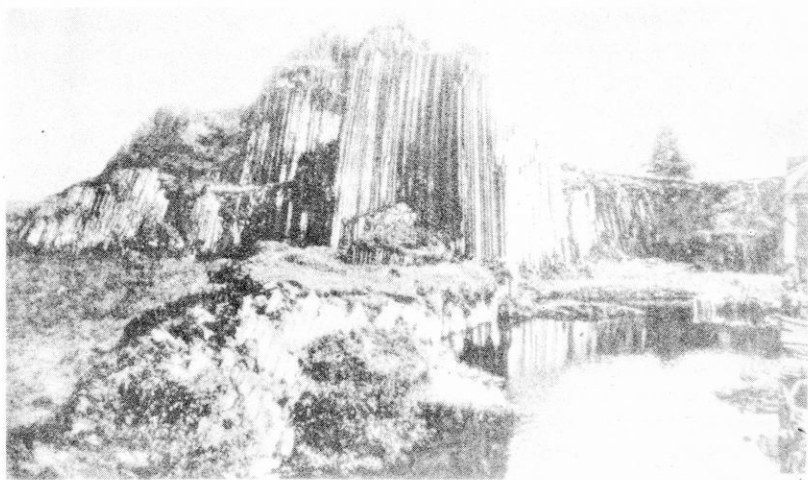
Φυσικὴ περιγραφή

Θέσις — Ὅρια. Ἡ χώρα εὑρίσκεται πραγματικῶς εἰς τὴν «καρδίαν» τῆς Εὐρώπης καὶ συνορεύει πρὸς Α. μετὴν Ρωσσίαν, πρὸς Δ. μετὴν Γερμανίαν, πρὸς Β. μετὴν Πολωνίαν καὶ πρὸς Ν. μετὴν Αὐστρίαν καὶ Οὐγγαρίαν.

Ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν περιοχῶν : α) Τῆς **Βοημίας**, πρὸς Δ. β) Τῆς **Μοραβίας**, εἰς τὸ Κέντρον καὶ γ) τῆς **Σλοβακίας** πρὸς Α.

Ἡ Τσεχοσλοβακία περικλείεται σχεδὸν ἀπὸ παντοῦ ὑπὸ ὄροσειρῶν. Ἀνατολικῶς ὑπὸ τῶν **Καρπαθίων**, βορειοανατολικῶς ὑπὸ τῶν **Σουδητείων ὄρέων**, πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τῶν **Μεταλλικῶν ὄρέων** καὶ νοτιοανατολικῶς ὑπὸ τοῦ **Βοημικοῦ ὄρους**. Σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου αἱ ὄροσειραὶ τῆς καλύπτονται ὑπὸ πυκνῶν καὶ μεγάλων δασῶν.

Ἡ **Βοημία** ἀποτελεῖ τετράγωνον ὄροπέδιον καὶ περιβάλλεται ὑπὸ ὄρέων καὶ ὄρυμῶν. (Εἶκ. 49).

Εἶκ. 49. Βοημικὸν χαρακτηριστικὸν τοπεῖον.

Ἡ **Μοραβία**, ἀποτελεῖ ἐκτεταμένην πεδιάδα, ἡ ὁποία ἐνώνεται πρὸς Ν. μετὴν μεγάλην Οὐγγρικήν πεδιάδα.

Ἡ **Σλοβακία** ἀποτελεῖ τὴν πλεόν ὄρεινὴν καὶ γεωργικῶς ἄγονον περιοχὴν τῆς χώρας, περιλαμβάνουσα τὸν πλεόν ὑψηλὸν ὄγκον τῶν **Καρπαθίων ὄρέων**.

Αί πεδιάδες τῆς χώρας εἶναι μᾶλλον προσχωσιγενεῖς καὶ εὐφορώ-
ταται, κυρίως τῆς Μοραβίας.

Ἐκ τῶν ὄρσειρων τῆς χώρας πηγάζουν πολλοὶ ποταμοί, οἱ ὅποιοι
ἐκβάλλουν εἰς τὸν Δούναβιν ἢ προχωροῦν πρὸς τὸ Γερμανικὸν ἔδαφος.
Σημειοῦμεν τὸν **"Ελβαν**, ὁ ὅποτος ἀφοῦ δεχθῆ καὶ τὰ ὕδατα τοῦ **Μολδάβα**
εἰσέρχεται εἰς τὸ Γερμανικὸν ἔδαφος καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Βόρειον θά-
λασσαν.

Τὸ **κλίμα** τῆς χώρας εἶναι **ἡπειρωτικόν**, με ἀρκετάς βροχὰς καὶ πολ-
λὰς χιόνας κατὰ τὸν χειμῶνα.

Οἰκονομικὴ ἑξέτασις

Γεωργία. Ἡ γεωργία εἶναι ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένη λόγω τῶν εὐ-
φόρων πεδιάδων καὶ τῶν εὐνοϊκῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν καὶ ἀπα-
σχολεῖ τὰ 35% τοῦ πληθυσμοῦ.

Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶναι ὁ **σίτος**, ἡ **κριθὴ**, ἡ ὁποία χρησιμο-
ποιεῖται ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν ζυθοποιίαν, ἡ **βρώμη**, ἡ **σίκαλις**, τὰ **γεώ-
μηλα**, τὰ **σακχαρότευτλα**, ὁ **λυκίσκος**, τὸ **λίνον** καὶ αἱ **δπωραι** (φρούτα).

Ἡ **Κτηνοτροφία** εὐρίσκεται εἰς τὴν ἰδίαν ἀνέπτυξιν με τὴν γεωρ-
γίαν καὶ κυρίως τρέφουν ἀγελάδας (4 ἑκατ. κεφ.), πρόβατα, ἵππους καὶ
πουλερικά.

Τὰ **δάση** καλύπτουν τὸ 13 τῆς χώρας, τὰ ἐκμεταλλεύονται με πολὺ
συστηματοποιημένον τρόπον καὶ παρέχουν μεγάλας ποσότητας ξυλείας,
διὰ τῶν ὁποίων τροφοδοτοῦνται αἱ βιομηχανίαι χάρτου, κυταρίνης κ.ἄ.

Τὸ ὑπέδαφος τῆς χώρας περιέχει πλοῦσια κοιτάσματα **γαϊανθρά-
κων**, **σιδηρομεταλλευμάτων**, **λιγνίτου**, **χαλκοῦ**, **μολύβδου**, **ἀργύρου** καὶ **ορυ-
κτοῦ ἁλατος**. Ἐπίσης ἀπαντῶνται **πολύτιμοι λίθοι** καὶ μεταλλεύματα ἐκ
τῶν ὁποίων ἐξάγεται τὸ πολυτιμώτατον **ράδιον**.

Βιομηχανία. Ἡ Τσεχοσλοβακία χαρακτηρίζεται μεταξὺ τῶν βιομη-
χανικῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης καὶ αἱ βιομηχανίαι τῆς ἀπασχολοῦν τὸ
ἥμισυ τῶν ἐργαζομένων τῆς. Αἱ μεγαλύτεραι βιομηχανίαι τῆς εἶναι αἱ
μεταλλουργικαί με κέντρον τὰς πόλεις Πράγαν καὶ Πίλσεν. **Κρυσταλλουργ-
γικαί**, τὰ προϊόντα τῶν ὁποίων εἶναι παγκοσμίως γνωστὰ (Βοημικὰ κρύ-
σταλλα καὶ πορσελάναι).

Ἐπίσης ἔχει **χημικὰς** βιομηχανίας, **ἐριουργίαν**, **χαρτοποιίαν**, **ζυθο-
ποιίαν**, **σακχαροποιίαν** καὶ περίφημα ἐργοστάσια **βυρσοδεψίας**.

Τὸ **ἐμπόριον** εἶναι ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένον, διότι ἡ χώρα **εἰσάγει**
πρώτας ὕλας, κυρίως βάμβακα καὶ ἔριον καὶ **ἐξάγει** βιομηχανικὰ προϊόντα
πάσης μορφῆς καὶ τὰ ὁποία εἶναι ἀρίστης ποιότητος.

Προπολεμικῶς ἐκ τῆς Ἑλλάδος **εἰσήγε** καπνόν, σῦκα, οἶνον, νωπὰς
σταφυλάς καὶ **ἐξήγε** σάκχαριν καὶ βιομηχανικὰ εἶδη. Μεταπολεμικῶς μό-

νον από τοῦ 1952 ἤρχισε μετὰ τῆς Ἑλλάδος μικράς ἐμπορικᾶς συναλλαγᾶς.

Γενικῶς αἱ ἐξαγωγαὶ τῆς χώρας ὑπερβαίνουν τὰς εἰσαγωγάς.

Συγκοινωνιακῶς παρουσιάζεται πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ χώρα. Ἔχει δίκτυον σιδηροδρόμων 14.000 χιλιομέτρων (πενταπλάσιον τῆς Ἑλλάδος), ὁδικὸν δίκτυον 65.000 χιλιομέτρων (τριπλάσιον τῆς Ἑλλάδος), καὶ ποταμοπλοικὸν δίκτυον διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἐλβα.

Αἱ ἐσωτερικαὶ διώρυγες καὶ οἱ ποταμοὶ συνδέουν τὴν χώραν μετὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἑ ξ ἑ τ α σ ι ς

Μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Γερμανῶν (Σουδητῶν) ἐκ τῆς χώρας, ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι 12.500.000 κάτοικοι.

Οἱ Τσεχοσλοβάκοι εἶναι λαὸς **Σλαβικῆς** καταγωγῆς καὶ περιλαμβάνει δύο μεγάλας ομάδας : τοὺς **Τσέχους** 60% καὶ τοὺς **Σλοβάκους** 30% καὶ πολλὰς μειονότητες (Οὐγγρους, Πολωνοὺς κ.ἄ).

Οἱ Τσεχοσλοβάκοι εἶναι λαὸς πολὺ ἐργατικὸς καὶ φιλοπρόδος. Ἔχουν ὑψηλὸν πολιτισμὸν καὶ ἀγαποῦν τὸν «δουτικὸν τρόπον ζωῆς». ἂν καὶ σήμερα εὐρίσκονται διὰ τῆς βίας ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς Ρωσσίας.

Κατὰ μέγιστον ποσοστὸν (80%) οἱ κάτοικοι ἀνήκουν εἰς τὴν **Καθολικὴν Ἐκκλησίαν** καὶ ἕνα μικρὸν ποσοστὸν εἶναι **Διαμαρτυρόμενοι**.

Ἡ **γλῶσσά των** εἶναι κατὰ 70% **Τσεχικῆ**, καὶ κατὰ 25% **Σλοβακικῆ**. Εἶναι βάρεια γλῶσσα, δυσκολοπρόφερτη καὶ μετὰ πολλὰ σύμφωνα.

Τὸ **πολίτευμα** τῆς χώρας σήμερον εἶναι **Κομμουνιστικὴ Δημοκρατία**.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ **Πράγα** (950.000 κάτοικοι), κτισμένη ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ Μολδάβα καὶ εἶναι σπουδαῖος ποτάμιος λιμὴν. Εἶναι ὡραία πόλις, βιομηχανικωτάτη, μετὰ μεγαλοπρεπῆ δημόσια κτίρια, ἀρχαῖον Πανεπιστήμιον, καὶ ἄλλα ἐπιστημονικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ἰδρύματα.

Ἄλλαι πόλεις εἶναι τὸ **Μπρονό** (Μπρόν) (300.000 κάτ.), μέγα βιομηχανικὸν κέντρον καὶ τὸ **Πίλσεν** (200.000 κάτ.), κέντρον ζυθοποιίας καὶ πολεμικῆς βιομηχανίας (ἐργοστάσια «Σκόντα»).

Περίφημοι εἶναι αἱ δύο λουτροπόλεις τῆς χώρας, τὸ **Κάρλσμπαντ** καὶ τὸ **Μάριεμπαντ**. √

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

1. Π Ο Λ Ω Ν Ι Α

[Έκτασις 312.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 25.000.000 κάτοικοι]

Εἰσαγωγή. Ἡ Πολωνία ἐγένεν ἐλεύθερον Κράτος μετὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον Πόλεμον (1914 — 1918). Κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον ὑπέστη μεγάλας καταστροφάς, κυρίως εἰς ἀνθρώπινον ὕλικόν. Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωσις (Ρωσσία) προσήρτησε τὰς ἀνατολικὰς ἐπαρχίας τῆς Πολωνίας, ἡ ὁποία εἰς ἀντιστάθμισμα ἔλαβε τμήμα τῆς Ἀνατολικῆς Πρωσσίας.

Φ υ σ ι κ ῆ π ε ρ ι γ ρ α φ ῆ

Θέσις — Ὅρια. Ἡ Πολωνία κατέχει τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Συνορεύει πρὸς Α. μετὴν Ρωσσίαν, πρὸς Δ. μετὴν Γερμανίαν, πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν καὶ πρὸς Ν. συνορεύει μετὴν Τσεχοσλοβακίαν.

Φυσικὴ διαμόρφωσις. Ἡ χώρα κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι πεδινὴ καὶ τὸ χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι τὸ ἔδαφος ὑψοῦται ὅσον προχωροῦμεν ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Εἰς τὸ Νότιον τμήμα, πρὸς τὴν Τσεχοσλοβακίαν, ὑψοῦνται τὰ **Καρπάθια** ὄρη. Βορείως τῶν ὀρέων αὐτῶν ἐκτείνονται τὰ μεγάλα εὐφορα ὀροπέδια (Γαλικίας, Σιλεσίας), μετὰ μέσον ὕψος 400 μέτρων.

Τὸ Κεντρικὸν καὶ Βόρειον τμήμα τῆς χώρας ἀποτελεῖ ἀπέραντον πεδιάδα, πὺ καλύπτεται κατὰ τὸ 1/3 ἀπὸ δάση ἢ ἔλη καὶ εἶναι συνέχεια τῆς Γερμανικῆς πεδιάδος.

Ποταμοί. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς χώρας (ὁ ἔθνικὸς ποταμὸς τῆς Πολωνίας) εἶναι ὁ **Βιστούλας**, μήκους 1.100 χιλμ. καὶ πλωτὸς εἰς μέγα βάθος. Πηγάζει ἀπὸ τὰ Καρπάθια, δέχεται τὰ ὕδατα πολλῶν παραποτάμων καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Ὁ δεῦτερος σημαντικὸς ποταμὸς τῆς χώρας εἶναι ὁ **Ὁδερ**, πὺ ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν καὶ κατὰ μέγα μέρος ἀποτελεῖ τὸ ὄριον Πολωνίας καὶ Γερμανίας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι **ἡπειρωτικόν**, μετὰ πολὺ ψυχρὸν χειμῶνα. Βροχὰς πολλὰς δὲν δέχεται ἡ χώρα, ἀλλὰ αἱ πολλαὶ χιόνες διατηροῦν μεγάλην ὑγρασίαν καὶ κατὰ τὸ θέρος ἀκόμη.

Οικονομικὴ ἑξέτασις

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ Πολωνία εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ, διότι τὰ 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι καὶ τὰ 2/3 τοῦ ἐδάφους τῆς καλλιεργοῦνται. Παράγει μεγάλας ποσότητας σίτου, σικάλεως, κριθῆς (5 ἑκατομ. τόννους), γεωμήλων (15 ἑκατομ. τόννους), σακχαροτεύτων, λίνου, καννάβεως, λυκίσκου κ. ἄ.

Ἐκτρέφουν ἵππους, πρόβατα, βόας καὶ χοίρους εἰς ἑκατομμύρια κεφάλια καὶ ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένην πτηνοτροφίαν.

Δασικὸς πλοῦτος. Τὸ 1/3 τῆς χώρας καλύπτεται ἀπὸ ἐκτεταμένα δάση, τῶν ὁποίων ἡ ἀπόδοσις εἰς ξυλείαν εἶναι μεγάλην.

Ὄρυκτός πλοῦτος. Ἡ Πολωνία εἶναι πλουσιωτάτη εἰς ὄρυκτά. Τὰ κυριώτερα εἶναι οἱ *γαιάνθρακες* (65 ἑκατομ. τόν. τὸ ἔτος) οἱ ὅποιοι τῆς δίδουν τὴν 4ην θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἀκολουθοῦν τὰ *σιδηρομεταλλεύματα*, τὸ *δρυκτὸν ἄλας*, ὁ *μόλυβδος*, ὁ *ψευδάργυρος* καὶ τὸ *πετρέλαιον* (τρίτη εἰς τὴν Εὐρώπην)

Βιομηχανία. Χάρις εἰς τὸν ἄφθονον γαιάνθρακα, τὸ πετρέλαιον καὶ τὰς πρώτας ὕλας ἔχει βιομηχανίαν, ἡ ὁποία διαρκῶς ἀναπτύσσεται. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν βιομηχανιῶν τῆς εἶναι ἡ ὑφαντουργία, ἡ μεταλλουργία, ἡ μηχανολογία, ἡ βιομηχανία ὄρυκτῶν ἐλαίων, ἡ βιομηχανία ἐπέξεργασίας τῆς ξυλείας, μὲ μεγάλην ἐξαγωγήν καὶ πολλὰς ἄλλας.

Συγκοινωνία — Ἐμπόριον. Ἔχει ἀξιόλογον συγκοινωνίαν 100 χιλ. χιλμ. ἀμαξιτῶν ὁδῶν, 22 χιλ. χιλμ. σιδηροδρομικῶν καὶ 6 χιλ. χιλμ. ποταμοπλοικῶν.

Τὸ *ἐμπόριον* ἐσωτερικὸν καὶ ἐξωτερικὸν πολὺ ἀνεπτυγμένον. *Εἰσάγει* ἀποικιακὰ προϊόντα (καφέν, δρυζαν, βάμβακα κ. ἄ.), μηχανάς, αὐτοκίνητα καὶ *ἐξάγει* γαιάνθρακα, ὄρυκτά ἔλαια, διάφορα μεταλλεύματα, πετρέλαιον, ξυλείαν, σάκχαριν καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἔχει μικρὰς ἐμπορικὰς ἀνταλλαγὰς.

Πολιτικὴ ἑξέτασις

Πρὸ τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου ἡ χώρα εἶχε 32 ἑκατομ. κατοίκους. Σήμερον ὁ πληθυσμὸς εἶναι ὀλιγώτερος (25 περίπου ἑκατομ.), διότι α) οἱ Γερμανοὶ διὰ τῶν βομβαρδισμῶν, τῶν σφαγῶν καὶ τῶν στρατοπέδων συγκεντρώσεως, ἐθανάτωσαν ἑκατομμύρια Πολωνῶν καὶ β) οἱ Ρῶσοι διὰ τῆς προσαρτήσεως τῶν ἀνατολικῶν ἐδαφῶν ἐνεσωμάτωσαν ἀρκετὰ ἑκατομμύρια κατοίκων.

Θρησκεία — Γλῶσσα. Οἱ Πολωνοὶ κατὰ 65 % εἶναι *Χριστιανοὶ Καθολικοὶ* καὶ οἱ ὑπόλοιποι *Ὀρθόδοξοι* καὶ *Διαμαρτυρόμενοι*. Ἡ γλῶσσά των εἶναι Σλαβικῆς καταγωγῆς. ✓

Τὸ *πολίτευμά* των εἶναι *Κομμουνιστικὴ Δημοκρατία* καὶ ἡ χώρα εὐ-
ρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ *Βαρσοβία*, ἐπὶ τοῦ ποτα-
μοῦ Βιστούλα. Προπολεμικῶς εἶχε 1.500.000 κατοίκους ἀλλὰ λόγῳ τῆς
ὀλικῆς καταστροφῆς τῆς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, κατὰ τὸν πόλεμον, σήμερον
μόλις πλησιάζει τὰς 700 χιλ. κατοίκους.

Ἄλλα πόλεις εἶναι τὸ *Λότζ* (600 χιλ. κάτ.), μέγα βιομηχανικὸν
κέντρον, τὸ *Πόζεν* (350 χιλ. κάτ.), ἡ *Κρακοβία* (350 χιλ. κάτ.), ἡ παλαιὰ
πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας, τὸ *Μπρεσλάου* κ.ἄ.

2. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΣΙΑ

(Σοβιετικὴ Ἑνωσις)

[Ἑκτασις 5.500.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 160.000.000 κάτοικοι]

Ἡ *Ρωσσία* (Σοβιετικὴ Ἑνωσις) καλεῖται ἐπίσημος: *Ἑνωσις Σο-
σιαλιστικῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν* (Ε. Σ. Σ. Δ.). Εἶναι τὸ μεγαλύτερον
εἰς ἔκτασιν Κράτος τοῦ Κόσμου, καὶ καταλαμβάνει τὸ 1/6 τῆς ὅλης ξη-
ρᾶς τῆς Γῆς.

Ἐκτείνεται κατὰ τὰ 3/4 εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν καταλαμβάνει
ὀλόκληρον τὸ Βόρειον τμήμα (Σιβηρία) καὶ κατὰ τὸ 1/4 εἰς τὴν Εὐρώ-
πην, τῆς ὁποίας καταλαμβάνει τὸ Ἀνατολικὸν τμήμα.

Τὸ Ἀσιατικὸν τμήμα τὸ ἐξητάσαμεν εἰς τὴν Γεωγραφίαν τῆς Ἑς
τάξεως καὶ ἐδῶ θὰ γνωρίσωμεν μόνον τὸ Εὐρωπαϊκὸν τμήμα.

Συνορεύει πρὸς Α. μετὰ τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ τὴν Καστίαν θάλασσαν,
πρὸς Δ. μετὰ τὴν Φιλλανδίαν, βρέχεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν καὶ
συνορεύει μετὰ τὴν Πολωνίαν, πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὸν Β. Παγωμένον
ὠκεανὸν καὶ πρὸς Ν. συνορεύει μετὰ τὴν Ρουμανίαν, βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐ-
ξεινον Πόντον, καὶ συνορεύει μετὰ τὴν Τουρκίαν καὶ Περσίαν.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσσία ἔχει ἔκτασιν 5.500.000 τετρ. χιλμ. μετὰ 160
ἑκατομ. κατοίκους, ἐνῶ ὀλόκληρος ἡ Εὐρωπαϊκὴ καὶ Ἀσιατικὴ Ρωσσία
ἔχει ἔκτασιν 22.250.000 τετρ. χιλμ. καὶ πληθυσμὸν ἄνω τῶν 200 ἑκατομ.
κατοίκων.

Φυσικὴ περιγραφή

Ὀλόκληρος ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσσία ἀποτελεῖ σχεδὸν μίαν *ἀπέραντον
πεδιάδα*, ποῦ διακόπτεται ὑπὸ χαμηλῶν λοφοσειρῶν καὶ ἐκτεταμένων
τελμάτων.

Ὄρη ὑψοῦνται μόνον εἰς τὰ ἀνατολικά καὶ τὰ νότια ὄριά τῆς. Τὰ
σημαντικώτερα εἶναι: Τὰ *Οὐράλια*, τὰ ὁποῖα χωρίζουν τὴν Εὐρωπαϊκὴν
Ρωσσίαν ἀπὸ τὴν Ἀσιατικὴν (Σιβηρίαν) μετὰ μεγαλύτερον ὕψος 1.640 μέ-
τρων. Τὰ ὄρη τῆς χερσονήσου *Κριμαίας* (1.700 μ.) καὶ ὁ *Κάυσαος*, τὸ
ὕψηλότερον τῆς Εὐρώπης (5.650 μ.).

Ἡ ὑπόλοιπος ἑκτασίς ἀποτελεῖ τεραστίαν πεδιάδα, ἡ ὅτι συνέχεια τῆς Βορείου Εὐρωπαϊκῆς πεδιάδος, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἰαλλίαν.

Ποταμοί. Τὴν ἀπέραντον Ρωσικὴν πεδιάδα διαρρέουν πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί. Εἰς τὸν Β. Παγωμένον ὠκεανὸν ἐκβάλλουν ὁ **Πετσόγας** καὶ ὁ **Δουίνας**. Εἰς τὴν Βαλτικὴν ὁ **Δύνας** καὶ ὁ **Νιέμεν**. Εἰς τὸν Εὐξεινον Πόντον, ὁ **Δνεϊστρογος**, ὁ **Δνείπερος** καὶ ὁ **Δόν**, καὶ εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν ὁ **Οὐράλης** καὶ ὁ **Βόλγας**, ὁ μεγαλύτερος, εἰς μῆκος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης (3.400 χιλιόμετρον).

Λίμναι. Ἡ **Λαν. Ἰγκα**, ἡ μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης, ἡ **Ὀνέγκα**, ἡ **Πεϊπούς** κ. ἄ.

Διαμόρφωσις τῶν ἀκτῶν. Τὰ παράλια τοῦ Β. Παγωμένου ὠκεανοῦ καὶ τῆς **Δευκῆς** θαλάσσης, δὲν σχηματίζουν φυσικοὺς λιμένας καὶ 9 μῆνας τοῦ ἔτους εἶναι σκεπασμένα μὲ πάγους.

Τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐλώδη καὶ τὸν χειμῶνα καλύπτονται μὲ πάγους.

Μόνον τὰ παράλια τοῦ Εὐξεινοῦ Πόντου δὲν πανώνουν καὶ σχηματίζουν τοὺς καλοὺς λιμένας τῆς **Ὀδησοῦ** καὶ τῆς **Σεβασιουπόλεως**.

Κλίμα. Ἐν ἐξαιρέσωμεν τὴν νότιον περιοχὴν, κατὰ μῆκος τοῦ Εὐξεινοῦ Πόντου, ἡ ὁποία ἔχει κλίμα **εὐκρατον** καὶ γλυκὺ, ἡ ὑπόλοιπος Ρωσσία ἔχει κλίμα **ἠπειρωτικόν**, μὲ ψυχρότατον χειμῶνα καὶ μᾶλλον θερμὸν θέρος. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Ρωσσία ἐκτείνεται εἰς μέγα μῆκος ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὸ κλίμα εἶναι διαφορετικὸν καὶ ἡ χώρα διαιρεῖται εἰς 4 ζώνας ἀπὸ ἀπόψεως κλίματος καὶ βλαστήσεως.

1) Ζώνη **Τούντρας**. Ἡ ζώνη αὕτη ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν τοῦ Β. Παγωμένου ὠκεανοῦ. Τὸ ψῦχος εἶναι δριμύτατον, ὁ χειμὼν διαρκεῖ 8—9 μῆνας καὶ εἶναι μᾶλλον ἀκατοίκητος. Εἶναι ἄδενδρη, γεμάτη τέλματα καὶ φύονται μόνον ποώδη φυτὰ καὶ λειχῆνες.

2) Ζώνη τοῦ **δάσους**. Ἡ ζώνη αὕτη ἐκτείνεται νοτιώτερον καὶ φθάνει μέχρι τῆς Μόσχας. Εἶναι μία παγετογενῆς πεδιάς, σκεπάζεται ἀπὸ ἀπέραντον δάσος (κωνοφόρα δένδρα), τὸ ὁποῖον δὲν περιορίζεται εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν, ἀλλὰ ἐκτείνεται εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἀσιατικὴν Ρωσσίαν. Εἰς τὴν ζώνην αὕτην ὁ χειμὼν διαρκεῖ 6—7 μῆνας καὶ ὁ πληθυσμὸς εἶναι μᾶλλον ἀραιός.

3) Ζώνη τῶν **στεππῶν**. Ἡ ζώνη αὕτη καταλαμβάνει τὸ κεντρικὸν τμήμα τῆς Ρωσικῆς πεδιάδος καὶ διακρίνεται εἰς ζώνην τῆς **μαύρης στέππας**, ἡ ὁποία εἶναι εὐφορωτάτη καὶ εἰς ζώνην τῆς **φαιᾶς στέππας**, ἡ ὁποία δὲν εἶναι πολὺ εὐφορος.

Εἰς τὴν ζώνην αὕτην ὁ χειμὼν διαρκεῖ 5—6 μῆνας, τὸ θέρος εἶναι μᾶλλον θερμὸν, ἡ γῆ εἶναι εὐφορωτάτη καὶ παράγει ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα. Εἰς αὕτην ἐκτρέφονται καὶ τὰ περισσότερα ζῷα. Δάση ἐκτεταμένα δὲν ὑπάρχουν καὶ τὰ δένδρα εἶναι φυλλοβόλα, ὄρυς, ὄξυες καὶ **σημύδες**, τὸ ἔθνικὸν δένδρον τῶν Ρώσων.

Ἡ ζώνη τῆς *φαιᾶς στέππας*, ἐκτείνεται εἰς τὸ νοτιώτερον τμήμα τῆς χώρας, μεταξύ Ἀζοφικῆς καὶ Κασπίας θαλάσσης καὶ εἶναι ἄγονος καὶ σχεδὸν ἄδενδρος. Βροχαὶ δὲν πίπτουν πολλαὶ καὶ ἡ ὑγρασία διατηρεῖται χάρις εἰς τὰς πολλὰς χιόνας τοῦ χειμῶνος.

Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ἔ ξ ἔ τ α σ ι ς

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Ἡ Ρωσσία παρ' ὄλην τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἐξακολουθεῖ νὰ χαρακτηρίζεται ὡς χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ.

Ἡ γεωργία ἀνεπύχθη μεγάλως τὰ τελευταῖα ἔτη χάρις εἰς τὰ μηχανικὰ μέσα καὶ τοὺς ἐπιστημονικοὺς τρόπους καλλιέργειας. Ἡ παραγωγή δημητριακῶν εἶναι τεραστία. Κατέχει τὴν α' θέσιν εἰς τὸν κόσμον, εἰς τὴν παραγωγὴν *σίτου* (μέσος ὄρος, παραγωγῆς 60 ἑκατομ. τόννοι τὸ ἔτος) καλύπτουσα τὸ 1/3 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Ἀκολουθεῖ ἡ παραγωγή *σιτάλευς*, *κριθῆς* καὶ *ἀραβοσίτου*.

Εἰς τὴν παραγωγὴν *γεωμήλων* (70 ἑκατομ. τόννοι), καὶ *καννάβεως* πρώτῃ εἰς τὸν κόσμον. Ἡ παραγωγή *βάμβακος* τῆς δίδει τὴν γ' θέσιν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐξ ἴσου μεγάλη εἶναι ἡ παραγωγή *σακχαροτεύλων* καὶ *ὀπωρικῶν*.

Ἡ *κτηνοτροφία*, εἶναι ἐξ ἴσου ἀνεπτυγμένη καὶ ἐκτρέφουν 60 ἑκατομ. βόας, 20 ἑκατομ. ἵππους, 30 ἑκατομ. χοίρους, καὶ 80 ἑκατομ. πρόβατα. Ἀξιόλογος εἶναι ἡ πτηνοτροφία καὶ σηροτροφία.

Ἡ *ἀλιεία* εἶναι ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένη, διότι αἱ λίμναι καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς εἶναι πλήρεις ἰχθύων. Περίφημον εἶναι τὸ Ρωσσικὸν *χαβιάρι*, ποῦ κατασκευάζεται ἀπὸ τὰ αὐγά ἰχθύων τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Δάση. Τὰ 43% περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας, καλύπτονται ὑπὸ δασῶν, τὰ ὁποῖα παρέχουν μεγάλας ποσότητας ξυλείας, ποῦ ἐπαρκοῦν καὶ πρὸς ἐξαγωγήν. Ἀκόμη εἰς τὰ μεγάλα καὶ ἀπέραντα δάση ὑπάρχει ἄφθονον θήραμα ἀγρίων ζῶων μὲ πολὺτιμον τρίχωμα (ἀλεπούδες, εἶδη ἰκτιδῶν, ἐρμῖνες κ.ἄ.).

Ὄρυκτὸς πλοῦτος. Ἡ Ρωσσία θεωρεῖται ἐκ τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν τοῦ κόσμου εἰς ὄρυκτὸν πλοῦτον. Τὸ *πετρέλαιον* (34 ἑκατομ. τόννοι τὸ ἔτος) τῆς δίδει τὴν α' θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην. Οἱ *γαιάνθρακες* (180 ἑκατομ. τόννοι τὸ ἔτος), τῆς δίδουν τὴν γ' εἰς τὸν κόσμον, μετὰ τὰς Ἠνωμ. Πολιτείας καὶ τὴν Ἀγγλίαν. Ἀκόμη κατέχει πλούσια κοιτάσματα *σιδήρου*, *βωξίτου*, *ψευδαργύρου*, *κασσιτέρου*, *χαλκοῦ*, *μολύβδου*, *χρυσοῦ* καὶ *πλατίνης* (πρώτῃ εἰς τὸν κόσμον).

Βιομηχανία. Τὰ τελευταῖα 20 ἔτη ἡ βιομηχανία τῆς χώρας ἀνεπύχθη μεγάλως, κατέχουσα πρωτεύουσαν θέσιν εἰς τὸν κόσμον, χάρις εἰς τὴν ἀφθονίαν τῶν πρώτων ὑλῶν, τῶν καυσίμων καὶ τῆς ὑδροηλεκτρικῆς

Εικ. 50. Τὸ μέγα ὕδροηλεκτρικὸν «φράγμα» τοῦ ποταμοῦ Δνειπέρου.

ἐνεργείας, διὰ μεγάλων ἐγκαταστάσεων, ὡς τοῦ φράγματος τοῦ ποταμοῦ Δνειπέρου κ.ἄ. (Εἰκ. 50).

Αἱ μεγαλύτεραι βιομηχανίαι εἶναι ἡ *μεταλλουργία* (χυτοσίδηρος, χάλυψ, κατασκευὴ γεωργικῶν μηχανῶν), ἡ *κλωστοῦφαντουργία*, ἡ βιομηχανία *χημικῶν προϊόντων* καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Γενικῶς ἡ βιομηχανία ἐξελλίσσεται συνεχῶς καὶ ἀπασχολεῖ 30 ἑκατομ. ἐργαζομένων.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶναι καλὴ, ἀλλὰ ὄχι ἀρκετὴ, διὰ μίαν χώραν μὲ τόσῃν ἔκτασιν. Ἔχει δίκτυον ἀμαξιτῶν ὁδῶν 1,5 ἑκατομ. χιλμ. ἐκ τῶν ὁποίων ὅμως 250 χιλ. χιλμ. εἶναι εἰς καλὴν κατάστασιν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον εἶναι 100 χιλ. χιλμ. μὲ κέντρον τὴν Μόσχαν ἀπὸ τῆν ὁποίαν ἀκτινοειδῶς ἐξορμοῦν γραμμαὶ πρὸς ὄλην τὴν χώραν.

Ἀπὸ τὴν Μόσχαν ἐκκινεῖ ὁ ὑπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος, ἡ μακροτέρα σιδηροδρομικὴ γραμμὴ τοῦ κόσμου.

Ἀκόμη αἱ συγκοινωνίαι ἐξυπηρετοῦνται διὰ *πλωτῶν ὁδῶν* (ποταμῶν καὶ λιμνῶν) 110 χιλ. χιλμ. καὶ δι' ἀεροπορικῶν γραμμῶν ἐξυπηρετοῦν τὰς μεγάλας πόλεις τῆς χώρας μὲ τὴν πρωτεύουσιν. Ὁ ἐμπορικὸς στόλος τῆς χώρας εἶναι περίπου 1,8 ἑκατομμύρια τόννων.

Ἐμπόριον. Ἡ Ρωσσία *ἐξάγει* γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, πετρέλαιον καὶ ξυλείαν καὶ *εἰσάγει* βιομηχανικὰ κυρίως προϊόντα καὶ ἄλλα. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἔχει μικρὰς ἐμπορικὰς ἀνταλλαγὰς.

Πολιτικὴ ἐξέτασις

Λαὸς — Γλώσσα — Θρησκεία. Τὸ μέγιστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσσίας εἶναι *Ρῶσσοι*. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Β. Παγω-

μένου ὠκεανοῦ ζοῦν οἱ *Λάπωνες* καὶ οἱ *Σαμογέται*. Πρὸς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν ζοῦν οἱ *Λευκορῶσσοι*, καὶ ὑπάρχουν ἀκόμη μειονότητες Γερμανῶν, Ρουμάνων, Πολωνῶν, Ἀρμενίων καὶ Ἑβραίων.

Οἱ Ρῶσσοι εἶναι Σλαβικῆς καταγωγῆς ἀνemiχθέντες μὲ Μογγόλους καὶ Τατάρους. Ὁμιλοῦν τὴν Ρωσικὴν γλῶσσαν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν κατάγονται ὄλαι αἱ Σλαβικαὶ γλῶσσαι. Ἀπὸ ἀπόψεως θρησκείας εἶναι *Χριστιανοὶ Ὁρθόδοξοι* μὲ ἰδικόν των Πατριάρχην.

Πολίτευμα. Ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1917 εἰς τὴν Ρωσσίαν εἶναι *Κομμουνιστικὴ Δημοκρατία*, ἡ ὁποία εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι Δικτατορία τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος.

Ὅπως ἀνεφέραμεν εἰς τὴν ἀρχὴν, ἡ Ρωσσία ἀποτελεῖται ἀπὸ 16 Ὁμοσπόνδους Δημοκρατίας καὶ λέγεται «Ἐνωσις Σοσιαλιστικῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν».

Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον, ἡ Ρωσσία ἐνεσωμάτωσε καὶ τὰς τρεῖς μικρὰς Δημοκρατίας τῆς Βαλτικῆς (*Ἑσθονίαν*, *Λεττονίαν* καὶ *Λιθουανίαν*).

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. εἶναι ἡ *Μόσχα* (7 ἑκατ. κάτοικοι), κτισμένη ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ Μόσχοβα. Εἶναι τὸ πολιτικόν, βιομηχανικόν, ἐμπορικόν καὶ πνευματικόν κέντρον τῆς χώρας. Εἰς τὴν πόλιν εὐρίσκονται ἀνάκτορα καὶ ἐκκλησίαι μεγάλης ἱστορικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀξίας, ὡς τὸ περίφημον ἀνάκτορον τῶν Τσάρων, τὸ *Κρεμλίον*.

Τὸ *Δένιγγραδ* (3,2 ἑκατομ. κάτ.) ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Νέβα εἰς τὸν μυχόν τοῦ Φιννικοῦ κόλπου. Ὑπῆρξε πρωτεύουσα τῆς Ρωσσίας μέχρι τὸ 1924 καὶ ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Πέτρου τὸ 1703. Εἶναι ὠραία πόλις, μὲ θαυμάσια κτίρια (ἀνάκτορα Τσάρων, ναοὺς, μουσεῖα, βιβλιοθήκας κ.ἄ.).

Ἄλλαι μεγάλαι πόλεις εἶναι τὸ *Κίεβον* (850.000 κάτ.), τὸ *Χάρκοβον* (800.000 κάτ.), ἡ *Ὁδησσὸς* (600.000 κάτ.) ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τῆς χώρας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου. Εἰς αὐτὴν ἄλλοτε διέμενον πολλοὶ Ἕλληνες καὶ ἐκεῖ ἰδρύθη ἡ *Φιλικὴ Ἐταιρεία*. Τὸ *Μπακὸν* (800.000 κάτ.), κέντρον πετρελαιοπηγῶν εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, τὸ *Στάλιγγραντ* (500.000 κάτ.), γνωστὸν ἀπὸ τὸν τελευταῖον πόλεμον, καὶ πολλαὶ ἄλλαι μεγάλαι πόλεις ἄνω τῶν 500 χιλιάδων κατοίκων.

3. Φ Ι Λ Α Ν Δ Ι Α

[Ἐκτασις 340.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμὸς 4.000.000 κάτοικοι]

Θέσις — Ὅρια. Ἡ *Φιλανδία* εὐρίσκεται μεταξὺ τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καὶ Ρωσσίας. Συνορεύει πρὸς Α. μὲ τὴν Ρωσσίαν, πρὸς Δ. μὲ τὴν Σουηδίαν, πρὸς Β. μὲ τὴν Νορβηγίαν καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Φυσική περιγραφή

Διαμόρφωση του εδάφους. Ἡ χώρα εἶναι σχεδόν πεδινή, με χιλιάδες λιμνῶν (35.000 περίπου) καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζεται «*ἡ χώρα τῶν χιλίων λιμνῶν*». (Εἰκ. 51).

Εἰκ. 51. Χαρακτηριστικὸν Φινλανδικὸν τοπίον.

Εἰς τὸ μέσον τῶν πεδινῶν ἐκτάσεων ὑψώνονται γρανιτώδεις λόφοι 300—800 μέτρων καὶ μόνον εἰς τὸ βορειότατον τμήμα τῆς ὑπάρχουν ὄρη ὕψους 1000 — 1200 μέτρων.

Πολλοὶ μικροὶ ποταμοὶ διαρρέουν τὴν χώραν καὶ σχηματίζουν πολλοὺς καταρράκτας, χρησίμους διὰ τὴν παραγωγὴν ὑδροηλεκτρικῆς ἐνεργείας.

Ἄκτογραφία. Αἱ Φινλανδικαὶ ἀκταὶ σχηματίζουν πολλοὺς στενοὺς λιμένας, τοὺς ὁποίους περβάλλουν πολυάριθμα νησάκια, πού οἱ Φινλανδοὶ τὰ ὀνομάζουν «*σέρας*».

Τὸ *κλίμα* τῆς χώρας εἶναι ἠπειρωτικόν, με δριμύτατον χειμῶνα καὶ δροσερὸν θέρος. Τὰ χαρακτηριστικὰ ζῶα τῆς χώρας εἶναι οἱ *τάρανδοι*.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Τὰ 30% τοῦ εδάφους καλλιεργοῦνται καὶ ἡ γεωργία ἀπασχολεῖ τὰ 60% τοῦ πληθυσμοῦ. Ἄν καὶ τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι γόνιμον, διὰ τῆς ἐντατικῆς καλλιεργείας καὶ τῆς χρησιμοποίησεως λιπασμάτων, παράγουν *σίτον*, *σίκαλιν*, *λίνον* καὶ *γεώμηλα*.

Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη, χάρις εἰς τὴν ἀφθονίαν τῶν λειβαδιῶν τῆς. Ἐκτρέφουν *ἵππους, βόας, πρόβατα, χοίρους, πουλερικά* καὶ *ταράνδους*.

Δάση. Ὁ κυριώτερος πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι τὰ δάση, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὰ 3/5 τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας καὶ τροφοδοτοῦν τὰς βιομηχανίας ξύλου, κυτταρίνης, χάρτου, αἱ ὁποῖαι ἀπασχολοῦν τὰ 20% τοῦ πληθυσμοῦ. Τὰ ἐργοστάσια τῶν κινοῦνται δι' ἠλεκτρικῆς δυνάμεως ἐκ τῶν ὕδατοπτώσεων.

Ἡ *ἀλιεία* εἶναι πολὺ ἐξελιγμένη καὶ ὑπερκαλύπτει τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας.

Ὄρυκτά. Ὑπάρχουν κοιτάσματα σιδήρου, χαλκοῦ, ἀργύρου, χρυσοῦ, κασσιτέρου, ἀλλὰ δὲν εἶναι σημαντικά.

Συγκοινωνία — Ἐμπόριον. Τόσον τὸ σιδηροδρομικόν, ὅσον καὶ τὸ ὀδικόν δίκτυον εἶναι μικρόν. Κατὰ τὸ θέρος ἐξυπηρετοῦνται ὑπὸ τῶν πλωτῶν ὁδῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι πυκνόταται.

Εἰσάγουν βιομηχανικά εἶδη, δημητριακὰ καὶ ἀποικιακὰ προϊόντα καὶ *ἐξάγουν* ξυλείαν καὶ εἶδη βιομηχανίας ξύλου, χάρτου καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἔ ξ ἔ τ α σ ι ς

Ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς χώρας τὰ 20% εἶναι Σουηδικῆς καταγωγῆς. Οἱ Φιλλανδοὶ εἶναι *Φιννικῆς* καταγωγῆς καὶ ἡ γλῶσσά των ὁμοιάζει με τὴν Οὐγγρικὴν καὶ Τουρκικὴν. Ἀπὸ ἀπόψεως θρησκευάματος εἶναι σχεδὸν ὅλοι *Διαμαρτυρόμενοι*. Οἱ Φιλλανδοὶ εἶναι ἐξαιρετικὰ μορφωμένοι καὶ πολιτισμένοι καὶ ἀγαποῦν μὲ πάθος τὸν ἀθλητισμὸν καὶ τὰ σπόρ.

Τὸ *πολίτευμα* τῆς χώρας εἶναι *Δημοκρατικόν*.

Πόλεις. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Ἐλσίνοκι* (375.000 κάτ.), τὸ οἰκονομικόν καὶ πνευματικόν κέντρον τῆς χώρας.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς : 1) Ποῖον εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης; 2) Ποῖα εἶναι τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Πολωνίας, Ρωσίας καὶ Φιλλανδίας; 3) Διατί κατὰ τὸν χειμῶνα, ἐνῶ παγώνει ἡ Βαλτικὴ θάλασσα δὲν παγώνει ἡ θάλασσα εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Νορβηγίας; 4) Διατί δὲν λειτουργεῖ τὸ πλωτὸν δίκτυον τῆς Ρωσίας καὶ Φιλλανδίας κατὰ τὸν χειμῶνα;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Α' ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Θέσις — **Όρια** — **Έκτασις**. Ἡ Σκανδιναυικὴ χερσονήσος εἶναι ἡ μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης καὶ κεῖται εἰς τὸ βόρειον τμήμα τῆς.

Συνορεύει πρὸς Α. μετὰ τὴν Φιλλανδίαν καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανὸν καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν θάλασσαν τοῦ Σκαγεράκη καὶ Κατεγάκη.

Ἡ χερσονήσος ἔχει ἑκτασιν 770.000 τετρ. χιλμ.

Φυσικὴ περιγραφή

Όρη — **Πεδιάδες**. Εἰς τὸ βορειοδυτικὸν τμήμα τῆς χερσονήσου, ἐκτείνονται εἰς μῆκος αἱ **Σκανδιναυικαὶ Ἄλπεις** μετὰ μέγιστον ὕψος 2.550 μ. Τὸ ἀνατολικὸν τμήμα εἶναι πεδινόν. Τὰ 2/5 τοῦ ἐδάφους τῆς χερσονήσου καλύπτονται ὑπὸ δασῶν ἐκ κωνοφόρων δένδρων.

Ποταμοὶ — **Λίμναι**. Πολλοὶ μικροὶ ποταμοὶ διαρρέουσι τὴν χώραν καὶ ἐκβάλλουσι ἅπαντες πρὸς τὸ νότιον καὶ ἀνατολικὸν τμήμα. Λίμναι ὑπάρχουσι πολυάριθμοι, κυρίως εἰς τὸ ἀνατολικὸν πεδινὸν τμήμα τῆς χώρας. Αἱ λίμναι αὗται εἶναι ὑπολείμματα παγετῶνων, πού ἄλλοτε ἐσκεπάζον ὀλόκληρον τὴν χώραν ὅπως καὶ τὴν Φιλλανδίαν.

Διαμόρφωσις τῶν ἀκτῶν. Αἱ ἀκταὶ τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καὶ κυρίως αἱ βορειοδυτικαὶ, παρουσιάζουσι τὰς μεγαλύτερας κολπώσεις. Αἱ ἀκταὶ αὗται εἰς τὰς ὁποίας καταλήγουσι ἀπότομα αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἄλπεις σχηματίζουσι βαθεῖς καὶ στενοὺς κόλπους, τὰ περίφημα Νορβηγικὰ «**φιορδ**».

Τὰ φιορδ αὗτα προχωροῦν βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ πολλάκις διὰ κλαδίζονται εἰς μικρότερα. Παρουσιάζουσι μεγαλοπρεπῆ θέαν, διότι τὰ ὄρη ὑψοῦνται ἀπότομα ἀπὸ τὴν θάλασσαν (500—1500 μέτρα). (Εἰκ. 52).

Ἄλλοτε τὰ φιορδ (κολπώσεις) ἦσαν ἐπιμήκεις κοιλάδες, πού ὀλιγον κατ' ὀλίγον διεβρώθησαν ἀπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης καὶ τελικῶς ἐσκεπάσθησαν ἀπὸ αὐτῆν. Διὰ τοῦτο πλησίον τῶν παραλίων ὑπάρχουσι ἅπειρα μικρὰ νησιά, τελειῶς ἀκατοίκητα, πού ἄλλοτε, ἀσφαλῶς θά ἦσαν ἠνωμένα μετὰ τὴν ξηρὰν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου παρουσιάζει διαφοράς. Τὰ δυτικὰ παράλια, ἐπειδὴ δέχονται τὴν ἐπίδρασιν τοῦ θερμοῦ ρεύματος τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ ἔχουσι κλίμα **ἡπιον** καὶ **ὕγρον**. Αἱ κορυφαὶ τῶν Σκανδιναυικῶν Ἄλπεων καὶ τὸ ἀνατολικὸν πεδινὸν τμήμα

Είκ. 52. «Φιόρντ» τῆς Νορβηγίας.

ἔχει κλίμα *ἠπειρωτικόν* με δριμύτατον χειμώνα, ὥστε νὰ παγώνῃ ἡ Βαλτικὴ θάλασσα.

Βροχὰς δέχεται περισσοτέρας τὸ δυτικὸν τμήμα καὶ ὀλιγωτέρας τὸ ἀνατολικόν, διότι αἱ Σκανδ. ἄλπεις ἐμποδίζουν τοὺς Νοτιοδυτικοὺς ἀνέμους. Γενικῶς ὁμοίως τὸ κλίμα τῆς χερσονήσου εἶναι πολὺ ὑγιεινόν.

Διαίρεσις τῆς χερσονήσου

Ἡ Σκανδιναυκὴ χερσόνησος κατέχεται ὑπὸ τῶν Κρατῶν Νορβηγίας καὶ Σουηθίας.

1. Ν Ο Ρ Β Η Γ Ι Α

[Έκτασις 325.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμός 3.2000.000 κάτοικοι]

Ἡ **Νορβηγία** κατέχει τὸ Δ. τμήμα τῆς χερσονήσου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτείνονται αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἕσπερες καὶ εἶναι κατ' ἐξοχὴν *ὄρεινή* χώρα. Τὸ μόνον πεδινὸν μέρος εὐρίσκεται εἰς τὸ ΝΔ. ἄκρον τῆς χώρας.

Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ἑ ξ ἑ τ α σ ι ς

Ἡ **γεωργία** εἶναι ἐλάχιστα ἀνεπτυγμένη, διότι ἡ χώρα εἶναι ὄρεινή καὶ μόνον τὰ 4% τοῦ ἐδάφους τῆς καλλιεργοῦνται. Παράγουν μικρὰς ποσότητας σίτου, βρώμης, κριθῆς καὶ γεωμήλων.

Ἡ **κινητοτροφία** εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη καὶ τρέφουν βόας καὶ πρόβατα.

Ὁ μεγαλύτερος πλοῦτος τῆς χώρας προέρχεται ἀπὸ τὰ *δάση*, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὸ 1/4 τῆς χώρας καὶ τὴν *ἀλιείαν* (ρέγγες, βακαλαοί, μουρουνέλαιον) καὶ κυρίως ἐκ τῶν προϊόντων ἀλιείας τῆς φαλαίνης.

Ὁ *ὄρυκτός* πλοῦτος τῆς χώρας δὲν εἶναι ἀξιόλογος. Ἡ **βιομηχανία** ἀπασχολεῖται μὲ τὴν κατεργασίαν τοῦ ξύλου, κυτταρίνης, χάρτου καὶ τὴν διατήρησιν τῶν ἰχθύων πρὸς ἐξαγωγήν.

Μέγα ἐθνικὸν εἰσόδημα ἀποφέρει ὁ μεγάλος ἐμπορικὸς στόλος τῆς χώρας, τέταρτος τοῦ κόσμου.

Συγκοινωνία — **Ἐμπόριον**. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ συγκοινωνία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη, λόγῳ τοῦ ὄρεινοῦ τοῦ ἐδάφους. Ἔχει σιδηροδρομικὸν δίκτυον 4 χιλ. χιλμ. καὶ ὄδικὸν δίκτυον 45 χιλ. χιλμ.

Ἡ χώρα *εἰσάγει* δημητριακά, μηχανάς, διάφορα βιομηχανικὰ εἶδη καὶ *ἐξάγει* ξυλείαν, χάρτην, ἀλίπαστα καὶ μουρουνέλαιον. Μὲ τὴν Ἑλλάδα εὐρίσκεται εἰς καλὰς ἐμπορικὰς σχέσεις.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἑ ξ ἑ τ α σ ι ς

Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι 3.200.000 κάτοικοι. Εἶναι ἐπομένως χώρα πολὺ ἀραιοκατοικημένη. Οἱ Νορβηγοὶ ἀνήκουν εἰς τὴν *Τευτονικὴν* φυλὴν, ὁμιλοῦν ἰδικὴν τῶν γλῶσσων καὶ εἶναι ἅπαντες *Χριστιανοὶ Διαμαρτυρόμενοι*.

Τὸ *πολίτευμα* τῆς χώρας εἶναι *Συνταγματικὴ Βασιλεία*.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι τὸ *Ὄσλο* (400.000), καὶ τὸ οἰκονομικόν, πολιτικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον. Αἱ ἄλλαι πόλεις εἶναι μικραί.

2. Σ Ο Υ Η Δ Ι Α

[Έκτασις 450.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμός 7.000.000 κάτοικοι]

Ἡ **Σουηδία** κατέχει τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τῆς χερσονήσου καὶ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινή. Κυρίως τὸ νότιον τμήμά τῆς εἶναι τελείως πε-

δινόν και εύφορώτατον, διότι έσχηματίσθη έκ τών προσχώσεων τών πολ-
λών μικρών ποταμών της.

Ἡ χώρα εἶναι κατάσπαρτος ἀπό λίμνας, έκ τών ὁποίων μεγαλύτε-
ραι εἶναι ἡ *Βένερε*, *Βέτιερ* και *Μέλαιρ*.

Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ἑ ξ ἑ τ α σ ι ς

Ἡ Σουηδία εἶναι χώρα πλουσιωτάτη, πολὺ πολιτισμένη και κατέχει
τὸ ὑψηλότερον βιωτικόν και πνευματικόν ἐπίπεδον τῆς Εὐρώπης.

Ἡ γεωργία και κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένοι. Παράγουν
δημητριακά, *γεώμηλα* και *σακχαρότευτλα*. Ἐπίσης ἐκτρέφουν *βοοειδῆ*, *γί-
πους* και *χοίρους* και τὰ κτηνοτροφικά προϊόντα ἐπαρκοῦν δι' ἐξαγωγήν.

Ἡ *άλεια* εἶναι ἀνεπτυγμένη και μέρος τών προϊόντων της ἐξάγονται.

Δάση. Τὰ 60 % τῆς χώρας καλύπτονται ὑπὸ δασῶν, έκ τών ὁποίων
ἐξάγεται ἀρίστης ποιότητος ξυλεία, ἡ ὁποία κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξάγεται.

Ἡ *ὄρυκτὸς πλοῦτος* εἶναι μεγάλος, κυρίως εἰς *σίδηρον* (9 ἑκατ. τόν-
νοι τὸ ἔτος), *χαλκόν*, *ἄργυρον* και *χρυσόν*.

Ἡ *βιομηχανία* εἶναι ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένη και τὰ βιομηχανικά
της προϊόντα θεωροῦνται έκ τών καλυτέρων τοῦ κόσμου. Αἱ μεγαλύτε-
ραι βιομηχανίαί της εἶναι : ἡ βιομηχανία *ξύλου*, *χαρτοποιίας*, *πυρρῶν*,
βυρσοδεψίας, *ὕφαντουργίας*, *σιδήρου*, *χάλυβος*, *μηχανῶν* κ. ἄ. Τὰ Σουηδι-
κά ἐργοστάσια χρησιμοποιοῦν ὡς κινητήριον δύναμιν τὴν ἠλεκτρικὴν
ἐνέργειαν, ποὺ παράγεται χάρις εἰς τὰς ἀφθόλους ὕδατοπτώσεις.

Ἡ *συνκοινωνία* εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Τὸ σιδηροδρομικόν δίκτυον
εἶναι 16 χιλ. χιλμ. και τὸ ὁδικόν 100 χιλ. χιλμ. Ὁ ἐμπορικὸς της στόλος
εἶναι ἀρκετὰ μεγάλος (2 ἑκατ. τόννων). Ἡ Σουηδία ἔχει τὸ πυκνότερον
τηλεφωνικόν δίκτυον τοῦ κόσμου.

Τὸ *ἐμπόριον* εἶναι ἐξαιρετικῶς ἀνεπτυγμένον και αἱ ἐξαγωγαὶ ὑπερ-
τεροῦν τῶν εἰσαγωγῶν. *Εἰσάγει* γαιάνθρακας, ὄρυκτέλαια, σιτηρὰ, ἔλαιον,
βάμβακα κ. ἄ. Καὶ *ἐξάγει* σιδηρομετάλλευμα, μηχανάς, χάρτην, ξυλείαν,
πυρεῖτα, κ. ἄ. Μὲ τὴν Ἑλλάδα εὐρίσκειται εἰς καλὰς ἐμπορικὰς σχέσεις
και γίνονται ἀνταλλαγαὶ προϊόντων.

Π ο λ ι τ ι κ ῆ ἑ ξ ἑ τ α σ ι ς

Οἱ Σουηδοὶ εἶναι λαὸς Τευτονικῆς καταγωγῆς, ὁμιλεῖ ἰδίαν γλῶσ-
σαν και ἀπὸ ἀπόψεως θρησκευματος εἶναι ὅλοι *Χριστιανοὶ Διαμαρτυρη-
μενοὶ*. Ὅπως εἶπομεν και εἰς τὴν ἀρχὴν, εὐρίσκειται εἰς ὑψηλὸν ἐπίπε-
δον πολιτισμοῦ.

Τὸ *πολίτευμα* εἶναι *Συνταγματικὴ Βασιλεία*.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ *Στοκχόλμη* (750.000 κάτ.),
κτισμένη ἐπὶ 13 νησίδων και λέγεται ἡ *«Βενετία τοῦ Βορρᾶ»*. Εἶναι ἡ
ἄραιότερα πόλις τῆς Βορείου Εὐρώπης και τὸ πρῶτον βιομηχανικόν κέν-
τρον τῆς χώρας. (Εἰκ. 53).

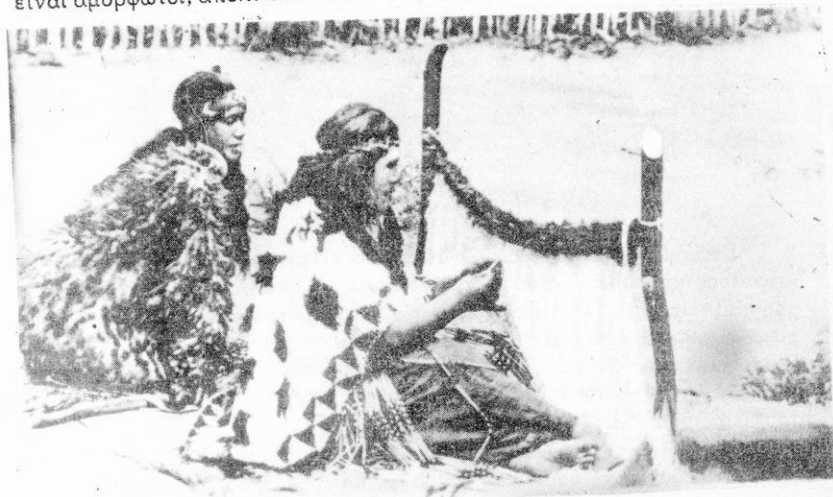

Είκ. 53. "Αποψις τής Στοκχόλμης.

"Άλλαι πόλεις εἶναι τὸ *Γκότεμπεργκ* (350.000 κάτ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς χώρας, ἡ *Οὐψάλα*, με περίφημον πανεπιστήμιον κ. ἄ.

3. Λ Α Π Ω Ν Ι Α

Εἰς τὰ βορειότατα ἄκρα τῆς Νορβηγίας, Σουηδίας καὶ Φιλλανδίας ζῆ μίᾳ περίεργη φυλὴ ἀνθρώπων, οἱ *Λάπωνες*. Οἱ Λάπωνες 160.000 περίπου εἶναι ἀμόρφωτοι, ἀπολίτιστοι καὶ εἰς τὴν μορφήν μᾶλλον ἄσχημοι. (Είκ. 54).

Είκ. 54. Γυναῖκες τῆς Λαπωνίας.

Ζούν καθ' ομάδας εις καλύβας, κατεσκευασμένας με πάγους και ή μοναδική άσχολία των είναι ή *άλιεία*.

Τό μόνον ζῶον, που ζή εις τά μέρη αυτά είναι ό *τάρανδος*, τό άγαπημένον ζῶον τών Λαπώνων. Τό χρησιμοποιούν ως μεταφορικόν μέσον—σῦρει τά έλκυθρά των—τρέφονται από τό γάλα και τό κρέας του και με τό δέρμα του επενδύουν τό έσωτερικόν των καλυβών των και κατασκευάζουν ένδύματα και ύποδήματα.

Β' ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΤΗΣ ΓΙΟΥΤΛΑΝΔΗΣ

Δ Α Ν Ι Α

[Έκτασις 43.000 τετρ. χιλμ. Πληθυσμός 4.000.000 κάτοικοι]

Η χερσόνησος της *Γιουτλάνδης* κατέχεται από την *Δανίαν* και ευρίσκειται βορείως της Γερμανίας, μεταξύ Βορείου και Βαλτικής θαλάσσης. Μετά της άπέναντι Σκανδιναυικής χερσονήσου σχηματίζει τούς πορθμούς *Σκαγεράκη* και *Κατεγάκη*.

Η Δανία άποτελείται από την χερσόνησον της Γιουτλάνδης και 380 νήσους, εκ των όποιων αί μεγαλύτεραι είναι ή *Σχελάνδη*, *Φιονία* και *Λεολάνδη*.

Φ υ σ ι κ ή π ε ρ ι γ ρ α φ ή

Η κυρίως Δανία και αί νήσοί της άποτελοϋν μίαν συνεχή πεδινήν έκτασιν, που διακόπτεται από γηλόφους, οι όποιοι δέν υπερβαίνουν τά 170 μέτρα !

Αί δυτικάί άκται είναι άλίμενοι και πλήρεις ύφάλων, ένῶ αί άνατολικά σχηματίζουν πολλούς φυσικούς λιμένας.

Τό κλίμα της χώρας είναι *ώκεάνειον*, πολύ υγρόν, ήπιον και όμοιάζει με τό της Άγγλιας.

Ο ι κ ο ν ο μ ι κ ή έ ξ έ τ α σ ι ς

Γεωργία — Κτηνοτροφία. Η Δανία είναι καθαρώς γεωργική και κτηνοτροφική χώρα. Τά 60 % τοϋ έδάφους της καλλιεργούνται και 40 % χρησιμοποιούνται ως βοσκότοποι. Παράγουν *δημητριακά*, *γρώμηλα*, *σακχαρότευλα* και *δπωρικά*. Έκτρέφουν με έπιστημονικόν τρόπον βόας και γαλακτοφόρους άγελάδας, ίππους και πουλερικά.

Η *Βιομηχανία* άσχολείται προπάντων με τά γεωργικά και κτηνοτροφικά προϊόντα.

Η *συγκοινωνία*, είναι έξαιρετικώς άνεπτυγμένη με σιδηροδρομικόν δίκτυον 5.200 χιλμ., όδικόν 50.000 χιλμ. και μεγάλον έμπορικόν στόλον.

Τὸ *ἐμπόριον* εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον καὶ αἱ ἐξαγωγαὶ ὑπερτεροῦν τῶν εἰσαγωγῶν. *Ἐξάγει* κατ' ἔτος μεγάλας ποσότητας κρέατος, τυροῦ, γάλακτος καὶ βουτύρου. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκεται εἰς καλὰς ἐμπορικὰς σχέσεις.

Πολιτικὴ ἐξέτασις

Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι *τευτονικῆς* καταγωγῆς μὲ ἰδίαν γλῶσσαν, ἡ ὁποία ὁμοιάζει με τὴν Σουηδικήν. Τὸ *Πολίτευμα* εἶναι *Συνταγματικὴ Βασιλεία*.

Πόλις. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ *Κοπεγχάγη* (930.000 κατ.), κτισμένη ἐπὶ τῆς νήσου *Σχελάνδης*. (Εἰκ. 55).

Εἰκ. 56. Ἀποψὶς τῆς Κοπεγχάγης.

Αἱ ἄλλαι πόλεις εἶναι μικραὶ, διότι ἡ χώρα εἶναι καθαρῶς γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ.

Ἄσκησεις: 1) Ποία εἶναι τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Σουηδίας, Νορβηγίας καὶ Δανίας; 2) Μὲ ποίαν ἐκ τῶν ἀνωτέρω χωρῶν ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλύτερας ἐμπορικὰς σχέσεις; 3) Διατί οἱ Σκανδιναβοὶ εἶναι οἱ καλύτεροὶ ἀθληταὶ τοῦ κόσμου; 4) Ποῦ ὀφείλεται τὸ ὑψηλὸν βιωτικὸν καὶ πνευματικὸν ἐπίπεδον τῶν ἀνωτέρω χωρῶν; 5) Τί γνωρίζετε διὰ τὰ φιόρδ; 6) Πῶς ἐξηγεῖται τὸ διαφορετικὸν κλίμα τῶν ἀνωτέρω χωρῶν; 7) Ποῖον εἶδος πρώτης ἀνάγκης εἰσάγεται ἐκ μίας τῶν ἀνωτέρω χωρῶν καὶ τοῦ ὁποίου ἡ χώρα ἔχει σχεδὸν τὸ μονοπώλιον εἰς τὸν κόσμον;

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

Π Ι Ν Α Κ Ε Α'

"Εκτασις και πληθυσμός τών Κρατών τής Εύρώπης

Κράτος	"Εκτασις εις τετρ. χιλμ.	Πληθυσμός	Πρωτεύουσα	Κάτοικοι
'Αλβανία	28.000	1.000.000	Τίρανα	40.000
'Αγγλία (Μ. Βρετ.)	230.000	50.000.000	Λονδίνο (μετά προαστ.)	8.400.000
Αύστρια	84.000	7.000.000	Βιέννη	1.700.000
Βουλγαρία	110.000	7.300.000	Σόφια	450.000
Βέλγιον	30.500	8.400.000	Βρυξέλλαι	1.300.000
Γαλλία	550.000	42.000.000	Παρίσιοι (μετά προα.)	5.000.000
Γιουγκοσλαβία	250.000	16.000.000	Βελιγράδιον	400.000
Γερμανία	470.000	67.000.000	Βερολίνον	3.200.000
Δανία	43.000	4.000.000	Κοπεγχάγη	950.000
'Ελλάς	113.000	7.610.000	Αθήναι	900.000
'Ελβετία	41.000	4.500.000	Βέρνη	130.000
Εύρωπ. Τουρκία	24 000	1.300.000	Κωνσταντινούπολις	1.000.000
'Ιταλία	304.000	46.000.000	Ρώμη	1.700.000
'Ισπανία	500.000	28.000.000	Μαδρίτη	1.450.000
'Ιρλανδία	82.000	3.000.000	Δουβλίνον	450.000
Λουξεμβούργον	2.600	300.000	Λουξεμβούργον	60.000
Νορβηγία	325.000	3.000.000	"Όσλο	400.000
'Ολλανδία	34.000	10.000.000	Χάγη	550.000
Ούγγαρία	93.000	9.200.000	Βουδαπέστη	1.050.000
Πολωνία	310.000	25.000.000	Βαρσοβία	700.000
Πορτογαλία	90.000	7.000.000	Λισσαβών	700.000
Ρωσία (Εύρωπ.)	5.500.000	160.000.000	Μόσχα	7.000.000
Ρουμανία	240.000	16.000.000	Βουκουρέστιον	1.400.000
Σουηδία	450.000	7.000.000	Στοκχόλμη	750.000
Τσεχοσλοβακία	130.000	12.500.000	Πράγα	850.000
Φιλανδία	300.000	4.000.000	'Ελσίνκι	375.000

Π Ι Ν Α Κ Ε Β'

Τά Κράτη τής Εύρώπης κατά την έκτασιν

Κράτος	"Εκτασις εις τετρ. χιλμ.	Κράτος	"Εκτασις εις τετρ. χιλμ.
Ρωσία (Εύρωπ.)	5.500.000	Τσεχοσλοβακία	130.000
Γαλλία	550.000	Βουλγαρία	110.000
'Ισπανία	500.000	Ούγγαρία	93.000
Γερμανία	470.000	Πορτογαλία	90.000
Σουηδία	450.000	Αύστρια	84.000
Νορβηγία	325.000	'Ιρλανδία	82.000
Πολωνία	310.000	Δανία	43.000
'Ιταλία	304.000	'Ελβετία	41.000
Φιλανδία	300.000	'Ολλανδία	34.000
Γιουγκοσλαβία	250.000	Βέλγιον	30.500
Ρουμανία	240.000	'Αλβανία	28.000
'Αγγλία	230.000	Εύρωπ. Τουρκία	24.000
'Ελλάς	133.000	Λουξεμβούργον	2.600

Π Ι Ν Α Ξ Γ'

Τὰ Κράτη τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν πληθυσμὸν

Κράτος	Πληθυσμὸς	Κράτος	Πληθυσμὸς
Ρωσσία (Εὐρωπ.)	160.000.000	Ἑλλάς	7.600.000
Γερμανία	67.000.000	Βουλγαρία	7.300.000
Ἀγγλία	50.000.000	Πορτογαλία	7.000.000
Ἰταλία	46.000.000	Σουηδία	7.000.000
Γαλλία	42.000.000	Ἀυστρία	7.000.000
Ἰσπανία	28.000.000	Ἑλβετία	4.500.000
Πολωνία	25.000.000	Δανία	4.000.000
Ρουμανία	16.000.000	Φιλλανδία	4.000.000
Γιουγκοσλαβία	13.000.000	Νορβηγία	3.000.000
Τσεχοσλοβακία	12.500.000	Ἴρλανδία	3.000.000
Ὀλλανδία	10.200.000	Εὐρωπ. Τουρκία	1.300.000
Οὐγγαρία	9.200.000	Ἀλβανία	1.300.000
Βέλγιον	8.600.000	Λουξεμβούργον	300.000

Π Ι Ν Α Ξ Δ'

Τὰ Κράτη τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ

Κράτος	Πυκνότης κατὰ τετρ. χιλμ.	Κράτος	Πυκνότης κατὰ τετρ. χιλμ.
Ὀλλανδία	300	Πολωνία	68
Βέλγιον	282	Γιουγκοσλαβία	64
Ἀγγλία	210	Βουλγαρία	64
Ἰταλία	148	Ρουμανία	60
Λουξεμβούργον	137	Ἑλλάς	56
Γερμανία	138	Εὐρωπ. Τουρκία	54
Ἑλβετία	109	Ἰσπανία	50
Τσεχοσλοβακία	100	Ἰρλανδία	36
Δανία	93	Ἀλβανία	34
Οὐγγαρία	93	Ρωσσία	30
Ἀυστρία	83	Σουηδία	16
Πορτογαλία	77	Φιλλανδία	13
Γαλλία	76	Νορβηγία	9

Π Ι Ν Α Ξ Ε'

Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τῆς Εὐρώπης

Ὄνομα πόλεως	Κράτος εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει	Κάτοικοι	Ὄνομα πόλεως	Κράτος εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει	Κάτοικοι
Λονδῖνον (μετὰ προαστ.)	Ἀγγλία	4.500.000	Βουκουρέστιον	Ρουμανία	1.400.000
Μόσχα	»	(8.400.000)	Ἀμβούργον	Γερμανία	1.400.000
Λένινγκραντ	Ρωσσία	7.000.000	Μιλάνον	Ἰταλία	1.300.000
Βερολίνον	»	3.200.000	Βρυξέλλαι	Βέλγιον	1.300.000
Παρίσιον	Γερμανία	3.200.000	Βαρκελώνη	Ἰσπανία	1.300.000
Βιέννη	Γαλλία	2.800.000	Γλασκώβη	Ἀγγλία	1.100.000
Ρώμη	Ἀυστρία	1.700.000	Βουδαπέστη	Οὐγγαρία	1.050.000
Μαδρίτη	Ἰταλία	1.700.000	Λίβερπουλ	Ἀγγλία	1.000.000
Νεάπολις	Ἰσπανία	1.450.000	Μπέρμιγχαμ	»	1.000.000
Κων/πολις	Ἰταλία	1.000.000	Μόναχον	Γερμανία	830.000
Κοπεγχάγη	Τουρκία	1.000.000	Λισσαβὼν	Πορτογαλία	700.000
Ἀθήναι	Δανία	950.000	Μασαλία	Γαλλία	800.000
Χάρκοβον	Ἑλλάς	900.000	Ἀμστερνταμ	Ὀλλανδία	800.000
Πράγα	Ρωσσία	850.000	Κολωνία	Γερμανία	770.000
Κίεβον	Τσεχοσλοβακία	850.000	Μάντσεστερ	Ἀγγλία	750.000
	Ρωσσία	850.000	Λειψία	Γερμανία	700.000

Π Ι Ν Α Ξ ΣΤ'

Τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς Εὐρώπης

*Όνομα	Κράτος εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται	*Υψος εἰς μέτρα
Καύκασος (Ελμπερούξ)	Ρωσία — Περσία	5.650
Λευκὸν Όρος — Ἄλπεις	Γαλλία — Ἑλβετία	4.810
Σιέρα Νεβάδα	Ἴσπανία	3.500
Πυρηναία	Γαλλία	3.400
Αἶτνα	Σικελία (Ἰταλία)	3.280
Ροδόπη	Βουλγαρία	2.984
*Όλυμπος	Ἑλλάς	2.918
*Ἀπέννινα	Ἰταλία	2.900
*Ἀλβανικαὶ Ἄλπεις	*Ἀλβανία	2.800
Καντάβρια	Ἴσπανία	2.650
Πίνδος	Ἑλλάς	2.635
Σκανδιναυικαὶ Ἄλπεις	Νορβηγία	3.530
Τρανσυλβανικαὶ Ἄλπεις	Ρουμανία	2.530
Γκιώνα	Ἑλλάς	2.510
Καρπάθια	Τσεχοσλοβακία	2.500
Αἶμος	Βουλγαρία	2.400

Π Ι Ν Α Ξ Ζ'

Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης

*Όνομα	Χώρα τὴν ὁποίαν διαρρέει	Μήκος εἰς χιλμ.
Βόλγας	Ρωσία	3.600
Δούναβις	Κεντρικὴ Εὐρώπη	2.900
Οὐράλης	Ρωσία	2.350
Δνείπερος	»	2.150
Δόν	»	1.900
Πετσόρας	»	1.600
Δνεϊστερος	»	1.400
Ρήνος	Γερμανία	1.350
*Ἐλβας	»	1.150
Βιστούλας	Πολωνία	1.100
Λεϊγερ (Λουάρ)	Γαλλία	1.050
Τάγος	Ἴσπανία	1.000
*Ἐβρος	Βουλγαρία—Ἑλλάς—Τουρκία	440

Π Ι Ν Α Ξ Η'

Αἱ κυριώτεροι λίμναι τῆς Εὐρώπης

*Όνομα	Χώρα εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται	*Ἐκτασις εἰς τετρ. χιλμ.
Λαντόγκα	Ρωσία	18.400
*Όνέγκα	»	9.750
Βέννερ	Σουηδία	6.250
Βέττερ	»	2.000
Μέλιαρ	»	1.700
Πλάττεν	Οὐγγαρία	635
Γενεύη (Λέμαν)	*Ἑλβετία	560
Κωνσταντία	*Ἑλβετία—Γερμανία	540
Σκόδρα	*Ἀλβανία	400
Πρέσπα	*Ἑλλάς—Σερβία—*Ἀλβανία	290
Τριχωνίς	*Ἑλλάς	100

Π Ι Ν Α Ξ Θ'

Αἱ κυριώτεροι χερσόνησοι τῆς Εὐρώπης

*Όνομα	*Ἐκτασις εἰς τετρ. χιλμ.
Σκανδιναυικὴ	775.000
Ἰβηρικὴ ἢ Πυρηναικὴ	590.000
Βαλκανικὴ ἢ Ἑλληνικὴ	468.000
Ἰταλικὴ	194.000
Γιουτλάνδης (Δανία)	40.000
Κριμαίας (Ρωσία)	26.000
Πελοπόννησος (Ἑλλάς)	24.000
Βρετανίας (Γαλλία)	20.000

Π Ι Ν Α Ξ Ι'

Αἱ κυριώτεροι νῆσοι τῆς Εὐρώπης

*Όνομα	*Ἐκτ. εἰς τετρ. χιλμ.
Μεγάλῃ Βρετανία (*Ἀγγλία)	230.000
Ἰσλανδία	103.000
Ἰρλανδία	82.000
Σικελία (Ἰταλία)	25.000
Σαρδηνία	24.000
Κορσικὴ (Γαλλία)	8.700
Κρήτη (Ἑλλάς)	8.600
Σκελάνδη (Δανία)	7.000
Εὐβοία (Ἑλλάς)	3.775

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

1. Οί κάτοικοι τῆς Γῆς

Ὁ ἄνθρωπος ἐνεφάνισθη ἐπὶ τῆς γῆς, μετὰ τὰ ζῶα καὶ φυτὰ. Διὰ τὴν φθᾶσιν εἰς τὴν κατάστασιν, ποὺ εὐρίσκεται σήμερον, ἐπέρασαν χιλιάδες ἔτων. Αἱ ἀνάγκαι τῆς ζωῆς τὸν ἔκαμαν νὰ ζῆ καθ' ὁμάδας, νὰ καλλιεργήσῃ τὴν γῆν, νὰ ἐξημερώσῃ τὰ ζῶα καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ δημιουργήσῃ *πολιτισμόν*.

Ὁ πρῶτος πολιτισμὸς τῶν ἀνθρώπων ἀνεπτύχθη εἰς τὴν Κίναν καὶ τὰς Ἰνδίας τῆς Ἀσίας. Ἀργότερον ἀνεπτύχθη πολιτισμὸς περὶ τῶν ποταμῶν Τιγρητος καὶ Εὐφράτου. Ἀπ' ἐκεῖ μετεδόθη εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ κατόπιν εἰς τὴν Κρήτην καὶ τὴν Ἑλλάδα.

Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα δὲ εἰς τὴν Ρώμην καὶ ἀργότερον εἰς ὅλον τὸν Κόσμον. Ἐπειδὴ ὁ πολιτισμὸς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦτο *ἀνώτερος πολιτισμὸς*, ἀναφέρεται ὡς ὁ *μεγαλύτερος πολιτισμὸς τοῦ κόσμου*. Ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς τοῦ κόσμου καὶ κυρίως τῆς Δύσεως, δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

2. Αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων

Οἱ ἄνθρωποι ποὺ κατοικοῦν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Γῆς, δὲν εἶναι ἐντελῶς ὅμοιοι μεταξὺ τῶν. Παρουσιάζουν διαφορὰς εἰς τὴν σωματικὴν ἀνάπτυξιν, τὸ χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδος, τὸ τρίχωμα τῆς κεφαλῆς κ.τ.λ. Τοιοῦτοτρόπως, οἱ ἐπιστήμονες ἀνθρωπολόγοι τοὺς διαιροῦν, ἀναλόγως μὲ τὰς ὁμοιότητας ποὺ ἔχουν εἰς 4 κυρίας φυλάς. Αἱ φυλαὶ αὗται εἶναι: 1) ἡ *Λευκὴ*, 2) ἡ *Κιτρίνη*, 3) ἡ *Μαύρη* καὶ 4) ἡ *Ἐρυθρὰ* (Ἰνδιανικὴ) φυλή. (Εἶκ. 56).

Εἶκ. 56. Αἱ 4 φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων

Α) Ἡ *Λευκὴ ἢ Κανκασία* φυλὴ (1.050 ἑκατομ.) διακρίνεται διὰ τὴν λευκὴν ἐπιδερμίδα, τὰ κανονικὰ χαρακτηριστικά, τὸ μᾶλλον ὕψηλὸν ἀνάστημα καὶ τὴν πνευματικὴν ὑπεροχὴν. Ἡ λευκὴ φυλὴ κατοικεῖ εἰς τὴν Εὐρώπην, τὰς Ἰνδίας, τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν, τὴν Αὐστράλιαν καὶ τὴν Νότιον Ἀφρικὴν.

Β) Ἡ *Κιτρινὴ* (870 ἑκατομ.), διακρίνεται διὰ τὸ κίτρινον χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδος, τὸ πλατὺ μέτωπον καὶ τὰς ἐξωγκωμένους παρειάς, τὸ μᾶλλον κοντὸν ἀνάστημα καὶ τὴν σχετικὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν. Ἡ Κιτρινὴ φυλὴ κατοικεῖ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς. Ἐπίσης εἰς αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Τοῦρκοι, οἱ Βούλγαροι, οἱ Οὐγγροὶ καὶ οἱ Φιλλανδοὶ εἰς τὴν Εὐρώπην.

Γ) Ἡ *Μαύρη* φυλὴ (210 ἑκατομ.) διακρίνεται διὰ τὸ μαῦρον χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδος, τὸ ἐξωγκωμένον πρόσωπον μὲ τὰ παχέα χεῖλη, τὸ ὕψηλὸν ἀνάστημα, τὰ σγουρὰ μαλλιά καὶ τὴν χαμηλὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν. Ἡ μαύρη φυλὴ κατοικεῖ εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὰς νήσους τῆς Ἀσίας (Ἰνδονησία, Φιλιππῖνοι).

Δ) Ἡ *Ἐρυθρὰ* φυλὴ (5 - 6 ἑκατομ.) διακρίνεται διὰ τὸ χάλκινον χρῶμα τῆς ἐπιδερμίδος, τὸ ὕψηλὸν ἀνάστημα, τὴν μεγάλην ρῖνα καὶ τὴν χαμηλὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν. Κατοικεῖ εἰς τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξαφανίζεται.

3. Αἱ γλώσσαι τῶν ἀνθρώπων

“Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν ὀμιλοῦν τὴν ἰδίαν γλῶσσαν εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον. Σύμφωνα μὲ τὴν στατιστικὴν τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, ὀμιλοῦνται 2.796 γλῶσσαι!! Αἱ περισσότερον πλούσιαι καὶ πλέον ἐξελιγμέναι γλῶσσαι εἶναι αἱ Εὐρωπαϊκαί. Αἱ κυριώτεραι γλῶσσαι, αἱ ὁποῖαι ὀμιλοῦνται ἀπὸ πολλὰ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, εἶναι: Ἡ *Κινεζικὴ* (500 ἑκατομ. ἄνθρωποι), ἡ *Ἀγγλικὴ* (300 ἑκατομ.), ἡ *Ρωσικὴ* (160 ἑκατομ.), ἡ *Ἰνδικὴ* (160 ἑκατομ.), ἡ *Ἰσπανικὴ* (120 ἑκατομ.) καὶ ἡ *Γαλλικὴ* (80 ἑκατομ.).

4. Αἱ Θρησκεῖαι τῶν ἀνθρώπων

Θρησκείαν ὀνομάζομεν τὴν σχέσιν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν *Θεόν*, τὸν *Δημιουργόν* τοῦ *Σύμπαντος*. Ὅπως οἱ ἄνθρωποι διαφέρουν εἰς τὴν γλῶσσαν, τοιοῦτοτρόπως διαφέρουν καὶ εἰς τὴν θρησκείαν. Τὸ ὅτι κανεὶς ἄνθρωπος δὲν ὑπάρχει νὰ μὴ πιστεῦῃ εἰς κάτι, πού νὰ τὸ ὀνομάξῃ *Θεόν* εἶναι ἢ μεγαλυτέρα ἀπόδειξις, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, πού ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θὰ πιστεύουν εἰς τὸν *Ἐνα, Ἀληθινόν Θεόν*.

Οἱ κυριώτεροι τύποι θρησκείας πού ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον εἶναι: 1) Ὁ *Μονοθεϊσμός*, 2) ὁ *Πολυθεϊσμός* καὶ 3) ἡ *Εἰδωλολατρεία*. Αἱ μεγαλύτεραι μονοθεϊστικαὶ θρησκεῖαι εἶναι:

α) Ὁ **Χριστιανισμός** (700 ἑκατομ.), εἰς τὸν ὁποῖον πιστεύουν ὅλοι οἱ πολιτισμένοι ἄνθρωποι. Τὰ 700 αὐτὰ ἑκατομμύρια λατρεύουν τὸν **ἀληθινὸν Θεὸν** καὶ τὸν **Ἰησοῦν Χριστὸν** πού κατήλθεν εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν.

β) Ὁ **Ἰουδαϊσμός** (16 ἑκατομ.), εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι πιστεύουν εἰς τὸν **Θεόν**, ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὸν **Χριστόν**, τὸν ὁποῖον περιμένουν.

γ) Ὁ **Μωαμεθανισμός** (210 ἑκατομ.), εἰς τὸν ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι πιστεύουν εἰς τὸν **Θεόν** καὶ τὸν **Μωάμεθ**.

Αἱ πολυθεϊστικαὶ Θρησκείαι εἶναι :

α) Ὁ **Βραχμανισμός**, ὁ **Βουδισμός**, ὁ **Κουμφουκισμός**, ὁ **Ταοϊσμός** (1.000 περίπου ἑκατομ.).

β) Οἱ **Εἰδωλολάτραι**, οἱ ὅποιοι πιστεύουν εἰς τὰ εἶδωλα καὶ εἰς αὐτοὺς ἀνήκουν οἱ ἄγριοι καὶ ἀπολίτιστοι ἀκόμη λαοί.

5. Τὰ πολιτεύματα

Ὅταν οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ ζοῦν ὁμαδικῶς, ἠναγκάσθησαν νὰ κανονίσουν καὶ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ ζοῦν. Δηλαδή τὰ καθήκοντα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις τοῦ καθενὸς πρὸς τὴν ὁμάδα.

Ἀργότερον πού οἱ ἄνθρωποι ἐσχημάτισαν Κράτη, τὰς **ἀγράφους** αὐτὰς **συνθηθείας**, τὰς ἔκαμαν **γραπτοὺς Νόμους**. Οἱ γραπτοὶ αὗτοι Νόμοι, σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποίους ὀργανώνεται καὶ κυβερνᾶται ἓνα Κράτος ἀποτελοῦν τὸ **πολίτευμα**.

Οἱ κυριώτεροι τύποι πολιτευμάτων εἶναι :

1) Ἡ **Μοναρχία**. Εἰς τὸν τύπον αὐτὸν τοῦ πολιτεύματος ὁ **Μονάρχης** κυβερνᾷ κληρονομικῶς. Ἡ Μοναρχία ἢ Βασιλεία δύναται νὰ εἶναι **Ἀπόλυτος Μοναρχία**, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Μονάρχης διοικεῖ ὅπως νομίζει ὁ ἴδιος ἢ **Συνταγματικὴ Μοναρχία**, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ **Βασιλεὺς** κυβερνᾷ σύμφωνα μὲ τὸ **Σύνταγμα** (καταστατικὸν χάρτην τῆς χώρας) καὶ τοὺς **Νόμους** πού ψηφίζει ἡ **Βουλὴ**, ἡ ὁποία ἐκλέγεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀνά τετραετίαν.

Συνταγματικὴ Βασιλεία εἶναι τὸ σημερινὸν πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος.

2) Ἡ **Δημοκρατία**. Εἰς τὸν τύπον αὐτὸν τοῦ πολιτεύματος ὁ Ἄνωτατος Ἄρχων ἐκλέγεται ἀπὸ τὸν λαόν, δι' ὠρισμένον διάστημα καὶ ὀνομάζεται **Πρόεδρος Δημοκρατίας**. Αὐτὸς κυβερνᾷ σύμφωνα μὲ τὸ Σύνταγμα καὶ τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους, πού ψηφίζουν οἱ Βουλευταί, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Λαοῦ.

3) Ὁ **Ὄμοσπονδιακὴ Δημοκρατία**. Εἰς τὸν τύπον αὐτὸν τοῦ πολιτεύματος, πολλὰ μικρὰ Κράτη ὁμοῦ, ἐνῶ ἔχουν ἰδικὴν τὴν κυβερνήσιν καὶ ἰδικούς τὸν Νόμους, ὅλα μαζί ἐκλέγουν καὶ μίαν **Ἀνωτέραν Κυβέρνησιν**, πού οὐσιαστικῶς διοικεῖ αὐτὴ ὅλα τὰ Κράτη μαζί. Τοιοῦτον σύστημα ἔχουν αἱ Ἑνωμ. Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, τὸ Μεξικόν, ἡ Ἑλβετία κ.ἄ.

6. Αί μεγαλύτεροι συγκοινωνία κατὰ ξηράν, θάλασσαν καὶ ἀέρα

Ὁ ἄνθρωπος προοδεύων εἰς πολιτισμὸν ἀνέπτυξε καὶ τὰ μέσα συγκοινωνίας. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἐβάδισε *πεζός*, ἀργότερον ἐχρησιμοποίησε τὰ *ζῶα* ὡς μεταφορικά μέσα καὶ κατεσκεύασε βάρκες διὰ τὴν διάβασιν μικρῶν θαλασσῶν. Ἐπειτα κατεσκεύασε τὸ *κάρρον* καὶ τὴν *ἀμαξαν* διὰ τὴν ξηρὰν καὶ τὰ *ἰσιοφόρα* διὰ τὴν θάλασσαν.

Εἰς τὰ νεώτερα χρόνια ἀνεκάλυψε τὸ *αὐτοκίνητον* καὶ τὴν *ἀτμάμαξαν*, ἐχάραξε δρόμους εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἔστρωσε σιδηροδρομικὰς γραμμὰς.

Διὰ τὴν διάβασιν τῶν θαλασσῶν καὶ ὠκεανῶν κατεσκεύασεν *ἀτμόπλοια*, *ὑπερωκεάνεια* καὶ *ἐμπορικὰ* πλοῖα. Τελευταίως ἐφευρε τὸ *ἀεροπλάνον* καὶ ἐδημιούργησε καὶ ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν.

Αἱ μεγαλύτεροι συγκοινωνιακαὶ ἀρτηρίαι, σιδηροδρομικαὶ, ἀτμοπλοϊκαὶ, ἀεροπορικαὶ εἶναι αἱ ἐξῆς, μὲ ἀφετηρίαν τὸ Λονδίον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μεγαλύτερον ἐμπηρικὸν κέντρον τῆς Εὐρώπης.

Α' Σιδηροδρομικαὶ συγκοινωνία

α) Λονδίον — Παρίσιοι — Λωζάνη — Μιλᾶνον — Τεργέστη — Βελιγράδιον — Θεσσαλονίκη — Λάρισα — Ἀθηναὶ ἢ Βελιγράδιον — Σόφια — Κων/πολις — Ἄγκυρα — Βαγδάτη.

β) Λονδίον — Παρίσιοι — Βρυξέλλαι — Βερολῖνον — Μόσχα καὶ διὰ τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου εἰς Βλαδιβοστόκ.

Καὶ γ) Λισσαβῶν — Μαδρίτη — Βαρκελώνη — Μασσαλία — Νίκαια — Μιλᾶνον — Ρώμη.

Β' Ἀτμοπλοϊκαὶ συγκοινωνία

α) Λονδίον — Γιβραλτάρ — Νεάπολις — Πειραιᾶ — Πόρτ - Σάιντ — Ἄντεν — Καλκούτα — Σιγκαπούρη — Σίδνεϋ.

β) Λονδίον — Νέα Ὑόρκη — Νέα Ὁρλεάνη — Παναμᾶς — Βανκούβερ — Ἰαπωνία.

γ) Λονδίον — Ρίον Ἰανέιρον — Βουένος Ἄϊρες — Ἀκρωτήριον Καλῆς Ἐλπίδος κ.τ.λ.

Γ' Ἀεροπορικαὶ συγκοινωνία

α) Ἀθηναὶ — Ρώμη — Μαδρίτη — Κανάριοι νῆσοι — Νέα Ὑόρκη — Ἅγιος Φραγκῖσκος.

β) Λονδίον — Παρίσιοι — Μαδρίτη — Ρώμη — Ἀθηναὶ — Κάιρον — Ναϊρόμπη — Κέιπ - Τάουν.

γ) Λονδίον — Παρίσιοι — Ρώμη — Ἀθηναὶ — Βηρυττός — Κολόμπο — Καλκούτα — Σιγκαπούρη — Μανίλα — Τόκιο.

Ὅλαι αἱ ἥπειροι συνδέονται μὲ πυκνὰς ἀεροπορικὰς καὶ ἀτμοπλοϊκὰς συγκοινωνίας.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Στατιστικά έτους 1951

Α) Σίτος : Παγκόσμιος παραγωγή :
142.000.000 τόννοι.

1) Ρωσία	40.000.000 τόννοι
2) Ήν. Πολιτεία	27.000.000 »
3) Κίνα	21.500.000 »
4) Καναδάς	15.000.000 »
5) Γαλλία	7.100.000 »
6) Ίταλία	6.900.000 »
7) Ίνδοστάν	6.500.000 »
8) Τουρκία	5.600.000 »
9) Αυστραλία	4.400.000 »
10) Ίσπανία	4.200.000 »

Το υπόλοιπον ό άλλος κόσμος

Β) Βρώμη : Παγκόσμιος παραγωγή :
49.000.000 τόννοι.

1) Κίνα	6.700.000 τόννοι
2) Ήν. Πολιτεία	5.00.000 »
3) Καναδάς	5.350.000 »
4) Τουρκία	2.700.000 »
5) Ίνδοστάν	2.375.000 »
6) Ίαπωνία	2.150.000 »
7) Ίσπανία	2.150.000 »
8) Δανία	1.800.000 »
9) Γαλλία	1.700.000 »
10) Γαλ. Μαρόκον	1.650.000 »

Της Ρωσίας ή παραγωγή δέν είναι γνωστή

Γ) Όρυζα : Παγκόσμιος παραγωγή :
153.100.000 τόννοι.

1) Κίνα	48.300.000 τόννοι
2) Ίνδοστάν	31.600.000 »
3) Πακιστάν	11.800.000 »
4) Ίαπωνία	11.300.000 »
5) Σιάμ	7.250.000 »
6) Ίάβα	6.500.000 »
7) Βερμανία	5.500.000 »
8) Βραζιλία	3.000.000 »

Το υπόλοιπον ό άλλος κόσμος

Δ) Όσπρια : Παγκόσμιος παραγωγή :
60.000.000 τόννοι.

1) Ρωσία	19.900.000 τόννοι
2) Ήν. Πολιτεία	19.100.000 »
3) Καναδάς	7.500.000 »
4) Γαλλία	3.700.000 »
5) Άγγλία	2.050.000 »

Το υπόλοιπον ό άλλος κόσμος.

Ε) Γεώμηλα : Παγκόσμιος παραγωγή :
163.000.000 τόννοι.

1) Ρωσία	77.000.000 τόννοι
2) Γερμανία	35.000.000 »
3) Πολωνία	15.000.000 »
4) Γαλλία	13.500.000 »
5) Ήν. Πολιτεία	9.000.000 »
6) Άγγλία	8.500.000 »
7) Ίσπανία	4.000.000 »
8) Όλλανδία	3.800.000 »
9) Ίταλία	2.800.000 »
10) Ίρλανδία	2.700.000 »

ΣΤ) Σάκχαρις : Παγκόσμ. παραγωγή :
32.500.000 τόννοι.

1) Κούβα	7.200.000 τόννοι
2) Ρωσία	2.600.000 »
3) Βραζιλία	1.800.000 »
4) Γερμανία	1.800.000 »
5) Ήν. Πολιτεία	1.800.000 »
6) Ίνδοστάν	1.700.000 »
7) Γαλλία	1.250.000 »
8) Πόρτο Ρίκο	1.200.000 »
9) Φιλιππίναι νήσοι	970.000 »
10) Χαβάι νήσοι	800.000 »

Ζ) Βάμβαξ : Παγκόσμιος παραγωγή : (εις μπάλες) 34.500.0000

1) Ήν. Πολιτεία	15.150.000	7) Μεξικόν	1.350.000
2) Ρωσία	3.800.000	8) Πακιστάν	1.300.000
3) Ίνδοστάν	3.000.000	9) Τουρκία	620.000
4) Κίνα	2.000.000	10) Άργεντινή	550.000
5) Βραζιλία	1.950.000	11) Έλλάς	130.000
6) Αίγυπτος	1.675.000		

Π Ι Ν Α Ε Α'

Βιβλίων καταλλήλων πρὸς ἀνάγνωσιν ὑπὸ τῶν μαθητῶν

"Όνομα βιβλίου	"Όνομα συγγραφέως ἢ ἐκδότης
1. ΤΙ ΤΡΩΓΕΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ	"Εκδ. Δ. Δημητράκου
2. ΠΩΣ ΕΝΔΥΕΤΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ	» »
3. ΠΩΣ ΣΤΕΓΑΖΕΤΑΙ Ο ΚΟΣΜΟΣ	» »
4. ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟ ΠΟΛΟ	Β. Τσολόβσκι
5. ΜΙΚΡΟΤΑΞΙΔΑ	Δ. Κοντογιάννη
6. ΠΛΟΥΤΗ ΚΑΙ ΟΜΟΡΦΙΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗ- ΝΙΚΗΣ ΓΗΣ	Μ. Δενδρινοῦ
7. Ο ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΟΛΟΜΒΟΣ	"Εκδ. Παπαδημητρίου
8. ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΦΕΥΡΕΤΑΙ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣ- ΣΟΠΟΡΟΙ	» »
9. Η ΉΡΑ ΚΑΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ	» »
10. ΠΩΣ ΓΝΩΡΙΣΑΜΕ ΤΗ ΓΗ ΜΑΣ	» »
11. Ο ΜΑΓΓΕΛΑΝΟΣ	Κακουλίδη

Π Ι Ν Α Ε Β'

Βιβλίων καταλλήλων πρὸς ἀνάγνωσιν ὑπὸ τῶν διδασκάλων

"Όνομα βιβλίου	"Όνομα συγγραφέως ἢ ἐκδότης
1. ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΗΣ	Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου
2. ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ (ταξίδια)	» »
3. ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ	» »
4. ΠΑΜΕ ΜΑΖΥ ΓΥΡΩ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Μαριάννας Γεωργαντή
5. Η ΕΥΡΩΠΗ — ΔΩΔΕΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΛΥ- ΡΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ	Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου
6. ΓΥΡΟΙ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ	Κ. Α. Κύρου
7. ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΑ ΞΕΝΑ	» » »
8. ΕΔΩ ΚΙ ΕΚΕΙ	» » »
9. Η ΑΓΓΛΙΑ	Ν. Καζαντζάκη
10. ΙΣΠΑΝΙΑ	» »
11. ΙΤΑΛΙΑ	Κώστα Ουράνη
12. ΙΣΠΑΝΙΑ	» »
13. ΓΛΑΥΚΟΙ ΔΡΟΜΟΙ — ΒΟΡ. ΘΑΛΑΣΣΕΣ	» »
14. ΛΟΝΔΙΝΟ — ΠΑΡΙΣΙ — ΛΩΖΑΝΗ	Γ. Α. Άναστασοπούλου
15. ΓΥΡΩ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	Δ. Άλουπογιάννη
16. ΜΑΓΓΕΛΑΝΟΣ	Σ. Τσβάιχ — Γ. Λάμψα
17. ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Χ. Π. Ζαλοκώστα
18. ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΩΝ ΘΕΩΝ	» » »
19. ΗΛΙΟΛΟΥΣΤΗ ΦΤΩΧΕΙΑ	» » »
20. ΑΝΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	Στρ. Μυριβήλη
21. Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ	"Εμιλ Λούντβιχ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Κεφάλαιον Α'

Η ΓΗ

1. Τò σχήμα τῆς Γῆς . . . Σελ. 3
2. Τò μέγεθος τῆς Γῆς . . . » 4
3. Ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς Γῆς » 5
Λιθόσφαιρα - Ὑδρόσφαιρα -
Πυρόσφαιρα » 5
4. Πετρώματα » 7
Πετρώματα πυριγενῆ καὶ ὕ-
δατογενῆ » 7
5. Μεταβολαὶ εἰς τὴν ἐπιφά-
νειαν τῆς Γῆς » 8
- α) Μεταβολαὶ ἐκ τῆς μηχανι-
κῆς ἐνεργείας τῶν ὑδάτων » 8
Ἀποσάθρωσις πετρωμάτων . » 9
- β) Μεταβολαὶ ἐκ τῆς χημικῆς
συστάσεως τῶν ὑδάτων . » 9
- γ) Μεταβολαὶ ἐκ τῆς ἐνερ-
γείας τοῦ ἀνέμου . . . » 10
- δ) Μεταβολαὶ ἐκ τῆς ἐνερ-
γείας φυτῶν καὶ ζώων . » 10
6. Τò ἐσωτερικὸν τῆς Γῆς . » 11
7. Κινήσεις τῆς Γῆς . . . » 14
- α) Περιτροφικὴ κίνησις τῆς
Γῆς (περὶ τὸν ἄξονά της) » 14
- β) Κίνησις μεταθέσεως τῆς
Γῆς περὶ τὸν ἥλιον . . » 15
8. Τò ἡμερολόγιον » 17

Κεφάλαιον Β' Ο ΕΝΑΣΤΡΟΣ ΟΥΡΑΝΟΣ

1. Οἱ σπουδαιότεροι ἀστερι-
σμοὶ Σελ. 19
2. Ἀπλανεῖς καὶ πλανῆται » 20
3. Δορυφόροι » 20
4. Κομήται καὶ διάττοντες . » 21
5. Ὁ ἥλιος » 21
6. Ἡ Σελήνη » 22
7. Αἱ φάσεις τῆς Σελήνης . . » 22
8. Ἐκλείψεις τοῦ ἥλιου. . . » 24
9. Ἐκλείψεις τῆς Σελήνης . » 24

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η ΕΥΡΩΠΗ

- Γενικὴ ἐπισκόπησις Σελ. 25
- Φυσικὴ περιγραφὴ » 25
- Οἰκονομικὴ ἐξέτασις . . . » 32
- Πολιτικὴ ἐξέτασις » 34
- Ἡ Εὐρώπη καὶ ὁ ἄλλος κό-
σμος » 36
- Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Εὐρώπης » 37

Κεφάλαιον πρῶτον

ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Α' Ἑλληνικὴ ἢ Βαλκανικὴ χερσόνησος

1. Ἑλλάς Σελ. 38
Ἀλτῶρρωτα Ἑλληνικὰ μέρη » 56
Ἡ Κύπρος » 56
Ὁ Ἀπόδημος Ἑλληνισμὸς » 57
2. Ἡ Ἀλβανία » 58
3. Γιουγκοσλαβία (Νοτιοσλαβία) » 61

4. Βουλγαρία Σελ. 67
 5. Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία » 71
 6. Ρουμανία » 74
- Στατιστικοὶ πίνακες » 79

Β' Ἰταλικὴ χερσόνησος

1. Ἰταλία Σελ. 80

**Γ' Ἰβηρικὴ ἢ Πυρηναικὴ
χερσόνησος**

1. Ἰσπανία Σελ. 90
 2. Πορτογαλία » 93
- Μία παρένθεσις » 95

**Κεφάλαιον δεύτερον
ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ**

1. Γαλλία Σελ. 96
- Ἀνάγνωσμα » 102
2. Βέλγιον » 103
 3. Ὀλλανδία » 106
 4. Δουξεμβούργον » 111
 5. Βρεταν. Νῆσοι (Ἀγγλία) » 111
 6. Τὸ ἐλεύθερον Κράτος τῆς
Ἰρλανδίας » 118

**Κεφάλαιον τρίτον
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ**

1. Γερμανία Σελ. 119
2. Ἑλβετία » 124
3. Αὐστρία » 129
4. Οὐγγαρία » 132
5. Τσεχοσλοβακία » 134

**Κεφάλαιον τέταρτον
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ**

1. Πολωνία Σελ. 138
2. Εὐρωπαϊκὴ Ρωσσία » 140
3. Φιλανδία » 144

**Κεφάλαιον πέμπτον
ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ**

- Α' Σκανδιναυικὴ Χερσόνησ. Σελ. 147
1. Νορβηγία » 148
 2. Σουηδία » 148
 3. Δαλωνία » 151
- Β' Χερσόνησος τῆς Γιουτλάν-
δης » 152
- Δανία » 152
- Στατιστικοὶ πίνακες » 154

**ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ**

1. Οἱ κάτοικοι τῆς Γῆς . . Σελ. 157
 2. Αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων » 157
 3. Αἱ γλώσσαι τῶν ἀνθρώπων » 158
 4. Αἱ Ἔρησκεῖαι τῶν ἀνθρώ-
πων » 158
 5. Τὰ πολιτεύματα » 159
 6. Αἱ μεγαλύτεραι συγκοι-
κινωνίαι κατὰ ξηράν,
θάλασσαν καὶ ἀέρα . . . » 160
- Παγκόσμιοι πίνακες παρα-
γωγῆς γεωργ. προϊόντων » 161
- Περιεχόμενα » 163

MM
www

Δ Γ Τ Ι Π Φ Δ Π Χ
Τ Γ Κ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: "ΑΤΛΑΝΤΙΔΟΣ", ΚΟΡΑΗ 8 - ΑΘΗΝΑΙ
 Βοηθητικά Βιβλία Δημοτικού Σχολείου • Τρίτη Σειρά

ΤΑΣΙ Α'

- Νο 2. Μαθαίνω άπ' όλα
 » 4. Ένα - δύο - τρία
 (Αριθμητική — Τετράδιο)

ΤΑΣΙ Β'

- Νο 8. Μαθαίνω άπ' όλα
 » 10. Τα παιδιά λογαριάζουν
 (Αριθμητική — Τετράδιο)

ΤΑΣΙ Γ'

- Νο 12. Μυστικά χρόνια
 » 13. Γραμμ. Άναγνωστικών
 » 14. Παλαιά Διαθήκη
 » 16. Αριθμητική
 » 19. Φυσική Ίστορία

ΤΟΠΙΚΑΙ ΠΑΤΡΙΟΛΟΓΝΩΣΙΑΙ

- Νο 18α. Άτική — Άθήναι —
 Πειραιεύς
 » 18γ. Μακεδονία — Θεσσαλία
 » 18δ. Πελοπόννησος
 » 18ε. Κρήτη

ΤΑΣΙ Δ'

- Νο 20. Καινή Διαθήκη
 » 21. Γραμμ. Άναγνωστικών
 » 22. Αριθμητική
 » 23. Ίστορία Άρχ. Ελλάδος
 » 24. Γεωγραφία Ελλάδος
 » 25. Φυσική Ίστορία

ΤΑΣΕΙΣ Γ' & Δ'

- Νο 24. Γεωγραφία Ελλάδος
 (Α' & Β' έτος συνιδ.)
 » 28. Ίστορία (Α' έτος συνιδ.)
 » 29. Ίστορία (Β' έτος συνιδ.)

ΤΑΣΙ Ε'

- Νο 32. Έκκλ. Ίστορία (Έγκεκ.)
 » 33. Βυζαντινή Ίστορία »
 » 34. Φυσική & Χημεία »
 » 35. Γεωγραφ. Ηπειρών »
 » 41. Αριθμητική »
 » 44. Εδάγγελ. Περικοπαι »
 » 46. Γραμμ. Καθαρευούς. »
 » 47. Γεωμετρία »
 » 31. Φυσική Ίστορία (Έλεύθ.)
 » 50. Έκθέσεις »

ΤΑΣΙ ΣΤ'

- Νο 37. Κατήχ. - Δευ. (Έγκεκ.)
 » 38. Ίστορία-Ν. Ελλάδα »
 » 40. Γεωγραφία Εδρώπης »
 » 41. Αριθμητική »
 » 44. Εδάγγελ. Περικοπαι »
 » 46. Γραμμ. Καθαρευούς. »
 » 47. Γεωμετρία »
 » 59. Φυσική & Χημεία »
 » 51. Φυσική Ίστορία (Έλεύθ.)
 » 50. Έκθέσεις »

ΤΑΣΕΙΣ Ε' & ΣΤ'

- Νο 41. Αριθμητική
 (Α' & Β' έτος συνιδ.)
 » 44. Εδάγγελ. Περικοπαι
 (Α' & Β' έτος συνιδ.)
 » 46. Γραμμ. Καθαρευούσης
 (Α' & Β' έτος συνιδ.)
 » 47. Γεωμετρία
 (Α' & Β' έτος συνιδ.)
 » 60. Φυσική & Χημεία
 (Α' έτος συνιδ.)
 » 61. Φυσική & Χημεία
 (Β' έτος συνιδ.)
 » 48. Φυσική Ίστορία
 (Α' έτος συνιδ.)
 » 49. Φυσική Ίστορία
 (Β' έτος συνιδ.)